quaderns de pastoral

número 158 - Febrer 1997

La Comunió Eclesial

- **Articles de Jaume Camprodon, Joan Busquets, Jaume Fontbona, Josep Gil i Genís Samper**
- **Parròquies i comunitats evangelitzadores**
  articles de Frederic Ràfols, Josep Boix, Jaume Berdoy, Josep Maria Romaguera, Felip Cuadra, Josep M. Rierola, Josep Taberner, Gemma Curós, Victòria Ribary i Josep Gispert
- **Els arxiprestats, unitats bàsiques de pastoral de conjunt**
  articles de Josep Moré, Xavier Batiste, Melitó Tubau, Lluís Suñer i Departament de Pastoral rural del CEP
- **Memòria del CARDENAL JUBANY**
  articles de Josep Taberner, Joan Alemany i Xavier Bastida
- **CRÒNIQUES**
  de Barcelona, Girona, Solsona, Tortosa, Urgell, Lleida, Mallorca i Menorca

sumari

quaderns de pastora

- **EL CONCILI ÉS NOTÍCIA**

El bisbe, un servidor i constructor de comunitat. *Jaume Camprodon* 5
Per un esperit de comunió. *Joan Busquets* 9
El sentit neotestamentari de comunió (koinonia). *Jaume Fontbona* ... 14
El concepte d'Església subjacent a les Resolucions del Concili. *Josep Gil* 21
Vida religiosa i comunió eclesial. *Genís Samper* 35

- **PARRÒQUIES I COMUNITATS EVANGELITZADORES I ACOLLIDORES**

Vers unes comunitats evangelitzadores. *Frederic Ràfols* 45
L'evangelització des de -i en- les celebracions de la fe de la comunitat parroquial. *Josep Boix* 53
La corresponsabilitat a la Parròquia. *Jaume Berdoy* 58
Els Consells Pastorals i la corresponsabilitat. *Josep Maria Romaguera* 60
L'acolliment a la Parròquia. *Josep M. Rierola* 64
Aspectes de l'acolliment. *Felip Cuadra* 71
Elements per a un directori parroquial. L'acolliment. *Josep Taberner, Gemma Curós i Victòria Ribary* 76
Assemblees parroquials, una experiència de corresponsabilitat i participació comunitària. *Josep Gispert* 80

- **ELS ARXIPRESTATS, UNITATS BÀSIQUES DE PASTORAL DE CONJUNT**

Per un Directori de l'arxiprestat a comarques. *Departament de Pastoral Rural del Cep* 85
L'arxiprestat del Baix Segre (Lleida). *Josep Moré i Xavier Batiste* 91
L'arxiprestat de Manresa. Una realitat pastoral complexa. *Melitó Tubau* 96
L'arxiprestat de Girona-Salt. *Lluís Suñer* 100

- **LLIBRES**

Capellans en temps de Franco, de Joan Subirà. *Lluís Bonet* 103

- **IN MEMORIAM NARCÍS JUBANY, Cardenal-Arquebisbe**

Jubany a Girona. *Josep Taberner* 107
Aproximació a l'acció pastoral del Dr. Junbany. *Joan Alemany* 112
La vessant jurídica del Dr. Narcís Jubany. *Xavier Bastida* 118

- **VARIS**

El seminari de Pastoral Urbana del CEP. *Josep Boix* 131
Col.loqui Europeu de Parròquies a Udine. *Ignasi Mora* 133

- **QUATRE VENTS**

Cròniques de Barcelona, Girona, Solsona, Tortosa, Urgell, Lleida, Mallorca i Menorca 137

pòrtic

Quaderns de Pastoral *continua amb la seva decisió d'estudiar i comentar amb especial interès els documents i temes que han estat objecte del Concili Provincial Tarraconense.*

Per això, després del parèntesi monogràfic (número 157) *sobre el bisbe Torras i Bages, aquest número 158 i el següent, que seran els dos primers de l'any 1997, seran dedicats preferentment a les Resolucions del capítol IV, grans decisions conciliars que duen l'esperança de convertir-se en vida i en pràctica pastoral habitual a les nostres esglésies diocesanes i a les nostres comunitats locals.*

Quaderns de Pastoral, *doncs, vol contribuir a reflexionar sobre el que ha dit el Concili de la comunió eclesial, la coordinació interdiocesana i sobre altres qüestions ubicades en aquest capítol IV.*

En aquest número presentem principalment treballs de fonamentació i de reflexió sobre la comunió eclesial, *i ja tenim gairebé enllestit el proper, que afrontarà principalment la* coordinació interdiocesana.

El bisbe Jaume Camprodon, *president del CEP;* Joan Busquets, *degà de la Facultat de Teologia de Catalunya, i* Jaume Fontbona, *teòleg, ens ajuden a aprofundir i reflexionar sobre el sentit més profund de la comunió.*

L'eclesiologia que es dibuixa en les Resolucions conciliars és el tema que ens presenta Josep Gil, *teòleg, alhora que el* P. Genís Samper *afronta el tema de* Vida religiosa i comunió eclesial.

*I en relació amb l'apartat II del capítol (*l'Església diocesana al servei de la comunió i de la missió) *fem un parell de blocs* (Parròquies i comunitats evangelitzadores i acollidores *i* Els arxiprestats, unitats bàsiques de pastoral de conjunt), *per presentar una sèrie d'experiències que tenen com a marc les parròquies i els arxiprestats. Cal dir que hem procurat fer una mostra representativa de les diferents realitats, i que si n'hi manca alguna no ha estat per manca de ser invitats tots a participar en aquesta reflexió...*

Queda, com hem dit, per a un proper número el comentari teòric i pràctic sobre les resolucions que es refereixen a la coordinació interdiocesana *i a altres qüestions d'interès.*

D'altra part, la mort de l'estimat arquebisbe i cardenal Narcís Jubany ens mou també a incloure-hi tres comentaris sobre la seva persona i la seva obra, com a memòria agraïda d'un home d'Església, fidel al Concili Vaticà II i al nostre país, i que va col.laborar en gran mesura amb el Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes.

Si trobeu en aquestes planes quelcom que us pugui ser útil o d'interès, donarem per ben feta la nostra feina. Una feina que no seria possible sense la col.laboració de tots aquells que responen sempre a la nostra invitació a reflexionar i escriure.

El bisbe, un servidor i constructor de comunió

JAUME CAMPRODON, bisbe de Girona

Quan el director del Centre d'Estudis Pastorals va demanar-me una reflexió sobre *el bisbe, servidor i constructor de comunió*, hi afegia: *«El títol és suggeridor»*. Ben cert que ho és. Tanmateix, a mesura que anava pensant què havia d'escriure, m'adonava del compromís que això suposa, perquè una cosa és dir i l'altra és fer. Però la paraula estava donada. Doncs m'hi llenço; també em servirà per fer examen de consciència. Abans de l'aterratge, per al qual no em caldrà massa espai, són prèvies unes consideracions de principi, no fos cas que intentant crear comunió caiguéssim en l'estratègia de guanyar clients, que són coses ben diferents.

Una ànima contemplativa

En la primera Resolució del capítol dedicat a la comunió eclesial, del Concili Provincial Tarraconense, hi llegim: *«No podem reduir la pastoral a un problema de simple organització i coordinació, sinó que s'ha de reconèixer el llegat de Crist a la seva Església per tal que sigui vida abundant per als seus membres»*.

Quan diu que el llegat de Crist sigui abundant per als membres de l'Església, ja diu d'entrada que l'Església no és per a ella mateixa, sinó que és mediació; important, volguda i posada per Crist, però mediació. L'esforç per una major comunicació i col·laboració no té per objectiu últim l'eficàcia de l'empresa sinó que tot està ordenat a la mida de les persones, a comunicar el *llegat*. En el regne definitiu, acomplert, no hi haurà ministeris ni vocacions diversificades; tots hi som convocats com a fills.

Abans, en el mateix text llegim: *«Tota la pastoral ha de tenir unitat, aquella unitat que brolla de la Pasqua i de la Pentecosta, vives i operants en l'Església gràcies a la presència de Crist ressuscitat que dóna l'Esperit Sant als fidels»* (119). Sense minimitzar per res els elements de la institució eclesial, penso que convé relativitzar-los en relació amb el que és fonamental, subordinar el seu caràcter temporal al que és el Regne definitiu, que comença ja aquí baix. *«Faré una nova gesta* –diu el Senyor– *que ja comença a despuntar. No us n'adoneu? Obriré un camí en el desert i rierols en l'es-*

tepa. Els animals feréstecs em glorificaran en veure néixer l'aigua en el desert i els rierols en plena estepa» (Is 43, 19c).

El qui en la comunitat és posat per servir la comunió ha de tenir una ànima contemplativa per saber descobrir les llavors d'Evangeli que hi ha en cada persona, en *els signes del temps* actual i en el viure el dia a dia. Ha de tenir experiència de la fe en Déu. No sé qui pot dir que té experiència de Déu. Parlar d'experiència de Déu ho trobo arriscat i a mi francament em fa por. Penso en el salm, per altra banda de tanta bellesa, quan canta l'omnipotència del Totpoderós: *«Fa tremolar la terra quan la mira, toca les muntanyes i s'hi aixequen glops de fum»* (Sl 104,32). Prefereixo parlar de l'experiència de la fe en Déu que, tot i ser exigent i a voltes dura, és sempre més humana. Per difondre el *llegat*, la comunió de vida, el Fill s'ha fet home com nosaltres, el qual se'ns dóna com a màxima manifestació de l'amor de Déu comunicatiu per essència.

En l'Església i enviats per l'Església

El servei de comunió l'exercim en l'Església i en la fe que professa l'Església. L'Església és en la història la manifestació de l'amor de Déu que acull i dóna. Tota la comunitat és sagrament d'aquesta vida que comunica per mitjà dels sagraments i més enllà de les accions concretes que anomenem sagraments.

En els sagraments l'Església s'actualitza tota ella, en cada sagrament s'adequa al qui l'acull. En el Concili de Trento trobem definida la doctrina, però el Concili Vaticà II recorda i referma que tota l'Església és sagrament de Jesucrist. Ho va a pouar en la tradició més antiga que ve del mateix Jesús. Quan parla de comunió de vida pot dir com sant Pau als de Corint: *«La tradició que jo he rebut ve del Senyor mateix»* (1Co 12,23). Massa sovint hem segrestat els sagraments del seu context, que és la comunitat eclesial, el *sagrament primordial de Jesucrist*, com Jesucrist és *sagrament primordial de la Trinitat*.

La comunió ha de motivar i conformar tota l'acció pastoral de l'Església. Com petites ones concèntriques que es formen en tirar una pedra en un estany que s'estenen fins a la riba, així la difusió de la caritat que celebrem en l'eucaristia: *«Que l'amor amb què m'heu estimat estigui en ells i jo també hi estigui»* (Jn 17,26).

Perspectiva de futur

Els cristians vivim oberts; més: abocats a una perspectiva de futur que és constitutiva de la mateixa comunitat. Tota la vida té una projecció escatològica segons diuen els entesos. Però, a la vegada, sap que aquest futur ja és present. El Regne de Déu no l'hem d'esperar aquí o allà. *«No correu pas a buscar-lo. El Regne de Déu és enmig vostre»* (Lc 17,21): *«No us n'adoneu? Ja comença a despuntar»*. El cristià, molt més el bisbe i el prevere, han de tenir consciència de l'*avui* de Déu. *«Hoc dies quam fecit Dominus»*, que cantem en el temps de

Pasqua. És la tensió constant que fa madurar el Regne, entre el *ja, però no encara.*

Comencem a aterrar

La vocació de l'apòstol, del bisbe i del prevere se situa en la confluència de totes les vocacions eclesials; que no vol dir que hagi de viure-les o experimentar-les totes, Déu ens en guard. Vol dir que les ha de tenir totes en compte, acollir-les, discernir-les i posar en comunió les persones que hi donen resposta. El Concili Provincial Tarraconense ha aprovat una resolució valuosa però difícil de complir i tanmateix necessària: *«Cal reconèixer i acceptar la pluralitat interna que ens enriqueix recíprocament: l'Església és una i pluriforme i no pas monolítica. Cal, en concret, que s'acceptin mútuament les distintes concepcions i models d'evangelització: la dels qui cerquen la renovació en la certesa i la seguretat, pel que fa a la formulació de la doctrina, a la disciplina o al culte, i la dels qui cerquen la renovació en el risc de l'aventura humana»* (1c). I en el capítol de la *Comunió eclesial* llegim: *«Pertoca a cada bisbe de donar l'aprovació i el reconeixement eclesial als carismes dels moviments apostòlics i a les noves comunitats amb l'esperit d'acolliment, per tal de no ofegar els dons de l'Esperit»* (123). Aprovar és un acte de govern pastoral que comporta posar en comunió amb la comunitat i avançar junts.

«Com a bons pastors que coneixen les seves ovelles i són coneguts per elles, veritables pares que excel·leixen en esperit d'amor i sol·licitud envers tothom..., aplegaran i formaran tota la família del seu ramat de tal manera que tots, ben conscients de les seves obligacions, visquin i actuïn en comunió de caritat» (C.D. 16). Així el Vaticà II s'adreça als bisbes i, en conseqüència, als seus col·laboradors en el sagrament de l'orde, els preveres.

I toquem de peus a terra

a) La comunió es realitza per la paraula i l'amor, traduït aquest per l'atenció a la persona i al grup. Abans de parlar de temes s'ha de tenir clar que hom parla a persones amb una vida i preocupacions pròpies, esforçant-se per situar-se en un mateix pla. Al cel no hi haurà bisbes ni preveres, ni sants canonitzats; no hi haurà publicans ni pecadors; tothom hi serà per la seva condició de fill, compartint l'amor del mateix Pare. És en aquest terreny que s'edifica en l'autèntica comunió. No es tracta tant d'arribar a un acord de criteris sinó de trobar vasos comunicants.

b) Per aquest diàleg, però, el bisbe no pot deixar la seva condició de bisbe, ni el prevere la de prevere, ni el pare o la mare de família la seva identitat, ni l'allunyat la seva situació. Un diàleg clar i constructor demana la identificació i la mútua acceptació de tots. És quan hom s'obre per donar i per aprendre que es crea confiança. Mentre aquesta no existeix, tot esforç de comunió és en va.

c) El puritanisme exclou la comunió. La missa preparada amb escrupo-

losita perquè resulti amb la màxima perfecció, i per això el capellà només busca un escolà que encengui els ciris i faci la col·lecta, resultarà perfecta. La gent dirà: *«Què bé que ho fa!»*, però no haurà creat comunitat.

d) Tots desitgem saber que hi ha algú que ens reconeix, que ens espera i fins i tot ens necessita. Algú que potser no busca la nostra col·laboració material, però sí que vol saber el nostre punt de vista i els nostres suggeriments. Una experiència de rector resultaria més clara: ho tenia tot previst amb vista a les celebracions de Setmana Santa. Tinguérem reunió del Consell de la parròquia. Vaig exposar-los el pla. En acabar la meva exposició, un dels assistents digué: *«Així vostè ja ho té tot pensat. No cal que discutim»*. Fou qüestió només de distribuir funcions. La reunió s'enllestí amb poca estona, però reconec que no es va crear comunió. Mancà el veritable plaer del comensal, que és dir-hi la seva. I una altra experiència positiva: una trobada amb un grup de persones d'Església i d'altres que se'n manifestaven allunyades. La conversa versà sobre l'atenció als estrangers. Quan estaven per acabar, un dels assistents digué: *«Ja veu que jo l'Església me la miro de lluny, però si em necessita per treballar a Càritas, estic a la seva disposició»*. Aquí la vida de la Pentecosta havia entrat en el joc.

e) *«No trencar la canya esquerdada ni el ble que fumeja»*. No trencar el diàleg. No sabem mai del tot què hi ha en el cor de les persones. En un curset de la HOAC, Guillem Rovirosa parlava del diàleg amb el món, de la necessitat d'estar oberts, malgrat la hipocresia en l'interlocutor. Un cursetista intervingué: *«Jesús tragué a fuetades els mercaders del temple». «És veritat, però Jesús sabia qui feria, que nosaltres no»*, fou la resposta espontània de Rovirosa, per mi de molta autoritat.

f) Les trobades de diàleg, més que les conferències, i els escrits breus amb un llenguatge clar, més que les pastorals denses. Si el bisbe és servidor de comunió, cal que la gent sàpiga què pensa el cap de la seva Església i que la informació tingui continuïtat. Les conferències il·lustren i són pròpies d'un expert en una matèria concreta. El diàleg toca els interessos dels interlocutors. Tothom desitja presentar els seus punts de vista si es vol crear una consciència comuna. El bisbe forma consciència d'Església, que no vol dir uniformar.

g) Saber-se una anella d'una llarga història que ve de lluny i continuarà, o, si voleu, el canemàs d'un teixit. Poden ser molts a brodar-hi coses belles. La missió del bisbe és fer fort el canemàs, la comunió entre les persones.

Quan s'ha trobat el dring de la comunió respirem de gust i, en la nostra pobresa solidària, edifiquem el Regne.

Per un esperit de comunió

JOAN BUSQUETS, degà de la Facultat de Teologia de Catalunya

A les primeres dècades del nostre segle, Guardini constatava un esdeveniment de gran transcendència per al cristianisme, que ell expressava així: «*L'Església es deixondeix en les ànimes*».

En efecte, impulsada pel moviment litúrgic (i patrístic), brotava arreu una espiritualitat sòlidament eclesial. L'Església no era contemplada purament com una societat, sinó que esdevenia un dels punts essencials de la fe viscuda de molts cristians moderns: *sentir-se Església*; *viure l'Església.*

Ara som al final de la mateixa centúria i sembla com si s'estigués esmorteint aquella il·lusió de *ser Església*. Havia progressat ràpidament, en pocs anys, i va culminar i triomfar en el Vaticà II, especialment a la *Lumen gentium*. En l'actualitat, però, sembla que s'ha debilitat o esllanguit...

Aquí només vull insinuar uns camins que caldria seguir, unes actituds que hauríem de mantenir o no acabar de perdre.

El Concili Provincial Tarraconense va plantejar el tema de la unitat pastoral de les vuit esglésies diocesanes de Catalunya –i de l'eventual personalitat jurídica que correspondria a aquesta unitat (amb l'obtenció d'una conferència episcopal o quelcom de semblant). Cal que siguem molt conscients que, a aquesta unitat pastoral, degudament institucionalitzada, li mancaria l'*ànima,* si no vingués acompanyada d'un envigoriment de *l'esperit de comunió*. Les estructures juridicopastorals reclamen una vertebració des de la fe, un esforç sincer de comunió i una disponibilitat eclesial generosa, si no volen acabar essent una quadrícula purament burocràtica.

En el CPT, vuit esglésies locals han volgut escoltar juntes «*què diu l'Esperit a les esglésies de la Tarraconense*». En la Resolució 120, el Concili exhorta a «*promoure una mentalitat i una espiritualitat de comunió*», i demana que tots els dirigents –pastors o laics–, amb convicció i engrescament, sentin la responsabilitat de «*revifar l'esperit de comunió i de pertinença a l'Església, en la línia doctrinal del Vaticà II*».

Alguns aspectes negatius

En l'etapa diocesana de reflexió molts grups expressaven la necessitat d'enfortir la comunió eclesial, «*que sovint és feble*».

En aquesta desafecció influeixen molts factors. Hi ha cristians que s'han distanciat perquè discrepen, per

massa tancats o per massa liberals. Crítics com *des de fora* de l'Església. Altres, en canvi, també se'n senten lluny perquè mai no han descobert una dimensió de comunió en la seva fe.

La mateixa Església sovint és signe de contradicció i li correspon una bona part de culpa. *Sagrament de Jesucrist*, l'Església pot esdevenir antisigne i suscitar escàndol i tot. Prendre consciència d'aquesta situació esdevé el punt d'arrencada de tota reforma. Tant Pau VI com Joan Pau II han reconegut més d'un cop les culpes de l'Església i n'han demanat públicament perdó.

A més, a l'Església també hi ha mediocritat i limitacions. Sovint la missió l'hem de dur endavant persones que no resultem ser testimonis prou clars de l'Evangeli. A molts la missió ens depassa i les febleses ens situen massa lluny de l'ideal. Caldria fer front a aquestes situacions de desgast. La credibilitat de l'Església està lligada al testimoni de santedat dels cristians (*Tertio millenio adveniente* 37).

Dins de les institucions d'Església, la pràctica dels drets humans a vegades apareix desvirtuada; l'ús dels béns temporals de part dels homes d'Església i de la mateixa institució s'acomoda massa a la realitat benestant de les societats occidentals, cosa que ofusca el despreniment evangèlic i la solidaritat amb els pobres. Moltes vegades apareix un estil ostentós o autoritari, semblant als organismes del món (cf. Mc 10,32). No podem oblidar el bombardeig constant dels MCS i de la ideologia dominant que (sobretot en el camp de la moral) discrepa de les posicions catòliques i les ridiculitza.

Aquestes consideracions requeririen una anàlisi més acurada. El *discerniment evangèlic* és una urgència d'aquesta hora. Necessitem saber reconèixer els *signes del temps* i examinar-los a la llum de l'Evangeli (cf. GS 4 i 44).

Actituds de conversió

El que escric a continuació és una llista d'actituds i de criteris que poden aproximar-nos a una *espiritualitat de comunió*.

– Punt d'arrencada: hem de convertir-nos a la comunió

El Vaticà II ha fet de la comunió el concepte clau per a la comprensió de l'Església. La plena comunió eclesial no és optativa per a un cristià: *«La fidelitat a Crist no es pot separar de la fidelitat a la seva Església»* (Vaticà II: PO 14). *«L'eclesiologia de comunió és el fonament per a l'ordre de l'Església i sobretot per a una justa relació entre la unitat i la pluriformitat»* (Sínode episcopal de 1985).

– Primer: comunió amb Déu

Una espiritualitat de comunió no afecta només les relacions comunitàries i horitzontals. Es tracta de quelcom tan essencial com la relació amb Déu mateix. En efecte: en els anys immediats al Concili, sota l'impacte de la descoberta de l'Església com a Poble de Déu, aquesta imatge va prendre el

monopoli de l'autocomprensió de l'Església. La doctrina del Poble de Déu no s'ha de separar de l'afirmació de l'Església-sagrament. Aquesta posa en relleu el seu destí últim: l'Església és de Déu i existeix per unir, vincular, posar en comunió els homes amb Déu. «*L'Església és en Crist com un sagrament, és a dir un signe i instrument de l'íntima unió amb Déu i de la unitat de tota la família humana*» (LG 1). «*...És un poble congregat per la unitat del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant*» (LG 4).

– ***Capitalitat de Crist***

El Poble de Déu no és aplegat per cap ideologia, ni pels pastors, sinó que Crist mateix és el seu cap i pastor (LG 9). Ningú més no és el mestre o el guia (Mt 23,8-16). La comunió eclesial és comunió amb el Cos de Crist. Fem Església a la recerca de Jesús, de la seva amistat, del seu estil i manera d'actuar. Ell és el cep, nosaltres les sarments: «*Qui resta en mi, i jo en ell, dóna molt de fruit*» (cf. Jn 15,1-5).

– ***...i la comunió de l'Esperit Sant***

L'Església es defineix com un Poble aplegat en l'Esperit Sant (CD 11). L'Esperit fa la unitat i dóna els carismes, perquè puguem fer-nos càrrec de serveis que contribueixen a edificar i renovar l'Església. L'autenticitat d'aquests carismes ha de ser discernida per l'autoritat de l'Església, sense ofegar l'Esperit (cf. LG 12b).

– ***Sentire Ecclesiam***

No creiem sols. El cristià no es troba mai sol en la seva fe personal. Hem rebut la fe d'altres i creiem juntament amb els altres. Pau afirma: «*Jo en la fe us he engendrat*». Cert que l'Església no és pas l'objecte últim de la nostra fe, però creiem dins l'Església i amb l'Església (P. de Lubac). L'Esperit Sant fa néixer i manté el sentit de la fe en tot el Poble «*des dels bisbes fins als últims fidels seglars*» (cf. LG 12).

– ***Unitat de tota l'activitat pastoral***

El servei de la Paraula, el servei de l'eucaristia i dels sagraments i el servei de la caritat són, tots tres, constitutius i complementaris. No podem reduir la pastoral a un problema de simple organització. El CPT ha demanat a pastors i a fidels que en l'acció pastoral «*no separin ni oposin mai la dimensió evangelitzadora de la litúrgica ni de la solidària amb els pobres*» (cf. Ac 2,42; SC 6 i 10; CT 33).

– ***Igual dignitat, una mateixa vocació i missió***

La comunió demana una veritable germanor per al reconeixement de la *igualtat en la dignitat* de tots els fidels. També hi ha una unitat de vocació i de missió: la vocació cristiana i la missió evangelitzadora. Des d'aquesta comunió es concreten les diverses responsabilitats i serveis. El Vaticà II exposava molt bé les relacions entre preveres i laics, exemptes de tics de superioritat: els preveres han de comportar-se com a germans entre germans, no buscar els propis interessos, escoltar de bona gana els laics, reconèixer la seva experiència i competència, agermanar les diverses mentalitats perquè ningú no se senti estrany en la comunitat, conduir-los tots a la unitat (cf. PO 9).

– ***La missió apostòlica dels pastors de l'Església***

Ha de ser reconeguda i estimada. El seu guiatge i els seus ensenyaments, cal que siguin acollits des de la fe, no per criteris *de carn i de sang*, d'amistat o de sintonia ideològica. I això tan a l'Església universal com a la diocesana. El P. Congar expressava amb precisió aquest requisit indispensable de comunió eclesial: «*L'Església són aquells que estan amb els apòstols, i els apòstols aquells que estan amb Pere*».

– ***El pluralisme***

És legítim, convenient i positiu, en l'expressió de la fe, en el pensament o en els mètodes pastorals. Però no pot afeblir o trencar la *comunió* indispensable. Un ànim veritablement catòlic treballa per la unitat en la diversitat. La universalitat de l'Església suposa una unitat més sòlida i, alhora, una pluralitat i diversificació que no obstaculitza la unitat, sinó que li dóna el caràcter de *comunió*. Per viure la comunió caldria aplicar a l'interior de la mateixa Església aquelles lleis de l'ecumenisme que ens proposava el Vaticà II. Atès que la comunió també és un do, primer cal demanar a Déu de saber viure en la *communio* de l'Església, lleialment i generosament. Després, no tancar-se: treballar junts per la missió i per la renovació de l'Església; voler conèixer les activitats i anhels dels altres i pregar per ells; destacar allò que ens uneix, sense amagar el que ens separa o és motiu de discrepància; expressar cada vegada millor la fe, amb respecte i estimació, sense absolutitzar la pròpia postura, ni amb ànim de proselitisme o de conquesta, sinó amb cooperació lleial. Per què tot això ho practiquem amb els germans separats i no som capaços de fer-ho entre els mateixos catòlics?

– ***El diàleg és l'estil de l'Església-comunió***

Suposa unes actituds i uns mitjans de diàleg (i estructures de diàleg), en el sentit que assenyalava Pau VI a l'*Ecclesiam suam* (1964). Diàleg pastoral o apostòlic, en deia. Consisteix a voler entendre la posició de l'altre, evitar la condemna apriorística i la polèmica, l'actitud orgullosa o ofensiva; parlar amb claredat i confiança, amb respecte i adaptació a l'interlocutor. I tot, per arribar a la veritat per camins de caritat i de convicció, i poder descobrir els elements vàlids en les posicions alienes (ES 78-82; cf. R. Torrella: *El diàleg eclesial*, 1989).

– ***Comunió amb l'Església universal i l'Església local***

L'esperit de comunió no permet menystenir ni l'una ni l'altra. «*El Senyor ha volgut que la seva Església fos universal. Tanmateix, aquesta Església universal s'encarna en les esglésies particulars*». L'Església universal, per vocació i missió, posa les seves arrels en la varietat de terrenys humans. Una Església local desenganxada de la universal perdria la seva referència al designi de Déu. L'Església universal seria una abstracció si no prengués forma i vida a través de les locals (cf. Pau VI: EN 61-62). Per això no és legítim enllaçar directament amb Roma i negligir la comunió diocesana; però les comunitats més properes als fidels –parròquia, movi-

ment, associació– han de possibilitar l'experiència de ser Església. La comunió dels cristians no s'exhaureix pas en les petites comunitats o grups, sinó que porta a sentir-se Església diocesana, la qual, unida a les altres esglésies, constitueix la comunió catòlica que presideix el successor de Pere.

– El ministeri de comunió

El ministeri episcopal i presbiteral existeix per edificar l'Església. Avui, el Poble de Déu –Poble sacerdotal– és més conscient del seu paper de protagonista i que pot prendre moltes responsabilitats que abans exercien els capellans. De rebot, els pastors de l'Església ens sentim una mica desplaçats, no només socialment, sinó àdhuc dins l'Església. Potser això sigui bo, evangèlicament parlant. Jesús mateix proposà als apòstols de fer-se *«el darrer i el servidor de tots»* (Mc 9,35); i sant Pau diu que els apòstols són com *«els últims; necis, febles i menyspreats»* (cf. 1Co 4,9-10). Pot semblar un intent de desvaloritzar el ministeri eclesial, però és la seva afirmació més genuïna. El sacerdoci ministerial està al servei del sacerdoci comú (LG 10). El bisbe és el primer servidor de la comunió eclesial; per això se li demana que exerceixi el seu ministeri amb senzillesa i proximitat als fidels, que animi personalment la vida cristiana i les activitats evangelitzadores, amb una comunicació freqüent amb les comunitats, grups i persones (CPT R.122).

– Al servei de totes les vocacions

L'adequat sentit de comunió ens demana un compromís al servei de totes les vocacions. El Vaticà II ens ha ensenyat que *«la valoració de la vocació cristiana comuna és el marc i el pressupòsit d'una nova i eficaç aproximació a la vocació al ministeri sacerdotal i a la vida religiosa»* (Congar). Als preveres, religiosos i laics, se'ns exigeix que la nostra vida sigui significativa per a tota la comunitat. No es tracta de propaganda, ni de procurar successors per al nostre propi col·lectiu, sinó que tots hem d'estar interessats per totes les vocacions. Aquest interès és criteri per al propi ministeri i per a tota la pastoral. El ministeri ordenat ha de ser un servei a totes les vocacions: *«El ministeri de bisbes i preveres és bàsic i vital per a la comunitat cristiana. Si s'envigoreix, els diversos carismes i vocacions s'enforteixen i es coordinen. Si defalleix, s'afebleixen i es desconnecten. Vetllar per les vocacions presbiterals equival a vetllar per tota la comunitat»* (Carta pastoral dels bisbes bascos, 1991).

– Estimar l'Església?

Ja fa un cert temps, després d'un col·loqui, una cristiana expressava una certa disconformitat davant la meva afirmació que havíem d'estimar l'Església. L'objecte del nostre amor –insistia ella– ha de ser Déu o Crist, però l'Església no ha de ser estimada. *Només és l'espai o el grup des del* qual creiem i estimem...

Com a resposta, ofereixo aquella expressió que el Vaticà II manllevà de sant Agustí i que es presenta misteriosa i, potser, també fonamental: *«Cadascú posseeix l'Esperit Sant en la mesura que estima l'Església»*.

El sentit neotestamentari de comunió (*koinonia*)

JAUME FONTBONA, teòleg. Prevere de Barcelona

Quan m'he posat a redactar aquesta aportació, m'he imaginat que feia una excursió. Ara bé, fer una excursió en recerca del sentit neotestamentari de la *comunió* i trobar-ne el sentit bíblic és com fer una excursió cap a les arrels de l'Església, amb dos bons fanals: la llum del misteri de la Trinitat i la llum del misteri de l'Eucaristia. La Trinitat és comunió: són *tres* però alhora són *u*; l'Eucaristia és comunió: som *molts* però alhora som *un de sol en Crist*, atès que només hi ha un sol pa i un sol calze, tot i que som molts els qui en participem (cf. 1Co 10,16-17).

Una excursió que cal fer-la juntament amb la Paraula i amb la *memòria viva* de l'Església. En aquesta excursió, cal aprendre a caminar tots junts amb una mateixa velocitat (la *unanimitat* en la responsabilitat), però alhora amb el propi ritme (la *diversitat* en la llibertat).

En aquesta excursió hi entrarem de cop, és a dir, fixarem la mirada en la Paraula de Déu (feta carn en Jesús per obra de l'Esperit) i en la Tradició (l'actualització de la Paraula en l'espai-temps per l'Esperit). Així escrutarem, dins el dinamisme de *la comunió de l'Esperit* (2Co 13,13), on i en quin context apareix la paraula comunió, perquè així n'esbrinarem el sentit. Us animo a prendre el NT i a no perdre'l de vista, així com a no perdre de vista l'*eclesiologia de comunió*, l'eclesiologia del Concili Vaticà II.

La paraula comunió en el Nou Testament

En el Nou Testament, la paraula que traduïm per *comunió* (*koinonia*) expressa molt més que la traducció, que ve del llatí *communio*. Aquesta paraula la trobem bàsicament en la tradició paulina (Rm 15,26; 1Co 1,9; 10,16; 2Co 6,14; 8,4; 9,13; 13,13; Ga 2,9; Fl 1,5; 2,1; 3,10; Flm 6) i en la tradició joànica (1Jn 1,3.6-7). També surt a l'escrit teologicopastoral als Hebreus (He 13,16), i a Fets 2,42: *«Tots eren constants a escoltar l'ensenyament i en la koinonia»*[1]. Normalment, no la trobem traduïda per *comunió* (potser perquè se suposa que no s'entendria, o perquè no se n'ha assimilat del tot la riquesa que conté), sinó que es tradueix per *participació, comunió fraterna, fer-se solidaris, tenir part...*

(1)Vegeu-ho a J. Hainz, «κοινωνία», DENT I, Sígueme (BEB 90), Salamanca 1996, 2360-2367.

La paraula *koinonia* (κοινωνία) expressa la *comunió amb Déu i entre nosaltres* (1Jn 1,6-7). La comunió amb Déu significa estar en la longitud d'ona del seu designi (tal com és expressat en Ef 3,6: *«El designi de Déu és aquest: en Jesucrist, per l'evangeli, tots els pobles tenen part en la mateixa herència, formen un mateix cos i comparteixen la mateixa promesa»*), significa inserir-se en la nova *existència de comunió* del Cos i la Sang de Crist (tal com és expressat en 1Co 10,16-17: *«La copa de la benedicció que nosaltres beneïm, no és koinonia amb la sang de Crist? El pa que partim, no és koinonia amb el cos de Crist. El pa és un de sol, i per això nosaltres, ni que siguem molts, formem un sol cos, ja que tots participem d'aquest únic pa»*), i significa ser solidaris amb els pobres, els preferits de Déu (en la línia de So 3,12; actualitzada i plenificada en Crist: Rm 15,26; 2Co 8,1-15; 9,12-15; Fl 2,1-11; He 13,16).

Si mirem amb els ulls de la fe els textos del Nou Testament, descobrim que l'Església de Déu hi apareix com un riu ple de l'aigua de la *comunió de l'Esperit* (2Co 13,13) que sorgeix del designi de Déu Pare (Ef 3,6). En aquest designi, hi descobrim un lligam entre Israel, el Cos de Crist (Església) i el Regne de Déu. Un *riu* que, per on passa, fa créixer *la comunió amb Déu i entre els pobles*, i que s'escampa per l'acció de l'Esperit i de Crist (les mans del Pare en la creació i la redempció, segons una bella imatge de sant Ireneu de Lió), i que s'estructura entorn de l'Eucaristia, del bisbe diocesà i del lloc (cf. LG 26)[2].

En el món ecumènic, hi ha l'acord en confessar el lligam entre el designi de Déu (en Crist per l'Esperit) i l'Església[3], lligam que és per a la salvació de la humanitat. Aquest lligam Església-Trinitat esdevé, doncs, una qüestió de fe, una qüestió de comunió amb Déu i entre nosaltres, els seus fills.

L'Església ve de la Trinitat i vers ella s'hi encamina. Té l'origen en la comunió trinitària i el destí en la plena *koinonia* amb la Trinitat i entre tots els membres del Cos de Crist. L'Església pertany a la Trinitat, és comunió, icona de la comunió interpersonal entre Pare, Fill i Esperit.

L'Església ha de visibilitzar (també ser-ne signe, fins que serà plenament el que ja és: *koinonia*) en la seva estructura que és *comunió amb Déu i entre nosaltres*. Des dels orígens ho manifesta en el que anomenem *sinodalitat* (que vol dir *caminar junts*, o fer tots junts el mateix camí units a Jesucrist; recordeu la imatge del cep i les sarments: Jn 15). La sinodalitat expressa la xarxa de relacions estructurada entre els cristians (entre els ba-

(2) Desenvolupem aquesta idea a: *Comunión y sinodalidad. La eclesiología eucarística después de N. Afanasiev en I. Zizioulas y J.M.R. Tillard*, Herder/FTC (Sant Pacià 52), Barcelona 1994, 404-423.

(3) Cf. Document de la Comissió "Fe i Constitució" del Consell Ecumènic de les Esglésies, *Confessar la fe comú*, l'apartat B: "L'Església, una, santa, catòlica i apostòlica" [DiEc 29 (1994) 101-111].

tejats no ordenats amb els batejats ordenats) i entre les esglésies. Els cristians estem sacramentalment orientats a caminar junts (som *un de sol en Crist Jesús*: 1Co 12,12-13; Ga 3,26-29).

Només hi ha una sola i única Església de Déu, però arrelada en diversos llocs, definits per una *carn d'humanitat* cridada a acollir l'Evangeli de Déu, i per una xarxa de relacions limitades a un marc geogràfic, cultural i històric concret, orientat a ser reconciliat amb Déu i a ser *recapitulat*, recreat, *en Crist*. Precisament perquè l'Església de Déu és *comunió d'esglésies*, totes les esglésies estan *essencialment* (perquè són de natura comunional) i *sacramentalment* (pel sagrament de l'episcopat; cf. LG 23) orientades a caminar juntes.

En definitiva, en el Nou Testament, la *koinonia* defineix l'Església relacionada amb la Trinitat i amb la *carn d'humanitat* d'un lloc concret, una *carn* (*sarx*) creada per Déu Pare amb el Fill i l'Esperit, i redimida per la resurrecció de Crist Jesús en la *comunió de l'Esperit* (2Co 13,13). Per això, en primer lloc, veurem aquesta relació comunional amb la Trinitat, i, després, la relació comunional amb la *carn d'humanitat* d'un lloc (aquest lloc pot ser una diòcesi o una agrupació de diòcesis).

Comunió amb el Pare (1Jn 1,3.6; cf. 2Pe 1,4)

El Pare pren la iniciativa de cridar-ne *un* perquè siguin *molts*: Abraham (Gn 12,1-2) i de reunir-ne *molts* perquè siguin *u*: Jesucrist (Jn 10,16; Rm 8,28-30; Ga 3,6-29; Ef 2,14-16; Tt 2,14).

El Pare s'adquireix una *comunió* (unitat en la diversitat) de pobles *amb la sang del seu propi Fill*: Ac 20,28 (cf. Mt 20,28; Mc 14,24; Jn 11,52; 19,34; Ef 1,7; He 9,11-14). Déu Pare és lliure en l'elecció: Rm 9,11-18. És una *comunió* que Déu Pare fa néixer de l'Esperit (Jn 7,37-39; Ac 15,8).

El poble és *de Déu*, perquè existeix relacionat amb Ell i existeix en comunió amb Ell, i perquè aplega jueus i pagans (cf. Ac 15), tots els pobles de l'univers en un de sol: la seva *santa comunitat sacerdotal* (*βασίλειον ἱεράτευμα*: 1Pe 2,5.9). Déu Pare en fa *germen d'unitat, esperança i salvació* (cf. paràbola del gra de mostassa) dins el món. En efecte, aquest poble de Déu, que aplega tots els creients d'Orient a Occident que veuen Jesús com autor i principi de la unitat i de la pau, és cridat a esdevenir *sagrament de la unitat* volguda per Déu enmig de la humanitat.

És una *santa comunitat sacerdotal* (1Pe 2,5.9; cf. Rm 12,1; Ap 1,6 5,10; 20,6), que té com a Cap *el Crist*, com a Llei, *l'amor*, com a fi, *el Regne*, com a estatut, la llibertat i dignitat de ser fills de Déu (cf. Ga 3,26-28; Ef 1,5; 1Jn 3,1-2).

En definitiva, amb el baptisme signifiquem que la humanitat sintonitza l'ona de la comunió amb Déu Pare. Fixeu-vos, si més no, en la promesa de la *participació* (el grec diu: *koinonoi*, l'adjectiu de *koinonia*) *en la naturale-*

sa divina, promesa comunicada en el text de 2Pe 2,4. L'existència dels cristians ha de manifestar aquesta comunió amb Déu Pare i alhora ha d'orientar-hi pel seu testimoniatge (1Jn 1,3).

Comunió amb el Crist (1Co 1,9; 10,16; 1Jn 1,3)

L'Església és *comunió* amb Crist, que ve de la comunió amb el Pare i hi torna (Jn 13,3), però implicant-hi els seus deixebles (*tenir-hi part*: Jn 13,8). La comunió amb Crist és comunió amb tots els germans, que l'amor del Pare i del Fill recorden: *On és el teu germà?* (Gn 4,9; 1Jn 3,14-17).

L'Església dels primers segles descobreix una misteriosa identitat entre la comunió amb el Crist ressuscitat present a l'altar i els pobres i els petits (la part més digne de l'altar): Mt 25,40 (vegeu el *full groc* del núm. 9 de *Missa Dominical* de l'any 1995).

A l'eucaristia, apareix, doncs, el lligam entre l'ofrena del Crist (2Co 8,9) i la del creient *que dóna del que necessita, tot el que posseeix, tot el que té per viure* (cf. Mc 12,44). La nostra generositat fa que *prenguem part* en aquesta comunió amb el Crist, que ens porta a la comunió amb el Pare (cf. Jn 14,8-9; 1Jn 1,3). És visible en la celebració de l'Eucaristia, és on l'Església celebra el que és: cos de Crist (*u-molts*: 1Co 10,16-17). D'aquí sorgeix la relació clau entre Crist i l'Església i la seva inseparabilitat en *la comunió de l'Esperit*. I també el lligam entre el sacerdoci baptismal i la missió profètica (LG 12; He 13,15): l'existència del batejat s'uneix a l'ofrena de Crist.

Comunió de l'Esperit i en l'Esperit (2Co 13,13; Fl 2,1)

I perquè és la comunió (*κοινωνία*) de l'Esperit, l'Església de Déu és alhora *una* i *diversa*. En efecte, és el mateix Esperit qui fa que sigui *una unitat en la diversitat*, i no pas una dispersió de comunitats i cristians, ni una entitat uniforme.

L'Esperit divideix l'Església en *ordes*, fent-ne una xarxa relacional, una orquestra de serveis i carismes. La unifica en un teixit que té la *comunió* com a ordit i la *sinodalitat* com a trama; i ho fa posant-la sota la batuta del bisbe diocesà que expressa la simultaneïtat i inclusió entre la unitat i la diversitat. Pel sagrament del baptisme, doncs, tots som membres del Cos del Senyor ressuscitat en virtut d'un mateix do i autènticament responsables de la vida de l'Església. Però sabem que l'Església *rep* del seu origen apostòlic un ministeri (l'*ordenat*) que porta una responsabilitat *particular* perquè sigui exercida al si d'aquesta responsabilitat *comuna*. L'Església no pot dispensar-se d'aquests dos dons (*l'un s'ordena a l'altre*, recorda el Concili Vaticà II: LG 10). Tots els batejats som fonamentalment iguals; però en aquesta igualtat radical (*d'arrel*) s'hi empelta l'autoritat (*ἐξουσία*) específica que alguns posseeixen en virtut del que l'Esperit Sant ha fet *néixer* a l'inici de la predicació apostòlica. Així doncs, l'Església apareix com

una estructura *comunional*, un teixit que té com a ordit la igualtat radical de *tots*, i com a trama, la diversitat. Igualtat i diversitat són donades a la vida de l'Església *sacramentalment*. Heus ací que l'arrel de l'estructura fonamental de l'Església és *sacramental*[4].

L'Esperit estructura l'Església en *Església d'esglésies* per a *inculturar* l'únic Evangeli en les diverses realitats culturals, històriques, ètniques, i també per a situar el creient en relació amb el seu medi natural o ecosistema. També suscita i sosté el sentit de la fe (*sensus fidei*) dels batejats (LG 12)[5].

Tot en l'Església, àdhuc ella mateixa, *és*, perquè *existeix en relació*, en relació amb Déu o amb Crist (Església *de Déu*, Església *de Crist*), o en relació amb un lloc concret (Església *de N*)[6]. En efecte, l'Esperit la fa *relacional*, la defineix per la seva *relació amb* Déu o amb Crist (és *de Déu* o *de Crist*) i per la seva *relació amb* un lloc concret (és de Corint, de Roma, de Vic)[7]. I en tant que és *d'un lloc*, és la reunió dels creients per a l'Eucaristia; el lloc on es reuneixen tots els cristians (infants, joves i adults) d'un territori i d'un medi concrets per a celebrar l'Eucaristia dominical, s'anomena església, i quan l'eucaristia és presidida pel bisbe diocesà és l'Església de Déu en aquell lloc (cf. Ac 1,15; 2,1.47; 1Co 11,20; 14,23)[8].

En resum, l'Església és *comunió* i *sinodalitat*: és una xarxa de relacions personals estructurada *sinodalment*, perquè l'Evangeli de Déu arribi sempre més lluny (Ac 1,8). I el baptisme és l'arrel de la *comunió*: estableix el lligam sacramental de la unitat entre tots els cristians i les bases cap a la plena comunió de tots en Crist[9].

Comunió entre nosaltres i amb els pobres

Al Nou Testament hi ha una sèrie de textos que expressen aquesta comunió de tots els cristians amb Crist Jesús, la comunió fraterna i eclesial: Mt 23,8-10; Ac 2,42; Ga 2,9; Fl 2,1-2; 1Pe 5,9 (*ἀθελφότης*). Però, alhora, aquesta comunió, expressió de la nostra comunió amb Déu i amb Jesucrist

(4) Cf. JMR TILLARD, *L'Église locale. Ecclésiologie de comunion et catholicité*, Cerf (Cogitatio fidei 191), París 1995, 326.

(5) Vegeu-ho ampliat: Jaume FONTBONA, "L'estatut del cristià", QdP 150 (1995) 21.

(6) Ho afirma el metropolità Joan de Pèrgam: Jaume FONTBONA, *Comunión y sinodalidad*, 167-170.

(7) Església *de Déu*: 1Co 10,32; 11,22; 15,9; Ga 1,13; 1Tm 3,15; *de Crist*: Mt 16,18; *d'un lloc* (una ciutat): Ac 8,1; 11,20-21.22; 13,1; 20,17; Rm 16,1; 1Co 1,2; 2Co 1,1; Col 4,16; 1Te 1,1; 2Te 1,1; Ap 2,1.8.12.18; 3,1.7.14.

(8) L'expressió tècnica «*ἐπὶ τὸ αὐτό*» significa la reunió tant de l'*assemblea eucarística* (1Co 11,20) com la de l'*Església del lloc* (Ac 2,47b).

(9) Cf. *Directori ecumènic* (1993), 92 [*Phase* 204 (1994) 464]; cardenal J. WILLEBRANDS, "La signification de 'subsistit in' dans l'ecclésiologie de communion", DC 85 (1988) 1953, 35-41.

(1Co 10,16-17; 1Jn 1,3), no pot oblidar la comunió amb els pobres: Ac 6,1-7; Rm 15,26; 2Co 8-9; He 13,16.

El teòleg d'aquesta comunió eclesial amb Crist i amb els pobres és Pau. Pau usa el terme *koinonia* per a expressar que la comunió entre les esglésies i entre els cristians també passa per la butxaca. Així, Pau arrela el que avui diem *Fons comú* (*Germanor*) en la comunió eclesial.

La *koinonia* manifesta el mutu reconeixement que tots participem d'uns mateixos béns espirituals (la fe, l'Evangeli i la salvació gratuïta), perquè tots ens impliquem a participar d'uns mateixos béns materials. La igualtat radical de tots els batejats, arrelada en la iniciació cristiana, també s'ha de manifestar en la *solidaritat econòmica*, arrelada en la *generositat* de Jesucrist (2Co 8,9).

La comunió eclesial és també *koinonia* amb l'Evangeli rebut i anunciat (cf. Fl 1,5), que s'expressa amb l'acolliment de l'Evangeli rebut pel ministeri apostòlic i en la inculturació d'aquest Evangeli en la *carn d'humanitat* on els cristians hi són presents com a comunió entre germans. Aquesta comunió entre germans (la *koinonia* de la fe) és expressada per Pau a Flm 6 i 17. Aquesta comunió també es manifesta en l'anunci de l'Evangeli (2Co 8,23).

És Déu Pare qui crida els cristians a la *koinonia* (1Co 1,9), a aquesta comunió eclesial entre nosaltres i amb Crist. Així doncs, és Déu Pare que, per Crist i en l'Esperit, genera aquesta comunió eclesial per mitjà de la recepció del Cos i de la Sang del seu Fill (1Co 10,16-17), però també per la implicació en la generositat i lliurament de Crist, manifestada en la participació en *els seus sofriments* (Fl 3,10: *koinonia* amb els sofriments de Crist), que és un tast de la participació en la seva glòria (Fl 3,11; cf. 1Pe 4,13; 5,1).

La *comunió eclesial* també és refermada amb el *testimoniatge comú* de les diverses esglésies arrelades en una cultura i història concretes, com és Catalunya. Aquest testimoniatge és reconegut com a propi per l'Església que presideix les esglésies d'Orient a Occident en l'amor i que és signe d'aquesta unitat en la diversitat. N'és un exemple l'escena descrita a Ga 2,9, on Pau (que representa les esglésies inculturades en el món grec) dóna *la mà de comunió* a Pere (que representa l'Església que presideix en l'amor: Jn 21,15-19) i a Jaume (que representa les esglésies inculturades en el món jueu). Així queda clar que l'Evangeli és un de sol, que s'encarna en diverses situacions i que parla totes les llengües (cf. Ac 2,11).

En definitiva, aquesta *comunió* defineix la naturalesa i la missió de l'Església, així com la naturalesa i la missió del ministeri ordenat. En efecte, l'Església s'edifica i el ministeri s'estructura (LG 29) entorn de la *Paraula* (feta *carn* en Jesús), de la *Litúrgia* (menjar i beguda veritables en l'eucaristia) i de la *caritat* (solidaritat amb Jesús que s'identifica amb els pobres i petits: Mt 25,40).

El nostre Concili de *Sant Cugat-Tarragona* es fa ressò d'aquesta co-

munió entre nosaltres i amb els pobres en les resolucions *76* i *77*, que són recollides pel treball proposat per *Càritas* a l'Església de Déu que és a Barcelona.

L'exercici de la sinodalitat

L'exercici de la sinodalitat ha de partir d'una eclesiologia arrelada en la *comunió* del Pare i del Fill i de l'Esperit. La 1Pe n'és un model. L'Església és obra del Pare i del Fill (1Pe 1,3-9) i obra de l'Esperit (1Pe 1,10-12). Apareix com una casa (*oikos*), on l'amo és el Pare, Crist és el cap (1Pe 5,4) i el model (1Pe 2,21-25) dels qui en tenen cura, i l'Esperit Sant és el qui uneix la diversitat (1Pe 4,10) en la «fraternitat» (1Pe 5,9). Aleshores l'Església apareix com a *comunió de germans* feta pel Pare i el Fill en l'Esperit.

L'*equip que presideix* aquesta Església (*πρεσβύτεροι*) *pastura* el poble, que Déu s'ha escollit, *vigilant-lo* (1Pe 5,2-3); i ho fa com (origen i model) Crist, el *pastor* (*ποιμήν*: títol) que *vigila* (*ἐπίσκοπος*: funció): 1Pe 2,25; Jesucrist (1Pe 2,21-25) és *Servent* (Is 53) per la passió i *Pastor* (Ez 34) per l'exaltació. En sintonia amb Jesucrist, els de l'*equip que presideix* s'han de situar dins la comunitat (*«entre ella»*: 1Pe 5,1), tal com aquesta se situa *«entre ells»* (1Pe 5,2): ningú no està ni per sobre, ni per sota, ni al marge.

La pràctica sinodal fa interaccionar el *sentit de la fe* dels fidels i el ministeri de la *memòria* (el ministeri de l'episcopat) per tal d'arribar al consens. N'és un exemple l'anomenada *assemblea de Jerusalem* (cf. Ac 15). Aquesta assemblea es reuneix per solucionar un conflicte que afecta la *koinonia* (Ac 15,2). Després del debat, a llum dels signes del temps (lectura de Pere: Ac 15,7-12) i de la Paraula (lectura de Jaume: Ac 15,13-21), aquesta assemblea decideix *unànimement* (*ὁμοθυμαδόν*) l'evangelització dels pagans (Ac 15,25). Ara bé, per tal de fer-ho han de pactar, perquè hi ha diversitat de situacions i de parers. Per això, el *pacte/compromís*, entre els Dotze (amb Pere) i els ancians (amb Jaume) que presideixen l'Església de Jerusalem (Ac 15,28), recull la proposta de Pere (Esperit Sant): *no imposar cap més càrrega* (cf. Ac 15,10) i la de Jaume (Moisès):... *que aquestes indispensables* (cf. Ac 15,20).

El nostre Concili de *Tarragona-Sant Cugat* (1995), que ha aplegat vuit diòcesis definides per una *carn d'humanitat* que supera cadascuna i alhora les agrupa per a inculturar-hi l'únic Evangeli de Déu i manifestar-hi la *catolicitat* de l'única Església de Déu, també ha arribat a la conclusió que el que cal és l'evangelització de *la carn d'humanitat* que *viu i treballa* a Catalunya (llàstima de l'absència de les diòcesis de les Illes, i de les de l'anomenada Catalunya Nord i de València), lloc que té una història, una llengua i cultura pròpies. Però el pacte no ha quedat prou definit per poder-lo dur a terme *tots junts* (o dit d'una manera més d'acord amb l'eclesiologia de comunió: *sinodalment*), s'entén els cristians de les vuit diòcesis. Si més no, llegiu la poc clara resolució *142*, en contrast amb les intuïcions fonamentals expressades en la resolució *138*; la diferència és que aquesta última, la que n'és la clau, no és vinculant.

El concepte d'Església subjacent a les resolucions del Concili

(Una lectura esbiaixada del Concili a partir de la Resolució 119)

JOSEP GIL, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

Un dels aspectes que més m'han interessat del Concili Provincial Tarraconense és el de la teologia subjacent a les resolucions conciliars. I dic subjacent perquè no es tracta del discurs explícit sobre Déu, que cal esperar de qualsevol teologia, sinó del concepte i de la imatge de Déu que reflecteixen les resolucions conciliars.

M'agradaria fer un advertiment previ. Que el mot teologia vol dir parlar de Déu o parlar sobre Déu és una obvietat que, en el fons, no diu gran cosa. En realitat Déu és una magnitud que només es fa palesa en l'acte de fe. D'aquest, de l'acte de fe, no és possible assenyalar un objecte (per això la creença no és objectivable), si és que volem parlar amb propietat; objecte no, però sí destinatari que, en el nostre cas, és Déu. I la teologia és com la gramàtica de la fe: n'és la conceptualització; és la *cogitatio fidei*. Més que parlar sobre Déu, la teologia, en tant que reflexió sobre la fe, ha de saber indicar *en quin lloc* es troba Déu (tenint en compte que Déu és, en el llenguatge de la fe, per damunt de tot, *invocació*). Si aleshores la teologia pretén de confeccionar un discurs sobre Déu, ho ha de fer tot assenyalant *l'experiència* de Déu des de l'home i des del món. Dic això perquè m'interessa remarcar d'entrada que, en parlar de la *teologia* que destil·la el Concili, no em refereixo, principalment, a la teologia explícita de les resolucions conciliars, sinó al tipus d'experiència que el Concili ha significat i a l'explicitació que d'aquesta experiència fan mostra les mateixes resolucions conciliars.

En aquest sentit, els bisbes, en presentar les resolucions conciliars, en fan memòria com d'*«una joiosa experiència eclesial, arrelada en la mateixa comunió trinitària del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant»*. Ja en el missatge del Concili, proclamat a l'església catedral de Tarragona el dia 4 de juny de 1995, solemnitat de la Pentecosta, els bisbes parlaven de l'experiència joiosa del Senyor Jesús, de l'Evangeli i de l'Esperit, que varen viure a l'aula conciliar, així com l'experiència de la força del Ressuscitat reflectida en les diverses sensibilitats dels membres conciliars; una experiència que els feia dir: *«Us exhortem, doncs, i ens exhortem, a convertir-nos a Jesucrist, a enfortir l'experiència de Déu»*. En el mateix missatge els bisbes afirmaven que el Concili *«ha estat un fet meravellós de comunió»*, un fet *«que contribuirà a fer créixer la nostra comunió eclesial»*.

1. L'Església, lloc privilegiat de l'experiència de Déu

Un cop feta aquesta mena de declaració de principis, crec que, d'acord amb el títol que encapçala aquest treball, haurem d'apropar-nos a l'eclesiologia subjacent del Concili. I qui sap si no seria convenient començar per la Resolució 138 que, al meu entendre, és com una mena de *professió de fe eclesiològica*. En efecte, la Resolució, després de recollir la doctrina del Vaticà II sobre l'Església particular i sobre l'agrupació orgànica d'esglésies, posa de manifest les dues conseqüències de l'aplicació al nostre cas d'aquesta doctrina: que la comunió entre les nostres esglésies, expressada en la unitat pastoral interdiocesana, manifestarà la catolicitat de la fe apostòlica i la comunió amb l'Església de Roma, que presideix el successor de Pere, i que *«només així l'Església pot fer-se present en la nostra societat, no per dominar, però sí per tractar les qüestions que afecten el bé comú, els problemes socials del país, la convivència ciutadana, els drets dels immigrants a ser acollits, la nostra identitat com a poble, etc.»*.

No hi ha dubte que, rere aquestes afirmacions hi ha la comprensió d'una Església servidora dels homes i dones que formen la nostra societat civil i de les institucions que legítimament els representen. De fet, el Concili no ha deixat de dir en moltes ocasions que *«l'Església vol oferir Jesucrist a la societat sense cap coacció i ajudar a viure la fe i l'amor als fidels, però no pretén pas de tutelar o reconquerir el món i la cultura amb el pur domini de mitjans mundans (cf. GS 42)»* (n. 1b).

«L'Església no ha de dominar el món». «L'Església no ha de condemnar el món», afirma la resolució primera del Concili. I afegeix en un to més positiu: l'Església *«ha d'aportar les energies religioses de la fe, de l'esperança i de l'amor, cosa que significa, però, la pèrdua d'influència social i de poder»*. Energies *religioses*, perquè neixen d'unes realitats que pertanyen a l'esfera de la religió, però que depassen àmpliament l'estricta relació amb Déu (i això és el que puc entendre quan se'ns diu que no podem oblidar *«la mediació necessària entre fe i societat que és la comunitat de la fe»*; i que l'Església *«ha d'acceptar i ha d'estimar la societat actual perquè és la nostra i perquè, en ella, les dones i els homes de bona voluntat malden per descobrir la veritat i el bé»*.

En relació, però, amb l'experiència de Déu, m'interessa remarcar dos aspectes de l'eclesiologia subjacent del nostre Concili: la prioritat de l'evangelització i l'opció a favor de la forma comunitària de l'Església.

1.1. Evangelització i experiència de Déu

La finalitat del Concili –diuen els bisbes– és aquesta: *com evangelitzar avui, la nostra societat*. I expliquen l'evangelització dient: *«En efecte, l'Església té la missió d'anunciar Jesucrist a tots els homes sense cap coacció mundana, de comunicar als creients la vida divina per la gràcia de l'Esperit Sant en els sagraments i d'ajudar els fidels a viure la fe i l'amor»*.

Goso dir, amb satisfacció, que el nostre Concili, fidel a les veus que adverteixen de la sobirania del Crist en el repartiment de la *salvació*, ha anat molt més enllà de l'eclesiologia de les *dues finalitats* de la missió de l'Església, tal com figura en el Decret sobre l'apostolat dels laics *Apostolicam Actuositatem* del Vaticà II, i ha preferit parlar de la missió de l'Església d'una manera unitària i centrada en l'anunci de Jesucrist, en la celebració dels sagraments (en tant que *acció del Crist Salvador*) i en l'atenció o guiatge pastoral dels fidels.

Dit això, convé no oblidar que el Concili, quan parla d'evangelització, té en compte les dues dimensions d'aquest mot i d'aquest concepte: l'evangelització en sentit ampli (que en el llenguatge del Concili sovint pren la forma d'un *acolliment* segons l'Evangeli) i l'evangelització en sentit estricte (que es qualifica també de *nova* evangelització). En qualsevol cas, crec de justícia subratllar el contingut de la Resolució 119 (que tornarem a analitzar més endavant), que demana als pastors i als fidels de les nostres Esglésies que, en l'acció pastoral, no separin ni oposin mai la dimensió evangelitzadora de la litúrgica ni de la solidària amb els pobres.

És en aquest camp de les propostes sobre l'evangelització on es pot descobrir i analitzar millor la teologia que destil·len les resolucions conciliars, perquè evangelitzar, com diu la Resolució 1, no és res més que anunciar el missatge de *«la Bona Nova de l'amor de Déu manifestat al món per mitjà del Crist en l'Esperit»*. Celebrem, doncs, que l'assemblea conciliar hagi viscut com un important signe dels temps la convicció que *«no hi pot haver veritable evangelització sense el testimoniatge, que té com a condició la unitat dels cristians, com a ànima l'amor de Jesucrist i com a cos l'atenció i la donació solidària als necessitats, als pobres i als marginats»*.

Ho diu la primera Resolució: *«Evangelitzar és ajudar a refer l'experiència de Déu de molta gent allunyada, experiència que està intrínsecament lligada a l'amor als germans i, per tant, a aquella opció preferent pels pobres i per la justícia que fou distintiu del Messies Jesús»* (n. 1d). La mateixa resolució, en expressar l'opció per la comunitat, afegeix que les comunitats cristianes han de ser fidels a la missió *«d'ajudar gent molt diversa a refer la seva experiència de Déu»* (n. 1e). En la Resolució 4 el Concili demana que, en qualsevol circumstància, s'anunciï *«Jesucrist salvador amb un gest i amb un llenguatge capaços de comunicar la tendresa i l'amor de Déu»*; i en la 38 es recorda que ha de quedar sempre *«ben manifesta la confiança en la bonesa i en la misericòrdia divines... És aquesta manifestació de bonesa i de misericòrdia la que volem que presideixi la pastoral de les nostres diòcesis»*. Semblantment, quan parla de l'atenció pastoral a les parelles irregulars, es diu que *«aquest acompanyament pastoral es farà sempre de manera que reflecteixi les entranyes d'amor i de misericòrdia de Déu Pare en la veritat de l'Evangeli»* (n. 42).

Confesso que em sento còmode respecte a la imatge de Déu que hi ha

rere l'afirmació que diu que *«és des de l'experiència personal i comunitària de la salvació de Déu, que comunica pau, serenor i goig profunds, en confluència amb el dolor i el pes del viure humà, que podrem esdevenir encomanadors de la bona notícia als homes i dones amb els quals la vida ens fa trobadissos. Per això cal descobrir, contemplar, estimar, agrair i celebrar la presència i l'obra de Déu en cada persona, que es dóna abans que nosaltres hi arribem»*, i que, afegeix: *«l'evangelització brolla allà on s'estableix l'encontre entre persones, amb una relació positiva i amb una comunicació interpersonal»* (n. 1d). Des d'aquesta perspectiva cal entendre l'aposta per la comunitat de fe viva: *«El Concili urgeix, per tant, la revitalització, la vertebració i l'articulació de totes les comunitats cristianes, les quals tenen com a centre la persona de Jesucrist, per tal que siguin evangelitzadores i evangelitzades: acollidores, fidels a la missió d'ajudar gent molt diversa a refer la seva experiència de Déu, humils, fraternes i obertes a les altres comunitats»* (n. 1e).

1.2. L'opció per la comunitat

Acabo de citar una frase del Concili especialment suggeridora: *«l'evangelització brolla...»*. Doncs bé, si l'evangelització defineix l'Església, és evident que l'Església també *brolla* de les situacions humanes *compartides*.

El Concili és conscient que la revelació del Déu vivent passa per la mediació eclesial. És per això que *«els membres d'aquest Concili es proposen fermament, ells mateixos –i ho exhorten vivament als germans de les esglésies de la Tarraconense–, de viure com Jesucrist visqué i de proclamar el missatge que Jesucrist proclamà»* (n. 76), i aquest és el sentit de l'opció per la comunitat: *«l'aposta per la comunitat de fe viva no és pas per entotsolar-nos en les estructures de l'Església, sinó perquè elles siguin una mediació cada cop més oberta entre Déu Pare i els homes i dones que Déu estima»* (n. 1e).

En aquesta Resolució hi ha un detall remarcable. En parlar de l'*opció per la comunitat*, el text aprovat a l'aula conciliar es referia a una opció a favor d'una *comunitat de fe viva* (*comunitat*, que no té res a veure amb una suposada voluntat d'aïllament o *atrinxerament* en les estructures interiors de l'Església), i aprofitava l'ocasió per demanar dues coses: que les estructures internes de l'Església siguin *«una mediació cada cop més oberta entre Déu Pare i els homes i dones que Déu estima»*, i que no siguin *«una barrera autoritària endurida per la decadència dels temps»*. Val a dir que el text que anà a Roma i que en tornà suprimeix aquesta segona demanda. Passa una cosa semblant en parlar de l'evangelització, que hauria de dur a una condemna o refús d'un tipus d'acció evangelitzadora poc respectuosa amb la llibertat dels seus destinataris. De fet, el text promulgat *«descarta un esperit d'evangelització feta des del poder, d'una manera que arribés a eclipsar les energies de la Paraula i de l'Esperit de Déu. Només així serà possible que propostes concretes no siguin interpretades com a signes*

d'una voluntat de control de la societat o de les persones o com a actes de pura afirmació institucional» (n. 1b); però suprimeix aquest paràgraf del text aprovat a l'aula: *«...sense cap mena d'aspiració a una posició de monopoli que, per raons històriques, l'Església assumí en el passat, però que avui, a casa nostra, considerem injustificada i injustificable»*. En qualsevol cas, jo no diria que l'ombra d'una evangelització tipus *reconquesta* hagi estat plenament foragitada!

Aquest seria el moment de recuperar el que insinuàvem abans sobre la *comunitat de fe* com a mediació necessària entre fe i societat. Recordem, si més no, que l'aula conciliar va voler manifestar la preocupació per *«la dificultat d'especificar el rol públic de l'Església en les societats modernes»* (n. 1a), que si bé no ha de dominar el món, *«això no significa que la figura de l'Església hagi de ser culturalment irrellevant, ja que la fe veritable tendeix a expressar-se com a cultura humana i humanitzadora (inculturació)»* (n. 1b). Els bisbes recullen, en el prefaci, aquesta preocupació de l'Església i encomanen especialment als *«fidels laics»* la tasca de *«fer que l' Església, mantenint-se en la seva identitat, no esdevingui culturalment i socialment irrellevant»*.

A aquests *laics*, el Concili s'hi refereix sovint com a *«laics compromesos»* (cf. n. 25), i sembla que aquests són els cristians i cristianes que ja han pres consciència *«de la missió evangelitzadora»* de l'Església i que, degudament organitzats, assoleixen *«la formació necessària per poder donar testimoni de la fe i desenvolupar llur santificació en les situacions ordinàries de la vida (treball, família, medi ambient, vida social, cultural, política...), amb una actitud transformadora de la societat d'acord amb els valors evangèlics»*. De fet, el Concili té al davant una realitat molt esperançadora: el nombre de cristians laics *«que treballen en les diferents tasques d'evangelització –catequesi, caritat, apostolat seglar–, persones prou reconegudes pel seu testimoniatge cristià, acceptades per la seva comunitat i amb una formació suficient»*.

A aquests laics idonis –homes i dones–, el Concili els recomana que *«tinguin responsabilitats directives en l'Església diocesana»* i *«que siguin cridats a exercir missions pastorals»* (n. 134).

D'entre aquests laics compromesos, el Concili posa èmfasi en els que formen part dels organismes de diàleg i de corresponsabilitat (n. 32), uns organismes detalladament explicats en els números 134-137. Són aquells que el Concili anomena específicament *«subjectes»* de la pastoral, entre els quals hi ha, per exemple, la dona (n. 30; cf. n. 84) i els malalts (n. 110), i els qui treballen en els centres de reflexió teològica i pastoral i en els organismes diocesans que presten atenció a les qüestions que afecten la vida matrimonial i familiar (n. 33).

Però n'hi ha d'altres de *laics compromesos*, i són els que es comprometen en el servei de la societat, en les seves diverses manifestacions professionals, culturals, sindicals i políti-

ques (n. 31). Es tracta del *compromís temporal* dels laics, un compromís que la comunitat cristiana ha de respectar i ha d'ajudar i promoure (cf. n. 107).

1.3. L'opció a favor d'una comprensió comunitària de l'Església

L'expressió *comunitat cristiana* és omnipresent en el Concili i equival pràcticament a l'expressió *església*. En principi, l'expressió es refereix a la categoria teològica de la *comunió*, que és la que ha fet servir el Vaticà II per definir l'Església: *«El Concili demana de promoure una mentalitat i una espiritualitat de comunió que comprengui tots els nivells de formació, de pregària comunitària i d'acció conjunta. En conseqüència, el Concili encarrega als rectors de parròquies, als dirigents i als consiliaris de moviments, als delegats diocesans... que revifin l'esperit de comunió i de pertinença a l'Església en la línia doctrinal del Vaticà II, especialment entre les institucions i els organismes de la mateixa Església diocesana»* (n. 120).

Ja en la primera Resolució el Concili feia *«una crida àmplia i cordial a tots els qui, havent rebut el do de la fe, volen mantenir-se en la comunió eclesial i desitgen portar el nom de Crist als qui el desconeixen»* (n. 1c). Si bé el Concili demana als bisbes, com a primers servidors de la comunió eclesial, que tinguin una comunicació freqüent amb les comunitats i amb els grups i que reconeguin el pluralisme complementari i enriquidor (n. 122), no deixa de dir que pertoca a cada bisbe de donar l'aprovació i el reconeixement eclesial als carismes, als moviments apostòlics i a les noves comunitats amb esperit d'acolliment, per tal de no ofegar els dons de l'Esperit; però també exigeix als nous grups que acceptin la plena comunió eclesial, comunió que passa per la dependència del bisbe i la coordinació amb els altres organismes i moviments de la diòcesi (n. 123). En la mateixa línia, el Concili demana una comunió eclesial més profunda entre els religiosos i el clergat i els laics (n. 126).

El Concili, així com parla de la *«vida comunitària de l'Església»* (n. 84; cf. n. 6 i 126), es refereix als membres de l'Església amb aquests termes: *«També reconeix que tots els membres de l'Església tenen el dret a no ser espiritualment marginats. En particular, gaudeixen dels drets a una convenient llibertat d'expressió i de pensament, a ser escoltats i consultats, en la mesura de llur ciència, competència i aptitud (CIC c. 212,3), en un esperit de diàleg que mantingui la legítima varietat dins l'Església, i a participar amb l'adient corresponsabilitat en la preparació de les decisions i en els consells en els seus diversos graus»* (n. 85).

El cert és que l'eclesiologia subjacent del Concili permet atansar-nos d'una manera adient a les resolucions que parlen de les comunitats cristianes, de les parròquies, etc.

La resolució 119 és clau, en tota aquesta matèria. Quan diu que *«el servei de la Paraula, el servei de l'eucaristia i dels sagraments i el servei de*

la caritat són, tots tres, constitutius i interdependents», ens ofereix una definició *dinàmica* de l'Església, que cal valorar molt a fons. Sense deixar de ser-ho, d'institució, l'Església es presenta, en el seu dinamisme, com una *acció* (en la qual es fa present el Crist Salvador: cf. n. 1, 49, 66, 77 i 79) pluriforme dels batejats. I cal no oblidar la Resolució 121, quan diu que *«el Concili urgeix a tots els fidels a prendre part activa en la comunitat cristiana per viure la dimensió eclesial de la fe»*.

S'han alçat veus –ja fa temps, d'això– que discuteixen la legitimitat d'aquesta comprensió *comunitària* de l'Església. Vénen a dir que, sociològicament parlant, l'Església ha de tenir sempre a punt tot un seguit de *serveis* (des de la predicació als sagraments), que funcionin al més eficaçment (i evangèlicament) possible, per la qual cosa les parcel·les de l'Església –posem per cas les parròquies– establertes i constituïdes segons aquests criteris han de prestar tota la seva atenció als qui s'hi acosten per demanar algun d'aquests serveis, sense cap ànim de fer *militants* o *membres* de la institució.

Reconec que aquesta crítica a la comprensió *militant* i *comunitària* de l'Església no és endebades. Més encara, estic disposat a reconèixer que sovint m'ha semblat que, amb els nostres programes actuals *comunitaris*, qui sap si no pretenem, per un camí diferent del d'abans, guanyar adeptes i enfortir la nostra estructura eclesial.

Voldria creure que la insistència del Concili a favor de l'esperit i de l'organització comunitàries de l'Església és molt més substancial que una simple estratègia conjuntural. Crec que, en aquest sentit, la Resolució 121, que els bisbes consideren prioritària, quan diu que les comunitats locals han de ser *«acollidores de totes i cadascuna de les persones, en la seva peculiar situació, perquè hi puguin trobar el seu lloc i desenvolupar-hi la seva activitat o servei»*, està dient quelcom que no té res a veure amb la comprensió de la comunitat com una mena de club tancat; igual que la Resolució 128, quan, parlant de la parròquia, diu que cal aconseguir *«que no sigui una comunitat tancada o només de 'compromesos', sinó oberta i acollidora de tots els fidels, també dels qui practiquen esporàdicament»*, que cal *«que estigui molt atenta a la dimensió evangelitzadora de tota la pastoral ordinària per arribar als allunyats»*, i que cal *«que els drets dels fidels no quedin desatesos»*.

Jo defenso aferrissadament la *vida comunitària* i entenc, per exemple, la parròquia com una comunitat corresponsable, acollidora i missionera. Amb tot, no puc evitar la impressió d'un cert neoclericalisme, al qual no serà aliena la consideració d'un laïcat de tal manera vinculat a la institució –suposem la parròquia– que fa dels laics i laiques els *suplents* o la *longa manus* dels pastors i dels seus organismes pastorals.

Al meu entendre –i ho reconec sincerament–, el Concili Provincial Tarraconense, seguint el solc obert pel Vaticà II, amplia extraordinàriament l'horitzó, sovint asfixiant, de les reali-

tats eclesials. Tinc les meves reserves respecte a algun punt. Però, si més no, les resolucions del tercer tema (principalment la n. 77, però també la 81 i 86-88) no avalen la subsistència d'una Església centrada en si mateixa i preocupada per mantenir ben estretament els seus fidels vinculats a unes essències eclesiològicament eternes.

2. L'acció pastoral de l'Església i l'experiència de Déu

Aquesta mena de lectura esbiaixada de les resolucions conciliars que estic fent suggereix tot un seguit d'interrogants. Realment, calen molts recursos humans i materials *«per tal d'aconseguir una organització eclesial que sigui capaç d'acomplir tots els ministeris i estructures de servei que l'Església local necessita»* (n. 133), oi més si cal *«donar nou impuls i vigor als secretariats i a les comissions d'abast interdiocesà ja existents i proveir la creació dels que es creguin convenients per a nous camps pastorals»* (n. 143).

La dedicació de molts laics i laiques a aquestes tasques podria posar en perill la vertadera naturalesa del laïcat, que, com hem dit abans, consisteix –segons les paraules del mateix Concili– a *«donar testimoni de la fe i desenvolupar llur santificació en les situacions ordinàries de la vida (treball, família, medi ambient, vida social, cultural, política...), amb una actitud transformadora de la societat d'acord amb els valors evangèlics»* (n. 25). No és que consideri un inconvenient (i molt menys un disbarat) que els laics treballin degudament enquadrats en parròquies, moviments i grups pastorals. Al contrari, l'experiència ens diu que la presència de laics i laiques en aquests organismes, sobretot a nivell de dirigents, produeix, d'entrada, una certa desclericalització d'aquests i, per tant, de tota l'Església, a condició, però, que la seva incorporació no obeeixi a simples criteris de *suplència* o de *substitució* (respecte als clergues), ans imprimeixi un veritable caràcter laïcal a totes les estructures de l'Església.

Si empréssim un llenguatge col·loquial, diríem que sovint els laics fan feines d'*escolanets*. Però és que, d'altra banda, resulta, per als clergues, molt més còmode i eficaç treballar amb laics *enquadrats* que no pas haver de partir, en l'acció pastoral, d'allò que pensen i fan els laics i laiques en la quotidianitat de llurs vides. I tampoc no podem oblidar que l'actuació directa en la pastoral de l'Església –que sovint pren la forma de voluntariat– requereix, a més de l'esperit evangèlic, cada vegada més la creativitat, la competència i l'especialització (cf. n. 102), la qual cosa exigeix dels laics un dispendi considerable de temps i de dedicació que no sempre reverteix positivament en les responsabilitats quotidianes dels mateixos laics.

És per això que goso parlar del perill del *neoclericalisme*. Voldria, però, començar la segona part d'aquest article amb la referència a una de les resolucions –ja citada per mi en dues ocasions– més importants que, per cert, no ha sofert cap mena de can-

vi redaccional al llarg de la peripècia conciliar i que correspon exactament al text de la ponència. Em refereixo a la Resolució 119, que diu així:

«Tota la pastoral ha de tenir unitat, aquella unitat que brolla de la Pasqua i de la Pentecosta, vives i operants en l'Església gràcies a la presència de Crist ressuscitat que dóna l'Esperit Sant als fidels.

»Afirmem la complementarietat de les grans accions pastorals i llur necessària interrelació.

»No podem reduir la pastoral a un problema de simple organització i coordinació, sinó que s'ha de reconèixer el llegat de Crist a la seva Església per tal que sigui vida abundant per als seus membres.

»El Concili Provincial Tarraconense demana als pastors i als fidels de les nostres esglésies que, en l'acció pastoral, no separin ni oposin mai la dimensió evangelitzadora de la litúrgica ni de la solidària amb els pobres.»

2.1. La font i la base de l'acció pastoral de l'Església

El primer que sorprèn d'aquesta resolució és aquesta visió en profunditat de l'Església que, com dèiem abans, s'esdevé dinàmicament per l'acció del Crist. Ja ho he subratllat quan, en parlar de la missió de l'Església, els bisbes afirmen en el prefaci que *«aquesta missió consisteix a anunciar Jesucrist a tots els homes, i a comunicar als creients la vida divina per la gràcia de l'Esperit Sant en els sagraments i d'ajudar els fidels a viure en la fe i l'amor»*, missió que *«no és estructurar la societat en les qüestions de la política, de l'economia o de la cultura. Els cristians, però, com l'ànima en el cos, són cridats a vivificar segons l'Esperit de Déu totes aquestes realitats en les quals viuen, presents i forasters a l'hora»; missió que pertoca especialment als fidels laics, fent «que l'Església, mantenint-se en la seva identitat, no esdevingui culturalment i socialment irrellevant, ja que la fe veritable tendeix a evangelitzar totes les cultures i a enriquir-se amb els seus valors, purificant-los, si cal, amb un diàleg respectuós i fructuós»*.

I són les resolucions del segon tema les que d'una manera més directa presenten, en el segon i tercer apartats, la font de l'activitat pastoral de l'Església. No oblidem que el Concili es proposa *«ajudar a refer l'experiència de Déu de molta gent allunyada, experiència que està intrínsecament lligada a l'amor als germans i, per tant, a aquella opció preferent pels pobres i per la justícia que fou el distintiu del Messies Jesús»* (n. 1d). Això és, segons el Concili, *evangelitzar*; i, segons el Concili, l'experiència de Déu passa per l'experiència eclesial comunitària, una experiència formulada bellament per l'assemblea conciliar quan parlant de la sol·licitud general pels més pobres i marginats diu: *«els membres d'aquest Concili es proposen fermament, ells mateixos –i ho exhorten vivament als germans de les esglésies de la Tarraconense– de viure com Jesucrist visqué i de proclamar*

el missatge que Jesucrist proclamà» (n. 76). Però no hi ha dubte que el Concili vol deixar ben clar que la plena experiència del Déu cristià inclou *sine qua non* la condició de *celebrar* degudament aquesta mateixa experiència a l'interior de l'assemblea litúrgica (cf. n. 59-66). Per cert que la redacció dels bisbes de la Resolució 66 és, en alguns moments, una vertadera filigrana, sobretot a l'hora de valorar el caràcter salvífic de les celebracions sacramentals i la mateixa celebració del sagrament com a *«realització de l'encontre eclesial i personal amb Jesucrist i, en conseqüència, com a moment fort d'entrada en el misteri del do de Déu, de lloança i d'acció de gràcies, i alhora de gran força evangelitzadora»*.

La Resolució 119 insisteix en la *unitat pastoral*; però aquesta unitat no és quelcom que depengui d'estratègies, sinó que s'ha d'alimentar de la unitat superior de l'acció evangelitzadora del mateix Crist. Si és l'Església la que, sempre i en tot lloc, evangelitza, l'*evangelització*, en sentit propi i diguem-ne mistèric, forma part de l'estructura més profunda de la celebració litúrgica, on *«Crist anuncia l'Evangeli»* (n. 49), i la *força evangelitzadora* està vinculada a la celebració mateixa dels sagraments (n. 66). En aquests casos, *evangelització*, *evangèlic* o *evangèlicament* són expressions que es refereixen primerament al Crist (*«la presència evangèlica del Crist, el Bon Samarità»* del n. 79b) i, en tot cas, són expressions lògicament anteriors, per exemple, a les que parlen del *dinamisme evangelitzador* que el Concili voldria que s'imprimís en tota la pastoral.

Els bisbes ho han subratllat en el prefaci: *«El servei de la Paraula, el servei de l'eucaristia i dels altres sagraments i el servei de la caritat són, tots tres, constitutius de l'acció eclesial i interdependents. No podem ni volem reduir la pastoral a un problema de simple reorganització i coordinació, sinó que cerquem de reunir el poble de Déu en l'Esperit Sant per l'exercici del nostre ministeri episcopal, amb el dels preveres i dels diaques, animats tots nosaltres per la caritat pastoral, per tal de fer de les nostres esglésies els santuaris de la presència de Déu enmig dels homes, fortes en el testimoni de Jesús, enmig de la gran tribulació, i anticipació de l'Església celestial»*.

Reconec una certa perplexitat davant algunes manifestacions conciliars. A voltes tinc la impressió que el Concili no s'ha alliberat de la necessitat d'*assegurar* les estructures eclesials i de *recuperar* espais socials perduts; i a vegades noto com una mena d'escorriment des d'una comprensió de l'evangelització totalment gratuïta, cap a postures més endurides, que no sé si no depassen els límits de les *mediacions necessàries*. Confesso, doncs, que sovint no acabo de veure-hi clar. Hi veig millor a l'hora d'analitzar les resolucions del tercer tema, com per exemple la Resolució 76, que parla de l'ideal evangèlic, un ideal que els membres del Concili volen viure i proclamar, com ho manifesten les resolucions restants. Ja la Resolució 24 demanava *«que l'activitat de la nostra Església i la de cada cristià manifestin aquesta Bona Notícia –talment com el Bon Samarità– donant suport*

i ajuda als adolorits i als malalts de tota mena, especialment els més desatesos, i sense oblidar els problemes específics de la gent gran. Si en algun moment cal que aparegui més clar l'amor de l'Església per tot home i tota dona és en el dolor, així com també en les situacions al voltant de la mort»; una idea repetida parcialment en el n. 79b.

Això, pel que fa a la font de l'acció pastoral de l'Església. La Resolució 119 parla d'una unitat *«que brolla de la Pasqua i de la Pentecosta, vives i operants en l'Església gràcies a la presència de Crist ressuscitat que dóna l'Esperit Sant als fidels»*. Es tracta, doncs, segons el Concili, de reproduïr a nivell pastoral una realitat teològica que, partint de la relació Crist-Església, és la font d'una unitat que ha de reflectir *«la centralitat del Crist en la seva Paraula, en l'eucaristia i en els serveis de caritat»* (n. 128).

Ara bé, la base de la unitat esmentada en la Resolució 128, jo diria que, segons el Concili, continua essent la parròquia, que és l'àmbit normal de la celebració de la fe (n. 50, 57 i 130), de l'activitat catequètica (n. 7) i de la caritat (n. 94-95). El Concili reconeix que les transformacions culturals i socials aconsellen d'introduïr reformes en les estructures tradicionals de les parròquies (cf. n. 60); però esmenta literalment els tres serveis pastorals bàsics de litúrgia, catequesi i caritat (n. 128, cf. també als n. 131, 137 i 168) i recorda la dimensió missionera de la parròquia (n. 161) i la necessitat d'establir una major i millor col·laboració entre els llocs de culte i comunitats no parroquials i les parròquies, així com la necessitat de relacionar millor les parròquies i els moviments (n. 125, 126, 128 i 131).

La parròquia apareix en relació amb les *comunitats* (n. 22 i 157) i amb altres llocs de culte (n. 148). Les parròquies són també anomenades *comunitats parroquials* (n. 144); però igualment es fa referència *«a les parròquies i a les altres comunitats eclesials»* (n. 57). *Parròquia* i *comunitat* són diferents, però, en el fons, es tracta de denominacions sovint intercanviables (n. 57, 59, 61, 62, 65, 74, 75 i 121). A vegades el nom de *comunitat* o de *grup* es reserva a entitats menors (n. 122 i 163), que s'entén o es desitja que estiguin integrades a la parròquia com a comunitat de comunitats. Entre aquests grups o comunitats menors hi ha les famílies, les quals, en tant que esglésies domèstiques (tot i que aquesta apel·lació no surt en cap resolució conciliar), són cridades a practicar la pregària eclesial (n. 50 i 58) i a les quals s'encomana la iniciació cristiana dels infants (n. 41).

2.2. Una Església de base laïcal

«Afirmem la complementarietat de les grans accions pastorals i la seva necessària interrelació... No podem reduir la pastoral a un problema de simple organització i coordinació, sinó que s'ha de reconèixer el llegat de Crist a la seva Església per tal que sigui vida abundant per als seus membres» (n. 119).

Abans parlàvem dels *«fidels cristians»* o simplement dels *«fidels»*, als

quals es refereix sovint el Concili (n. 48. 59. 72. 166. 167); ells són els principals destinataris del mateix Concili: el Concili es dirigeix, bàsicament, als *cristians*, és a dir, als membres de les nostres Esglésies (n. 2), i ho fa per tal d'invitar-los i urgir-los a comunicar el Crist als homes i dones del seu entorn (n. 5; cf. també n. 17. 24); uns cristians i cristianes que han de ser conscienciats i formats *«de cara a viure amb coherència la fe i la vida, a poder donar raó de l'esperança i a testimoniar l'amor de Déu»* (n. 25). El gran destinatari del Concili és simplement el *«poble cristià»* (n. 69).

Aquests *fidels* són diferents dels *pastors* (n. 119); com a *fidels*, el Concili els urgeix *«a prendre part activa en la comunitat cristiana per a viure la dimensió de la fe»* (n. 121), a *«un major sentit de pertinença a la comunitat cristiana»* (n. 74).

Cal, però, reconèixer l'ambigüitat d'aquest terme, quan s'aplica només als qui formen part dels *dirigits* i *guiats* pels pastors. El mateix mot de *laic* conserva tot un seguit d'inexactituds que podrien ser font de molts i molts malentesos (com, d'altra banda, ho demostra la Història de l'Església!).

A tots els cristians cal anomenar-los laics o laiques, per tal com formen part, pel baptisme, del *laos*, o poble de Déu. El text de la resolució n. 25 aprovat a l'aula deia: *«El Concili Vaticà II va fer possible un rellançament pastoral de l'Església com a Poble de Déu acollidor, testimonial i missioner. La participació del laïcat en aquesta missió evangelitzadora és una de les prioritats i un dels reptes més importants de l'Església contemporània...»*. Deixo de banda la qüestió de la supressió, si més no curiosa, operada en el text promulgat, una supressió que no pot evitar la pregunta de si es vol insistir que el *subjecte* de l'evangelització és la Jerarquia i que els laics i laiques *només* hi participen. No puc, però, ometre la incomoditat que produeix l'oposició entre *Església com a poble de Déu* i *laïcat*, al qual s'atribueix *només* la participació...

Una Església de base laïcal és una Església que parteix d'allò que és comú a tots els batejats. Considero que això no és fàcil, sobretot quan les últimes instàncies de direcció continuen ocupades per clergues (que d'altra banda, sempre són homes) i quan les orientacions teoricopràctiques de la pastoral, si més no en les últimes instàncies, estan i estaran consagrades per la mentalitat clerical (i masculina). No deixa de ser curiosa, si més no, la insistència en urgir que tots els fidels *prenguin part activa* en la comunitat cristiana (n. 121), tot i que cal reconèixer com a molt oportuna la petició afegida: *«A fi d'aconseguir-ho, les comunitats locals han d'acomplir la missió que els és confiada amb un autèntic esperit de comunió i ser acollidores de totes i de cadascuna de les persones, en la seva peculiar situació, perquè hi puguin trobar el seu lloc i desenvolupar-hi la seva activitat o servei»*. Però continuo preguntant-me si això serà possible en una Església *orientada, dirigida* i, en definitiva, *sancionada* per clergues!

Aquest és, al meu entendre, un dels desafiaments més greus, eclesialment parlant. Per que tampoc no es tracta de tirar enrere i desfer el camí ja fet en ordre a crear consciència de comunitat cristiana (tot i que no s'ha de confondre aquesta *consciència* amb el treball dels *enquadrats* en les estructures eclesials de les parròquies, dels moviments, dels organismes diocesans o interdiocesans, per allò del principi de la *quotidianitat*, la prioritat del qual a nivell d'Església és, al meu entendre, indiscutible). Vull dir, una vegada més, que sense aquest *sentit de pertinença* (que s'haurà de visibilitzar d'alguna manera, i no tan sols en la participació de les celebracions litúrgiques, per allò que *«qui combrega de la taula ha de combregar també en el projecte pastoral dels qui han parat la taula»*), és molt difícil que hi pugui haver experiència cristiana!

El *sentit de pertinença* a la comunitat –a la comunitat concreta i al projecte concret d'aquesta comunitat–, tot i ser necessari, comporta també els seus perills. Si per als laics podria suposar una mena de refugi psicològic –una mena de club, una mena de món dins el món!– davant la sensació de desert i de desemparança que dóna la societat actual, per als clergues podria significar la sensació agradable d'un grup més o menys compacte d'adeptes, la qual cosa qui sap si no ajudaria a augmentar i *sacralitzar* els tics prepotents del mateix clergat i un cert esperit de conquesta dels mateixos laics.

Els laics (i les laiques), com més madurs esdevenen a l'interior de les comunitats més tenen la sensació que els *béns eclesials* són béns que els clergues han segrestat des de fa molt de temps, i és normal que pretenguin reconquerir-los. Però és evident que els clergues no se'n desfaran així com així.

2.3. L'experiència de Déu en una Església *laïcal*

Avui dia no és difícil de notar arreu de l'Església un esforç molt gran per recuperar les cotes de presència clerical que, amb la crisi de les vocacions, s'ha perdut; i temo –i em sap greu– que les resolucions conciliars que parlen de la pastoral vocacional (n. 153-158) responen a aquest interès. D'altra banda, no puc deixar de sentir una certa perplexitat davant el to de les resolucions que parlen de la pertinença i de la corresponsabilitat del laïcat.

Ningú no dubta de la importància del ministeri ordenat i, més en concret, dels preveres. Sense aquest ministeri no hi hauria comunitats eclesials. Però són molts els qui pensen o pensem que, de preveres, pròpiament no en manquen o no en manquen tants com sembla, a condició, és clar, de reservar el ministeri dels preveres a allò que teològicament els correspon i de permetre que el gruix de la pastoral graviti sobre la comunitat i sobre aquells membres de la comunitat que estiguin en condicions de responsabilitzar-se'n. Entenc, doncs, la Resolució 156, però ja entenc menys tot el que es diu sobre el *«canvi de clima»* en aquesta matèria (n. 153-155), que em fa pensar que rere la constatació de la falta de capellans i de vocacions

al presbiterat persisteix la imatge d'una Església d'estructura bàsicament clerical.

No crec, doncs, que es tracti *només* d'omplir un buit i de fer-ho com sempre s'ha fet. Es tracta d'anar avançant vers una Església de base laïcal, com insinua la Resolució 128, quan parla del *«reconeixement i de la promoció dels laics i laiques en la comunitat parroquial»*. No n'hi ha prou, però, amb això, i qui sap si una *laïcització* de l'Església en la línia suggerida per la resolució 134 no seria encara contraproduent. De fet, és difícil d'alliberar-se de la imatge d'una Església com una gran empresa (per molt apostòlica que sigui) en la qual, avui dia, es demana que els laics i laiques prenguin part activa en forma de *forces agregades* a les responsabilitats que són pròpies dels clergues (cf. n. 121). Jo diria que *«l'esperit de comunió i de pertinença a l'Església en la línia doctrinal del Vaticà II»* (n. 120) va per un altre camí: el camí d'una consciència d'Església que brolla de la quotidianitat de la vida de les persones (compartida com a tasca i com a do) i que s'autorealitza bàsicament per la *comunicació evangelitzadora* d'unes persones que experimenten la fe i la salvació com la presència amagada d'un Déu que estima.

Aquesta és, al meu entendre, la gran intuïció inclosa en la Resolució 119. L'opció per la unitat pastoral no pot tenir altre fonament que la unitat de la mateixa Església, una unitat que recolza en l'acció de l'únic Esperit, que parla i actua a través de la paraula i de l'acció de tots els batejats; els serveis pastorals i la participació en aquests dels laics i laiques haurien de reflectir aquesta *unitat pneumàtica* de l'Església.

I és aleshores quan ens retrobem amb la gran qüestió del començament: la qüestió de l'experiència de Déu. Hauríem de reconèixer que l'aprofundiment en l'experiència de Déu no acostuma a passar per les estructures de la pastoral, per molt unitària que sigui, sinó pel fet de veure en la pastoral *«el llegat de Crist a la seva Església per tal que sigui vida abundant per als seus membres»* (n. 119). Dit amb altres paraules, *«la revitalització, la vertebració i l'articulació de totes les comunitats cristianes»* fan possible el trobament amb Déu, però en la mesura que tinguin *«com a centre la persona de Jesucrist»*, en la mesura, vull dir, que permetin la intercomunicació de la bona notícia entre els homes i dones que la mateixa vida fa trobadissos (n. 1). Més ben dit, l'experiència de Déu, *«que comunica pau, serenor i goig profunds, en confluència amb el dolor i el pes del viure humà»*, és la que ha de construir unes comunitats revitalitzades, vertebrades i articulades i ha de posar en marxa una acció pastoral que no separi ni oposi mai *«la dimensió evangelitzadora de la litúrgica ni de la solidària amb els pobres»*.

Vida religiosa i comunió eclesial

(Els religiosos i la unitat pastoral de Catalunya)

GENÍS SAMPER, escolapi. Secretari general de la URC (Unió de Religiosos de Catalunya)

Què aporta la VR a l'Església de Catalunya, a una Església comunió de dons i carismes

La vida consagrada és un do de Déu a l'Església, i forma part de la seva estructura de santedat. De manera clara i solemne ho reconeixia el Congrés de Vida Religiosa en el seu document final, poc temps abans d'obrir-se les sessions conciliars: *«Totes i cada una de les famílies religioses, amb el seu carisma propi i amb les seves característiques peculiars, són un do, ple de vitalitat i riquesa, que Déu fa, per mitjà de l'Esperit, a l'Església i expressa la seva unitat i la seva diversitat.»*[1]

La vida religiosa, reconeguda com a do de Déu a l'Església, aporta, per la seva presència i la seva acció, des del testimoni vivent del valor de la pregària a Déu pels germans –contemplació–, com del lliurament complet als germans per l'amor de Déu, encaixant, a vegades presentant resistències, no sempre a gust de tothom, amb les estructures eclesiàstiques generals i/o locals i les relacions de dependències que aquestes creen.

En el cas concret de Catalunya, l'aportació de quasi dos-cents instituts de vida consagrada i societats de vida apostòlica establerts en el territori de les vuit diòcesis, va des de la permanència i irradiació dels monestirs contemplatius masculins i femenins als oratoris públics, al servei a través de parròquies, capellanies i altres ministeris pastorals, les implantacions escolars, educatives, sanitàries i assistencials, les aportacions espirituals i culturals dels seus membres, fins a les arriscades aventures a territoris nous que bé podríem anomenar de desert o frontera, responent a les crides de les noves sofrences i marginacions.[2]

El Concili valora la vida religiosa. Què valora el CPT de la vida religiosa

El Concili Provincial Tarraconense fou viscut com *«un fet meravellós*

(1) Unió de Religiosos de Catalunya, *Revifa la flama del do de Déu. El Congrés de Vida Religiosa de Catalunya* (1993-1995), Editorial Claret, col.lecció CEVRE 24, Barcelona 1996, p.116.

(2) Per a una informació sistemàtica, podeu consultar Unió de Religiosos de Catalunya, *Guia de la vida religiosa a Catalunya*. vol 1: *Qui som; On som.* vol. 2: *Què fem.* Editorial Claret, 1994 i 1992.

de comunió»[3], com a exercici pràctic, vivent i convincent, de comunió eclesial, així com d'*«ocasió d'intercanvi de valors espirituals i apostòlics»*.[4] Fou generosa la interpretació feta per la Conferència Episcopal Tarraconense del nombre de superiors i superiores majors d'instituts religiosos i de societats de vida apostòlica, que d'acord amb el cànon 443 § 3 podien convocar. Foren ni més ni menys que 9 superiors majors, 18 superiores majors i 3 abadesses, que en total sumen 30.[5] Altres religiosos foren membres del Concili per altres vies: 2 abats hi assistien *«designats per tots els bisbes»*, i en la llista de *«designats per cada bisbe»* (12 per Barcelona i 3 cada altre bisbat) figuren en total 4 religioses i 1 religiós. Extremant l'anàlisi es podria dir que cap religiós sacerdot, que no fos superior, no fou ni designat ni invitat, tot i que un fou relator, dos més eren membres de les ponències, i dos monjos figuren com a secretari d'actes i membre de la comissió de litúrgia.[6]

Cal reconèixer que el Concili ha parlat molt i bé de la vida religiosa i dels religiosos. En 19 de les 170 resolucions es parla de i/o a persones (religiosos, religioses –10 vegades masculí i femení), institucions (congregacions religioses –2 vegades–; famílies religioses, instituts religiosos). Si hi cap una petita crítica, voldria remarcar que hom hauria preferit que es tingués més en compte que la vida religiosa (especificació de vida consagrada) és viscuda no individualment i genèricament (religiosos i religioses), sinó comunitàriament i congregacionalment, segons els propis carismes: el diàleg i la comunió s'han de crear tant entre persones com entre institucions: diòcesis i instituts de vida consagrada. Llegint alguna resolució fa la impressió de voler arribar als individus per damunt, o sense tenir prou en compte el fet congregacional.

Els dos textos conciliars majors referits a la vida religiosa a casa nos-

---

(3) Veure Missatge final del CPT proclamat a la Catedral de Tarragona.

(4) Veure la Resolució 126.

(5) Clar que el fet d'aquest nombre tan alt afavoria indirectament, i directa, el nombre de preveres i altres fidels que podien ser cridats, i que s'havia de mantenir dins els límits marcats pel cànon 443 § 4: la meitat dels indicats en els § 1-3, vicaris generals i vicaris episcopals, rectors d'universitats eclesiàstiques i catòliques i degans de les facultats de teologia i de dret canònic, alguns rectors de seminaris majors, a més dels superiors majors religiosos, que representaven l'únic sumand susceptible de variació significativa, a l'hora de voler potenciar el nombre de preveres i fidels de la base.

(6) Per ser objectius, tampoc la Unió de Religiosos de Catalunya, que és la Conferència de Superiors Majors amb comunitats establertes a Catalunya, i com a tal organisme interdiocesà, no hi fou invitada. El nom de la URC apareix encara que només sigui de pas en la Resolució 6 tal com fou votada a la sala conciliar, però no en el text de les resolucions tal com fou enviat a Roma, de manera que la URC ha quedat silenciada com a realitat de l'Església catalana.

tra serien, i són, la Resolució 6, prioritària, i la 126:

6 P *«El Concili veu la vida comunitària de les religioses i dels religiosos com un signe visible de la comunió eclesial, i els demana que aprofundeixin aquesta comunió a tots els nivells possibles: participant més en la vida i en la pastoral de les esglésies locals, arrelant-se més decididament en la pastoral del nostre país i en la seva cultura, fent gestos concrets de comunicació entre congregacions, sempre salvant el caràcter, el fi i les lleis fundacionals de cada institut.*[7] *El Secretariat Interdiocesà de Relació Bisbes i Religiosos (SIRBIR) és un instrument adequat per aprofundir la comunió i per concretar línies de corresponsabilitat.»*[8]

126 *«El Concili demana que els bisbes afavoreixin una comunió eclesial més profunda entre els religiosos i el clergat i els laics, intensificant un específic i multiforme intercanvi de valors espirituals i apostòlics. A la vegada, tots han de reconèixer la importància evangèlica que la vida consagrada representa per a l'Església, i alhora trobar maneres més visibles de vincular els carismes religiosos en les esglésies locals, acollint-ne la tradició pastoral i espiritual i aportant-hi el dinamisme i els valors amb què els religiosos viuen la universalitat de l'Església.»*

El Concili reconeix *«la importància evangèlica de la vida religiosa»* i *«veu la vida comunitària de les religioses i dels religiosos com un signe visible de la comunió eclesial en la seva dimensió més universal»*.

Però deixa entreveure que existeix una certa insuficiència, inadequació, o insatisfacció: per això el CPT demana que els bisbes afavoreixin i els religiosos aprofundeixin aquesta comunió no sols integrant-se aquests més i millor en la pastoral del nostre país i en la seva cultura, sinó també fent gestos de comunicació entre les mateixes congregacions. Hi ha tot un passat de desconeixement recíproc entre instituts de vida consagrada i entre els instituts i la pastoral diocesana, en un i altre sentit, que ha de quedar ben enterrat. Aquest és el programa conciliar: els religiosos han d'integrar-se millor en les esglésies locals; en contrapartida, cal trobar maneres més visibles de vincular els seus carismes en les mateixes esglésies locals.

El CPT no dóna una visió panoràmica de la tasca feta pels instituts religiosos avui implantats a Catalunya. Sí que cita, però, algunes d'aquestes

(7) Cf. CIC c. 680.

(8) Comunió va amb corresponsabilitat: 32 *«El Concili Provincial Tarraconense recomana vivament la creació de Consells de Pastoral en els diversos àmbits de la vida de l'Església: parròquies (o grups de parròquies veïnes quan aquestes són tan petites que no permeten de tenir-ne), arxiprestats, diòcesis, o la potenciació dels ja existents, a fi que siguin realment una mediació eficaç per fer* realitat la comunió i la corresponsabilitat *de tots els membres de les respectives comunitats i llur acció evangelitzadora»*.

accions, i hi dóna suport, mentre que d'altres no en diu gran cosa. Mentre el CPT no diu pràcticament res de la tasca feta gràcies a escoles i hospitals, que representen la majoria d'accions realitzades pels instituts religiosos, masculins i femenins, en aquests dos darrers segles, sí que *«valora el treball pastoral de les obres apostòliques sostingudes per les famílies religioses i per les escoles cristianes»* (131) i dóna una rellevància inesperada (22 P) a la tasca feta de religiosos i de religioses en el món rural, medi potser no prou definit.[9]

El CPT insta, demana, recomana, o arriba a urgir als religiosos coses ben diverses i raonables, i algunes ben particulars i conjunturals.

Pel que fa a l'estil de vida, el CPT no deixa d'instar els religiosos, i tots els cristians, *«a realitzar la síntesi entre fe i vida i denunciar la separació entre el missatge cristià i la pràctica social, que afecta molts membres i grava molts costums de les nostres comunitats eclesials.»* (77 V).

Quant a les relacions intraeclesials, donada la importància que revesteix la missió evangelitzadora del laïcat, el CPT fa una crida urgent també als religiosos perquè afavoreixin la promoció dels laics (25), tot demanant *«a les obres apostòliques sostingudes per les famílies religioses i per les escoles cristianes que coneguin l'acció pastoral de l'Església diocesana i que s'integrin a les seves propostes, aportant-hi la riquesa del seu treball i assumint les orientacions comunes, per tal que la comunió eclesial sigui ben explícita i s'uneixin tots els esforços, de cara a envigorir l'evangelització i a intensificar la vida cristiana»* (131). I va fins a expressar la necessitat de *«mantenir una relació amb les parròquies»* suposant, un xic simplificadament, que les obres apostòliques dels religiosos es limiten a una edat (infantil, juvenil, escolar) i que acabat aquest temps són elles les que hauran de fer *«que el creixement de la fe pugui tenir continuïtat al llarg de la vida»* (131).

En defensa de la identitat de l'Església local ensems i catalana, explícitament el CPT afirma en resolució vinculant que *«els preveres que provenen d'instituts religiosos han d'assumir la cultura i el pla pastoral de l'Església local i han de posar-se al seu servei. I per això, el Concili disposa que, als preveres originaris d'altres esglésies, se'ls faciliti un temps i uns mitjans d'adaptació»* (125). Referma l'ús del català com a llengua pròpia de l'Església a Catalunya: en la litúrgia, en la predicació, en la catequesi, en els mitjans de comunicació social... Aquesta norma general és d'aplicació a qualsevol església, capella o oratori, sigui parroquial o no, inclosos les catedrals i les esglésies de religiosos i de religioses (140).

Alliberant-se de tota temptació localista, de manera força personalitza-

(9) Suposem que més aviat es refereix a la presència de comunitats i institucions religioses en pobles i viles de mitjana importància, enfront de la gran ciutat i la seva àrea d'influència.

da i en forma programàtica, el CPT proclama que *«els cristians d'aquesta terra –bisbes i preveres, religiosos/ses i laics/ques– ens sentim cridats a ser signe de comunió eclesial universal i volem acollir la identitat cultural dels immigrats i la seva sensibilitat religiosa, i, a la vegada que els ajudem amb respecte a integrar-se en el país, volem enriquir-nos amb les seves aportacions humanes i espirituals peculiars»* (141).

Com que el tema de les vocacions segueix essent candent, no és d'estranyar que el CPT hi dediqui més d'una resolució prioritària i que impliqui en la seva problemàtica els diferents estaments eclesials. *«Tota l'Església diocesana ha de fer seva la tasca de promoure vocacions, tant a la vida sacerdotal com a la vida consagrada o religiosa: el bisbe com a primer responsable, els preveres i els seminaristes, els religiosos i les religioses, els agents de pastoral de joventut i els qui treballen en el camp de l'educació, les famílies i les comunitats»* (153 P). De manera particular parla de desvetllar i estimar *«les vocacions missioneres* ad gentes, *tant de preveres i de religiosos com de laics»* (160). I exhorta a *«revitalitzar en les parròquies i en les comunitats, amb la col·laboració de tots (preveres, religiosos/ses i laics/ques), el Dia del Seminari i la Jornada Mundial de Pregària per les Vocacions»* (157).

Com a coses extremadament precises que es demanen a religiosos i religioses, cal deixar constància de les següents: la *«col·laboració de les congregacions religioses dedicades a l'ensenyament, per dissenyar i desenvolupar un programa de formació adreçat als professors de religió, als mestres i als professors catòlics que ho desitgin»* (10), o que la col·laboració de religiosos d'altres diòcesis (?) sigui tinguda en compte en el directori de pastoral de turisme (146).

Entrant en la relació de l'Església amb el món i la seva evangelització i l'exercici de la caritat, el CPT recomana la creació específica d'escoles pràctiques d'evangelització, on també els religiosos i religioses es puguin formar *«en la proclamació del missatge de Crist, en l'ús dels moderns mitjans de comunicació social i en els nous procediments d'evangelització que els temps demanen»* (16). [10]

Marcant un xic els camps prioritaris d'acció pastoral, evangelitzadora o assistencial dels religiosos i religioses, el CPT cita expressament només el dels joves: *«El CPT insta els religiosos i religioses a afavorir espais de trobada i de diàleg amb els joves»* (26); el dels vells i malalts: *«El CPT insta els religiosos que acullin persones afectades per la malaltia, per les discapacitats o per la vellesa»* (72); i el de *«les mares que acceptin de dur a bon terme el fill que porten en el seu*

(10) A primer cop de vista resulta capriciosa la creació d'*escoles pràctiques d'evangelització*, i també la seva pretensió general. No n'hi hauria prou amb cursos pràctics d'evangelització dins de les institucions docents d'estudis pastorals, o teològics, ja existents?

si»: demana a les congregacions religioses que col·laborin en la creació i en el manteniment de les institucions que les acullin (45). Quasi com a anècdota apareix la instància que fa el CPT, en resolució vinculant a les diòcesis pertinents, *«a dedicar religiosos, religioses al servei del món marítim»* (117 V).[11]

Fins aquí, podríem dir que això és el que demana el CPT a persones, comunitats i instituts radicats a Catalunya. I es podria resumir com a servei a la comunió eclesial o a la unitat pastoral, d'acord amb el lèxic ara en ús.

Per això, donant un pas més, fóra bo d'esbrinar de què parla el Concili quan parla de *comunió eclesial.*

Comunió i unitat pastoral

Parant atenció als ressons del Concili ens adonarem de seguida que es parla cada cop més d'*Església de comunió* o *unitat pastoral*, per indicar quins tipus d'església somiem, o desitgem. Intentem esbrinar què hi ha darrere el mot *comunió* i *comunió eclesial.*[12] Potser el text que millor la defineix és el que figura com a Resolució 1: *«Volem sentir-nos units en la pregària, en el camí vers la plena unitat en el Crist i en la tasca comuna d'oferir la seva paraula i el seu amor a un món que el desconeix».*

Explicitant més, comunió s'oposa a dispersió i menys coneixement, i es consuma en la dependència del bisbe, el qual exerceix el servei de l'autoritat. Com queda clarament dit en la Resolució 123: *«La plena comunió eclesial els demana la dependència del bisbe i la coordinació amb els altres organismes i moviments de la diòcesi. Hem de saber afrontar els factors de disgregació i de menys coneixement, que porten a maneres parcials i condicionades de pertànyer a l'Església. Per tal que això sigui possible cal acollir el servei d'autoritat i el mestratge del propi bisbe. Tota disgregació, autosuficiència o marginació posa obstacles a l'acció missionera».*

Com a projecte i dinàmica, aquesta comunió es concreta en el compromís per mantenir i enfortir la unitat pastoral de les esglésies que tenen la seva seu a Catalunya. Al missatge final del Concili, explicitant el sentit de l'expressió *unitat pastoral,* hom l'identifica amb *«un treball cada dia més agermanat i més ben coordinat per a l'edificació de l'Església a Catalunya»* vers la unitat i l'entesa.

---

(11) La formulació de la Resolució vinculant 117 instant les diòcesis a dedicar religiosos i religioses al servei del món marítim no té en compte el règim de govern propi dels instituts de vida religiosa. En realitat, les diòcesis no tenen com dedicar persones religioses a aquest o aquell altre servei.

(12) El vocable *comunió* surt 33 vegades a les resolucions; l'expressió *comunió eclesial,* 9 vegades. L'expressió *unitat pastoral* només surt 2 vegades, ambdues a la mateixa Resolució 138 i en el missatge final.

Aquest projecte demana un esforç de part de tots els estaments d'Església, com reconeix la Resolució 120: *«El Concili demana de promoure una mentalitat i una espiritualitat de comunió que comprengui tots els nivells: de formació, de pregària comunitària i d'acció conjuntada. En conseqüència, el Concili encarrega als rectors de parròquies, als dirigents i als consiliaris de moviments, als delegats diocesans... que revifin l'esperit de comunió i de pertinença a l'Església en la línia doctrinal del Vaticà II, especialment entre les institucions i els organismes de la mateixa Església diocesana».*

Només llàstima que l'enumeració anterior no inclogui com a tals les comunitats i instituts religiosos implantats a cada diòcesi. O potser és aquí on entre tots caldrà d'esforçar-nos per palesar el servei de comunió que els religiosos ja fan, o han de fer si no fos així, en cada església local i també en aquesta comunió i unitat més àmplia que són les vuit esglésies que tenen seu a Catalunya.

A la Resolució 138 es parla d'unitat pastoral i se l'assimila a entesa entre província Tarraconense i arxidiòcesi de Barcelona, la suma de les quals dóna Catalunya eclesiàstica. Es tracta, doncs, de *«unió de les diòcesis d'una regió o d'una realitat sociocultural concreta en una agrupació orgànica d'esglésies»* (cf. LG 23d), i això possibilita la inculturació de la fe i que l'Evangeli parli totes les llengües. O com diu la mateixa Resolució: *«Només així l'Església pot fer-se eficaçment present en la nostra societat, no per dominar, però sí per tractar les qüestions que afecten el bé comú, els problemes socials del país, la convivència ciutadana, els drets dels immigrants a ser acollits, la nostra identitat com a poble, etc.».* Dit clarament queda en la Resolució 142, vinculant i prioritària: *«El Concili demana que les esglésies que tenen la seu a Catalunya aconsegueixin una comunió interdiocesana i una acció pastoral més coordinada».*

Els religiosos i el servei de la *unitat pastoral*

Queda plantejat el problema: com encaixa la vida religiosa en aquest projecte d'una Església de comunió i d'unitat pastoral.

Cal reconèixer que si bé la voluntat d'integració avui és patent de part dels religiosos i que moltes resistències se les ha emportat el buf de l'Esperit en aquests trenta anys que han seguit al Concili Vaticà II, queden reals dificultats d'encaix o acoblament d'estructures i mentalitats. Estàvem tan acostumats uns i altres a fer les coses d'una certa i determinada manera, a veure'ns no potser com a complementaris en la tasca eclesial sinó com a competidors, a trepitjar-nos o a ignorar-nos, si més no!

Ara cal que amb bona voluntat, i sense malfiances, resituem les estructures eclesials, i que ens sentim en comunió uns amb altres. Per això, cal que convinguem en certs punts bàsics, i que fem lloc als altres en el projecte de tots: Església de comunió.

Uns quants textos assortits que fan pensar:

«L'estructura jeràrquica de l'Església està constituïda pel sacerdoci i el laïcat. Hi pertanyen els sagraments, els diversos ministeris ordenats i funcions, les lleis i l'organització jurídica. L'estructura interior de l'Església és una estructura de santedat i consisteix a ser la participació familiar de la vida divina... La jerarquia deixarà un dia de ser en les seves funcions; la vida santa perdurarà com a estat final de la realització de l'Església. La vida religiosa, constituïda en l'esfera de la santedat de l'Església, transcendeix la mateixa jerarquia.»[13]

«Sense la vida consagrada..., l'Església no seria plenament ella mateixa.... Sou vosaltres, per la vostra vocació, per a l'Església universal, a través de la vostra missió en una església local. Així doncs, la vostra vocació per a l'Església universal es realitza dins de les estructures de l'Església local... La unitat amb l'Església universal mitjançant l'Església local, aquest és el vostre camí.»[14]

«Els religiosos tenen a l'Església com a missió específica i fonamental fer visibles, amb la seva vida mortificada i consagrada a Déu, els valors més profunds i definitius del Regne: l'assídua comunicació amb Déu, la llibertat sobre les coses d'aquest món, la fraternitat en la caritat, l'amor desinteressat i gratuït envers tots els que sofreixen.»[15]

«L'apostolat de tots els religiosos consisteix primordialment en el testimoniatge de llur vida consagrada». [16]

«La jerarquia (el bisbe) té el deure i el dret de:
»– promoure activament en tota l'Església i a cadascuna de les esglésies particulars les diferents formes de vida consagrada;
»– vetllar per la fidelitat evangèlica i carismàtica dels religiosos, sempre d'acord amb el seu esperit i missió;
»– confiar-los i confirmar-los una determinada missió apostòlica;
»– acceptar, dirigir, orientar i coordinar l'activitat pastoral que brolla del seu carisma específic;
»– respectar i defensar la justa autonomia de vida i govern en els instituts.»[17]

---

(13) Fernando Sebastián, cmf, *Historia y análisis del capítulo VI de la Constitución* Lumen Gentium, *Derecho de los religiosos*, Madrid 1968, p. 384-385.

(14) Joan Pau II als Superiors Generals, Roma, 24 novembre 1978.

(15) Conferència Episcopal Espanyola, *Los católicos en la vida pública*, 1986, n. 102.

(16) Severino M. Alonso Rodríguez "*Los religiosos en la Iglesia particular*", revista *CONFER*, n. 109, p. 166.

(17) CD 33 ss; MR 7, 8, 9, 28, 52, 54; CIC cc, 586,2; 678-683. CDC, c. 673.
Per dir-ho d'alguna manera, i amb paraules manllevades, els religiosos han d'aportar a l'Església particular: *«espontaneïtat creadora, vigoria i fortalesa, audàcia i perseverança en el servei eclesial, docilitat activa, fidelitat dinàmica a l'Esperit, obediència responsable i lúcida a l'autoritat de l'Església fins i tot en els moments d'inevitable i incòmoda tensió, la recta autonomia, llibertat enfront de tot legalisme, la desinstal·lació, cert to de novetat, d'originalitat i d'entusiasme, una notable capacitat d'adaptació i flexibilitat, empenta vital, creativitat,...».* Severino M. Alonso, id. p.187.

Fent autocrítica, hem de reconèixer que d'una part i altra persisteixen certes dificultats en l'encaix dels religiosos en les esglésies locals. Els instituts religiosos estan estructurats a partir de paràmetres no diocesans, la qual cosa té els seus avantatges i presenta també inconvenients. En una Església sostinguda més que res per clergues i religiosos, la distribució de tasques entre clergat dependent del bisbe i clergat religiós no sempre ha estat concertada, i més d'un cop ha resultat conflictiva, si no poc testimonial. No han faltat intents d'instrumentalització, o de supeditació d'uns a altres, escombrant, això sí, cap a casa. Hi ha hagut desconeixements i menysteniments a voltes descoratjadors: terreny adobat per a capelletes i batalletes, que els nous vents d'una Església més portada per laics farà sens dubte desaparèixer. Hem estat lluny de la complementarietat i de la col·laboració, d'una pastoral de conjunt com en diem avui.

No sempre s'ha demanat als religiosos d'aportar a l'Església el seu carisma. No sempre se'ls ha ajudat, i recordat, que a l'Església local hi ha unes dedicacions més pròpies dels instituts de vida consagrada: *«la sol·licitud pels més pobres i marginats»*. Quan algunes obres tradicionals dels religiosos han perdut força, per no dir interès o sentit, quan d'altra part ha baixat el nombre de clergues de què disposen els bisbes, no ha faltat qui ha cregut que fóra bo donar una feina diferent a religiosos i religioses que apareixen com a disponibles, segueixen sent voluntaris o accepten de ser poc pagats (o mal pagats). A l'Església ningú no pot, ni deu, disposar de ningú: serà difícil crear comunió mentre hi hagi qui sospita que disposen d'ell. Una Església de comunió exigeix un tipus de relacions més fraternals, *comunials*.

Perquè reïxi la pastoral de conjunt, per edificar la comunió eclesial, cal un reconeixement inicial, generós i desinteressat, de la identitat i peculiaritat de cadascú, de la seva aportació original a la polifacètica Església de Déu, rica, diversa i complementària, Cos de Crist.

Caldria que ens preguntéssim quin lloc fa cada Església particular a la de vegades incòmoda, díscola, obedient vida religiosa, i veure si som capaços de bastir la deguda *«convergència i complementarietat en una mateixa comunió i missió»*.[18]

Deixem que a l'Església cadascú aporti el que és en ell do de Déu, el seu o seus carismes, i cerquem-ne l'enriquiment mutu. Desterrem tot egocentrisme, per no haver d'interpretar com a desinterès per la pastoral diocesana el que és simplement defensa legítima de la pròpia identitat. Monjos i monges fan Església aportant el do de la seva vida contemplativa, i estimant, això sí, l'Església que entre tots fem com si fos la seva Església, perquè ho és. A aquells i aquelles que, dins de l'Església, han consagrat la seva vida a Déu acollint infants, educant-los, acompanyant joves, tenint cura de

(18) *Mutuae Relationes*, 9b.

malalts, fent costat a vells, que ningú no els menystingui perquè fan això, i no altra cosa, mentre ho facin per Crist i no es desentenguin del que és missió de tota l'Església. I sobretot evitem de caure en la temptació de posar les forces de la vida religiosa al nostre servei particular.[19] Els sacerdots religiosos no són *suplents* dels seculars, sinó complementaris.[20] Si el pastor de la diòcesi ha de valorar el carisma de cadascun dels instituts i respecta la seva autonomia, més encara ho han de fer els estaments inferiors.

Finalment, una incursió

Per acabar, voldria tocar un aspecte de la qüestió que és sempre silenciat. És perillós, i potser algú dirà que impropi dels religiosos, parlar d'economia i de finances. I fins i tot, del cost de l'aportació pastoral dels religiosos a l'Església local. Permeti el lector també que faci un paral·lelisme que potser trobarà a primera vista no apropiat.

En la vida civil, estem acostumats a distingir bé allò que en la societat és públic (finançat per l'Administració), i allò que és privat, o lliure, aportat pels individus al seu compte i risc.

Si apliquéssim aquestes categories a les realitats pastorals de la nostra Església, ens adonaríem que el gros de les forces de treball eclesial fet pels instituts religiosos podria ben bé considerar-se privat dins de l'Església. Els membres dels instituts religiosos no entren en la nòmina diocesana, tampoc la seva formació no representa cap despesa per a aquesta, ni menys la seva jubilació; les obres dels religiosos no són pas subvencionades amb fons provinents de recaptacions de parròquies i bisbats (no ens en queixem!). En canvi sí que hi ha una constant pressió sobre els ordes i congregacions religiosos a contribuir al funcionament d'organismes i projectes diocesans o interdiocesans, de vegades, o més d'una vegada, des d'una actitud que podria ofendre: *«els religiosos rai, que són rics»*. En una Església de comunió no haurien d'existir aquestes diferències discriminatòries.

Darrer prec

Que ningú no es molesti pel que amb sinceritat i estima de la veritat ha estat dit. En l'Església de comunió ens podem dir, i ens hem de dir, el que sentim i de què ens ressentim. És també així com bastirem una comunitat oberta i fraterna que mereixerà de debò el nom d'Església de comunió.

---

(19) No estaria malament que hom repensés si sona a discriminació el fet que alguns bisbats no considerin com a diocesans els sacerdots religiosos que exerceixen en el territori diocesà si no tenen un mal anomenat *càrrec pastoral*. Què han de fer de més els sacerdots d'ordes i congregacions clericals per ser tinguts com a diocesans? O és que hi ha d'haver una tasca clerical o pastoral confiada pel bisbe diferent de la que li ha confiat el seu superior?

(20) La distinció entre sacerdots diocesans i religiosos no és correcta. Hauria de dir-se més aviat sacerdots seculars i religiosos, perquè uns i altres són diocesans.

PARRÒQUIES I COMUNITATS EVANGELITZADORES I ACOLLIDORES

Vers unes comunitats evangelitzadores

(Pensant especialment en el món rural).

FREDERIC RÀFOLS, rector de Capellades. Barcelona

1. L'evangelització és possible

Diu que una vegada en un poblet llunyà, però molt semblant als nostres pobles, hi aterrà un profeta. Un predicador de l'Evangeli. Al poble gairebé ningú en sabia res de l'Evangeli, perquè la gent tenia altres interessos. El profeta va anunciar que parlaria a la gent a la plaça del poble. El primer dia la plaça es va omplir de gent que l'escoltà amb atenció. L'endemà hi tornà i ja en fallaren alguns. Al tercer dia eren la meitat i al cap d'una setmana només en quedaven tres. L'endemà ja no hi havia ningú. Però el profeta continuava predicant, enfilat sobre una caixa. Al cap d'uns quants dies, un li va preguntar: *«Per què continues predicant, si no ve ningú?» «Predico* –va contestar ell– *perquè si jo no parlés, potser ells em convencerien a mi».*

Fins aquí el conte. Però ara ve la realitat. Quantes persones hem conegut que no solament no han pogut entregar el missatge als seus fills, sinó que també ells han perdut la fe en el missatge.

Estem en temps difícils –encara que a la meva edat ja estem cansats d'anomenar difícils els nostres temps–; en alguns aspectes de la fe estem sota mínims. Doncs jo aquest vespre vinc a donar-vos una visió optimista de l'evangelització, perquè si no ho fes tinc por que els pessimistes em convencessin a mi.

Tenim a les nostres mans un llibret –les propostes del Concili Tarraconense–, que ens parla molt d'evangelització: sobretot les conclusions de la primera part, totes elles dedicades a portar l'alegria de l'Evangeli al nostre poble. La llarga proposta número 1 és preciosa i val la pena que la llegiu. El Concili, no obstant les dificultats del temps d'ara, ha mostrat el seu convenciment que el missatge de salvació és completament vàlid el dia d'avui. Igualment ens ho diu el Pla pastoral de 1992 per a la diòcesi de Barcelona i el que recentment s'ha presentat a la diòcesi germana de Vic.

Sempre ha comportat dificultats presentar l'Evangeli. Recordo com si fos avui el que em passà a la Garriga,

on vaig anar de vicari ara ha fet 43 anys. Vaig començar a treballar amb tota la il·lusió dels meus 24 anys i bastant tip de tants anys d'estudi. Només tenia ganes d'arribar als joves (de les noies en tenia cura el senyor rector), de connectar amb els nens, de conèixer persones. Després d'un parell de mesos, un dia, parlant amb mossèn Josep, al qual vaig apreciar molt, em digué: *«Senyor vicari, cregui'm, amb els joves no s'hi amoïni, perquè amb els joves aquí no hi ha res a fer». «Mossèn Josep* –li vaig contestar– *si estigués convençut d'això que vostè em diu, demà mateix agafo el tren i me'n vaig».*

Penso que, perquè la nostra parròquia sigui evangelitzadora, hem de començar per creure que avui és possible anunciar l'Evangeli. I estar-ne ben convençuts. I pregar molt posant als nostres llavis aquella pregària fervorosa de santa Teresa del Nen Jesús: *«Senyor, que tothom se salvi».*

Jo aniré exposant unes reflexions que he meditat en el meu cor durant aquest estiu.

2. Per anunciar l'Evangeli a les persones cal conèixer les persones

Cap els anys seixanta, al nostre arquebisbat hi va haver una epidèmia de puresa. Tot havia de ser pur, tot havia de ser autèntic. El baptisme no es podia donar a l'engròs. Les primeres comunions eren una farsa. Els enterraments a l'església s'havien de suprimir perquè només eren actes socials. Barriades senceres eren classificades com a *zones descristianitzades*. D'aquell temps recordo una conversa amb un capellà que ara és bisbe, el doctor Pere Tena: *«No sabem si són descristianitzats, el que sabem de cert és que són desconeguts».*

Per anunciar l'Evangeli a les persones, hem de conèixer les persones. Les conclusions del Concili Tarraconense parlen sovint dels allunyats. Si dues persones estan allunyades és necessari que una de les dues o totes dues s'apropin. Però és que a les parròquies en vénen molts, d'allunyats. Els allunyats de què parla el Concili no són éssers que visquin en països remots. Sovint són familiars nostres. És molta gent de la parròquia que ve perquè vol que el seu nen rebi el baptisme, o inscriu la nena a la catequesi de comunió, o demana una pregària pels seus difunts. Bastants de nosaltres vivim en un ambient en què molts ens coneixem i ens diem *bon dia*. I desitjar un *bon dia* no comença a formar part de l'anunci d'aquell *gran bon dia* que tots esperem?

Penso sincerament que molts de nosaltres no tenim la vocació d'anar casa per casa a les 10 del matí dels diumenges per parlar de l'Evangeli, però en canvi hem d'aprofitar les ocasions de conèixer persones. Jo tinc l'experiència d'haver estat vint anys en una parròquia gran. Sabeu la quantitat de persones que arribes a conèixer, per exemple per mitjà de les colònies? *«Jo vaig estar amb vostè a Penyafort»*, et diu un nuvi que ve a preparar el casament. També a través de les classes a col·legis o a l'Institut. Jo recomanaria a tots els capellans

joves que donéssiu classes als instituts. És una finestra oberta a tota la població. Si em preguntessin quina ha de ser la tasca d'un capellà a un poble, en un dels primers llocs hi posaria conèixer molta gent, perquè només coneixent la gent pots arribar al seu cor.

Recordo els primers temps a Capellades: quan no coneixia ningú però veia la gent resant a l'església, em venia a la memòria una frase amb la qual en aquells dies encapçalava el seu programa la Rosa M. Sardà: *Mis queridos desconocidos*. Veus gent, no la coneixes i per tant la tens per bona. Però quina diferència hi ha al cap de 10 anys, com t'estimes més les persones perquè les coneixes més, tot i que també saps més els seus defectes i la gent et coneix també els teus!

3. L'Evangeli, Bona Nova

Al número 1 de les propostes del nostre Concili, els pares conciliars ens parlen d'aquella llum que porta l'alegria als cors i que els abrusa en descobrir Crist.

El dia de sant Bernat, 20 d'agost, vaig llegir un fragment dels seus escrits a la Litúrgia de les hores. Val la pena subratllar-lo: *«L'amor és suficient en si mateix. Ell mateix s'és mèrit i ell mateix s'és premi. L'amor no busca causa ni fruit fora d'ell; el seu fruit és el seu ús. Estimo perquè estimo, estimo per estimar. L'amor és una gran cosa, sempre que entronqui amb el seu principi, retorni al seu origen, s'aboqui a la seva font, per extreure continuament el seu corrent»*. Què expressen aquestes paraules sinó l'essència de l'Evangeli? La Bona Nova que intento transmetre, primerament ha de ser Bona Nova per a mi. Sant Bernat era un contemplatiu, era un home que gaudia resant i parlant amb Jesucrist.

Molt sovint es contraposa l'amor que presenta l'Evangeli amb la rigidesa amb què a l'Església es presenten sovint els temes religiosos. És possible que, de vegades, la presentació d'alguns aspectes relacionats amb l'Evangeli sigui massa tallant. Per això em van cridar l'atenció molt favorablement unes paraules que la Pontifícia Comissió Bíblica –per tant un organisme de la Santa Seu– ha dirigit recentment a tots els qui anuncien l'Evangeli. Diu així: *«S'hauria d'evitar una insistència unilateral sobre les obligacions que s'imposen als creients. El missatge bíblic ha de conservar el seu caràcter principal de bona notícia de salvació oferta per Déu. La predicació serà útil i conforme a la Bíblia si ajuda els fidels, primer a conèixer el do de Déu (Jo 4,10) tal com ha estat revelat a l'Escriptura, i després a comprendre de manera positiva les exigències que d'aquí es deriven»*.

Primer s'ha de presentar l'alegria de la fe; després ja parlarem de les exigències de la fe. La gent d'ara necessita esperança. En el cor de l'home i de la dona d'avui hi ha pous pregons que res els omple. La gent necessita pregar amb els salms, escoltar el *Càntic dels Càntics*, gaudir amb la primera carta de sant Joan, llegir Job, tot i que n'ignori l'existència. Després ja

en parlarem de les obligacions. Recordo una noia molt curteta però amb alguns centimets a la qual van aconseguir casar amb un jove molt limitat, però sense ni un ral. Van venir a preparar el matrimoni i ella només anava repetint: *«Per al matrimoni, el que es necessita és molta paciència. Molta paciència fa falta»*. El matrimoni va aguantar sis mesos. Encara que deu ser veritat que en el matrimoni es necessita paciència, a més i per sobre de la paciència hi ha molts aspectes bonics en el matrimoni, hi ha moltes bones notícies que l'illuminen. Si a algú que es ve a casar li comencem a anunciar totes les limitacions i exigències que té el seu nou estat, tergiversem l'essència del matrimoni.

Doncs amb l'Evangeli, igual. Començar per l'alegria de donar a conèixer que Déu ens estima més que el propi pare, començar per predicar la fraternitat universal de les benaurances. Després ja vindran les exigències. Atenció sobretot als predicadors, que no donem un to pessimista als nostres sermons, perquè falsejaríem la veritat de l'Evangeli.

4. Ser-hi. No plegar

No cansar-nos-en mai. No dir mai: *no hi ha res a fer.*

Aquest estiu, pensant en aquesta xerrada, he anat subratllant alguns fragments dels Pares de l'Església que llegim cada dia. És sant Gregori qui ens parla el dia de santa Maria Magdalena. Com ja sabeu, santa Maria Magdalena és la patrona dels qui evangelitzen perquè va ser la primera que anuncià l'Evangeli en plenitud: Crist ha ressuscitat! Doncs sant Gregori ens ho explica molt bé:

«Maria Magdalena, que havia acudit al sepulcre, on no trobà el cos del Senyor, es va creure que l'havien robat i així ho digué als deixebles. Ells també acudiren al sepulcre i van comprovar que era tal com la dona havia dit i van creure el mateix que ella. D'ells s'escriu: Els deixebles tornaren a casa. *Però de Maria, s'afegeix:* Maria es quedà al sepulcre fora, plorant. *Aquí cal considerar com la força de l'amor havia encès l'enteniment d'aquella dona, que no s'allunyà del sepulcre del Senyor ni quan els deixebles s'havien allunyat. Cercava aquell que no havia trobat, tot cercant-lo, plorava, i encesa en el foc del seu amor, desitjava ardentment Crist, que creia robat. I per això va ocórrer que el va veure ella sola, perquè s'havia quedat per cercar-lo. Primer cercà i no trobà, perseverà en la recerca i per això el va trobar».*

En la conclusió número 22 del nostre Concili llegim: *«Als preveres i laics dels moviments especialitzats, se'ls demana que en comptes d'abandonar, continuïn afrontant les grans dificultats»*. És a dir, que no pleguin. És essencial per a l'evangelització no plegar. Els deixebles no van tenir paciència i se'n van anar a casa seva. Maria va romandre i va arribar a ser la primera a veure el Crist ressuscitat.

No ens en sortim amb els joves. No sabem com entrar en el cor dels

adolescents. Quedar-s'hi. No plegar. Tornar a convocar. No hi ha res a fer amb els joves. Ja ho deien fa 43 anys. No cansar-se de la JARC. Com Maria Magdalena, potser ara no veiem res, però ens hi quedem. No plegar per res del món.

5. Evangelització i parròquia

Vaig sentir parlar d'una parròquia evangelitzadora. Què devien entendre per parròquia evangelitzadora? Potser volien dir una parròquia sense despatx, sense bateigs, sense pregàries pels difunts. A mi aquesta expressió em va xocar: és que hi pot haver una parròquia que no sigui evangelitzadora? Doncs què és sinó una parròquia? De vegades s'ha presentat la parròquia com una espècie d'oficina de serveis: tenir el despatx en regla –tants batejats, tantes comunions, tants morts sense sagraments, etc. És una visió molt equivocada. La parròquia és el lloc de la celebració de la comunitat, però al mateix temps la parròquia és una entitat que ens permet tenir comunicació quasi permanent amb allunyats. I hi vénen per un motiu normalment religiós. No és ocasió de presentar-los la *bona notícia*?

Per exemple, la celebració de les primeres comunions. Hi ve gent allunyada, però la majoria amb respecte, sobretot els pares. Sempre s'hi poden colar algunes minories que en passen més (també són allunyats).

Quan ve la tongada de les primeres comunions (missa de 2/4 d'1, de maig i juny), el diumenge anterior els dic als habituals que el pròxim diumenge vindrà molta gent i que ells són molt decisius per ajudar a pregar als que vénen ocasionalment. Quan acaba la tanda, els dono les gràcies.

Crec que els qui formem la parròquia ens hem de sentir missioners, i hem de fer tots els possibles perquè la gent ocasional que ve vegi que es tracta d'una festa en la qual se'ls convida a intervenir. Procurem que tothom tingui uns cartrons en què hi ha les respostes dels fidels i la pregària eucarística dels infants. Mirem de preparar la festa amb els pares la vigília.

Aquest any passat vam introduir dues celebracions de la penitència amb nens i pares, segons el segon ritus de la penitència. Va anar bé.

De vegades et trobes amb casos pintorescs. En vigílies del seu casament, el nuvi em va venir a trobar demanant a veure si en el casament uns amics que formen un grup musical podrien cantar *Blanca y radiante va la novia*... Jo em vaig fer ràpidament aquesta reflexió: si uns nuvis et vénen a demanar que uns amics seus toquin una peça de Boccherini, què els diries? Doncs que aquests cantin el que demanen. A la núvia, que no ho sabia, les llàgrimes li van caure cara avall. Són allunyats que s'acosten, són persones bastant desconegudes.

Ja sé que em podeu dir que aquests fets no resisteixen una anàlisi rigorosa, però sincerament penso que no ho sabem pas tot sobre el cor de l'home d'avui. No ho sabem pas tot del cor dels nostres joves.

Aquest estiu va morir un home a la parròquia, jove encara amb els seus 51 anys, el marbrista del poble. L'església estava a vessar. L'endemà de l'enterrament vaig anar a veure la vídua i el fill gran, d'uns 25 anys. Vam tenir una llarga conversa i el xicot em va dir, com de passada, que ell anava tot sovint a Montserrat a portar un ciri a la *Moreneta*. I em va dir que el dia del funeral, amb tanta gent a l'església, quan tota la gentada va entonar el cant del *Sant, sant, sant,* aquella pregària li va arribar al fons del cor. Jo vaig pensar: la comunitat cristiana, barrejada enmig de gent de tots pensars, va ser evangelitzadora: va portar alegria a aquell noi, oprimit pel dolor.

Recordo la primera vegada que vaig sentir parlar el senyor Arquebisbe, quan feia poc que era aquí. Ens va parlar al Molí d'en Rovira a tots els capellans de la zona, i ens va parlar de la parròquia. Unes paraules em van quedar presents: *«La parròquia es distingeix de les altres institucions de l'Església perquè la parròquia és per a tots, i és de tots».*

Que ningú acapari la parròquia i la tanqui.

Aquest estiu vaig ser a Roma, on he pogut anar bastantes vegades. Sempre vaig als Museus Vaticans. Després de contemplar innombrables obres d'art, arribes al màximum: la Capella Sixtina. Si tens bé les cervicals i pots mirar al sostre, al bell mig del gran espai hi ha l'instant de la creació de l'home. La mà vigorosa de Déu, mà de pagès que toca lleugerament la mà de l'home, mà encara un xic vacil·lant perquè es desvetlla del no-res. Llavors se'm va acudir aquest pensament: la mà de tot home ha estat tocada per la mà de Déu. Evangelitzar és ajudar a descobrir en cada home aquesta força amorosa de Déu.

6. Tothom pot evangelitzar

Avui ens trobem que, en forces llars, el nucli familiar està força apartat de l'Església, o simplement és indiferent. Només queda l'àvia que conserva una relació religiosa. Penseu que, en llocs on hi ha hagut persecució, per exemple Rússia o Cuba, la Bona Nova de l'Evangeli s'ha transmès en gran part a través de les àvies que no han tingut por de res ni de ningú. A casa nostra no hi ha persecució, més aviat hi ha un clima d'indiferència. La presència de l'àvia que se la veu contenta tornant de missa, que està disposada a ajudar sempre, que no es mostra massa pessimista en els seus auguris, que no va explicant a tothom els seus mals, que no al·ludeix contínuament els seus temps, és una presència evangelitzadora. Porta llum. Porta *bona notícia.*

7. Els moviments

I ara, ja al final, voldria dir una paraula als qui formeu part dels col·lectius expressament citats a la proposta número 22 del Concili, els anomenats moviments especialitzats d'AC. Aquests moviments aposten per una unió entre fe i vida. És una aposta arriscada, però estic convençut que és una aposta encertada.

Aquest estiu ens vam escapar una mica de Roma i vam anar a una ciutat no tan coneguda, però molt interessant: Ravenna. Aquesta ciutat conserva la profunditat del pensament cristià de forma indeleble gràcies als seus mosaics, plens de color i amb uns daurats espaterrants. Els mosaics adornen l'església, però ajuden a la pregària. El gran mosaic de Sant'Apollinare in Classe ens mostra, en un angle de l'absis, la silueta d'un edifici que representa la ciutat: un home està a punt de sortir de la ciutat, però hi conserva un peu, l'altre va cap al Crist, simbolitzat en una creu preciosa, ornada amb gemmes. A l'altra gran església, Sant'Apollinare Nuovo, també hi veiem el mateix. Del *palatium*, que representa tota la ciutat, en surt una processó de màrtirs que es dirigeix cap a l'absis, del qual dissortadament van ser arrencats els mosaics.

En aquestes representacions tan antigues –segles V, VII i IX– vaig veure temes ben actuals, com és ara la missió dels moviments evangelitzadors. Un peu a la ciutat, als problemes del poble, a l'institut, a la política; l'altre peu cap al Senyor, participant d'aquesta glòria anticipada que és l'eucaristia. Mirant de conservar sempre l'equilibri entre la fidelitat a la realitat del poble i la fidelitat a l'Evangeli que vivim sagramentalment.

Al nostre país hi van haver llargs anys en què es va mantenir el peu a la ciutat, però es va recular l'altre peu de la glòria de Déu.

Només tenint un peu a la terra podrem transmetre la llum de l'Evangeli als nostres germans que viuen a la terra, i només tenint l'altre peu a la ciutat celeste podrem gaudir i transmetre la seva llum. Fer aquesta simbiosi entre ciutat terrenal i ciutat celestial, entre la realitat i el designi de Déu, entre el diari i el llibre de l'Evangeli, és un camí evangelitzador encertat.

De fet, mirant el nostre passat recent, hi ha hagut resultats òptims. Per exemple Maritain i Saint-Exupéry a França, Alcide de Gasperi i Giorgio La Pira a Itàlia, Joan Maragall, Alfons Carles Comín, Ruiz-Jiménez, entre nosaltres. Han estat i són persones molt completes que ens demostren que es pot tenir els peus ben assentats a les dues ciutats.

I ja que som al Vallès, deixeu-me recordar una persona que els anys cinquanta i seixanta va ser punt de referència de molta gent inquieta, sobretot a la Garriga. La senyora Assumpta Corrons, vídua d'Albó, que va perdonar sense mica de vacil·lació els assassins del seu marit, que va saber combinar dolcesa i obertura, començant per la seva llar de la qual quasi no es podia moure i que va ser lloc d'acolliment de persones, especialment joves, que en aquells temps no tenien gaire facilitats. La senyora Albó no va ser de cap moviment, però va ser un model de persona que té un peu a la ciutat i l'altre a la contemplació.

8. Fora ressentiments

I només voldria parlar un minut sobre un obstacle que s'oposa frontalment a l'evangelització i s'oposa a tot.

Evangelitzar suposa alegria, estar content amb la *bona notícia*. Una de les actituds que s'oposa a aquesta vivència és precisament el ressentiment. El ressentiment ens torna a fer reviure situacions que ens han fet patir: *no em van consultar, no em van escollir, no em van tenir per res, em van treure fora*. Al nostre país i a la nostra diòcesi de Barcelona coven encara ressentiments. La història de moltes parròquies ha estat una història torturada. N'hem passades moltes, els que ara ja som grans. Fa quatre diumenges, escoltant l'Evangeli de perdó –fins a setanta vegades set– se'm va acudir un pensament aplicable sobretot als grans. No us passa que sovint t'oblides de les coses, que et passes una hora buscant les ulleres, el breviari, etc.? Doncs demanar a Nostre Senyor que ens faci la gràcia d'oblidar, no les ulleres ni el lloc on hem deixat les claus, sinó oblidar totes les ofenses que ens hagin pogut fer, totes les manques de delicadesa, totes les queixes que tinguem del passat. I puguem respirar amb llibertat, sense ressentiments, sense tristeses inútils. Per això va bé un nou curs, després d'aquesta certa catarsi que representa l'estiu.

Dic i repeteixo: tenim bon gènere! Déu toca el cor de l'home. No desertem. Mirem de tenir un peu a la ciutat terrenal i un altre a la ciutat celestial. I que les nostres parròquies siguin lloc de trobada del cel i la terra, com a les lluminoses imatges dels mosaics de Ravenna.

(Aquest és el text d'un parlament presentat a Granollers i a Vilafranca del Penedès el passat mes d'octubre.)

L'evangelització des de -i en- les celebracions de la fe de la comunitat parroquial

JOSEP BOIX, rector de sant Josep Oriol. Barcelona

Evidentment el títol d'aquest article és molt reductiu: explicar no projectes, sinó activitats que es fan a la parròquia per evangelitzar des de i en les celebracions de la fe. Però m'hi cenyiré, perquè ho he acceptat així de la direcció de *Quaderns de Pastoral*, tot i que abans vull que quedi molt clar que les parròquies vivim encotillades per unes normes que hem de respectar i que no sempre ens ajuden a evangelitzar.

Ara també és un moment oportú de reiterar públicament el desig, manifestat en moltes ocasions, d'iniciar un diàleg interdisciplinari (teologia, litúrgia, història, pastoral...) per trobar, amb seny, els elements més adaptats a la mentalitat del món modern, per facilitar l'evangelització dels participants en les celebracions cristianes.

Una altra ambigüitat que assumeixo és que actualment els assistents a les nostres celebracions són, a vegades, persones de nivell de fe molt diferent.

Amb aquestes limitacions i ambigüitats expressaré, tal com se m'ha demanat, allò que actualment procurem fer a la parròquia.

I vaig al gra, explicant el que, amb els laics de la parròquia, *intentem* (subratllo intentem) posar en pràctica després del Concili de la Tarraconense; moltes coses ja les fèiem abans, però com diu el missatge final citant sant Agustí: *«Quan estàs satisfet d'allò que ets, allà et quedes i no arribaràs mai a ser allò que encara no ets. Camina sempre, sempre endavant»*. Per això el Concili vol ésser per a la nostra parròquia un estímul de renovació, de millorament i de revitalització.

Eixos fonamentals de la nostra actuació

Fomentar l'experiència de Déu

Sabem que Déu actua sobre tot i sobre tothom i hem d'ajudar les persones perquè, d'acord amb la llei de la gradualitat, facin aquesta experiència de Déu. La Resolució 1d) ens dóna la pista per avançar en aquest sentit, per exemple: *«cal descobrir, contemplar, estimar, agrair i celebrar la presència i l'obra de Déu en cada persona». «Establir una comunicació interpersonal perquè quan hi ha caritat i amor Déu hi és», «establir les mediacions necessàries perquè les persones pu-*

guin trobar-se amb Déu». «Experiència intrínsecament lligada a l'amor als germans, especialment als més pobres, i l'opció per la justícia». És aquest eix el que procurem que il·lumini totes les nostres activitats. Eix que també podríem anomenar-lo evangelització.

I què fem per realitzar-lo? Abans, però, cal destacar que som *tots* els membres del Poble de Déu els qui hem de respondre, i d'aquesta forma entrem en el segon eix que dinamitza les nostres actuacions.

Corresponsabilitat

Hem assumit l'opció per la comunitat que ha fet el Concili (R. 1e). Opció que significa corresponsabilitat, perquè *«tots els membres de l'Església tenen dret a participar, amb l'adient corresponsabilitat, en la preparació de les decisions i en els consells»* (R. 85). I com que cal *«fer ben efectius els organismes que articulen i fan possible la corresponsabilitat»* (R. 32), procurem que les grans línies d'actuació siguin elaborades principalment pel Consell Pastoral, o altres organismes, i que molts laics i laiques siguin els responsables de diferents activitats parroquials.

Activitats concretes

1. L'eucaristia dominical

Conscients que la comunitat cristiana es fa visible sobretot quan celebra el misteri de Crist ressuscitat, present en la seva Església per l'acció de l'Esperit entorn de l'Eucaristia especialment del diumenge (Res. 59) intentem, a través d'un equip de laics responsables de totes i cadascuna de les misses i del grup i del taller de litúrgia, preparar tots els participants en les misses, perquè puguin tenir una experiència de Jesús present en les eucaristies, presència que ens transformi i ens bolqui a donar-nos als altres.

Més en concret. *El taller de litúrgia*, format per dos joves i quatre adults de diferents edats, i assessorats, quan cal, per una persona competent en litúrgia, procura potenciar, amb creativitat i reflexió, accions i signes que ens ajudin a viure més profundament l'eucaristia.

Fins ara s'han distribuït díptics explicatius, inspirats en publicacions del CPL, sobre les dues primeres parts de la celebració: *Ens reunim, Escoltem la Paraula.*

En diferents diumenges i d'una forma progressiva i gradual, expliquem signes que es fan rutinàriament o ens passen desapercebuts, per donar-hi el sentit original.

Aprofitant el marge que dóna l'actual missal en realitzem d'altres, sempre explicats prèviament, que ajudin a empalmar la vida amb la realitat. Intentem assegurar elements que signifiquin i ens empenyin a viure allò que celebrem.

El projecte és d'insistir gradualment en les diferents parts de la mis-

sa, fent ressaltar sobretot que Jesús ens digué: *«Feu això»*. Procurem, doncs, que l'Eucaristia sigui una acció que ajudi a l'encontre amb Jesús que ve a nosaltres. De moment hem insistit en els dos primers aspectes: *Ens reunim* i *Escoltem*, i seguirem amb *Demanem, Donem gràcies, Combreguem-Compartim* i *Som enviats*. Si no acabem aquest curs, continuarem el següent. Volem anar a poc a poc i amb la màxima profunditat possible.

L'Equip de Litúrgia procura preparar sobretot els temps forts de l'any. Evidentment els projectes no sempre surten rodons, però no ens quedem en projectes; l'encert no és sempre perfecte i l'*impacte* en les persones només el sap Déu.

2. Formació permanent

Estem plenament convençuts de la necessitat de formació permanent. Aquí ens trobem amb grans dificultats perquè les més d'un centenar de persones que actuen en diferents nivells de responsabilitat pastoral van sobrecarregades (família, treball, estudi...). Les conferències o els cursets ens donen un resultat molt minso; els hem reduït al mínim. En el que sí insistim és en dos recessos d'una tarda (Advent i Quaresma) i en tres trobades amb Eucaristia (començament i acabament de curs i sant Josep Oriol).

Intentem que la formació permanent es realitzi en les reunions dels grups d'acció pastoral i a través de la reflexió i revisió de les activitats. Maldem, no sempre va bé, per unir formació (en el sentit més ple) amb la missió pastoral que realitzen.

3. Atenció als allunyats

Sense entrar en l'encert de la paraula *allunyat*, el Consell Pastoral ha dedicat moltes estones a reflexionar sobre la forma d'atendre aquelles persones que viuen, en diferents graus, lluny de les nostres celebracions, cosa que no vol dir que la seva vida sigui allunyada de l'Evangeli.

En primer lloc cal admetre que la parròquia només arriba, normalment, a aquells que per un motiu o altre demanen un servei a la comunitat. Aquesta realitat ens ha portat a les següents pistes d'actuació:

Necessitat dels moviments evangelitzadors.

Conscienciar a través de les homilies, reunions.... de la urgència que els laics siguin anunciadors de la Bona Notícia en l'àmbit on viuen.

Evangelització de la comunitat. L'aposta que el Concili fa per la comunitat de fe viva no és pas per entotsolar-nos en les estructures de l'Església, sinó perquè aquestes siguin una mediació cada cop més oberta entre Déu i els homes i dones que Déu estima. Això demana que la parròquia faci un esforç continuat de viure sinceralment l'Evangeli i imitar l'estil de les primeres comunitats cristianes.

No hi pot haver evangelització sense el testimoniatge d'una comuni-

tat. El que costa és descobrir, en concret, les característiques d'aquesta comunitat (gratuïta, acollidora, fraternal, solidària amb els pobres...) i sobretot, posar-les en pràctica.

És una exigència que emergeix sovint en el Consell Pastoral i en altres grups parroquials, però és tan difícil...

Preparació presagramental

Tenim equips de laics que acullen i acompanyen persones i famílies que demanen la catequesi per als seus fills, la Primera Comunió, el baptisme, parelles que sol·liciten el sagrament del matrimoni. Intentem acollir-los tan bé com sabem. Entenem per acollir comprendre la seva situació de fe per ajudar-los a avançar i a procurar que, a partir de la celebració d'un sagrament, puguin fer una experiència de trobament amb Déu.

Gastem moltes energies i esforços en aquest acolliment. Els resultats profunds només els sap Déu, nosaltres veiem que la petició d'aquests sagraments està envoltada de convencionalismes socials. Ens sembla que en molts casos donem una imatge acollidora i fraternal de la parròquia, però és un dels aspectes de la pastoral que demanen amb urgència una revisió assenyada i valenta.

Misses exequials

Són poquíssimes les celebracions exequials que es realitzen a la parròquia; en canvi són bastant nombroses les famílies que demanen un *funeral*, una missa exequial. Aquest trist esdeveniment hem vist que pot ésser motiu per acostar-nos a les famílies que sofreixen. Per això acabem de constituir un equip que asseguri una bona qualitat (lectures, acolliment, acompanyament) de la missa exequial, a la qual a més dels familiars assisteixen els veïns.

Trobada de diàleg

Tenim un suggeriment sobre la taula que no veiem clar i que ha ocasionat més d'una estona de reflexió del Consell Pastoral: l'organització d'una trobada de diàleg a la qual s'invitarien personalment persones que coneixem que viuen allunyades de l'Església, però que estan preocupades per la dimensió de la fe de la seva vida. La invitació serviria perquè poguessin manifestar les seves crítiques, dialogar, desfer ambigüitats..., i a la vegada per conèixer nosaltres mateixos les preocupacions de l'home d'avui i així adaptar el nostre llenguatge oral i escrit, perquè sigui més senzill, clar i entenedor.

És simplement un projecte, ens sembla interessant però hi veiem seriosos inconvenients.

4. Atenció als pobres i marginats

No es tracta simplement d'*ajudar* els pobres, sinó fer una parròquia abocada als pobres, pensada i construïda des dels pobres i amb els pobres. Una parròquia –una Església– que sigui la casa dels pobres.

Des d'aquest punt de vista confessem la nostra incapacitat total. És el

primer obstacle l'immens edifici que tenim. Plantejaments radicals, serien assenyats? No ho sé, però ja no ens els plantegem. Intentem solidaritzar-nos tan com podem amb els sofrents del nostre entorn i ajudar els qui estan més lluny, a través d'institucions (Càritas, ONG) i conscienciar els cristians perquè hi participin.

En concret, a través del servei d'acolliment de Càritas atenem tots els qui hi recorren, estudiem a fons el seu problema, assessorats per l'assistent social de l'arxiprestat. La problemàtica és relativament homogènia: ancians, immigrats (sobretot sudamericans), persones que busquen feina i famílies desestructurades. És xocant comprovar que ara veiem que és necessari un banc d'aliments. Queda sense resoldre la qüestió dels transeünts.

Tenim també un grup d'alcohòlics anònims i un esplai de disminuïts psíquics.

Dos grups de la parròquia participen de l'Assemblea de Càritas (Barcelonès). I un equip que anomenem de Solidaritat es responsabilitza d'organitzar diferents campanyes (Nadal, joguines, Mans Unides, Casal d'estiu per a ancians).

Algunes d'aquestes activitats estan orientades per Càritas Arxiprestal, i altres en col·laboració amb parròquies veïnes.

Conclusió

Tot el que he escrit no són projectes, sinó realitats, realitats que algunes costa molt de tirar endavant, altres van millor, sempre hi ha moltes dificultats, l'èxit no està mai assegurat. No voldria, doncs, que aquestes ratlles fossin llegides en clau triomfalista. Si alguna vegada dono aquesta impressió me'n penedeixo; és fruit no pas de l'autocomplaença, sinó de la il·lusió i entusiasme que hi posem, capellans, laics i religioses.

Per acabar, simplement manifestar que he intentat cenyir-me a allò que se'm demanava i a un espai limitat, per això he anat directament a l'exposició de les activitats, sense aturar-me en cites i motivacions. Aquest gènere literari pot incrementar la sensació d'autocomplaença, que novament rebutjo.

Com a punt final, reconèixer una vegada més que l'*èxit* no sempre ens acompanya. Déu sap el grau en què totes aquestes activitats ajuden a anunciar la Bona Nova de Jesús i a fer experiència de Déu.

La corresponsabilitat a la Parròquia

JAUME BERDOY, rector de Sant Antoni Abat. Vilanova i la Geltrú.
Arxiprest del Garraf

Escric aquestes ratlles sobre la *corresponsabilitat a la parròquia*, no des del punt de vista tècnic sinó, tal com se m'ha demanat, des de la praxi pastoral, duta a terme fa uns anys a la parròquia de Santa Maria de Martorell i realitzada actualment a la de Sant Antoni Abat de Vilanova i la Geltrú.

He de dir per començar que el primer lloc des d'on he intentat que la corresponsabilitat s'exerceixi és des del Consell Pastoral Parroquial i des del Consell d'Economia. He volgut que, tal com ha de ser, el primer fos elegit democràticament. El formen els representants de les diverses realitats pastorals (catequesi, Càritas, visitadors de malalts, animadors de la litúrgia, acollidors de promesos, iniciadors de grups de joves, monitors de l'esplai i grups de vida creixent), una religiosa elegida per les dues comunitats presents en la demarcació parroquial i un membre del Consell d'Economia. A més, en formen part, junt amb els capellans que estem al servei de la parròquia, dues persones elegides per l'Assemblea Parroquial.

El Consell Pastoral Parroquial es reuneix mensualment i en l'ordre del dia de la reunió hi figura sovint un tema de fons entorn del qual reflexionem conjuntament, i la proposta d'unes determinades realitzacions pastorals que entre tots concretem.

El Consell d'Economia està format per cinc laics i el rector de la parròquia. La seva missió és vetllar pels recursos econòmics de la comunitat i determinar les despeses que es poden fer segons les necessitats concretes i el bé pastoral.

L'Assemblea Parroquial és un altre mitjà des d'on els membres de la comunitat poden exercir la corresponsabilitat. En celebrem una cada any, habitualment al començament de curs, i hi debatem el pla i assenyalem els objectius prioritaris.

Els laics i laiques també són corresponsables quan exerceixen una missió determinada en el si de la comunitat parroquial. Aquesta es concreta en els següents camps pastorals:

Catequesi. Una bona colla de laiques hi treballen. Tenen cura de la catequesi d'infants i de preadolescents. També algunes s'han responsabilitzat de les reunions amb els pares. Una representant d'aquest col·lectiu forma part de l'equip arxiprestal de catequesi. Diverses catequistes també preparen la primera part de la missa del diumenge adreçada als infants.

Càritas. Des de fa molts anys a Vilanova i la Geltrú existeix la Càritas interparroquial. Un grup de voluntaris i voluntàries, amb l'ajut d'una assistent social, vetllen per l'acollida dels qui recorren a Càritas, els administren ajuts puntuals i duen a terme uns cursets de formació per a homes i dones.

Visitadors de malalts i ancians. Un grup de laiques i religioses constitueixen aquest equip. Realitzen visites a domicili, i sobretot es fan presents periòdicament en les residències geriàtriques que tenim més a prop. Unes visitadores porten la comunió a diversos ancians alguns diumenges i en determinades festes.

Animadors de la litúrgia. Algunes persones joves i grans de la comunitat parroquial, que tenen facultats per fer-ho, vetllen pel cant i la música en les celebracions litúrgiques. Altres llegeixen les monicions i les pregàries durant la missa. També intentem que cada vegada siguin més els qui proclamin dignament la Paraula de Déu.

Acollidors de promesos. Un grup de matrimonis tenen cura de la pastoral prematrimonial. Acullen les parelles que es disposen a celebrar el sagrament del matrimoni i prenen part, com a monitors de grup, en les trobades de promesos que fem quatre vegades l'any.

Iniciadors de grups de joves. Alguns nois i noies fan d'iniciadors o animadors dels grups dels més joves. Ells, els joves, a més d'estar representats en el Consell Pastoral Parroquial, exerceixen també la corresponsabilitat en el que denominen *consellet*, que està integrat per delegats de les diverses activitats juvenils de la parròquia.

Monitors de l'esplai. Dins del marc de la pastoral de joves, l'esplai parroquial té també el seu lloc. Una bona colla de nois i noies fan de monitors, programant primer i realitzant després diverses activitats amb infants i adolescents.

Grups de Vida Creixent. Des del curs passat, a la parròquia de Sant Antoni Abat tenim dos grups d'aquest moviment cristià de gent gran. Dues laiques en són les animadores i una d'elles la responsable arxiprestal.

Per exercir adequadament la corresponsabilitat en la missió pastoral, els laics i laiques, a l'igual que els preveres, diaques, religiosos i religioses, hem d'estar suficientment preparats. Així ho diu el Concili Provincial Tarraconense en diverses resolucions. La número 25, per exemple, assenyala: *«Per això el Concili fa una crida urgent a tots els subjectes de la pastoral, d'una manera molt especial als preveres, als diaques, als religiosos i religioses, i als laics i laiques que exerceixen responsabilitats, a assolir la formació necessària per poder donar testimoni de la fe i desenvolupar llur santificació en les situacions ordinàries de la vida, amb una actitud transformadora de la societat d'acord amb els valors evangèlics».*

En aquesta línia de formació d'adults en la fe, i a més dels cursets i converses adreçats a cadascun dels

col·lectius que treballen en la pastoral, les parròquies de Vilanova i la Geltrú organitzem des de fa uns anys unes conferències de formació cristiana; actualment estan en fase de creació diversos grups de catequesi d'adults.

A poc a poc anem superant el clericalisme i fent realitat en la pràctica l'esperit i la lletra del Concili Vaticà II, que en la Constitució Dogmàtica sobre l'Església ja deia: *«Per llur banda, els sagrats pastors reconeixeran i promouran la dignitat i la responsabilitat dels laics en l'Església; se serviran amb gust de llur prudent consell, els encomanaran amb confiança obligacions per al servei de l'Església i els donaran llibertat i espai d'actuació, més encara els animaran a emprendre activitats també per llur pròpia iniciativa. Moltíssims béns es poden esperar per a l'Església d'aquest tracte familiar entre laics i pastors; car així s'enforteix en els laics el sentit de la pròpia responsabilitat, se'ls fomenta la disponibilitat, i les forces dels laics s'associen més fàcilment a l'obra dels pastors»* (*Lumen Gentium* 37).

La Constitució Dogmàtica sobre l'Església porta data del 21 de novembre de 1964!!!

Els Consells pastorals i la corresponsabilitat

JOSEP MARIA ROMAGUERA, rector de la Parròquia del Bon Pastor, de Barcelona.

Composició del Consell

El nostre Consell l'integren:

Els representants dels diversos camps pastorals: catequesi, Càritas, visita als malalts, litúrgia, grups d'adults, grup de tercer món. Cal dir que en falta algun, com l'acolliment de promesos. I que algun membre representa més d'un camp, per raons pràctiques. Cada equip responsable d'un camp s'encarrega d'escollir el seu representant.

Els representants de la JOC, moviment evangelitzador present a la parròquia.

El representant del Consell d'Economia.

Els representants de les comunitats religioses (Companyia de Jesús i Religioses de l'Infant Jesús).

Sis representats de l'Assemblea Parroquial, elegits la meitat cada dos anys.

I el qui subscriu aquestes ratlles, rector de la parròquia.

Entre els membres del Consell es procura que quatre hi exerceixin unes funcions concretes:

Algú que fa les convocatòries jun-

tament amb mi (funció de secretaria).

Un altre que ens representa en la permanent del Consell Pastoral Arxiprestal (dimensió de la pastoral de conjunt).

Algú que representa la parròquia en el Consell del Centre Cívic.

I, finalment, una persona que representa la parròquia en qualsevol convocatòria del barri (comissió d'entitats, Associació de Veïns...). Aquestes dues últimes poden sorprendre: la personalitat del nostre barri i el paper que hi té la parròquia ens porten a entendre que són necessàries, ara i aquí. Naturalment, és molt discutible.

Aquesta representativitat visualitzada en un organigrama és expressió d'una vida que té molta més riquesa. La vida és molt més rica en el sentit que és feta de molta gent que es belluga.

La corresponsabilitat

Sobre la qüestió que ens afecta, la corresponsabilitat, distingiria d'entrada dos àmbits en els quals s'exerceix:

1. la corresponsabilitat pròpia del Consell Pastoral, i

2. la corresponsabilitat pràctica que s'exerceix en cada equip responsable d'un àmbit.

Primer àmbit. Em refereixo al paper de cada membre del Consell com a corresponsable del conjunt de la pastoral. Aquest paper s'assumeix força bé. Salvant la limitació que suposa que una persona no conegui directament el camp pastoral d'una altra, la gent del nostre Consell es reuneix amb la consciència que no és un mer transmissor de les coses del seu camp al Consell i viceversa, sinó que estan disposats a opinar sobre qualsevol qüestió que afecti la vida de la parròquia. És més: tothom espera dels altres que opinin. Una expressió punxeguda d'això es dóna cada vegada que cal votar per prendre una decisió delicada: les abstencions són blasmades.

Segon àmbit. En aquest àmbit situo el nostre intent que cada camp pastoral sigui una tasca d'equip. És a dir, començar les reunions de l'equip amb el full en blanc, disposats a trigar, a resoldre les coses lentament.

L'experiència em diu que tothom acaba aportant, fins i tot aquells que al principi em deien: *«tu el que has de fer és manar»*. I, el que és més important, tothom acaba sentint-se seu allò que fem. Naturalment, també el rector ha d'aportar, i ho ha de fer segons la seva responsabilitat, en diàleg amb la responsabilitat de cada un dels altres, i recollint el que aquests altres proposen.

He de reconèixer que no és fàcil, i que la temptació d'actuar *prescindint* sempre hi és, i a vegades... Però també he de dir, humilment, que això que escric m'esforço a practicar-ho perquè m'ho crec. I no em puc estar de dir que d'això, com a estil, n'he après a la JOC. ¿No han d'aprendre molt, les parròquies, del que ens ha aportat l'Acció Catòlica, és a dir, d'aquell dinamisme

que creu en l'acció evangelitzadora de tots els batejats?

Exercir la corresponsabilitat en aquest segon àmbit, i per això en parlo, permet que es pugui exercir en el primer, en el Consell Pastoral (és a dir, permet que en el Consell el rector també pugui començar la reunió amb el full en blanc). Potser, doncs, el segon és el primer i a la inversa. D'altra manera el Consell pot esdevenir el grup dels *savis*, l'èlit de la parròquia. Així, en canvi, és el ressò del que es viu realment a la parròquia.

La proposta de *Directori marc de pastoral parroquial* del Concili de Tarragona-Sant Cugat del Vallès (n. 128)

El Concili fa una llista d'aspectes que haurà de tenir presents el proposat Directori marc de pastoral parroquial. Algunes coses que veig a primer cop d'ull:

Parteix de la pràctica dels últims anys i pretén fer front a alguns problemes concrets.

Recull la sensibilitat sobre el paper dels laics i laiques, tot reconeixent els òrgans de la corresponsabilitat (consells).

Té present la necessitat de coordinació dels diversos camps pastorals i de les diverses parròquies d'un arxiprestat.

Proposa una *reestructuració* per motius pràctics.

Però –no sé si m'equivoco, i m'agradaria que algú amb elements d'interpretació em digués que sí, que m'equivoco– no planteja un canvi de mentalitat, cosa que sí que fan les resolucions 119 i 120, sobre la concepció d'Església. Sembla que aquesta Resolució 128 resta atrapada en un esquema parroquial –per dir-ho així– de *club de socis* als quals ofereix uns *serveis*.

Començo a comentar-ho pel final, per explicar-me. Sortosament al nostre país hi ha força sentit comú. I aquesta Resolució 128 del Concili n'està plena. És eminentment pràctic el que proposa, i vol donar resposta a problemes concrets. Però, ¿no seria més pràctic, a més a més, de plantejar-se les coses des d'un altre esquema, des d'*«una mentalitat i una espiritualitat de comunió»* (120)? Hi ha unes referències al dret i alguns usos de la paraula *serveis* que poden fer pensar que quan baixem a la pràctica oblidem els principis tan ben plantejats al començament del capítol (n. 119 s.).

Aquest, doncs, seria un primer repte que planteja el futur que esperem. Un repte, però, que no depèn tant del Consell de cada parròquia com dels plantejaments globals de la diòcesi (i de la Tarraconense). Baixant més al concret dels consells, se'ns plantegen tres reptes més (que s'impliquen mútuament):

1. vèncer els ròssecs històrics;

2. la formació dels laics;

3. la formació dels capellans.

Cap dels aspectes que vol tenir en compte el directori marc no reeixirà si no canviem, també nosaltres –preveres i laics que estem a cada parròquia– la mentalitat. Ve't aquí el que vull ex-

pressar amb el primer dels reptes: vèncer els ròssecs històrics, plantejaments que arrosseguem rutinàriament. Ens cal anar cap a una parròquia com a comunitat d'un lloc concret que camina unida entorn de l'eucaristia, oberta a compartir el pa de cada dia i llançada a evangelitzar. Laics i capellans necessitem plantejar-nos les coses en aquesta línia. D'altra manera el Consell Pastoral no acabarà de ser el que vol ser. Per això plantejo els altres dos reptes.

La formació dels laics hauria d'ajudar a vèncer ròssecs com ara la consciència que són subjectes passius en la vida parroquial, tant a l'interior de la comunitat com a l'hora de plantejar-se l'evangelització. Paradoxalment, una altra cosa a superar és un plantejament que entén el Consell Pastoral a manera de *llibre de reclamacions* i prou, sense haver arribat a entendre'l com a lloc on construir junts. Tant una mentalitat com l'altra són fruit d'una pràctica històrica en la qual els laics no han comptat. I per superar-ho simultàniament hem de fer passos els capellans.

Ve't aquí, doncs, el tercer dels reptes que apuntava: la formació dels capellans. Ens cal una formació en aquesta línia de la corresponsabilitat, que es pot aconseguir des d'una bona eclesiologia de comunió que aprofundeixi en una bona teologia del laïcat i una bona teologia (Què poc treballada que està!) del ministeri ordenat. I aquesta formació necessita un *clima* col·legial; és a dir, l'hauríem de fer junts per poder caminar junts. Fer experiència de formació comuna, que faci front a la dispersió de formacions que patim ara (almenys a Barcelona) amb procedències teològiques i ideològiques molt diverses. Aquí hi hauria de tenir un paper clau el ministeri del bisbe, que ens aplegui en un únic presbiteri.

Aquests tres reptes són un de sol en el sentit que s'han de treballar alhora, sense esperar a tenir una cosa superada per començar-ne una altra.

L'experiència d'una sola missa

Acabo compartint una experiència d'aquest curs (1996-97): una sola missa el diumenge.

Ens plantejàvem ser una sola comunitat entorn d'una sola eucaristia. Ens plantejàvem caminar junts. Vam pensar-ho temps. Vam fer una consulta a la comunitat: tothom va poder expressar la seva opinió sobre el nombre de misses i l'horari. El Consell, finalment, a la llum de les opinions de la comunitat, va decidir.

N'estem contents. L'església s'omple. La gent respira joia, pregària, gràcia de Déu que ve de la litúrgia, i també a través dels qui han preparat la missa aquell diumenge. Respirem que caminem junts.

El Consell Pastoral Parroquial ha de ser expressió d'aquesta comunitat: els batejats d'un lloc, que caminen junts (corresponsabilitat), aplegats entorn de l'única eucaristia, que volen donar testimoni de vida i anunciar la *bona noticia*, denunciar el pecat i ser factors compromesos de transformació. Quina feinada! Quina il·lusió!

L'acolliment a la Parròquia

JOSEP M. RIEROLA, escolapi. Rector de Sant Josep de Calassanç. Barcelona

1. Els Estatuts parroquials

La força del Concili Vaticà II va forjar un estil que es concretà en els Estatuts parroquials de maig del 74, marcant aquestes línies:

- el camp de l'evangelització o l'anunci de la Bona Nova
- l'aprofundiment de la fe o catequesi
- les celebracions
- la comunicació dels béns

Aquests quatre punts indicaven els aspectes bàsics, però s'hi afegia un cinquè aspecte que justament es titulava *de comunió o de relació social*, indicant *«que com Església local que som, ens hem d'obrir necessàriament i orientar-nos a la diòcesi i a l'Església universal. I prenent consciència del propi ambient, hem d'establir contactes amb les comunitats veïnes per a la recerca de solucions en una acció comuna, evitant qualsevol tipus de tancament, d'immobilisme o de fronteres pròpies que siguin un entrebanc per a la missió d'acolliment, comprensió, respecte i amor a tots els altres germans»*.

2. La paràbola i les icones que ens diuen com acollir

En la vetlla de Nadal de 1979, en Francesc Barrachina ens presentava per primera vegada l'audiovisual *La visita inesperada*; més tard, l'editorial *Claret*, publicant-lo, el va popularitzar. Ara, des de maig del 93, a la capella del Casal tenim els originals com en un pedagògic conjunt d'icones. El darrer dibuix-icona ens diu: *«Si acolliu un qualsevol per petit que sigui, m'acolliu a mi»* (Mt 18,5).

3. L'al·legoria de la parròquia acollidora

Quan al maig del 82 s'inaugurava l'entrada del nou Casal Calassanç amb un mural de terracota, en Francesc Barrachina ens donava aquesta explicació del dibuix que ell va fer i que ens manté visualment el sentit acollidor del Casal i de la parròquia: *«Quan ja feia força temps que es començaven a utilitzar els locals del Casal* –primavera del 79– *calgué aïllar la gran sala* (teatre) *de la resta»*.

No podia ser amb unes portes definitives, puix que allí tot és provisional. El fuster i uns grans plafons de conglomerat deixaren el tercer vestíbul més acollidor; però hi quedava un espai excel·lent per fer-hi alguna cosa: fou quelcom provisional. Mireu si n'era, que en una estona i amb uns quants tubs de betum líquid, sense

calcular gaire ni esperar la inspiració, sorgí una al·legoria de la parròquia: una dona –geganta als nostres ulls; menuda, però, enmig de la ciutat– amb ses grans mans obertes i curulles d'homes i dones simbolitzant l'acolliment que el Casal parroquial vol oferir a totes les persones del barri, el qual és representat, a la vegada, per una munió de cases, de cotxes i d'alguns arbres.

Com que el Casal ha anat creixent en activitats i en vida, ha anat assolint de mica en mica aquella funció que volia representar aquell mural; per això ara, a l'entrada, ho hem repetit d'una manera menys efímera; en terracota de diversos tons, expressant la mateixa idea de l'altre. La mare acollidora, però, aquí apareix transformada en la imatge d'aquell que ha donat nom a la nostra comunitat i a d'altres llocs del barri: sant Josep de Calassanç. En ell, en les seves mans, tots podem trobar aixopluc i, no baldament, està envoltat d'infants, de joves i de grups.

D'ara endavant, quan entrem o sortim del Casal, de la mateixa manera que ens saludem feligresos i amics, també serem acollits de la paret estant pel quiet, immòbil, però no pas mut mural del Casal de la parròquia, bocí de la Mare Església al Camp de l'Arpa.

(La pintura provisional va quedar definitivament instal·lada al tercer vestíbul quan, al desembre del 86, s'inaugurà el teatre o Sala Calassanç.)

4. Com hem anat forjant i concretant l'esperit acollidor de la parròquia

L'actual organigrama parroquial

L'organigrama parroquial ve emmarcat per aquests títols:

- Celebrem la vida
- Aprofundim en la fe
- Compartim els béns
- Participem en la vida cultural i social
- Presents en la vida dels infants i dels joves

Tots aquests àmbits estan representats en el Consell Parroquial, que és copresidit pel president –actualment és un matrimoni– i pel rector.

Celebrem la vida

Baptisme. L'acolliment ve marcat per l'activitat del grup que anomenem *acollidors de baptisme*; són persones que acullen els pares que volen batejar un infant. Es fa una trobada a nivell personal, una trobada amb el grup de pares i una visita a la llar.

Les celebracions del baptisme es fan sempre dins de les eucaristies dominicals d'un cap de setmana al mes; d'aquesta manera es visualitza com la comunitat que celebra acull també aquell infant i la família.

La Pasqua dels batejats: el diumenge després de Pasqua es convida totes les famílies que han batejat de Pasqua a Pasqua, perquè, en una de les eucaristies, renovin amb la comu-

nitat el goig del sagrament celebrat. El llibret *El més petit de tots*, edicions SIC, es regala com a record de la festa.

Comunicació amb les famílies: quan els infants arriben a l'edat de la catequesi, s'envia una carta anunciant aquest fet. Mentrestant, cada any, en la diada del sant o aniversari, se'l felicita.

Matrimoni. Els *acollidors de promesos* són l'altre grup que prepara les parelles per al matrimoni. Es fan trobades personals amb el mossèn, amb un dels matrimonis acollidors i una taula rodona amb totes les parelles que en aquell moment es preparen.

En la festa de la Sagrada Família es convida i s'acullen les famílies que durant l'any han celebrat 25 o 50 anys de matrimoni, se'n fa menció en les eucaristies i se'ls dóna un record.

Pregària jove. Cada divendres, a les 8 del vespre, en l'hora habitual de les eucaristies vespertines, els joves protagonitzen la pregària a l'estil de Taizé. S'inicià quan Barcelona va acollir la trobada per Nadal l'any 79; als inicis es feia abans o després de l'eucaristia, fins que va arribar un moment en què ens vam plantejar la necessitat i la realitat que entrés dins dels horaris normals parroquials. És un signe més d'acollir la diversitat en la unitat de la pregària.

Els anys que el pont de la Immaculada ho ha permès, hem organitzat una anada a Taizé d'infants, joves i adults. Ha estat una experiència molt positiva, moments de convivència, de pregària i d'intercomunió eclesial.

La pregària ecumènica. Un signe fortament renovador d'obertura i d'acolliment va ser el que es va iniciar el mes de gener de 1969: convidar els germans de l'església evangèlica del carrer de la Nació a la pregària per la unitat cristiana. Des de llavors, cada any alternant el lloc, les comunitats cristianes catòlica i evangèlica ens hem anat trobant. Primer vam ser les dues comunitats, i des de l'any 87 es fa a nivell arxiprestal.

Pasqua jove. Els grups de joves amb altres joves d'alguna de les parròquies veïnes ja fa anys que es troben per celebrar la Pasqua, des del Dijous Sant fins a la Vetlla Pasqual: si el lloc no és massa lluny de Barcelona, en diferents moments s'hi afegeix altra gent, majoritàriament adults; els joves ho agraeixen i als adults ens permet connectar més de prop amb la vivència de fe actual dels joves.

Aplec pasqual. Ja és tradicional en el més bon sentit de la paraula, l'aplec d'un cap de setmana del temps pasqual. La majoria dels grups de joves, de l'esplai i d'escoltes marxen dissabte; alguns pares s'hi afegeixen, i el diumenge molta altra gent. Convivència, jocs, eucaristia pasqual –algun any amb baptisme o participació a l'eucaristia d'algun infant de la catequesi familiar–, dia de natura, vetllada després de sopar i festa després del dinar del diumenge. Prèviament tot un grup de persones ha participat en la preparació. Aquest fet es repeteix força vegades l'any: es fa una convocatòria oberta per preparar l'Advent-Nadal, la Missa del Gall, el Fòrum contra la Fam, la Quaresma-Pasqua, la

Pasqua jove i l'Aplec pasqual. Podem dir que la participació és fruit d'una actitud de mútua valoració i de bon acolliment dels uns als altres.

Aprofundim en la fe

Catequesi familiar. Iniciada el curs 79-80, pares i fills s'incorporen a la catequesi. Han sortit grups d'escola de pares, i altres grups d'activitats parroquials se n'han enriquit.

Acabats els dos anys de la Catequesi familiar, hi ha grups d'infants amb catequesi continuada i més endavant, en arribar a l'adolescència, grups d'amistat i, finalment, grups de confirmació.

Petites comunitats i equips de matrimonis. Els primers anys postconciliars, els mossens feren una crida als laics per preparar conjuntament les homilies i les eucaristies; d'aquell acolliment mutu sorgiren petites comunitats i equips de matrimonis; alguns d'ells encara segueixen.

Aquestes petites comunitats avui dia comencen a créixer, gràcies als grups de joves que van pujant i que es queden al barri quan arriba el moment del matrimoni.

Full parroquial. Amb una constant fidelitat, cada cap de setmana apareix el *Full parroquial*. El primer diumenge de gener d'enguany porta el número 1155, i el 5 de febrer se celebra el trentè aniversari. És l'òrgan de comunicació amb la col·laboració de tots els grups parroquials; a més, cada primer diumenge de mes, des d'octubre del 91, surt el full parroquial especial *Anar a fons*, amb articles de fons, pregària, fets d'actualitat... fruit d'un treball en equip i amb ganes de donar eines de formació a diferents nivells.

Compartim els béns

Càritas parroquial. S'emporta el plat fort d'aquesta acció de compartir els béns; el grup que hi treballa està assessorat per una assistent social que fa l'acolliment setmanal i que a més, des de fa molt de temps, forma part de la comunitat parroquial.

Fundació Germanes Melé. Gràcies al gest generós de les germanes Melé, que van donar en testament a la parròquia la casa de la seva propietat, amb quatre vivendes, s'ha creat la fundació que porta el seu nom i que pot oferir uns pisos amb un lloguer mòdic, i constants ajuts a altres famílies per cobrir rebuts retardats de llum, aigua... sempre des del seguiment tant de l'assistent social com dels membres de la fundació.

Agermanament i signes de solidaritat. Estem agermanats amb la parròquia del Baptisme de Jesús a Yaoundé (Camerun), portada per escolapis.

També hi ha signes de solidaritat amb el *Centre Obert Joan Salvador Gavina*, del Raval, amb *Engrunes* (recollida periòdica de roba), i amb *Estrep*, entitat dedicada a la reinserció del drogoaddicte.

Fòrum contra la Fam. Un moment fort és el que anomenem Fòrum contra la Fam. Dins del marc de la

campanya de Mans Unides, s'organitza tota una setmana de sensibilització amb moltes activitats: sopar de la fam, amb participació de persones que han viscut de prop una experiència del tercer món. Exposició d'una realitat, els grups que es troben aquella setmana centren la seva atenció en el fet de la campanya. I, especialment el cap de setmana, tots els grups passen pel Casal on hi ha una tómbola, actuacions teatrals, jocs per a infants i joves, vídeos, sopar i concert, i l'Eucaristia com a toc final. El resultat, a més de la sensibilització, és la recollida de diners que en aquests darrers anys ja passa d'un milió de pessetes, que va a parar a Mans Unides i al nostre agermanament amb el Camerun.

Participem en la vida cultural i social

Els espais del nou Casal Calassanç que es van anar obrint a partir del curs 78-79 han permès, en aquest camp, poder anar multiplicant gestos acollidors amb la col·laboració i l'aportació de suggeriments de moltes persones. L'anomenada Comissió de Casal coordina i estimula tot aquest camp.

Biblioteca. Oberta dues tardes a la setmana, portada per 9 persones, amb servei de préstec i de consulta, amb 774 socis i 9.275 llibres registrats actualment.

Club Novel·la i Grup de formació personal. Si tenim un bon fons de llibres, era lògic que es creés un grup de gent que periòdicament es troba per comentar un llibre o buscar com créixer a nivell personal després d'haver llegit un llibre.

Certamen literari de poesia i prosa. Amb motiu de la festa escolar de sant Josep de Calassanç, el 27 de novembre, per setè any consecutiu es convoca el Certamen literari, amb l'afany de fomentar l'afecció a la poesia i a la prosa. I amb un premi especial al treball que potenciï els valors humans i/o pedagògics.

Classes de català. Actualment englobades en la xarxa de normalització lingüística oficial, van néixer amb la voluntat d'enriquir culturalment la gent del barri.

Colla de Geganters, Capgrossos, drac i Grallers. L'estada del senyor Domingo Umbert, geganter d'ofici i de vocació, va permetre la creació d'aquest grup de joves que es fa present en tota festa popular.

Taller d'art Domingo Umbert. És l'espai on van començar a crear-se els nostres gegants i molts d'altres van néixer o es restauraren, com per exemple els de la Ciutat; ara és una escola de dibuix i de pintura. Quatre tardes a la setmana permeten que un bon grup de gent gaudeixi d'aquest art.

Sala d'exposicions Cisco Barrachina. El segon vestíbul del Casal, lloc obligat de pas per a tothom, s'ha convertit en un espai obert i acollidor a tot tipus d'expressió plàstica.

Sala Calassanç-Teatre. Al principi van ser uns Pastorets amb quatre fustes i cortines. Ara ja fa deu anys, la sala amb tres-centes butaques i amb les condicions tècniques adequades, permet que dos grups de teatre, el Jove

Calassanç Teatre i L'Escorcoll-Teatre aglutinin un bon grup de gent, d'infants, de joves i d'adults que, tot formant-se en l'expressió oral i corporal, desvetllen les seves aptituds artístiques, però sobretot fan grup i faciliten que força vegades s'obri la sala i puguin passar molt bones estones molta gent del barri i d'altres llocs.

Coral L'Arpa. Si som al Camp de l'Arpa, no podia faltar que la música aglutinés un grup de persones; les hores d'assaig han permès un ampli repertori i com és normal els concerts en moments concrets. De tot això, ja en porten onze anys, al febrer d'enguany.

Club Sant Josep de Calassanç-Tercera Edat. Amb força i amb iniciatives, la gent gran és present en el conjunt de les activitats. Tres tardes a la setmana per cosir, fer ganxet, punta de coixí, passar-ho bé, fer festa, trobar-se en el seu espai, el tercer vestíbul, que porta el nom de «Sala P. Pompili». Ell va ser el primer rector de la parròquia i sabia passar estones a la Plaça de Sant Josep de Calassanç conversant amb la gent gran.

Representant a la Federació d'Entitats. Tantes activitats socials i culturals no podien quedar tancades dins les quatre parets del Casal. Per això estem vinculats i representats a la Federació d'Entitats, en un barri on la realitat associativa és molt rica.

Un reconeixement col·lectiu. La Federació d'Entitats, amb motiu de la Festa Major, l'onze de novembre del 94, unànimement, va presentar la nostra candidatura a l'Ajuntament per tal que se'ns concedís el Premi Sant Martí, modalitat col·lectiva per la tasca educativa i social del Casal Calassanç. Això ens honora i ens estimula a seguir en aquesta línia, de potenciar tot allò que aglutini i aculli una àmplia possibilitat d'actuacions formatives. La comunitat cristiana de Sant Josep de Calassanç és present al barri des de l'agost de 1953.

Presents en la vida dels infants i dels joves

Si en algun valor ens hem de distingir, fidels a l'estil escolapi, ha de ser per l'atenció al món dels infants i dels joves.

Agrupament escolta «Rudyard Kipling». Amb més de vint-i-cinc anys d'història, educant en les opcions bàsiques escoltes de la fe, de la natura i del país i oberts a totes les edats des dels *Castors* fins al *Truc*, amb la participació dels pares.

Esplai Sant Josep de Calassanç. Aquest curs celebra el vint-i-cinquè aniversari educant nens i adolescents en el temps de lleure, els caps de setmana i les colònies d'estiu. Les colònies també són obertes a altres infants que en tenen necessitat. L'equip de monitors ha estat sempre sensible al tema de la integració d'altres infants.

Jovent del Casalet. El Casal té un annex que en diem *Casalet*. És l'espai per a l'actuació dels grups escolta, esplai i d'altres grups de joves compresos entre les edats de 14 a 20 anys.

5. Dues publicacions que volen mostrar qui som i què fem

Cada any es publiquen un parell de llibrets: un porta per títol *Activitats*; un any es va fer arribar a totes les famílies del barri com a felicitació de Nadal. Hi consten tots els grups i activitats que es fan. L'altre, *Guia de serveis i ministeris*, conté tots els noms i adreces de les persones que hi participen.

6. Els espais físics

Dos espais físics limiten i obren la nostra acció acollidora: l'església parroquial de Sant Josep de Calassanç, al carrer de Joan de Peguera, i el Casal Calassanç del Camp de l'Arpa, al carrer de Sant Quintí.

7. L'Assemblea parroquial

«La comunitat es constitueix en Assemblea quan es reuneix cercant un millor aprofitament i projecció de la seva vida cristiana [...]

»Cada membre de la comunitat és cridat a participar en aquesta tasca d'anar definint la marxa i de promoure l'edificació de la comunitat, pas a pas, exercitant una crítica objectiva i d'adult i cercant un diàleg obert i constructiu; una entesa, fidel a l'esperit de l'Església, entre les naturals posicions pluralistes [...].»

Una vegada l'any fem l'esforç que tot això que ens marcàrem amb els Estatuts sigui una realitat.

8. Una comunitat religiosa al servei de la parròquia

Des de la seva fundació l'any 1953, l'Escola Pia no ha mantingut el pur compromís de cobrir uns càrrecs parroquials, sinó que hi ha constituït una comunitat que, amb el pas dels anys, ha volgut ser una petita comunitat més, i d'aquesta manera possibilitar que la parròquia sigui una comunitat de comunitats.

9. Projecte de futur

Vam treballar els temes del Concili Provincial Tarraconense; hem assumit les seves resolucions i continuem revisat les nostres actuacions a la llum del seu missatge; és per això que volem:

– Mantenir-nos desperts als signes dels temps per donar cabuda i resposta a les realitats que ens envolten.

– Mantenir l'esperit de corresponsabilitat, que tothom s'hi senti implicat. L'experiència de trobades obertes per programar i decidir fets importants dóna consciència que entre tots fem comunitat.

– Mantenir la consciència que qualsevol iniciativa pot ser acollida *«si cerca un millor aprofitament i projecció de la vida de la comunitat cristiana»*.

Aspectes de l'acolliment

FELIP CUADRA, rector de Molins de Rei. Barcelona

El Pla pastoral de Barcelona i el Concili de l'Església catalana ens parlen de l'acolliment com a actitud clau per a l'evangelització i per a l'acceptació de l'Església. En aquest article recolliré i comentaré alguns aspectes que diu el Concili sobre l'acolliment i explicaré com ho faig a les parròquies on exerceixo el meu ministeri sacerdotal.

En la primera Resolució, parlant de l'opció per la comunitat, el Concili demana la revitalització de les nostres comunitats cristianes, entre elles les parròquies, que tenint com a centre la persona de Jesucrist, siguin evangelitzadores i evangelitzades. Aquestes comunitats han de ser acollidores i fidels a la missió d'ajudar gent molt diversa a refer la seva experiència de Déu, entre altres coses (R. 1).

En la Resolució 66 el Concili manifesta la voluntat de dur a terme una pastoral sagramental que tingui en compte, entre altres, l'acolliment positiu, realista i fraternal als qui desitgen celebrar els sagraments. Tres paraules que ens haurien de fer pensar: positiu, realista i fraternal. Manifesten un optimisme, no tot és perdut, una confiança, la pastoral no la fa l'home, solament, sinó que el Senyor intervé misteriosament amb nosaltres i a través de nosaltres; no hi ha ingenuïtat, s'és conscient de les dificultats que ens trobem al davant, no sempre el que ens demanen concorda amb el que volem oferir i moltes vegades experimentem ignorància, fredor, ressentiment, distanciament, màgia.... Fraternal, perquè l'Església és un misteri de comunió en què el Pare vol que tots els fills entrin a la festa, tant el que està a casa com el que torna.

Parlant de la comunió eclesial, el Concili demana als cristians de prendre part activa en la comunitat cristiana per viure la dimensió eclesial de la fe. Les comunitats locals han de ser acollidores de totes i cadascuna de les persones, en la seva peculiar situació, perquè puguin trobar el seu lloc (R. 121).

Parlant de l'elaboració d'un directori marc de pastoral parroquial per a les diòcesis de la Tarraconense, diu que aquest ha de tenir present, entre altres aspectes, l'acolliment de la comunitat, que no ha de ser tancada o només de *compromesos*, sinó oberta i acollidora de tots els fidels, també dels que practiquen esporàdicament (R. 128).

L'acolliment de les persones que truquen a la porta de les nostres parròquies i comunitats, no sentint-se membres de la comunitat, o amb un sentiment esporàdic amb motiu de celebrar algun sagrament, com l'acolliment

dels mateixos cristians dins de la mateixa comunitat, és clau interpretativa del Concili per a l'evangelització i per a la mateixa vida comunitària de l'Església.

Aquesta opció per l'acolliment no s'ha d'interpretar com una pura tàctica per arribar als allunyats, sinó com una actitud bàsica receptiva de l'altre i del seu món concret (personal, familiar, social, psicològic, espiritual...). Tota persona vol sentir-se acollida, respectada, valorada, estimada. L'actitud, d'entrada, de recel, de judici, de rebuig vers les persones diferents a nosaltres, en la vida o en el pensament, crea distància, autodefensa i tensió. Per això, la manera de situarnos davant les persones també manifestarà les nostres vivències o una imatge o un rostre del que som i de la mateixa Església.

Tot no es pot acollir de la mateixa manera. L'acolliment no ha de crear la imatge que beneïm allò que no és evangèlic, o que rebaixem la nostra fe a coses estranyes que ens poden demanar, o simplement que la nostra vida té el valor de l'ambigüitat. No, no es tracta d'això.

Es tracta d'alguna cosa més profunda: de ser realistes i com Jesús, el Bon Pastor, estimar les persones concretes. Això vol dir que l'acolliment es converteix en pedagogia activa, per partir del concret de les persones i conduir-les a Crist; en humilitat, per dir que no tenim sempre la veritat en les nostres formulacions i pràctiques pastorals; i en convicció, davant l'altre, per dir que el que oferim és més important que nosaltres mateixos i que també nosaltres ho volem creure, viure i celebrar amb ells.

L'acolliment és la part càlida de les nostres relacions i de la nostra evangelització. És per això que sempre ens hem de preguntar com acollim i com som acollits per nosaltres mateixos.

Dues parròquies diferents

Després de fixar-me en algunes coses que diu el Concili sobre l'acolliment entro al moment més comprometedor: explicar com ho faig a les parròquies de Sant Miquel, de Molins de Rei i Santa Eulàlia, del Papiol. Sóc conscient que s'ha de millorar molt en aquest aspecte i que qualsevol persona pot trobar grans mancances, però el que diré ara vol respondre a la realitat concreta de dues comunitats parroquials i ho vol fer amb la convicció que tota la tasca pastoral ha de ser acollidora.

Molins de Rei, una vila de prop de vint mil habitants, amb una sola parròquia i tres centres de culte –el temple parroquial al centre-vila i dues capelles als barris perifèrics, de gran densitat d'immigració. El Papiol, un poble de tres mil habitants, amb una comunitat parroquial petita.

Atendre aquestes dues parròquies demana plantejaments pastorals que responguin, sovint, a uns mínims i que faci participar la comunitat des de la corresponsabilitat de preveres i laics. Com es pot deduïr d'aquesta presentació, l'esquema prevere resident-parrò-

quia no val. Molins de Rei fa uns anys tenia un funcionament com si fos de dues parròquies –Església dels barris i parròquia– amb tres preveres que atenien pastoralment aquesta realitat. Ara som dos i per atendre dos pobles diferents i amb una realitat eclesial molt complexa, la qual cosa demana un funcionament centrat més en responsabilitats compartides que en el protagonisme dels preveres.

Tot això presenta la primera estructura pastoral que acull la vida parroquial i social i intenta donar resposta col·legiada, com és el Consell Parroquial a cada poble, format pels preveres i un representant de cada servei o realitat eclesial. Crec que aquest organisme parroquial és un bon mitjà per acollir la mateixa vida comunitària, compartir-la, reflexionar-hi i prendre decisions per millorar-la. Tot allò que fan els diferents grups, totes les iniciatives i tots els problemes han de tenir el seu ressò en el Consell. No solament la vida parroquial, sinó també la vida social dels nostres pobles ha de ser acollida de manera positiva, realista i des de la comunió.

L'atenció als cristians que viuen els sagraments ocasionalment, amb motiu del bateig, la Primera Comunió i el casament, vol tenir aquesta actitud acollidora de què parlem per part de la parròquia. Estem en un camp pastoral molt complex. Quan ens demanen la celebració d'un d'aquests sagraments, realment què demanen? Des de quina concepció cristiana o religiosa ho demanen? Per què ho demanen? Com es veu, la pedagogia pastoral ha de tenir un paper molt important, perquè, moltes vegades, entre el que demanen i el que volem oferir pot haver-hi un abisme. És per això que la primera i fonamental actitud és l'acolliment, personal, real, càlid i fraternal, per poder crear les condicions mínimes d'evangelització i de treball pastoral. Crec que hem de provocar la sensació que no l'acull el capellà, perquè és el seu ofici, sinó la comunitat parroquial representada per alguns cristians i, també, el prevere.

Per al bateig dels infants hi ha un equip de laics que des del moment d'apuntar el nen fins a la celebració inclosa, passant per una reunió preparatòria immediata a la celebració, els acompanyen i comparteixen els aspectes humans d'alegria, festa..., i la dimensió cristiana del sagrament. Nosaltres donem un fulletó en el moment d'apuntar la criatura per ser batejada, en el qual situem els pares en el que demanen i oferim un material que ajuda a preparar la reunió preparatòria del sagrament.

La primera Comunió accentua el seguiment i la preparació, no solament dels nens, sinó també dels pares. Una primera acollida de la família la fan els catequistes a l'hora d'apuntar els nens. El sacerdot, abans de començar el procés catequètic, té una reunió amb tots els pares, i després de presentar el programa de preparació per als nens, convida a participar en les diverses trobades que durant el curs tindran pares i catequistes i pares i mossèn. S'estableix un itinerari de contactes i de reflexió, seguint una senzilla presentació dels temes bàsics del missatge cristià, que ajuda a la preparació i

vivència de la fe de manera personal i comunitària. Insistim molt en el fet que els pares acompanyin els nens cada diumenge a la celebració de l'eucaristia.

Per al casament volem fugir de la imatge burocràtica dels papers i del despatx. No és, solament, el capellà que acull les parelles, encara que té un paper molt important en els primers contactes. La confecció de l'expedient matrimonial intentem que sigui senzilla, precedida d'una bona informació, amb ganes de treure les angoixes que porten pel dia i l'hora del casament, provocades pels restaurants i altres. Volem que, ja des del començament, tinguin el gust per tot el que vindrà com a preparació i vivència del seu casament. Uns mesos abans de la celebració, un matrimoni estableix contacte personal amb les parelles, convocant-les a una conversa que prepara les properes reunions del que negativament anomenem curset. Dues sessions de divendres nit i dissabte tarda ajudaran a reflexionar sobre uns temes relacionats, per una banda, amb la psicologia de la parella, la relació, convivència, diàleg...; per una altra, amb la dimensió afectiva del matrimoni i, finalment, la dimensió religiosa de la parella, el sagrament del matrimoni i l'explicació del com de la celebració. Al final de les trobades donem un fulletó amb la celebració del casament, un altre amb lectures bíbliques per triar i un altre amb les pregàries i les possibles participacions dels acompanyants. En dies propers al casament els nuvis es troben amb el prevere que farà el casament per determinar tot el que, de manera concreta, viurem en la seva celebració.

Per als enterraments demanem que els familiars passin per la parròquia per preparar la pregària. En aquesta trobada acollim el moment de dolor de les famílies, ens informem de qui és la persona difunta perquè sigui molt personal el seu comiat, oferim la nostra comunió i pregària i preparem junts la pregària exequial. Donem un fulletó amb diverses lectures i amb les pregàries dels fidels. Oferim la missa de funeral per un altre dia. És un bon moment per manifestar la proximitat de l'Església, per donar contingut conscient a la pregària i per crear les condicions bàsiques d'evangelització.

Davant el món de la malaltia tenim un equip de persones, *acollidors de malalts*, que s'encarreguen de detectar les famílies que tenen alguna persona malalta o gran que necessiti assistència espiritual i connectar amb aquestes, en nom de la parròquia. A partir d'aquí, la visita al malalt, la pregària comunitària, la presència del sacerdot quan calgui, rebre la comunió i relacionar el malalt amb la vida parroquial serà una manera habitual de viure la fe i acompanyar el món del sofriment. Aquest equip visita totes les residències i clíniques on hi ha malalts de la nostra parròquia. Una felicitació per Nadal, acompanyada d'un petit obsequi, i una altra per Pasqua marcaran dos moments forts de la pastoral, al costat de la celebració comunitària de la unció dels malalts.

El món de la pobresa és acollit des de Càritas parroquial, amb un equip directiu que fa el seguiment del treball i un equip de voluntaris que realitzen les diferents tasques de seguiment i

ajuda a les persones necessitades. Aquest servei està molt connectat amb l'assistenta social i amb els diversos serveis de la població, i fa que els pobres estiguin presents en la comunitat parroquial i que aquesta sigui conscient i eficaç en aquestes problemàtiques.

Un equip de litúrgia vetlla pel contingut i la qualitat de les celebracions, anima i prepara les eucaristies i prepara els temps forts de l'Església. Aquest equip està cridat a crear un clima de participació i d'acolliment dels cristians entre si a l'interior de la comunitat. La dinàmica de les celebracions pot crear aquest bon clima perquè la gent tingui un sentiment de pertinença a la comunitat, i per trencar la sensació freda de ser un número o d'assistir només per al compliment del precepte dominical.

El món dels joves, a partir de la confirmació, demana sortir-hi a l'encontre i posar-se a la seva altura. Aquest treball el realitzen diferents equips d'animadors joves i en col·laboració amb el moviment de la JOC. Una de les dificultats està en relacionar aquest treball amb la vida comunitària de la parròquia.

Aquest esperit de responsabilitats compartides, de serveis comunitaris, ha de tenir molt present que els primers contactes i el tracte personal poden determinar la sensació de sentir-se acollits, i poden crear les condicions bàsiques per a un treball pedagògic i pastoral. Més encara, no ens juguem el rostre que manifesta l'Església, sinó que oferim les actituds bàsiques del Crist que acull, acompanya i salva. Fins aquí he ofert alguns àmbits i algunes formes concretes on l'acolliment es manifesta bàsic per a la pastoral.

Elements per a un directori parroquial. L'acolliment

JOSEP TABERNER, rector; GEMMA CURÓS, responsable dels matrimonis acollidors; VICTÒRIA RIBARY, coordinadora de Catequesi. Parròquia de Santa Coloma de Farners. Girona.

«Esperit, què dius a les esglésies de la Tarraconense»

Era la capçalera amb què els bisbes de les nostres diòcesis començaren l'exhortació que van adreçar a tots els fidels. D'ençà de la recepció del Concili Tarraconense, la paraula *acollir* s'ha convertit en la tonada de les reunions del nostre Consell Parroquial de Pastoral, i hi ha esdevingut una preocupació positiva.

Cal, doncs, abans d'escoltar l'Esperit *obrir les finestres* de casa nostra, si més no *obrir-hi una escletxa* per *deixar-lo* passar.

«No tingueu por», diu tot sovint l'Esperit quan es presenta. Les nostres pors són moltes. Tot sovint el nostre problema és la por a una societat que és secular, consumista, que busca rendibilitats econòmiques i no rendibilitats espirituals. Però és la nostra societat, i cal descobrir-hi els signes dels temps per poder avançar. Les nostres pors són moltes: por a perdre el que ja tenim; els canvis ens costen, tot sovint és més fàcil anar fent i deixar que tot segueixi la rutina, és menys arriscat. Tots copsem que, malgrat tot, cal avançar; tancar-nos a casa perquè el món és dur seria malbaratar el tresor que portem.

Ens cal, doncs, avançar, interrogar-nos amb l'ànim obert i renovador; és necessari prendre un compromís que ens porti al món, al servei de les persones i de les seves necessitats. És un gran repte, i els reptes ens fan reflexionar i créixer.

Deixeu-nos començar la nostra reflexió amb una frase feta, que tots havíem sentit algun cop: *«Sota cada campanar, un capellà»*.

Avui, aquesta frase ha perdut validesa, i no tant perquè no hi hagi prou capellans (que és cert!), sinó perquè el mossèn no pot ser a tot arreu, en l'acolliment de *totes* les vessants parroquials: catequesi, malalts, matrimonis, litúrgia,... A partir d'aquí cal anar prenent consciència que és la comunitat parroquial en el seu conjunt qui acull, i és aquesta comunitat, amb el rector al capdavant, qui pren la responsabilitat: *«Sota cada campanar, una comunitat cristiana»*.

Ja hem fet un pas, vital. Laics i capellans hem de prendre compromisos seriosos, i ser seriosos i respectuosos quan els prenem. La parròquia no és el capellà; la parròquia és la comunitat, comunitat formada per capellans, religiosos i religioses, laics i laiques. I qui

acull és aquesta comunitat, és l'assemblea, som l'*ekklesia*.

Ara cal posar peus a la idea, cal començar a *acollir*; per començar la tasca hem de:

– Abandonar tot prejudici, cal construir aquí i ara segons els signes del temps, amb la societat en què vivim; nosaltres no som els salvadors, *sols* anunciem a *tothom* la salvació.

– No limitar-nos a formalismes, no podem quedar-nos en la bona educació, cal ser portadors de l'amor.

– Veure clar que les lleis estan fetes per als homes, i no els homes per a les lleis. És qüestió de veure el costat bo de les persones i les seves disposicions. Sols Déu coneix el cor dels seus fills. (El dissabte s'ha fet per a l'home i no l'home per al dissabte.)

I tot i això tenim un gran avantatge: són els *allunyats* els qui vénen a demanar un baptisme per al fill o la filla, s'acosten a la parròquia per motiu d'una defunció, o per la Primera Comunió de l'infant. No perdem el nord, si vénen és que alguna cosa hi ha:

– Poc, certament.

– Mal treballat.

– Vénen sovint *amb vestit de Primera Comunió*, si els poguéssim veure amb els ulls de la fe.

Però hi ha un petit bri, i no tenim dret a apagar el ble que fumeja, ans al contrari, cal donar-li força; tal vegada fer caure la cera que l'ofega –deixar-los dir si quan anaven a l'escola un capellà va dir que...; o quan van anar a casar-se els va semblar que...–; és des de la vessant positiva que cal començar a treballar.

No voldríem fer una llista exhaustiva de tasques, però sí concretar les idees. Aquestes són les que posa en marxa la nostra comunitat; cal dir que no és res nou, és el mateix vist des d'un prisma nou, des de l'*acolliment*.

1. Els pares es dirigeixen a la parròquia tot demanant:

1.1. El baptisme. L'acolliment, pren aquí un caire familiar, més enllà de prendre les dades al despatx, és positiu d'anar a veure la família a casa seva –en el seu terreny–; ells se senten més còmodes que al despatx parroquial, i és més fàcil parlar del perquè i del com d'aquest sagrament.

1.2. Les primeres comunions. Ve't aquí el calvari de la comunitat parroquial, o almenys del rector; però els infants vénen durant dos anys a la catequesi. Per coherència demanem que els pares participin també durant aquest temps a les trobades amb altres matrimonis acollidors; així intentem de fer camí amb ells, perquè els pares siguin coherents amb el plantejament de la demanda que fan i dintre la catequesi familiar, amb reunions de treball un vespre cada mes.

1.3. Matrimonis. Els cursets de prematrimonial són una assignatura pendent en la nostra comunitat; des del despatx s'intenta fer un seguiment i una preparació a la nova parella; intentem ajudar-los a reflexionar, fins al punt que no ens espanta orientar-los

vers el casament pel civil, si no hi ha raons serioses per a un sagrament.

2. Acolliment en l'àmbit de la catequesi

2.1. Ja hem parlat breument de la *catequesi d'iniciació*; quan els pares vénen a inscriure els fills els atenen els mateixos catequistes dels fills i se'ls explica el mètode de la catequesi familiar.

2.2. *Seguiment*, etapa de quatre anys. De dues a tres xerrades l'any amb els pares; es truca als pares per engrescar-los a venir i es potencia el tracte personal, valorant els petits signes de participació. Canvi en l'estil de les xerrades, quant a temes (Fem joves forts; la missa...) i en la participació dels pares, que no vénen sols a escoltar, sinó que en grups reduïts treballen sobre el tema que s'ha tractat.

2.3. *Professió de fe*: la celebració comunitària, amb preadolescents i pares, la viuen amb més joia i sense la pressió de la Primera Comunió, després de set anys de catequesi. Aquesta és l'originalitat de la diòcesi de Girona que, des de fa temps, va importar de França el que abans en dèiem la Comunió solemne, vers els 13-14 anys. Com un moment fort en la preadolescència, i com un aperitiu abans de la confirmació.

2.4. *Confirmació*: aquest és un sagrament generalment desaprofitat. En aquest moment (17 anys) on els adolescents tenen més a dir-hi, i veritablement poden, un cop rebut el sagrament, retornar a la comunitat el treball que s'ha fet amb ells. Nosaltres els proposem:

- Fer de catequistes amb els més petits
- Entrar en l'equip d'animació litúrgica
- Pre-monitors d'esplai o d'escoltisme
- Grup de Mans Unides jove.
- Integrar-se al grup de pre-JARC.

No s'ha d'oblidar que el procés de catequesi d'infants-adolescents-joves és llarg –en la nostra parròquia és de deu anys– i hi procurem fer molta feina.

3. Gestos d'acolliment més generals

Hi ha altres gestos d'acolliment, més generals, però que volen donar testimoni d'una comunitat prou oberta:

3.1. El mossèn sovint acull al cancell de l'església els qui vénen a missa; és un bon moment per *repartir* les lectures i pregàries; per saludar els qui vénen tot sovint i els qui ho fan aquell dia per un motiu extraordinari. A tots ens agrada que ens diguin: *«Estic content de veure't!»*.

3.2. En els moments forts de l'any litúrgic procurem que les pregàries siguin més viscudes, tot convidant diversos grups de la parròquia a preparar-les.

3.3. Tenir l'església en condicions, per tal que tots ens hi sentim bé: la distribució dels bancs que formen un clos, la il·luminació prou correcta, les

imatges precises, un lloc adient per a la pila baptismal, la mateixa calefacció aquests dies d'hivern...

4. Altres gestos

4.1. La formació general i l'específica de cada grup, per tal de ser més acollidors i ser capaços d'anunciar la Bona Nova; ens fa falta alguna cosa més que la bona voluntat. Cal assistir a cursets i xerrades: setmana de formació organitzada pel CEP, cursets de catequesi a nivell d'arxiprestat, estudis de teologia a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Girona, cursets de formació de monitors i de caps d'escoltisme, d'animadors de litúrgia... És tota una inversió que a curt termini ha de millorar la imatge de la nostra comunitat cristiana.

4.2. Tota la inversió en el camp de la informació: setmanal a nivell de Full Parroquial, on tots els grups tenen cabuda; cal que la comunitat estigui informada del que fan els altres. Com a espai fix en el Suplement parroquial hi ha el Calendari de reunions i activitats dels diferents grups de la parròquia. Ocasional, per a les diferents campanyes.

4.3. Despatx parroquial: tothom ve a demanar alguna cosa; no tothom s'emporta el que vol, però sí una bona explicació, amb tot el temps que calgui.

4.4. Com a cap de comarca cuidem de coordinar activitats i festes comunes amb les altres parròquies de l'arxiprestat: romiatge a Montserrat, trobades de joves de confirmació, campanya de Mans Unides...

4.5. La comunitat, en absència del mossèn, pren la responsabilitat de fer, ocasionalment, alguna celebració de la Paraula; el mossèn no pot ser a tot arreu! A la nostra diòcesi encara no són massa corrents aquestes celebracions sense prevere, i menys en parròquies grans (7.500 hab.).

4.6. Mans Unides i Càritas han promogut, juntament amb l'Ajuntament, una campanya de sensibilització amb Bòsnia, i encara ara amb la regió dels Grans Llacs, amb el llaç negre, mobilitzant gent de ben diferents credos. L'espai de la caritat és un bon lloc perquè aquells que tenen inquietuds humanistes s'integrin a la parròquia, com a pas previ en la maduració de la seva fe.

La llista d'accions podria ser diferent; vosaltres, segur que teniu la vostra. Cada comunitat és diferent, encara que amb molts punts comuns.

Aquest any, la nostra, la parròquia de Santa Coloma de Farners, ha distribuït casa per casa un tríptic (nosaltres en diem *l'acordió*) on es presenten de forma breu tots els grups parroquials, fins i tot els que estan en període de formació, tot demanant la col·laboració de tothom. Fer-lo arribar a totes les llars de la ciutat, com una campanya publicitària, ha fet que molta gent l'hagi llegit i s'hagi adonat del projecte parroquial, prou engrescador per a més d'un.

En la presentació diu: *«VENIU I HO VEUREU!»*, i la intenció és de fer adonar que no sols *diem misses* i fem primeres comunions. Al costat de cada grup o servei hi ha el telèfon del responsable.

La intenció és convidar tothom a *«una comunitat cristiana que lluita per ser oberta i acollidora, on tots tenim un lloc. Veniu i ho veureu»*, diu Jesús als seus primers deixebles (Jn 1,35-40).

No us penséssiu pas que aquest camí és fàcil i planer; no es fa sense dificultats ni tensions. No tots volem avançar al mateix ritme, ni pels mateixos camins; sempre hi ha qui vol anar per l'autopista i qui per corriols de bosc.

I, en el camí, ens hem adonat que no sols cal acollir els allunyats que s'acosten a la comunitat, sinó que cal que ens acollim els uns als altres, entre els que ja ens sentim parròquia, i que, com a cristians, cal que aquest sigui un gest de comunió fraterna, de *comunió* i no sols d'acolliment.

Ja veieu! La tasca amb el Senyor és sempre sorprenent: tot cercant d'acollir els altres, ens hem trobat treballant en equip, acollint-nos i acceptant-nos entre nosaltres mateixos.

En definitiva, a través d'aquests senzills gestos d'acolliment, hi anem descobrint tots la bondat i la tendresa de Déu.

Assemblees parroquials, una experiència de corresponsabilitat i participació comunitària

JOSEP GISPERT, rector de Santa Maria, de Pineda de Mar. Girona.

La primera es va celebrar el dia 3 d'abril de 1987

Va ser presidida pel vicari general del bisbat de Girona, Mn. Esteve Andreu. Tenia un triple objectiu: 1) Conèixer les persones que treballen en els diferents grups de la parròquia; 2) Descobrir entre els participants les prioritats pastorals que el poble i la comunitat parroquial demanen en el moment present; 3) Animar els qui ho desitgin a formar part d'algun grup ja existent a la nostra comunitat.

Es va fer a l'església parroquial. Hi van participar unes 160 persones. Les intervencions i preguntes van ser poques però interessants. Cada grup va explicar les seves experiències. Al final, Mn. Esteve va fer una valoració de les intervencions centrada en aquests punts:

a) *Constatacions*: es valora la importància d'una trobada de grups que se senten corresponsables de la vida de la parròquia amb una clara voluntat de servei envers els marginats i en

el món de la catequesi. La finalitat d'una comunitat de fe no és la bona organització. Els creients no formem part d'una empresa. Hem d'esdevenir una comunitat evangèlica que es deixa evangelitzar i evangelitza els més allunyats.

b) *Pistes i criteris d'actuació*: caldrà que el Consell Pastoral reflexioni sobre les experiències i propostes aportades i assenyali accions concretes a realitzar. Tota la reflexió s'ha de veure animada per l'esperit comunitari, el servei callat, el compromís fidel, la gratuïtat, la correcció fraterna, confiant en l'Esperit del Senyor i amb l'ajuda dels germans.

La segona es va fer el 19 de febrer de 1989, a Sant Pere de Riu

La va presidir Mn. Enric Sala, delegat episcopal per a l'Apostolat Seglar. Hi van participar aquests grups: Consell Pastoral, Centre Parroquial, Comunitat del Barri de les Creus, Catequesi d'Adults, Junta d'Economia, Catequistes d'infants i de grups d'adolescents i joves, Càritas, Comunitat de Dominiques de l'Anunciata, Grup de neteja, Cursets, Escoltisme, Grup de Pastoral amb els Africans i Grup Jove Postconfirmació.

El programa va ser aquest: a les 10 del matí, arribada i benvinguda, així com presentació de la dinàmica de la trobada. A 2/4 d'11, tallers: 1) servei de caritat; 2) servei de catequesi i formació; 3) servei de litúrgia i celebració de la fe. A la 1, descans; a les 2, dinar; 4) síntesi i valoració dels tallers. Celebració de l'Eucaristia i comiat.

La convocatòria anava dirigida principalment a tots els grups i persones que se senten de la parròquia i en volen ser. No cal dir, però, que era obert a tothom. El Consell Pastoral havia proposat la conveniència de celebrar-la i va animar una comissió per portar-la a terme, formada per laics adults i joves, religioses i el mossèn. L'objectiu de fons era revisar la vida de la parròquia i trobar pistes per viure la fe amb nova il·lusió i compromís. Hi van participar 140 persones. En l'execució d'aquesta, els joves hi van tenir un protagonisme marcat pel seu servei.

El delegat episcopal va insistir que seríem uns il·lusos si pensàvem que l'assemblea era la solució de tot, però que el fet de trobar-nos i revisar la vida de la comunitat i dels seus membres és prou positiu. Va remarcar també la importància de la presència i participació dels joves en aquesta assemblea. Fruit d'aquesta, es va constituir el grup de litúrgia de la parròquia. També es van descobrir nous estils de treballar des de Càritas en el camp dels marginats i dels joves africans residents a Pineda de Mar.

La tercera tingué lloc el dia 14 d'octubre de 1990, a l'església parroquial

Va ser presidida per Mn. Jaume Camprodon, bisbe de Girona. Com a objectiu, el Consell Pastoral pretenia que la comunitat parroquial donés un pas endavant cap a la corresponsabili-

tat. Va començar amb una pregària i una introducció del bisbe centrada en aquests punts:

1) El bisbe no ve a donar pistes d'organització, sinó a fer-nos prendre consciència de la presència de Crist enmig nostre. 2) Anunciar Jesucrist vol dir l'arrelament en el seu misteri i agermanar els grups i persones. 3) Anunciar-lo vol dir encara viure gratuït el servei, i no esperar cap recompensa per la nostra presència en els llocs on som. Quan actuem així, esdevenim testimonis i despertem la consciència de la gent, aleshores es pregunten: *«aquests creients què hi fan aquí, si no tenen res a guanyar?»*

Es va treballar en grups aquest qüestionari: 1) Els objectius pastorals que ens havíem proposat el curs passat, els hem assolit?; 2) Valoració del nostre grup en el moment present; 3) Interrogants, suggeriments, aspectes a potenciar amb vistes a fomentar la corresponsabilitat a la parròquia.

Valoració final del bisbe a partir de les aportacions dels grups: 1) Felicito i encoratjo els participants d'aquesta assemblea. És un grup nombrós, tot i que hi falta jovent. La vitalitat dels grups és evident que constitueix un enriquiment de la vida de la comunitat. 3) Els membres d'aquests grups treballeu gratuïtament. És la gratuïtat amb què Déu ens estima i vosaltres voleu estimar així. En una societat consumista, cal potenciar la gratuïtat. 4) Els grups, mirem d'actuar amb criteris evangèlics. Si ho fem així, tots els membres de la comunitat se sentiran acollits i corresponsables.

La quarta assemblea es va fer a Sant Pere de Riu, el 7 de novembre de 1993

Aquesta vegada la va presidir Mn. Lluís Solà, vicari episcopal de la Zona de la Costa. A l'hora de preparar-la es van assenyalar uns objectius, un qüestionari i un mètode de treball.

Objectius: 1) Tornar a prendre consciència del moment que viu el poble i la parròquia. 2) Descobrir i compartir en grup el que ens demanen als creients les situacions aportades. 3) Aspectes a potenciar amb vistes a un servei més evangèlic a la població i a la parròquia.

Qüestionari. Es va fer a partir d'unes monografies i els resultats d'una enquesta que descobrien els trets més característics de la nostra vila i de la nostra comunitat de fe. 1) Opinió sobre la monografia i l'enquesta presentades. 2) Vistos els resultats de la monografia i l'enquesta, quines actituds personals i comunitàries cal desvetllar. 3) D'aquestes actituds, quines desitjaríem prioritàries i vinculants per als membres de la nostra comunitat parroquial.

Mètode de treball. Va quedar fixat en aquest horari: 11 del matí, introducció a la pregària, a càrrec de Miquel Güell i Imma Casanova, del Moviment de Cristians Professionals de Girona. 2/4 de 12: silenci i pregària personal a l'església. 3/4 de 12: presentació de la monografia, a càrrec de Paquita Torres, jove estudiant de magisteri de la nostra població. Presentació dels resultats de l'enquesta, a càr-

rec d'Enric Creus, secretari del Consell Pastoral. 1/4 d'1: treball de grups, amb dues opcions: a) grup de reflexió sobre la vida del poble i com els creients podem servir i fer-hi present l'Evangeli, i b) grup de reflexió sobre la vida de la parròquia. Revisió del que es fa i del que caldria potenciar. 2/4 de 2: descans. Dinar i sobretaula. 4) Valoració del treball realitzat. Conclusions a càrrec de Mn. Lluís Solà. Celebració de l'Eucaristia.

S'arriba a unes conclusions que Mn. Lluís Solà remarca a dos nivells: 1) Continguts i prioritats a potenciar a nivell de poble i parròquia. 2) Aspectes d'organització.

En resum: a) Cal fomentar més la dimensió caritativa de la nostra fe. Animar i recolzar encara més el grup de Càritas. Procurar que sigui més conegut per la comunitat i el poble. 2) Potenciar i estructurar la pastoral dels malalts. Preveure una celebració comunitària del sagrament de la unció, prèvia una sensibilització i catequesi comunitària sobre el sentit cristià de la sofrença i el dolor. Es proposa com a data adient el segon diumenge de Pasqua. 3) Sobre la celebració d'exèquies, caldria fer una nota explicativa dirigida al poble i a la comunitat sobre les possibilitats de celebrar-les que la parròquia pot oferir, donat l'escàs nombre de preveres i l'elevat índex de defuncions de la població. Fomentar la pastoral dels allunyats. 4) Sensibilitzar i animar els membres de la comunitat per tal que es facin presents allà on es cou la vida de les persones, per anunciar Jesucrist amb les nostres actituds. Procurar de ser acollidors quan s'acosten a la parròquia per algun motiu. 5) Sobre els aspectes d'organització, es va constatar que l'assemblea havia estat ben portada i que calia agrair el treball realitzat pels joves.

La cinquena es va celebrar el 22 d'octubre de 1995, a Sant Pere de Riu

Va ser presidida per Dolors Puigdevall, membre del Concili Provincial Tarraconense. Objectius: 1) Tornar a revisar la vida de la parròquia. Ara, a la llum del Concili Provincial Tarraconense. 2) Descobrir, a partir de les resolucions del Concili, què cal potenciar amb vistes al futur de la nostra comunitat de fe. 3) Experiència de la celebració de l'eucaristia per a tots aquells que ja porten un compromís cristià des de la parròquia.

Es van constituir quatre tallers de treball. 1) Evangelització. Va ser animat per un laic i una religiosa. 2) Paraula de Déu i sagraments. El van animar un jove, una religiosa i un pare de família. 3) Sol·licitud pels més pobres. Grup animat per dos membres de Càritas. 4) Treball pastoral de zona. Taller animat per un membre del Consell Pastoral i un jove. L'horari seguit per l'assemblea va ser aquest: a les 11 del matí es va fer una introducció a la pregària, a càrrec de Dolors Puigdevall. A 2/4 de 12 va seguir un temps de pregària personal a l'església. A 3/4 de 12, presentació dels temes a càrrec de Dolors Puigdevall. A les 2, dinar. A les 4, conclusions. Celebració de l'Eucaristia i comiat.

Conclusions aportades per Dolors Puigdevall:

Evangelització: Insisteix a posar l'accent en la necessitat de la pregària, formació, aprofundiment de l'Evangeli i fer-ne vida. Només així la nostra comunitat esdevindrà evangelitzadora. Cal potenciar l'evangelització de les famílies a partir dels infants que ja vénen a catequesi, sense oblidar els altres camps on ja s'està fent aquesta tasca.

Paraula de Déu i sagraments: Hauríem de mirar de potenciar la catequesi familiar. Crear també una escola de la paraula on s'aprengui a pregar amb la Bíblia. Fomentar que siguin més els qui es preparin per fer el servei de lectors en les celebracions. Ser ben acollidors amb tots aquells que demanen serveis ocasionals a la parròquia.

Sol·licitud pels més pobres: Fomentar des de la parròquia trobades de prevenció contra la droga. Educar la sensibilitat dels membres de la comunitat per fer costat en tot moment a les persones més necessitades. Animar la formació de voluntariat de Càritas parroquial. Confecció d'un full informatiu sobre les activitats de Càritas parroquial i de la gestió econòmica de cada any, fent-lo extensiu a tot el poble i a la comunitat parroquial.

Pastoral de zona: Potenciar el coneixement del treball pastoral que s'està fent en aquest nivell. Cal sensibilitzar-nos per fer i compartir un treball pastoral més enllà de la parròquia. Un dels fruits d'aquesta assemblea hauria de ser animar els membres de la nostra comunitat que els sigui possible a participar en el curset de formació bàsica per a agents de pastoral que s'organitza a la nostra zona.

Conclusió. En aquesta experiència es fan notar unes constants, com ara la voluntat de trobar-se els elements actius de la parròquia i compartir la fe, una preocupació per fer present l'Evangeli en el poble. També la preocupació constant per revisar la vida de la comunitat, així com una voluntat de servei pel món dels marginats, i una preocupació per la formació dels responsables dels diferents àmbits pastorals. Tots aquests trets bé poden ser l'expressió de l'experiència de corresponsabilitat a la nostra parròquia.

ELS ARXIPRESTATS, UNITATS BÀSIQUES DE PASTORAL DE CONJUNT

Per un Directori de l'Arxiprestat a comarques

DEPARTAMENT DE PASTORAL RURAL DEL CEP

Justificació

En els diferents bisbats que tenen la seu a Catalunya és habitual el treball pastoral arxiprestal. Aquesta riquesa i aquesta necessitat han fet que, amb convicció i amb criteris d'evangelització, el Concili determini la creació d'un *directori arxiprestal.*

La mobilitat, l'intercanvi entre els diferents grups, les limitacions de cada parròquia, la riquesa dels altres, les capacitats (carismes) dels diferents agents de pastoral... porten necessàriament a un reconeixement mutu entre els diferents pobles i/o parròquies veïnes.

La disminució i l'envelliment de la clerecia, la pobresa dels pobles més rurals, a la vegada que el reconeixement d'un laïcat adult, exigeixen una corresponsabilitat de tots els agents de pastoral que depassa la parròquia, que si bé és insubstituïble també reconeixem com a insuficient.

L'Arxiprestat, entès com la unitat bàsica de la pastoral de conjunt, respon a una realitat sociològica que demana una acció pastoral conjunta, que sobrepassa l'àmbit parroquial, que té en compte els pobles veïns (fins i tot de bisbats diferents), i que demana col·laborar en la mesura que la realitat social ho demani.

Des de l'Arxiprestat no es pot substituir la llibertat i la responsabilitat de cada parròquia. La tasca de l'Arxiprestat ha de potenciar, programar, realitzar, coordinar, suplir i garantir la unitat i la comunió, i ha de revisar les diferents tasques pastorals del seu àmbit tant amb el bisbat com entre les parròquies (CIC 555).

Des del CEP, Departament de Pastoral Rural, durant el curs 1995-1996 hem reflexionat sobre el valor de l'Arxiprestat i l'hem compartit, tant en les reunions mensuals com en les jornades de fi de curs.

Som conscients que l'Arxiprestat,

més que un argument teològic o jurídic, és una exigència de la pastoral concreta i signe de comunió. La nostra proposta no es pot ni improvisar, ni menys encara imposar. Creiem que es tracta de contemplar aquest directori com una meta vers la qual s'ha de fer camí, si es vol una pastoral segons l'esperit i la voluntat explícita del Concili Tarraconense (129v) que determina la creació d'un directori de l'arxiprestat.

Unes concrecions prèvies

1. Actituds necessàries

El treball arxiprestal exigeix una conversió tant a nivell personal com pastoral, ja que el treball en equip suposa reconèixer la pròpia limitació i acollir els valors de l'altre. Aquesta disponibilitat serà un fruit evangèlic si es viu la comunió eclesial i s'accepten els carismes, dons de l'Esperit, repartits com Ell vol.

Un treball arxiprestal vol dir tenir la capacitat de mantenir vius tots els organismes de diàleg que sigui possible, els quals fan que es revisi la tasca pastoral i, amb humilitat, hom es disposi a reconèixer el que és capaç, i ho posa al servei no d'uns quants, sinó de tots els que ho necessiten.

Valorar l'Arxiprestat com a unitat bàsica de pastoral, demana creure en els altres i passar de la pastoral de campanar a sentir-se corresponsable dels encerts i dels fracassos del conjunt. L'acció pastoral solidària fa així més creïble l'Evangeli, tot i que cal reconèixer que la corresponsabilitat real i efectiva entre grups diferents és difícil, però necessària.

L'Arxiprestat té la riquesa de ser capaç de visualitzar l'Església global. L'intercanvi entre agents de pastoral i els diferents grups, de qualsevol àmbit parroquial, fa créixer la visió i la responsabilitat d'Església. El Concili Tarraconense, i les diòcesis en particular, opten pel treball arxiprestal com a opció indefugible.

El consell de pastoral arxiprestal és l'òrgan natural que ha de fer possible la realitat de l'evangelització, de la catequesi i de la caritat, així com la tasca de corresponsabilitat entre tots els cristians: laics, preveres i religiosos.

2. L'àmbit rural-comarcal

La riquesa i la pluralitat dels bisbats de Catalunya ha fet possible un Concili per treballar en conjunt, tot i la diversitat. Una de les diversitats més clares és la de l'àmbit rural. I aquí encara cal fer una doble visió:

a) La més estricta *rural*; una bona part dels seus habitants resideix a pobles. Tot i que només alguns d'ells viuen directament de la terra o ramaderia i pesca.

b) La que té un sentit *comarcal*; amb la qual la gent s'identifica amb cert orgull. Moltes de les capitals de comarca són el centre no solament econòmic, sinó cultural, esportiu, de diversió i també religiós.

Les característiques del medi rural-comarcal van canviant, però mantenen una identitat pròpia. Només en destaquem algunes: el sentit de pertinença i amor a la pròpia terra i poble, les festes que identifiquen, el coneixement i reconeixement de l'altre amb els seus noms i la seva història, comparar-se amb l'altre poble/comarca, la importància del mossèn, que marca l'estil de la parròquia, la mobilitat assumida com a normal (és fàcil que un de poble vagi a una reunió a la capital, no al revés), el què diran com a motivació de moltes actituds, la proximitat a la natura, cada vegada més valorada, la possibilitat d'incidència en qualsevol medi i de manera eficaç, haver de rebre la informació de manera unidireccional: de ciutat a poble...

Tot això fa que pensem que l'arxiprestat a comarques també ha de considerar la realitat que el defineix; altrament es podria posar un mateix esquema per a tots igual i no respondre a la realitat.

Missió evangelitzadora

L'Església existeix per evangelitzar. Des de l'Arxiprestat, cal vetllar per la missió pròpia de l'Església, que és l'anunci de la Bona Nova. Això demana actualitzar, adaptar i potenciar els espais o situacions evangelitzadores, que vol dir de l'Església cap enfora. Per això es tindrà especial cura en l'acolliment, trobades obertes, intercanvi d'experiències, contactes ocasionals, participació en els moviments evangelitzadors del medi, equips de diferents serveis (matrimonis, Càritas, visitadors de malalts...), tot des de la perspectiva evangelitzadora.

Per tal que l'evangelització, tasca de tots, tingui uns caminadors concrets, els agents de pastoral han de tenir present:

A nivell personal

a) Apropar-se als més necessitats i dèbils.

b) Acollir, per ajudar a créixer, tot aquell que s'acosta a l'Església.

c) Descobrir els signes del Regne que hi ha, i ser un signe profètic enmig dels nostres pobles. Crear espais de diàleg i comunió entre les diferents entitats i grups dels nostres pobles. Ser-hi com a cristians.

d) Acompanyar els laics que participen en espais o estructures socials, polítiques, econòmiques, culturals, esportives... Fomentar que s'hi facin presents com a cristians.

e) Assumir l'esperit evangelitzador, tot participant en els moviments de l'Acció Catòlica d'àmbit rural-comarcal, que tenen com a pròpia la missió d'evangelitzar el medi.

f) Tenir present els buits que deixa la societat o la mateixa Església, per fer-s'hi presents, tot responent a les necessitats que s'hi intueixen (el sentit de transcendència de cada persona, el silenci com a lloc d'encontre amb Déu, la reflexió i l'aprofundiment de la moral, el sentit crític davant el consumisme...).

g) Que tot cristià, i els agents de pastoral en particular, visqui i es prepari conscientment per ser testimoni enmig del nostre món rural-comarcal.

A nivell estructural

a) Potenciar, o crear si no hi és, tant el Consell de Pastoral parroquial com l'arxiprestal; aquest, amb els laics i els preveres de l'arxiprestat, ha de portar a terme la tasca de tota l'Església. Ha de tenir cura de passar de la pastoral de manteniment a fer plantejaments nous per la nova evangelització. No s'ha de quedar organitzant la pastoral de sempre. Ha d'obrir nous camins.

b) Potenciar i/o crear els moviments evangelitzadors, especialment els d'AC. A partir d'una catequesi d'adults, de joves o d'infants, orientar la vida cristiana viscuda en l'àmbit social. Potenciar els equips de laics en les diferents dimensions de l'Església, amb unes pautes comunes de reflexió i acció. Les parròquies i els moviments d'AC han d'articular-se i complementar-se, com Pere i Pau en les primeres comunitats.

c) Potenciar i/o crear espais de formació, de reflexió i de compromís a la llum de la fe, que uneixin i estimulin els laics de les diferents parròquies: intercanvis, campanyes, cursos d'aprofundiment, pregàries... Que es presentin unes pautes comunes del treball pastoral d'evangelització.

d) Ser presents de manera activa, com a laics compromesos, als llocs d'incidència social (política, cultura, lleure, esport, sindicats) que afavoreixen la vida dels pobles. Ser-hi activament, tot reconeixent l'autonomia i els valors de les realitats socials.

Dimensió catequètica

Segons el Congrés de Catequesi, assumit pel Concili Provincial Tarraconense, per tal que la catequesi tingui la prioritat que li escau i arribi a tots nivells, especialment al d'adults, cal tendir a una mateixa línia catequètica en cada arxiprestat, unida a la del bisbat. Per això convé aprofundir en l'esperit i en el text del Concili de la Tarraconense. Les concrecions operatives de cada arxiprestat han de tenir present:

a) Que hi hagi un equip arxiprestal de responsables de la catequesi, amb un prevere o un laic com a animador.

b) Planificar conjuntament la formació de catequistes. Escoles de catequistes, unides en l'àmbit del bisbat. Tenir un programa, assumit arxiprestalment, tant de cara a la catequesi d'adults com a la dels altres nivells.

c) Acceptar uns mateixos criteris, i fer-los públics, de cara a la formació i a la celebració dels sagraments: baptisme, confirmació, primera comunió, matrimoni, enterraments...

d) Que es potenciï o creï la catequesi familiar.

e) Que, acabat el procés catequètic, s'ofereixin altres passos: compromisos a la parròquia, serveis, moviments d'AC, voluntariat, etc.

f) Que s'ofereixi una formació en els diferents àmbits de la vida cristiana (teològica, bíblica, social, moral...) aprofitant totes les ocasions: pares, xerrades quaresmals, conferències o debats dintre dels moviments, lectura de revistes o llibres... Aprofitar l'interès pel full de la parròquia i fer-se pre-

sent als mitjans de comunicació, tant locals com comarcals.

g) Crear i/o potenciar la pastoral matrimonial: acolliment presagramental, cursets prematrimonials, acompanyament de les parelles, equips de matrimonis...

Dimensió litúrgica

Conscients que les celebracions litúrgiques són les que convoquen més fidels, conscients que des de les celebracions es dóna una determinada imatge de l'Església, i per tant de Jesucrist, cada arxiprestat ha de tenir especialment cura que la dimensió litúrgica expressi i faci present, amb dignitat i amb criteris evangelitzadors, el misteri de la Salvació. De la qualitat de les celebracions, de la participació conscient i del missatge transmès en depèn també la transmissió de la Bona Nova. La unitat arxiprestal fa creïble la unitat de l'Església.

Les línies d'actuació en el camp de la litúrgia es concreten així:

a) Promoure un equip de litúrgia arxiprestal que prepari, coordini i formi per a les diferents tasques litúrgiques: escolans, lectors, pregàries, cants... Cal que hi hagi un laic i/o un prevere com a responsable.

b) Tendir a uns mateixos criteris per a la celebració dels sagraments i dels enterraments.

c) Atendre els pobles més petits. Això exigeix:

1. revisar el nombre de misses de les parròquies grans;

2. replantejar el nombre de misses que ha de celebrar cada prevere;

3. assegurar la reunió dominical a cada parròquia, per petita que sigui, almenys una Eucaristia al mes, celebrada amb temps i amb qualitat;

4. preparar laics (amb ministeris confiats) per assumir la presidència en les celebracions en absència del prevere (assemblees dominicals en absència del prevere-ADAP).

d) Atendre els malalts (portar-los la comunió els diumenges, per un ministre extraordinari de l'eucaristia).

e) Crear espais de pregària conjunta: recessos, pregàries per a joves com a camí per a la integració a la comunitat natural (que és la parròquia), connexió amb les comunitats contemplatives...

f) Posar una atenció especial en els actes de religiositat popular, caminar cap a la seva purificació i aprofitar la convocatòria que tenen per fer-s'hi present i proclamar-hi la Bona Nova. Que es distingeixi la celebració litúrgica de les accions de la pietat popular (*Sacrosanctum Concilium* 13; *Evangelii Nuntiandi* 48).

g) Que, a les celebracions litúrgiques, abans, durant i després, s'afavoreixi la fraternitat i el sentit comunitari. Per això, cal adequar convenientment els llocs per a l'acolliment i la celebració.

Dimensió caritativa social

L'acció caritativa de l'Església necessita una referència arxiprestal com cap altra, sobretot en els arxiprestats més rurals. La comunicació de béns, sobretot per afavorir els desvalguts,

els transeünts, els drogoaddictes, fa que s'hagi de pensar necessàriament en un equip ampli, més enllà de la parròquia. L'arxiprestat és una porció d'Església que permet conèixer tant les necessitats com les possibilitats d'intervenció. Per tot això, és molt important la conscienciació dels fidels i de les comunitats.

Des del consell de pastoral arxiprestal s'ha de crear/potenciar la Càritas arxiprestal, que coordini les Càritas parroquials en connexió amb la Càritas diocesana. Les seves funcions són:

a) Coordinar i ajudar els equips de Càritas parroquial.

b) Programar accions a nivell arxiprestal:

1. coneixement de la realitat social de l'arxiprestat;

2. donar resposta als problemes que la parròquia no pot solucionar per ella mateixa;

3. formar voluntariat de Càritas;

c) Treballar conjuntament amb les administracions o entitats locals i comarcals.

d) Promoure la formació (doctrina social de l'Església) i la reflexió sobre les necessitats prioritàries de l'arxiprestat.

e) Mantenir i potenciar una constant sensibilització:

1. transmetre una constant informació davant la realitat de la pobresa en tots els àmbits: vells, drogoaddictes, aturats, violència juvenil, famílies desestructurades... Els equips de sensibilització són bàsics;

2. possibilitar la comunicació de béns i la solidaritat cristiana entre aquells que tenen temps i disponibilitat;

3. participar en les campanyes de diferents àmbits que promouen la solidaritat internacional: Mans Unides, solidaritat davant dels desastres naturals, 0,7%...;

4. promoure campanyes a diferents nivells, tant amb els infants com amb els joves i els grans, de cara a donar el just valor a Càritas com a expressió de la fe en Jesucrist;

5. animar tothom a participar generosament en tasques socials com a voluntaris.

Altres mitjans

Tot i reconeixent que l'arxiprestat no és un bisbat, hi ha unes dimensions que permeten fer efectiu el projecte diocesà. L'organització expressa com és de viva l'Església o l'arxiprestat. Els fidels noten de prop l'Església diocesana des de l'arxiprestat. Perquè sigui possible la responsabilitat compartida, és necessari tenir present:

a) Que l'equip de preveres, presidit per l'arxiprest, faci possible un ambient d'amistat, capaç de crear esperança tot tendint a un treball d'equip solidari, i fent que les tasques de responsabilitat siguin compartides amb la il·lusió del treball pel Regne.

b) Que hi hagi un fons comú arxiprestal, administrat per un equip arxiprestal d'economia, per realitzar totes les responsabilitats que es proposin. Que les diferents comissions d'economia de cada parròquia comparteixin experiències, programes i, si cal, diners.

c) Que es treballi amb un projecte global i a cada nivell: moviments, ca-

tequesi, joves, Càritas, litúrgia, etc. Treballar-lo, assumir-lo, avaluar-lo i demanar que s'hi integrin aquells preveres que s'hi fan presents de nou.

d) Que es promoguin equips de laics de cara a assumir les diferents responsabilitats. Que es previnguin les possibilitats reals, de cara als anys futurs, es distribueixin les forces i es promoguin agents laïcals i ministeris confiats.

e) Que els programes arxiprestals siguin fruit d'un treball d'equip. Que es puguin visualitzar, promoure i ser signe davant dels no creients.

f) Que la vida de les parròquies i de l'arxiprestat es faci present als diferents mitjans que hi ha a l'abast: premsa, ràdio, televisió..., fent que la fe no quedi reclosa en l'àmbit purament eclesial.

g) Reconèixer el valor de les tradicions populars de dimensió religiosa, tot vetllant per la seva purificació per tal que afavoreixin l'evangelització i la participació en la construcció de la comunitat, tot evitant el possible restauracionisme (*Evangelii Nuntiandi* 48).

h) Que el consell de pastoral arxiprestal concreti els objectius d'acció prioritària de cada curs i que s'avaluïn.

i) Que els treballs de cada Arxiprestat es coordinin i relacionin amb els arxiprestats veïns, sobretot els de la mateixa comarca.

L'arxiprestat del Baix Segre (Lleida)

JOSEP MORÉ, rector d'Alcarràs i Arxiprest
XAVIER BATISTE, rector de Torres de Segre i Consiliari de la JARC

1. Qui som i on

Lloc primerenc de cultiu de fruita, després de Torrent de Cinca, que està més a l'oest i cap al sud (Franja de Ponent). Això ha tingut les seves conseqüències econòmiques de privilegi en els anys del *boom* de la fruita.

Lloc de molta immigració de temporers, sobretot a l'estiu. Alguns es queden i es casen ací, i altres porten les seves esposes del Marroc o països negres.

Catorze parròquies amb un total de 17.224 habitants. La parròquia més gran, Alcarràs, amb 4.482 habitants, i la més petita, Montagut, amb cent. Nou mossens, amb una mitjana de seixanta-cinc anys.

Catequistes d'adults: els mossens. Consells parroquials de pastoral: dues parròquies; en quasi totes les altres hi ha algunes persones com a conselleres del mossèn. En dues parròquies porta l'economia una comissió de laics. A la resta, el mateix mossèn. La catequesi

infantil, portada per un conjunt total de cinquanta catequistes en set parròquies. En la resta la fa el mossèn. Un grup de colònies d'estiu animat per premonitors i monitors de tres pobles i per un equip d'adults que hi dóna suport. La catequesi de joves en l'edat de quinze-disset anys (confirmació), el curs 95-96 l'han feta 289 nois i noies; és portada per un conjunt de 26 catequistes joves i adults en cinc parròquies. A la resta l'ha portada el mossèn sol. Grups de joves després de la confirmació: tres de JARC, dos grups de pregària *Etosca* (germanes Pare Palau), i dos grups més informals en altres dues. Normalment, reunió setmanal. Intent d'equip pastoral arxiprestal per als joves, format per un representant de cadascun dels cinc pobles, de moment. Associació d'Amics de la Mare de Déu de Carassumada, d'àmbit comarcal, més enllà de l'arxiprestat: junta nomenada segons estatuts aprovats pel senyor bisbe, amb un vocal de quatre pobles. Equip arxiprestal de mossens i algun laic col·laborador puntual per fer la preparació al matrimoni. Inici de consell arxiprestal: hi ha un laic votat que ha de representar els laics al Consell Diocesà de Pastoral. Ací hi ha una possibilitat de cara al Consell Pastoral a l'arxiprestat.

2. Activitats que fem

– Dues sortides infantils: per Nadal (portar el pessebre) i per Quaresma (una representació en un indret de l'arxiprestat).

– Catequesi infantil a totes les parròquies. Almenys dos anys abans de la primera comunió en totes les parròquies. Normalment a ritme d'una hora setmanal; en alguna parròquia, sessió de tres dies setmanals, i en alguna altra sessió diària durant la Quaresma. L'ideal seria fer un curs de postcomunió o més cosa, però resulta difícil. Creiem que les causes són els pares i l'ambient; no hi veuen la necessitat.

– Quinze dies de colònies a l'estiu i una trobada de cap de setmana durant l'any entre monitors i nens de tres o quatre pobles. Reunions mensuals de formació entre monitors i equip d'adults i mossèn, més intenses entre monitors en apropar-se el temps de colònies.

– Dos anys o cursos de preparació a la confirmació, a ritme setmanal tal com demanen els acords diocesans del Secretariat de Catequesi. És la tasca més conflictiva, difícil i desmoralitzant, sobretot amb els adolescents, no amb els catequistes.

– Els joves JARC tenen reunió setmanal de revisió de vida, amb moltes faltes. Avancen amb molta dificultat en el seu procés de fe.

– Els equips de pregària es reuneixen a raó de dues hores setmanals, animats per un altre adult, jove o religiosa.

– L'equip arxiprestal de pastoral de joves enguany ha programat un curs d'aprofundiment per a animadors de pastoral de joves: divuit assistents (tres de fora de l'arxiprestat), durada de quaranta hores, a raó de quatre ho-

res durant nou diumenges al matí. Els continguts: tres blocs, d'acord amb la proposta acordada a les delegacions de joves de Catalunya (1a part: situació actual del jove. 2a part: allò que creiem. 3a part: instruments i mediacions eclesials que tenim). Altres anys ha organitzat un recés mensual, tot un diumenge al matí; un any sempre en la mateixa parròquia i altres vegades rotatiu cada mes. Però sempre obert a qui hi estés interessat. Projectes: animar una missa parroquial en un poble diferent cada mes.

– Dos cursets de preparació al matrimoni, de dilluns a divendres, de 10 a 11 de la nit, i dues convivències, de dissabte tarda (5 a 8 h) i diumenge matí (10 a 13 h). Alguna vegada amb dinar. En les dues modalitats de preparació al matrimoni, els mateixos continguts: fe en Crist, l'Església, els sagraments, la psicologia de la parella i la moral matrimonial.

– Celebracions comunitàries de la penitència per Nadal i Quaresma a totes les parròquies. Tots els mossens ens desplacem en un o dos equips, segons el gruix de la parròquia.

– Reunió quinzenal de tots els mossens, d'11 a 16 h. Castanyada, Nadal, Pasqua, onomàstiques amb sopar o dinar de germanor festius els mossens sols.

Durant sis o set anys hem editat un calendari comarcal amb tots els actes que fem a nivell parroquial i arxiprestal, i que tenien totes les famílies que el compraven.

3. Programa que motiva tot això

A l'estiu, de moment fa molts anys que els mossens sols ens trobem tres dies de convivència al Pirineu, per revisar i tornar a programar o millorar amb noves fites el programa que tenim.

Fins enguany, teníem el programa amb uns objectius per al nostre arxiprestat del Baix Segre d'acord amb el pla diocesà. Aquests són:

General: acció evangelitzadora i missionera vers els allunyats.

Específics:

Treballar per crear una nova imatge de parròquia:

– amb dinàmica participativa de laics i mossens;

– amb dinàmica coordinada amb les altres parròquies.

Accions:

– Animar petites comunitats d'adults que llegeixin la Paraula de Déu i preguin per carrers o com es pugui.

– Animar i formar equips de laics agents de pastoral en tots els nivells d'edat (nens, preadolescents, joves i adults) o de matèries (litúrgia, economia, Càritas, etc.).

Aquest programa era fins l'any 96. Ara, amb el nou vicari de pastoral Ventura Pelegrí, esperem el programa diocesà formulat definitivament pel Consell Diocesà. Laics i mossens del nostre arxiprestat ja hi hem fet aportacions; serà per als pròxims quatre anys. Intentarem fer nostre aquest Pla diocesà.

4. Valoració

Coses positives

«Déu n'hi do del que feu en aquests temps», dirà algú. Cert. Però no tot són flors i violes.

Un valor personal: la presència visible del mossèn en els nostres pobles, en les alegries i tristeses. Les visites individuals a malalts i a famílies amb problemes. Això no es pot fer tan bé a les ciutats grans.

Reunions de mossens: certament hi ha valors. Bon ambient en l'equip de companys. Desfogaments, pessimisme i ajuda moral a les reunions quinzenals de preveres és l'amanida freqüent. En algun curs, hem fet estudi d'Evangeli (línia Pradó) amb l'ajuda d'un company de Barcelona. Molt bé. Enguany un teòleg de la diòcesi ens ofereix unes lliçons magistrals sobre escatologia. A final de curs valorarem. Sempre hi ha les informacions del Consell de Presbiteri i programació de certes coses que portem els preveres sols (confessions i cursets prematrimonials).

Laics: a nivell de cada parròquia, hi ha bastants laics que dediquen moltes hores en equip o individualment (catequesi infantil, colònies, de confirmació, neteja dels locals parroquials i església, lectors, economia i joves, visita i preocupació que els malalts siguin atesos, Càritas). En una sola parròquia vàrem comptar setanta persones que feien coses per l'Església.

Pensem que a tots els pobles del nostre arxiprestat del Baix Segre podem dir que *al nostre poble, la institució que té més persones que fan serveis gratuïts sense cobrar res és la parròquia*. Obres són amors i no bones raons.

Recordo que un company nostre prevere va donar una avaluació de les hores gratuïtes que la parròquia dedicava al poble, i fou una gran sorpresa per als feligresos i habitants.

Un pas més a donar seria que aquest voluntariat tingués un acompanyament, que en part ja es dóna, amb vista a que tingués un valor qualitatiu i conscient. I no sols deixat a la bona de Déu. D'ací la necessitat de formació de quadres intermedis (vegeu més avall).

Intencionalitat: en alguns d'aquests equips, sobretot de joves i adults, s'intenta amb l'excusa del servei específic crear un clima de reflexió i formació i amb una mirada de fe més adulta a partir de l'acció que fan. Altres vegades senzillament no aconseguim passar de ser uns col·laboradors mecànics. Sembla que tot depèn de l'ambient del grup, del mossèn o del responsable laic que porta aquest equip; i que vagin d'acord un i altre a l'hora de donar aquest pas més enllà de la mecànica del servei puntual.

Coses negatives

Tal volta ara *ens manca l'acord de voler donar un pas més seriosament en l'objectiu de pastoral arxiprestal de conjunt*. Seria treballar per corresponsabilitzar arxiprestalment més laics en

una línia complementària i amb visió de futur. Certament s'hauria de fer per convicció teològica i no per necessitat de penúria de preveres. Però, per desgràcia, haurà de ser per aquesta raó última si no ens convertim. De fet, els mossens acabem ja gairebé de deixar totes les classes de religió a l'escola al nostre arxiprestat.

Com fer aquest pas? Hi hauria d'haver un mossèn acompanyant cadascun d'aquests possibles equips arxiprestals com a consiliari mentre es pogués, i si no, algun laic.

Possibles equips: cursets prematrimonials, catequistes de nens, pastoral de joves, catequistes de confirmació, Càritas arxiprestal en solidaritat amb les administracions locals i més enllà, economia, etc. Es tractaria que cada poble tingués el seu representant en cadascun d'aquests equips arxiprestals, així com d'avançar o afavorir que els responsables parroquials s'ajudessin. Per exemple, en l'economia es tractaria de fer petits gestos com a comunió de béns entre les parròquies grans o riques i les pobres o petites.

Dificultats? Ens fa por confiar en els laics? És que ells no es volen comprometre? Les dues coses, tal volta.

Si féssim això aniríem cap allò que ens demana el nostre recent Concili en tantes resolucions, sobretot en la 129.

Una altra mancança, tal volta: *no tenim un laïcat organitzat.* Es tractaria de fer passos parroquialment i arxiprestalment vers un laïcat d'adults i adults en la fe, organitzat, que veiés la necessitat de testimoniar i evangelitzar els diferents ambients dels nostres pobles. Ja tenim cristians que donen testimoni molt evangèlic en diferents instàncies dels nostres pobles, però sols.

Ara es tracta de:

– Ajudar a veure i a potenciar la tasca concreta d'evangelitzar que fem o podem fer en el viure quotidià.

– Ajudar-nos a transformar les nostres actituds, tot testimoniant la fe i compartint-la periòdicament a partir de la tasca que hom fa a casa seva, al treball, a la cooperativa i a altres institucions del bé comú del poble, etc.

– L'únic aliment o ajuda que reben aquests cristians és la comuna a tot cristià: la missa dels diumenges. Creiem que no n'hi ha prou.

Voler fer aquest testimoni comporta molts problemes de consciència que necessiten una ajuda i una il·luminació de la Paraula del Senyor i del magisteri, i un discerniment que no es pot fer amb l'homilia massiva dominical. Caldria que en aquests petits grups reunits periòdicament hi hagués més pregària en els grups i, de tant en tant, una trobada conjunta arxiprestal i una diocesana alguna vegada l'any, per enfortir-se en la línia de moviment.

Ací es demana tot un esforç dels mossens com a consiliaris nats d'aquests grups i, a manca d'ells, dels laics ben preparats. Si féssim això, aniríem en la línia de l'AC recomanada per tots els documents del magiste-

ri (Vaticà II i Tarraconense, sobretot la Resolució 131 d'aquest últim). Al nostre medi rural ens correspon el moviment adult que en diem Cristians de Pobles i Comarques, o la JARC a nivell de joves.

La figura de l'arxiprest. Recolzament: pensem que, en tota aquesta tasca que es demana a Església arxiprestalment, en aquests moments conciliars l'arxiprest és clau i, per tant, hauria de tenir més força per poder impulsar eficaçment això. Primer, demanar als mossens que animin aquests equips i, si no poden, als laics. I això fer-ho com una cosa normal, de la mateixa manera que l'arxiprest assegura la missa dominical a un poble quan el mossèn es posa malalt. I tots els mossens haurien de sentir-se més recolzats per part dels vicaris de pastoral i del bisbe. I nosaltres, els mossens, tenir disposició per oferir el que tinguem de la nostra persona amb realisme i sense amargar-nos en aquest treball de conjunt i complementari.

Per un altre cantó, si no ens organitzem i ens repartim aquestes tasques comunes, no hi podem arribar. És superior a la capacitat de les nostres forces individuals. Humanament és impossible tocar tantes tecles diferents.

L'arxiprestat de Manresa. Una realitat pastoral complexa

MELITÓ TUBAU, arxiprest

No fa pas gaire anys que es varen crear les bases que capgiraven l'antic estil d'arxiprestat i d'arxiprest, lligat sempre al càrrec de rector nomenat, normalment, per al lloc més important dins d'un territori. Era tot un honor esdevenir arxiprest, segons diuen els avantpassats. Ara, és un os que tothom esquiva!

L'arxiprest tenia la missió de representar actes oficials, comissions, fundacions, etc. i vetllar per alguns aspectes més aviat de caire personal i jurídic. Com podeu imaginar, l'aspecte pastoral restava a iniciativa personal o segons els trets personals de cadascú. Durant molts anys la que en diem *pastoral* ha estat la filla pobra de l'Església, i caldran molts esforços per normalitzar-ho i mentalitzar preveres, laics, poble senzill, etc. Pel que fa a tenir presents els carismes de les persones, brillava per la seva absència des de l'autoritat, salvant algunes excepcions ben reconfortants. Pel que fa a vocacions pastorals, respecte a preveres, religiosos i laics, costa cada dia

més tenir els que voldríem i com els voldríem: joves, nombrosos, espavilats, eixerits, disposats, ben formats, corresponsables, madurs, etc., i per acabar-ho d'adobar, dels qui s'inicien la majoria acaben cansats i els qui s'haurien de retirar són incansables. Recordo que un arxiprest, quan li deien alguns preveres que caldria fer neteja i començar tot de nou, ens acabava dient: *«Cal llaurar amb els bous que tenim i no amb els que voldríem tenir»*. I és veritat que Jesucrist també va anar portant tota la pastoral amb els qui el van seguir, vetllant per la seva fe en la comunió. I ara, començo a presentar-vos la realitat, pura i dura, de Manresa o del seu arxiprestat, que comprèn la ciutat i Sant Joan de Vilatorrada a l'altra riba del Cardener (i al bell mig de l'Eix transversal i el riu que separa les dues poblacions).

Tinguem present que Manresa és la ciutat dels Tossals, que per història té unes característiques amb certs matisos d'independència i altres trets específics.

Dins d'aquest marc on podeu trobar congregacions religioses centenàries, fa poc més de vint-i-vuit anys va aparèixer el Consell Pastoral de la Ciutat (any 1968), que va aplegar clerecia, religiosos, parròquies, ambients, moviments, associacions piadoses i obres benèfiques. Es van constituir les comissions de Pastoral Obrera, Litúrgia (que ja no existeix), Catequesi d'Adults i Ensenyament de Religió. Es reunien un cop cada mes acceptant el reglament que varen crear. Al cap de poc ja varen decidir formar petits consells segons la procedència: Interparroquial, Apostolat Laïcal, Hospitalari i d'Ensenyament. Al cap dels anys s'estableix un nou reglament on apareixen representades les entitats d'Església en aquests grups de treball: consells de pastoral parroquials, moviments d'adults, infantils-juvenils, grups de serveis, comunitats de religiosos i religioses.

I ara ja aplega prop de quaranta realitats pastorals representades per unes catorze persones, que apleguen i reuneixen els delegats per als responsables pastorals.

D'aquest Consell Pastoral i també del Consell de Presbiteri, que són els dos òrgans que presideix, s'ha anat configurant la realitat pastoral de l'arxiprestat.

Per entendre el que tenim a l'olla, podem resumir-ho dient: serveis, moviments, parròquies i comunitats de religiosos i religioses (unes vint-i-dues), tres d'elles en ambients de parròquies populars, i tres més atenent nois i noies, de famílies desfetes o amb problemes. Són al final de l'adolescència.

Hi ha Sotsdelegació o Coordinadora de Pastoral Obrera del Bages, també de la Salut-Universitària-Rural-Cursets de cristianitat i remarquem el Centre de Pensament Cristià (que porta a terme des de fa quinze anys quatre cursos de teologia i diversos seminaris de diàleg, fe i cultura). També el darrer any s'ha començat el primer any del Curs bàsic de pastoral (CEP) amb una participació de setanta persones procedents dels tres arxiprestats del Bages i que tothom en resta molt satisfet.

Bé, no puc pas ara entretenir-me a fer una presentació de tots els serveis, que són uns deu (Càritas Interparroquial, Despatx Interparroquial, Secretariat de Catequesi, visitadors de malalts, baptisme, acolliment de promesos, etc.), moviments (GOAC, MUEC, MIJAC, Escoltisme, Hora-3, etc.) i consells pastorals parroquials quasi a totes les parròquies (prop de dotze).

S'ha treballat la *Vida Comunitària,* la *Família avui,* amb tota la seva problemàtica i el Concili Provincial Tarraconense, i ara estem amb el Pla pastoral diocesà; ja veurem quins fruits auxiliars portarà. Que Déu hi faci més que nosaltres!

I ara intentaré presentar:

a) Els criteris de fons que animen el treball pastoral.
b) Valors.
c) Mancances.

a) Quant als criteris, queden molt clars des de fa uns anys i que seguim potenciant avui:

1) Analitzar la realitat de cada moment i quina resposta hi donem de caire pastoral.

2) Fomentar la corresponsabilitat a tots els nivells, animant els serveis arxiprestals a la participació.

3) Potenciar la vida comunitària, fomentar els grups cara a cara (els moviments, cosa específica de Manresa, etc.). Treball de dos anys.

4) Fomentar el compromís dels cristians en tots els àmbits de la vida social (es va fer la Trobada de Cristians).

5) Fomentar el desig o l'interès per la formació teològica, pastoral, bíblica (expo-Bíblia), etc. aprofitant el Centre de Pensament Cristià i els cursos de pastoral del CEP.

6) Fomentar l'interès per enriquir-se en trobades específiques i fins anar creant ambient per a possibles noves assemblees arxiprestals.

7) Tenir el Casal de l'Arxiprestat com un lloc acollidor, amb eines pastorals i que sigui el mirall de la nova Església, que fa comunió, dialoga i coneix el treball de *tots* els valors. Que aplegui les sotsdelegacions del Bages.

8) Fomentar la informació dels tres arxiprestats del Bages, trencant barreres, murs, etc., tots anant vers la pastoral de zona en allò que sigui necessari i possible.

b) Valors de l'arxiprestat

1) Es treballa bastant sempre tenint present el camp específic de cadascú i el carisma de cada grup.

2) S'ha guanyat amb esperit d'estudi en petit grup i amb consciència de representativitat o corresponsabilitat dins del conjunt. Almenys es vol ser informat o que se'ls tingui presents.

3) Pel que fa a la corresponsabilitat, també es pot dir que sense ser massa enlluernadora va existint en alguns aspectes, moments, serveis. De fet, costa molt! És el que va més coix.

4) Hi ha una certa maduresa en alguns laics de cada servei, moviment, parròquia, etc. També hi ha qui fa temps que va abandonar... per cansament, desencís...

5) Intents bastant positius en el camp de religiosos i religioses en la participació de la pastoral de l'arxiprestat (pastoral obrera, de la salut, marginació, catequesi, parròquies populars, joves, serveis pastorals de l'arxiprestat, etc.).

6) El llarg procés de la Càritas Interparroquial que ha assolit crear, a través de programes, un nou estil d'ajudar a fer créixer les persones, traient-les de la seva frustració. Es va abandonar el paternalisme i la beneficència, cosa que s'ha valorat molt positivament. *El Trau* (empresa i botiga) a partir de la roba usada, la tasca del reforç extraescolar, immigració, etc. constitueixen un nou estil que honora les comunitats parroquials tot avançant sempre... També hi ha dedicació als gitanos i avis (Comunitat de Joves de Sant Egidi).

7) Pel que fa a la catequesi, s'ha diversificat més; ja no és simplement d'infants, adolescents, sinó també d'adults, joves, familiars, etc. Malgrat que hi ha dificultats, surt el *Cateque* (informatiu) i cada Pasqua hi ha una trobada-celebració ben reeixida. La formació es fa ocasional.

8) Les parròquies: hi ha tots els estils malgrat que hi ha un respecte i coses ben positives de conjunt: formació teològica, formació de cursos de pastoral, curset pastoral La Salut, despatx interparroquial, fons comú arxiprestal, Casal Arxiprestal, acolliment de parelles, alguns visitadors de baptisme, secretariat de catequesi, etc. S'ha guanyat en corresponsabilitat gràcies a tot això i les trobades mensuals de preveres. Potser podem dir que almenys mantenim el foc o l'esperit, que ja és molt, tot esperant temps millors!

c) Mancances

1) Manca de consciència que treballin pel mateix. Hi ha individualismes pastorals.

2) Manca de vocacions noves dins del laïcat, preveres, religiosos.

3) Manca sentit de corresponsabilitat dins del món dels joves. No es senten massa integrats.

4) Manca de sentit o desig de formació teològica, pastoral, bíblica, etc.

5) Manca de diàleg i desconeixement del treball dels altres.

6) Excés de misses a les parròquies i sense massa sentit comunitari algunes d'elles.

7) Desinterès pel treball de zona.

8) Desconeixement del que comporta una pastoral de conjunt per part d'alguns grups.

9) Poca coordinació i revisió conjunta pel que fa a celebracions litúrgiques i altres camps. Manca un secretariat o sotsdelegació de litúrgia.

10) Manca de treball de conjunt i amb deficiència d'educació pastoral, en bastants preveres. Cert desinterès general per alguns serveis.

11) Existeix certa tendència a la conservació d'esquemes ja superats per part de grups i certes persones, agents pastorals.

12) Poca acceptació i confiança en els laics i fins els religiosos per part dels preveres i també en sentit invers.

13) Manca d'il·lusió i creativitat.

14) Por davant els reptes que planteja la nostra societat canviant i plena de conflictes, indiferència religiosa.

15) Por a ocupar nous càrrecs per part d'alguns preveres.

16) Manca de compromís general i d'alguns laics en especial.

17) Trencament de generacions o almenys cert buit en les generacions joves davant els serveis pastorals. Potser afecta menys el moviment malgrat que costa definir-se dins de l'Església. Tot és provisional com els contractes laborals temporals.

18) Conformisme a la situació: *«Sempre són els mateixos els que som a tot arreu»*, en alguns consells parroquials de pastoral, grups de serveis, etc.

19) Poca valoració del Consell Pastoral de l'Arxiprestat per part d'alguns grups.

20) Excés d'autonomia i individualisme en alguns grups.

21) Complexitat de realitats i grups pastorals de signes molt diferenciats.

Deixeu-me acabar dient que malgrat la complexitat i les dificultats, cal seguir avançant tot obrint drecera.

I que l'Esperit Sant faci despertar l'Església del postconcili.

L'arxiprestat de Girona-Salt

LLUÍS SUÑER, arxiprest.

És un dels tres arxiprestats de la zona de Girona. Consta de 14 parròquies i 4 centres de culte no parroquials: La Catedral, l'Hospital, els Dominics i els Claretians.

Una vegada al mes tots els preveres de les parròquies i dels centres de culte ens trobem per fer reunió d'Arxiprestat. S'intenta treballar amb una certa comunió i amb un mínim de criteris compartits. No és gens fàcil, però Déu ni do la feina que es fa i la cordialitat que es respira.

Cal constatar que no tenim Consell Pastoral d'Arxiprestat. Periòdicament, però, es fan trobades de representants dels diferents Consells pastorals parroquials. És precisament partint d'aquestes trobades que, en constatar la diferent realitat de les parròquies i de concepcions pastorals no sempre convergents, es va demanar que s'intensifiqués la intercomunicació dels àmbits concrets: Càritas, catequesi, joves...

Quines són les concrecions en aquests camps?

Primer, la *Càritas Interparroquial de la ciutat de Girona.* Amb més de quinze anys de vida, és una mena de coordinadora dels equips de Càritas de les parròquies per recolzar-se en el treball que estan fent, realitzar alguns projectes en comú i disposar d'uns serveis i mitjans comuns.

Porta la gestió un equip de set persones enviades per les Càrites parroquials, uns trenta voluntaris, una assistenta social i el consiliari.

El servei de rober, assessorament i seguiment de persones es fa en uns locals cedits per la parròquia de Sant Salvador.

Segon, la *Coordinadora de joves*. S'hi troben representants de totes les parròquies i del centre dels pares claretians. Amb reunions semestrals és una plataforma d'intercomunicació d'experiències i de planificació d'algunes activitats conjuntes: Advent-Jove, Aple jove ... Actualment el vicari de la parròquia de Sant Josep n'és el consiliari.

Tercer, la *Casa de Colònies*. L'arxiprestat gestiona la rectoria de Sant Martí de Llémana com a Casa de Colònies.

Quart, el *Servei de preparació al matrimoni*. Les parròquies que donen aquest servei es troben trimestralment, per fer un pla de formació conjunt i per anar incorporant a la formació altres parelles de la resta de les parròquies que encara no ofereixen el servei.

Cinquè, la *Catequesi*. S'ha fet un esforç per aconseguir uns criteris comuns pel que fa referència a les edats de cada etapa. A més es fan trobades conjuntes de catequistes, d'infants de les etapes de seguiment, de professió de fe i de catequesi familiar. També es promouen trobades generals de catequistes.

També cal fer esment que periòdicament s'intenta trobar algun signe de comunió de totes les parròquies. Un any serà un projecte comú de *Mans Unides*, un altre la Confirmació conjunta de totes les parròquies a la Catedral.

Ja ho podeu veure. Una realitat de parròquies molt diferents però amb un esforç per compartir experiències i de caminar vers un treball més de conjunt.

Però, *ai las!*, la realitat de la comunitat eclesial a l'arxiprestat de Girona-Salt és molt més complexa. Moviments, serveis, col·legis i altres institucions religioses, Opus... Algunes d'aquestes realitats connecten per mitjà de les parròquies o dels serveis i moviments diocesans. Altres, però, van *per lliure*.

El Concili Provincial, tots ho sabem, ha volgut donar una resposta a aquesta situació quan parla de l'esperit de comunió eclesial dins del pluralisme complementari i enriquidor. Però, com fer-ho realitat? El Concili parla del *Servei d'autoritat i el mestratge del propi bisbe* i d'una dinàmica de conversió de part de tots. Són dos principis eclesiològicament preciosos. Que l'Esperit ajudi als bisbes en aquesta tasca i que *Déu hi faci més que nosaltres*.

Capellans en temps de Franco

Joan Subirà Rocamora

Octubre de 1996, Editorial Mediterrània

LLUÍS BONET i ARMENGOL, prevere. Barcelona.

Ve't aquí un llibre que es llegeix fàcilment i amb fruïció. L'estil d'entrevista li dóna agilitat. Per altra banda, la temàtica tractada amb els entrevistats és sempre interessant. La diversitat dels temes, per la diversitat dels personatges, et situa en ambients i problemàtiques que et fan conèixer de primera mà una colla de fets de la nostra vida eclesial.

Ve't aquí allò que de cada capellà ens ha cridat l'atenció. Així us fareu una idea del contingut del llibre.

Una cosa comuna que ens ha semblat alliçonadora és la referència als antecedents familiars dels mossens. Així mateix la franquesa i llibertat en les exposicions, també mèrit dels entrevistats.

Joan Tusquets (nat el 1901). La seva actuació en el món de la maçoneria i la relació amb el general Franco. Ens ha agradat que afirmés la seva catalanitat. Les seves aportacions en el coneixement de Ramon Llull i en el camp de la pedagogia. Ens ha quedat l'interrogant *per què va renunciar a la dignitat de canonge...*

Pere Ribot (1908). L'home de la mar i de la muntanya. La vocació literària *més enllà dels esclops i la barretina...* L'experiència de la Guerra Civil i ser capellà de presons. El recés a l'abadia de Riells i l'aportació a la cultura catalana.

Antoni Torner (1912). La seva vinculació amb l'escoltisme. El treball pastoral al Penedès. La fundació de la parròquia de Sant Jaume de Badalona. La reunió de l'Assemblea de Catalunya del 1973.

Josep M. Bardés (1914-1996). El seu infatigable afany de saber. La relació amb els jesuïtes. Estudiant a la Universitat Autònoma dels anys 30. La Unió Sacerdotal. L'Acció Catòlica. Consiliari a la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. El grup prepolític de CC. La seva relació internacional. Somnis irrealitzats i il·lusions acomplertes.

Josep Bach (1915). Fugida de la persecució del 1936 i estada al Migdia de França. Fundador de Sant Miquel

de Cornellà. Viatge missioner a Buenos Aires.

Isidre Gomà (1917). La veneració del seu oncle, el cardenal Gomà. Els avatars del Congrés Eucarístic Internacional de 1952. Professor de Sagrada Escriptura. La gènesi de la Facultat de Teologia de Catalunya.

Salvador Nonell (1918). El terç de requetés de la Mare de Déu de Montserrat: entusiasme i fidelitat. El llibre sobre la guerra. Amb l'abat Escarré. Els fets del Palau i la senyera (1960). Rector cordial a la Gornal.

Ricard Pedrals (1920). Lector infatigable. La Guerra Civil: la persecució, al front, presoner. Vocació tardana. Problemes al Seminari. La seva dedicació a l'escoltisme. La manifestació de l'11 de maig de 1966 i el judici del TOP. Secularitzat i pare de família.

Leandre Gassó (1921). Una vida plena de vivències sorprenents. La família. L'assassinat del pare. La guerra: de la lleva del 42. Presoner a Montjuïc. Vicari ple d'iniciatives apostòliques a partir del teatre, el futbol. Fundador i rector de la parròquia de Sant Josep, de l'Hospitalet de Llobregat.

Josep M. Vidal i Aunós (1921). Estudis i vocació eclesiàstica a Occitània (Fòs, Montrejeau, Tolosa de Llenguadoc). Vicari a Santa Mònica de Barcelona. Successor de mossèn Oller a Sant Medir: activitat d'una parròquia oberta al barri i als diversos grups de diferent sensibilitat social i política. Pioner dels Col·loquis Europeus de Parròquies. Vicari episcopal de la zona sud de Barcelona.

Josep M. Juncà (1923). Fill d'Igualada. La vocació: *«vaig quedar convençut que havia de ser capellà perquè n'havien assassinat molts i jo havia d'ocupar el lloc...»* Al Seminari de Barcelona. La relació amb el bisbe Gregorio Modrego, plena d'anècdotes. Fundador de la parròquia de Sant Sebastià del barri de Verdum. A la parròquia de Sant Agustí. La constitució de l'Assemblea de Catalunya. Delegat del clergat i vicari episcopal.

Josep Dalmau (1926). La infantesa. Estudis a Salamanca i Comillas. Sempre innovador: a les parròquies de Gràcia (Sabadell) –mil caramellers– i Vilanova i la Geltrú –un moviment de dones i noies joves, i contactes amb l'oposició al règim. Rector de Gallifa. El traspàs al bisbat de Vic. Parròquia oberta a tothom i Mn. Dalmau *a tot arreu*. Primer clergue jutjat al TOP (1965, i després al 1969). Les comunitats de base postconciliars. La *Caputxinada* i la visita amb Fra Maties Solà. L'Assemblea de Catalunya. Relació amb el president Tarradellas. Xirinachs. *«A dins els partits no hi he volgut ser mai...»*. Escriptor polèmic i censurat.

De tot plegat, mossèn Joan Subirà i Rocamora, prevere del bisbat de Barcelona, però nascut a Vic, i periodista amb títol des del 1973, ens n'ha fet una amena i detallada aportació.

Llibres rebuts

TERRATS, Mateu (1996):

La transparència de Déu. Un camí compartit.

Edit. Claret, Barcelona.

Mossèn Terrats, prevere de Barcelona, posa per escrit *«un camí compartit»*, com diu el títol complementari del llibre, amb nombrosos i diferents grups de cristians amb els quals durant trenta-cinc anys ha anat discernint, experimentant i posant en comú els fets quotidians a la llum de l'Evangeli.

RIU, Francesc (1996):

Evangelitzar a l'escola? Una reflexió a partir del Concili català.

Edit. Claret. Barcelona

El Pare Riu, salesià, secretari general del Secretariat de l'Escola Cristiana de Catalunya, fa un repàs a totes les resolucions del Concili Tarraconense i mira de descobrir en cada una d'elles de quina manera, des de l'escola, i mitjançant l'acció educativa que s'hi realitza, es pot fer una aportació positiva en el procés de dur-les a la pràctica. El llibre és presentat pel Cardenal Carles, qui assenyala i remarca que *«aquestes reflexions veuen la llum tot just vint anys després que els bisbes de Catalunya redactessin el document* L'escola cristiana que volem (1976)*, de tanta repercussió en el col·lectiu de les escoles cristianes del nostre país»*. És una bona ocasió per tornar sobre el tema.

DALMAU, Bernabé (1996):

Preparem el jubileu de l'any 2000. Dossier doctrinal.

Edit. Claret. Barcelona

D'acord amb el pla de l'exhortació apostòlica *Tertio milennio adveniente*, aquest llibre posa a l'abast textos útils per a la reflexió personal i col·lectiva sobre els temes de la centralitat de Jesucrist (tema de 1997), la presència i l'obra de l'Esperit Sant (tema de 1998) i la perspectiva de Déu com a Pare, vers la casa del qual ens encaminem (tema de 1999).

Més llibres rebuts

MASNOU, Dr. Ramon (1996):

I si parléssim de diners?

Edit. Claret. Barcelona.

COLL, Montserrat; ESTRUCH, Joan (editors) (1996):

En comunió i amb llibertat. Cent intervencions en el Concili Provincial Tarraconense.

Edit. Claret. Barcelona.

BOFILL, Roser (1996):

Boira baixa.

Editorial Saó. València.

NARCÍS JUBANY i ARNAU

(1913-1996),

Cardenal-Arquebisbe

Jubany a Girona

JOSEP TABERNER, rector de Santa Coloma de Farners.

Quan el 19 de març de 1964 va fer la seva solemne entrada com a bisbe de la seu de Sant Narcís, el Dr. Jubany ja portava més de vuit anys com a bisbe auxiliar de Barcelona; tot i els seus cinquanta anys, era un bisbe jove, marcat ja per les etapes prèvies al Concili Vaticà II, en les quals va ser membre de la Comissió per al Document sobre els bisbes, i amb dues sessions en les quals va tenir el seu rol.

Tallat en pedra de Girona, perquè havia nascut a Santa Coloma de Farners, a la capital de la comarca de la Selva, era, per formació, un prevere i un bisbe fet a Barcelona, amb tot el desconeixement que es pot tenir des d'allà de les coses minúscules d'ençà.

La seva profunda formació, doctorat en Dret, barrejat amb la murrieria selvatana, el va fer, ben aviat, un home assabentat de la diòcesi que heretava després del llarg pontificat del bisbe Cartañà.

La diòcesi de Girona, amb 450.000 habitants i més de quatre-cents capellans, amb una participació superior en molts indrets al 35% en les celebracions litúrgiques, era un bisbat, com la majoria dels bisbats, que el Concili havia *pescat* despistat, amb els ulls més interessats a conservar el que ja posseïa que a mirar endavant; el nacionalcatolicisme imperant semblava que no havia de tenir final.

En plena alenada del Concili Vaticà II, on va seguir participant essent ja titular de Girona, hi va creure profundament, i va assajar les seves conclusions a Girona, propostes i estils que després, a partir del 1971, assajaria a Barcelona, mentre compartia per dos

anys la seu barcelonina i l'administració apostòlica de Girona.

Aquest missatge conciliar, amb tot el que va comportar de renovació de les estructures interiors de l'Església, és la millor herència que els cristians de Girona devem al cardenal Jubany, que va morir en la vesprada de Sant Esteve del 1996.

En el pròleg de l'edició que la BAC va publicar en català dels Documents del Concili, per expressa comanda del bisbe de Girona, el mateix Dr. Jubany deia:

«En el fons, es tracta que l'Església es renovi d'acord amb els documents conciliars. Pau VI ha observat sàviament que una renovació no és una revolució. La vida equival a una perpètua novetat que no mata, sinó que s'enrobusteix i fortifica per créixer i reproduir-se. Per això, la renovació mai no és un vent que arrenca doctrines i costums, per plantar novetats arbitràries i discutibles. L'Església, en renovar-se, vol conservar les arrels de les coses que en ella són perennes, bo i acostant-se als homes del seu temps. Tota renovació exigeix interiorització i aprofundiment i, en l'Església, demana responsabilitat en la seva obra apostòlica. Perquè té consciència de la seva missió de servei. És la que li assenyalà el Crist: servir els homes amb la caritat i amb la veritat.»

Montinià, en una època de bisbes preconciliars i franquistes, va importar la *pastoral de conjunt* de França, especialment de mans del canonge Boulard, a qui repetidament vàrem tenir a Girona.

Reforma d'estructures pastorals

Va creure, contra els qui ja els anava bé una església tirdentina, en el concepte de diòcesi i l'ofici dels bisbes en la diòcesi, que diu el n. 11 de la *Christus Dominus*, en la qual ell va participar prioritàriament:

«La diòcesi és una porció del Poble de Déu que ha estat confiada al bisbe perquè la pasturi amb la col·laboració del presbiteri, de manera que, unida al seu pastor i congregada per ell en l'Esperit Sant, mitjançant l'Evangeli i l'Eucaristia, constitueixi una església particular, en la qual veritablement està present i operant l'Una, Santa, Catòlica i Apostòlica Església del Crist.»

A partir d'aquest principi va anar desgranant, en la mesura que li va ser possible, les reformes necessàries en les estructures pastorals de la diòcesi: el 1967 crea el Consell Presbiteral; després nomena vicari episcopal de Pastoral, divideix la diòcesi en quatre zones pastorals i hi posa al front un vicari episcopal; crea la Comissió de Litúrgia, d'Art, la Delegació per a la Vida Religiosa; renova l'economia diocesana, crea la Caixa de Compensació el 1970, però, per sobre de tot, impulsa la pastoral de conjunt.

Mn. Emili Montal, vicari episcopal de Pastoral (1967), transcriu una conferència del canonge Boulard, a Madrid; n'extrec aquest fragment:

«Joan XXIII, en convocar el Concili, escrivia als bisbes del món: "Iam vero nostra hac aetate hominum convictum graviter commotum Ecclesia videt ad summam mutationem spectare". I els diu que vagin a Roma, no per mirar l'Església, sinó aquest món. Cal injectar l'Evangeli en les venes del món modern. "Ecclesia Christi, lumen gentium", *deia Joan XXIII en una homilia del dissabte sant. També Pau VI parla moltes vegades d'aquest món nou i del que cal fer. Es tracta d'una pastoral doblement col·lectiva: l'agent és l'Església reunida, i l'objectiu són els pobles. I encara hi podem afegir un tercer aspecte col·lectiu en tots els camps de la pastoral: és una pastoral integradora i integrada. Aplicació a les nostres diòcesis: que hi hagi una Església diocesana al costat del bisbe, que sigui capaç de ser* lumen gentium. *Que cada membre d'aquesta Església es faci transparència del Crist. M'agrada més aquesta imatge de la llum que la de la injecció: la llum no ofèn ningú, no força... I que sigui la llum de la vida real. Desconfio d'organigrames: moltes vegades al darrere no hi ha res.»*

Aquesta pastoral de conjunt pretén revitalitzar els arxiprestats, fent-los vius, pastorals. *«Els arxiprestats seran el motor de la renovació conciliar entre els sacerdots.»* I, per sobre dels arxiprestats, les zones pastorals: per a la pastoral social, per ser lloc d'estudi i reflexió, per ser espai de trobada a nivell eclesial: preveres, religiosos i religioses, laics.

El mateix Boulard presenta els tres grans eixos de la pastoral de conjunt:

1. Unitat de l'Església diocesana, que no es pot aconseguir per decrets, sinó per la submissió a la realitat de la vida.

2. És la diòcesi entera que ha d'avançar. D'aquí la importància del consell presbiteral, del delegat episcopal a la zona, del consell de zona...

3. L'acció de l'Església es fa per mitjà d'accions pastorals. És l'Església diocesana que es posa humilment al servei del món.

Temps de crisi

Els anys 60, amb el Concili Vaticà II en l'àmbit eclesial, i el Maig del 68 en l'aspecte social, van emmarcar una època de crisi, etimològicament parlant, de canvi profund, de trencament amb el passat, de reforma.

Mn. Joan Busquets diu: *«Difícilment entendríem aquesta reforma i especialment, no podríem explicar-nos els resultats obtinguts, que alguns consideren força migrats ateses les expectatives, si no volguéssim recordar la situació de crisi i de dificultat d'aquells anys. (...) La secularització de la societat s'accelera i a Girona té incidència aviat, a causa d'una sèrie de factors culturals, econòmics i polítics que, a més, pràcticament coincideixen amb l'última dècada del franquisme (1965-1975), quan en l'Església augmenten els conflictes amb la dictadura. La crisi de fe en general i el desencís dels preveres en particular acreixen les dificultats que va trobar la reforma pastoral conduïda pel bis-*

be Jubany. Les causes són múltiples, delicades i complexes, obeeixen a un moment d'ebullició de l'Església en general, i moltes depassen els límits del bisbat i l'actuació personal del bisbe».

El 1969, l'any de l'incident del Corpus, quan el governador militar va marxar estrepitosament de la processó per una pregària feta en català, el Govern Civil considerava la diòcesi de Girona com a conflictiva i havia confeccionat una llista d'uns cinquanta capellans desafectes, com a *separatistes* o *extremistes*.

En els nou anys de l'episcopat de Jubany a Girona es van secularitzar vint-i-tres capellans (el total, fins ara, és de seixanta-tres). Va ser un fet prou greu, que va afectar molts cristians, i que va ser un element addicional prou important per a la valoració *desencisadora* d'uns anys que han estat fonamentals en un procés eclesial de desafecció de l'Església del nacional-catolicisme imperant.

La majoria dels rectors de les parròquies grans, o eren persones d'edat avançada o eren de mentalitat tancada: aquesta situació, que Jubany no va saber o no va poder desbloquejar, va provocar una situació de desencís, de trencadissa entre el clergat jove, que havia arribat al sacerdoci en temps de Concili.

Tota la Costa Brava i les parròquies de Malgrat fins a Arenys de Mar, del Maresme, formen una bona part de la diòcesi de Girona: en aquells anys el turisme va influir molt (positivament i negativa) en l'obertura social i econòmica de Girona. L'acció de Jubany a través de la Pastoral del Turisme va ser profitosa, innovadora i va obrir perspectives inesperades en una diòcesi de tarannà conservador.

La crisi dels moviments d'Acció Catòlica (1966) també va afectar els pocs grups que hi havia a nivell de bisbat; i per més *inri*, molts dels seus dirigents es van passar a l'Opus Dei i van quedar totalment al marge de l'estructura pastoral diocesana.

Un final *estroncat*

Quan el febrer del 1971 el bisbe Jubany marxa cap a Barcelona com a arquebisbe, es queda a Girona com a administrador apostòlic. I cal reconèixer, i així ho fan els seus més directes col·laboradors, que ben sovint viatjava a Girona per despatxar amb ells els assumptes urgents.

Informacions de primera mà expliquen les *dificultats* que va posar Jubany a marxar de Girona; potser era conscient que no s'havia acabat la feina d'implantar en un tronc vell la saba nova del Vaticà II; en tot cas van fer falta algunes "delegacions" de barcelonins cap a Girona per tombar la balança.

Hi ha qui diu que aquesta solució de fer a Jubany administrador apostòlic de Girona va ser una estratagema del mateix papa Pau VI per eludir pressions fortes per part del Govern per tal que fos nomenat un bisbe castellà per a Girona. Cal recordar que estem en plena campanya del *Volem bisbes catalans*, i que el canvi va provocar la promoció de Don Marcelo a primat de Toledo.

En ocasió del trasllat a Barcelona (1971), Mn. Pere Ribot escrivia aquests versos:

Se'n va el pastor,
però queda la llum;
el foc mai no es consum,
si l'Esperit li fa claror.

Amb tot, dos anys de seu vacant van ser massa per unes estructures pastorals que encara no havien quallat entre els capellans, i una reforma conciliar que va quedar a mitges entre els cristians de la diòcesi.

Si l'entrada a Girona (19.3.1964) va ser triomfal, la sortida va ser molt més discreta, més d'acord amb la reforma conciliar. Acabats els dos anys de seu vacant, i amb l'entrada del bisbe Camprodon a Girona (octubre 1973), Jubany ha actuat amb molta discreció, i no ha tornat a Girona. Tan sols el mes d'agost, quan per les vacances s'allotjava a casa de la seva germana a Santa Coloma de Farners, o en contadíssimes ocasions.

Una senzilla valoració del mateix Cardenal Jubany fa dos anys (febrer 1995), en ocasió d'una visita a Figueres, testimonia la dificultat d'aquell pontificat:

«L'afecte pel bisbat de Girona, a Figueres concretament, em ve no tant solament de sentir-me gironí, encara que de la comarca de la Selva (no hi fa res), però també per haver estat aquí bisbe de la vostra diòcesi i, per tant, pastor durant vuit anys: no són molts anys, però són anys. Temps difícils aquells, temps complexos, però també temps esperançats... després del Vaticà II.»

El 28 de març de 1995, per voluntat del bisbe Camprodon, la Casa d'Espiritualitat de Banyoles es diu "Cardenal Jubany". En la benvinguda al cardenal, davant un centenar llarg de preveres, el bisbe Jaume va dir:

«Sou a casa vostra i volem que us trobeu a casa vostra. Sou a casa vostra per naixença: nascut a l'empara de la Mare de Déu de Farners, vau rebre el do de la fe en les aigües baptismals de l'Església que peregrina a Girona. (...) Un cop acabat (el Concili) i situat amb normalitat, començàreu la tasca de renovació amb les Jornades de Pastoral, la reforma de la gestió econòmica, l'endegament de l'inventari dels béns immobles, la constitució del primer Consell Presbiteral, la creació de les zones episcopals i les funcionals, tot coordinat pel vicari de Pastoral ajudat de la Secretaria Tècnica.»

El mes de maig de 1995 va administrar la confirmació a una quarantena de joves a la seva vila natal, a Santa Coloma. Cada mes d'agost col·laborava dins les seves possibilitats amb la parròquia, i la missa de dotze era la seva plataforma per anar donant la doctrina conciliar, al cap dels anys, des de la seva perspectiva de jubilat *en actiu*, com li agradava de recordar.

Girona té present el bisbe que, portant el nom del patró de la ciutat, va saber enfocar el missatge del Concili Vaticà II amb mà ferma i amb la recança al cor; un home que tot i estar forjat en Dret va saber convertir-se en pastor, ple de devoció a la Mare de Déu.

Que la Mare de Déu, en l'advocació de Farners, l'aculli!

Aproximació a l'acció pastoral del Dr. Jubany

JOAN ALEMANY, rector de Sant Ildefons de Barcelona.

Conscient que és un atreviment, en aquests moments tan immediats a la mort del nostre estimat i enyorat Dr. Jubany, haver acceptat el compromís d'expressar, encara que sigui a grans trets, el meu criteri referent a la seva acció pastoral, que va dur a terme al llarg dels divuit anys que va regir la nostra diòcesi, ho faig convençut de les meves limitacions, considerant que un estudi més acurat haurien de fer-lo, i ho faran, sens dubte, persones més especialitzades.

És una simple aproximació, tal com el diccionari de la llengua catalana accepta i defineix aquest concepte. Una primera aproximació que, si pot servir com a esquema per aprofundir-hi, ja em dono per satisfet.

Valorar, analitzar o simplement descriure les línies d'una acció pastoral a nivell diocesà no és fàcil, sobretot quan es tracta d'una diòcesi com la de Barcelona, atesa la seva complexitat en tots els seus aspectes. És córrer el risc no sols de ser parcial, sinó també de manca d'objectivitat.

Tota acció pastoral, per valorar-la amb un mínim d'objectivitat, s'ha de situar en les coordenades concretes, sociopolítiques, econòmiques i eclesials, en les quals es vol aplicar.

El Dr. Jubany va prendre possessió de la diòcesi en uns moments no massa fàcils en molts aspectes de la vida social i eclesial –era l'any 1971–, a les acaballes del franquisme. Mn. Josep M. Totosaus, en un breu article en una revista del Penedès, *3 de Vuit*, amb el seu estil concís, clar i objectiu, els descriu dient: *«Eren temps especialment tensos en les relacions Església-Estat. Partits polítics i sindicats, tots clandestins, intentaven sortir a la superfície i mantenien bones relacions amb alguns capellans i algunes parròquies. Els conflictes s'aguditzaven i moltes homilies adquirien ressons obreristes, cívics i àdhuc polítics, per dir-ho així, i eren espiades»*. En aquest context sobresurten alguns esdeveniments més sonats. Per exemple, la creació del sindicat Comissions Obreres de Catalunya a la parròquia de Sant Medir, la constitució del Sindicat Democràtic d'Estudiants als Caputxins de Sarrià (la *Caputxinada*), la manifestació de capellans de la catedral a la Via Laietana, dues reunions de l'Assemblea de Catalunya, la constitutiva, a la parròquia de Sant Agustí, i la que va tenir lloc a la de Maria Mitjancera amb irrupció de la policia i la detenció de 113 persones, o les misses que es van celebrar en ocasió del procés de Burgos.

Sens dubte que tot aquest clima i situacions, almenys els primers anys, van determinar i condicionar la seva acció pastoral.

Arran de la seva jubilació es van celebrar actes i sessions que ja donen a entendre l'envergadura del seu pontificat. Sols recordar la *Miscel·lània en honor del Cardenal Narcís Jubany i Arnau* on, d'una manera quasi exhaustiva, es perfila la personalitat del Dr. Jubany; també assenyalar la sessió que va tenir lloc en ocasió de les seves noces d'argent de bisbe, i el dia que el president de la Generalitat li va atorgar la Medalla d'Or d'aquesta institució.

Igualment recordar els breus comentaris i articles que en conèixer la seva mort van publicar els diferents mitjans de comunicació. Des de diverses perspectives es van subratllar alguns aspectes de la seva persona i de l'acció pastoral que va portar a terme.

En l'acció pastoral del Dr. Jubany s'han de distingir tres nivells d'actuació, tenint en compte, a la vegada, el fet històric i singular del Concili Vaticà II, en el qual ell va participar des del seu inici, com a bisbe auxiliar de Barcelona, fins a la clausura, ja bisbe residencial de Girona. La seva participació al Concili va ser activa, el va viure en directe i... a tots ens va obrir una nova esperança d'Església.

El Concili a casa nostra va tenir una incidència decisiva en tot el procés renovador eclesial de posada al dia que significava, tenint en compte també el moment polític que es vivia a tot l'Estat, quan el canvi constitucional es preveia i es feia necessari. El cardenal Tarancón, en el seu llibre *Confesiones*, ho descriu amb el seu estil directe i viscut.

En un primer nivell, de grans línies o de grans intuïcions, per dir-ho d'alguna manera, el Dr. Jubany, malgrat ser una persona més aviat tradicional, en el sentit més positiu de la paraula, va ser un bisbe de visions àmplies, que sentia la necessitat de situar l'Església de Barcelona en el mateix corrent de la modernitat; una Església que ha de ser capaç d'afrontar, sense ser bel·ligerant, els grans reptes i els interrogants de la cultura i de la nova situació que el canvi irreversible sociopolític presentaven.

És aquí on la personalitat del Dr. Jubany es manifesta d'una manera clara i gens dubtosa. *«Llegiu i estudieu els teòlegs d'avui* –ens deia sovint en les reunions de preveres a les quals assistia sempre–, *deixeu els textos, ja superats, que vam estudiar al Seminari. Cal estudiar i posar-se al dia».*

En tota la seva acció pastoral, d'una manera explícita, s'hi descobreixen les línies pastorals fonamentals i indispensables per a una Església posada al dia en tots els seus aspectes i en coherència amb les exigències i necessitats d'avui. S'hi nota la influència dels grans documents i constitucions conciliars, sobretot el de la Constitució dogmàtica sobre l'Església, la *Lumen gentium* i el de la Constitució pastoral de l'Església en el món, la *Gaudium et spes.*

La creació del diaconat permanent, la promoció i responsabilitats dels laics, la formació humana i cristiana de tots els creients, el diàleg amb el món de la cultura, la presència de l'Església en el món del sofriment i de la marginació, era la seva primordial preocupació.

Tots aquests objectius es feien palesos d'una manera insistent en tots els seus documents pastorals, en els seus articles i en totes les seves intervencions en les reunions amb preveres i laics, que seran, per molts anys, objecte d'estudi i de reflexió. Són els grans trets de renovació pastoral i eclesial que el Concili va explicitar i demanar a tots els bisbes, de cara a una autèntica i seriosa renovació que ha de donar credibilitat a l'Església.

La creació de la Facultat de Teologia, de la Universitat privada d'inspiració cristiana Ramon Llull, de la Fundació Joan Maragall per al diàleg permanent entre la cultura i la fe, la creació de centres de formació de quadres per a la formació de la joventut i d'atenció a les persones jubilades, van ser objectius que el Dr. Jubany va impulsar amb coratge, superant tot tipus de dificultats. N'estava plenament convençut i no hi va estalviar esforços ni temps; va buscar tots els mitjans per fer-ne una realitat concreta.

Sens dubte, el temps li donarà la raó per la consolidació, la continuïtat i eficiència que van adquirint totes aquestes institucions.

En el segon nivell, el de base per entendre'ns, la planificació pastoral és més diversificada, complexa i difícil de concretar.

Els primers anys el Dr. Jubany es va dedicar especialment i amb molta delicadesa a pacificar l'ambient enrarit en què es va trobar, a causa de les múltiples circumstàncies que el cos social i eclesial vivia i el condicionaven. Tot plegat feia molt difícil una planificació serena i eficaç de les línies renovadores del Concili, que no eren, ni molt menys, assimilades ni compreses de la mateixa manera, cosa que provocava malestar i, sovint, tensions que a tots ens feien patir. El canvi de mentalitat que suposa tota renovació d'una certa profunditat, com passa en tots els casos, requereix un clima serè, respectuós, i en el nostre cas especialment, un esperit de sincera conversió. Això demana temps i no es poden cremar etapes, tot i que la urgència d'una pastoral adequada als nostres temps persisteix i es fa necessària.

El Dr. Jubany tenia interès a conèixer la realitat de les persones i de les distintes situacions de les parròquies i arxiprestats, cosa que li va comportar tot tipus de sofriments i fins i tot incomprensions i malentesos. No tothom va comprendre l'abast positiu de les seves accions i actituds pastorals, que no tenien altra finalitat que la de conduir la comunitat diocesana en una línia de serena renovació.

Conscient de la seva responsabilitat, tenint en compte la seva formació teològica, posada al dia per les aportacions conciliars, i de bon canonista, el Dr. Jubany prenia sempre una certa

distància davant la realitat, en el moment de decidir allò que ell creia oportú, convenient i fins i tot necessari. Feia la impressió que no tenia pressa. Això posava nerviosos certs sectors del clergat i dels mateixos laics, situats en posicions quasi oposades.

L'acció pastoral del Dr. Jubany s'ha de llegir i analitzar des de la seva manera de ser i de la realitat que coneixia, vivia i estimava.

D'aquí que sovint donava una impressió d'ambigüitat. El seu temperament liberal, respectuós amb les persones i, sobretot, però, la por que la seva presa de posició com a primer responsable podia portar a un trencament, feia que allò que sens dubte creia convenient i fins i tot decidit no fos demanat d'una manera autoritària, almenys de la manera que alguns esperaven.

El camí de renovació en el camp pastoral, com en tants altres, encara avui, no és fàcil. El Dr. Jubany confiava en un treball ben fet, seriós i respectuós. La renovació, deia, s'ha d'anar fent a poc a poc, sense cremar etapes, s'ha d'anar afiançant no per imposicions, sinó per ella mateixa, en la mesura que se'n puguin constatar resultats concrets. No era partidari de prohibicions ni de desqualificacions. Si alguna vegada s'hi veia obligat, prenia totes les mesures per fer-ho amb autoritat, sí, però amb un màxim de respecte amb les persones implicades.

Es va fer seus els diferents plans pastorals que al llarg del seu pontificat es van estudiar i elaborar junt amb els seus vicaris episcopals, basats en consultes i reunions de treball, alguna d'aquestes sota la direcció del canonge Boulard, expert i reconegut pastoralista, que ell coneixia personalment i valorava. Això demostra clarament quina era la seva voluntat de posar en marxa un nou estil d'acció pastoral, tot i constatant les dificultats reals d'aplicació.

Van prendre un relleu especial en la vida diocesana les dues assemblees que va convocar, la de preveres i la del Poble de Déu, que van despertar grans esperances. Va seguir amb interès totes les intervencions. Tothom s'hi va sentir còmode per l'ambient i la llibertat que s'hi respirava. Va presidir junt amb els vicaris episcopals totes les sessions. No va faltar, però, qui ho veia amb mals ulls, ja que no estaven d'acord amb aquest estil *assembleari* per conèixer la realitat i per programar –encara que fos com a proposta– una pastoral diocesana, tot reconeixent l'autoritat decisiva en la persona del bisbe. D'elles, en va sortir el primer Consell Pastoral Diocesà

Aquestes assemblees recorden, salvant les distàncies, l'Assemblea conjunta de bisbes i preveres que va tenir lloc a Madrid el mes de setembre de l'any 1971, de la qual el cardenal Tarancón en el seu llibre ja citat parla àmpliament, tot i que la Conferència Episcopal Espanyola gairebé mai no en fa referència. Van ser unes assemblees molt expressives d'amor i d'esperança d'una Església que volia aplicar amb sinceritat l'esperit del Concili Vaticà II a la vida de la comunitat diocesana.

Tot i que els resultats en el camp de l'aplicació de les conclusions no van ser tan positius com s'esperava, potser per massa idealistes i poc realistes, van servir per anar creant un nou estil de relacions intereclesials i fins i tot de pastoral, de treball, de planificació i programació a nivell diocesà, cosa que no s'hi estava habituat.

Es van potenciar les delegacions i secretariats diocesans per tal de fer més efectiva la pastoral de conjunt, que tantes dificultats troba en la seva aplicació i realització.

El Dr. Jubany va crear i impulsar les zones pastorals, on cada vicari episcopal, que normalment era un prevere de la mateixa zona, va anar formant equips de treball o delegacions relacionades amb les que existeixen a nivell diocesà.

En aquest nivell zonal, en els seus consells pastorals i en els equips de les diferents delegacions, es concretaven les orientacions diocesanes i s'estudiaven les característiques pròpies de cada zona per tal de fer-ne les aplicacions més apropiades. Els resultats i les dificultats que sorgien eren objecte de reflexió en el Consell de Govern Diocesà, del qual formaven part tots els vicaris episcopals.

Aquest nou estil d'acció pastoral s'anava estenent en tot l'àmbit diocesà i feia més possible una seriosa pastoral de conjunt.

El Dr. Jubany confiava en els seus vicaris episcopals i els seus delegats, i sempre estava al seu costat per donar suport a l'acció pastoral que portaven a terme en la línia de les seves orientacions, i es feia càrrec de les dificultats i dels problemes reals que existien.

En un tercer nivell, el personal, el de tu a tu, cal dir que el Dr. Jubany, per dir-ho d'alguna manera, jugava amb avantatge, ja que tots els preveres o quasi tots, de la diòcesi, o havien conviscut amb ell al Seminari, abans de l'any 1936, o van ser alumnes seus, després de l'any 1939. Els coneixia personalment. Igual es pot dir de la majoria dels laics i laiques que més es movien en les diferents activitats pastorals, socials i polítiques.

Aquest coneixement feia que les relacions personals fossin molt fluïdes i sinceres. Això, junt amb el respecte a les persones que el caracteritzava, feia que, dintre les dificultats pròpies d'aquest temps postconciliar, les tensions i les discrepàncies, que ell considerava normals i fins i tot positives en una comunitat viva, no trenquessin la possibilitat d'un diàleg constructiu, positiu i, sobretot, serè.

Valorava les persones i hi confiava. Relativitzava molt les denúncies que li arribaven tant d'un costat com d'un altre. Intentava comprendre les diferents actituds i maneres de ser de tots i de cadascun dels preveres, pensant sempre que actuaven de bona fe i que creien treballar en bé de la comunitat.

El dret de les persones i la llibertat que dóna la mateixa Església eren

sempre uns dels punts de referència que tenia present en les seves relacions i en les decisions que prenia a nivell de persones, encara que en alguna ocasió no cregués que era el més encertat. Per això es diu que el Dr. Jubany *deixava fer.* Donava el seu consell i deixava que el temps i l'experiència dels resultats aclarissin la situació.

Sempre estava disposat a escoltar per trobar solucions a totes les situacions personals. Infonia confiança i donava esperança. Aquest tarannà, que a alguns els provocava un cert desencís, va ser un dels factors més positius de pacificació.

Sempre recordarem el Dr. Jubany com un bisbe acollidor, pacífic i amable. La seva persona, la seva manera de fer, ens recorda la figura del bon Papa Joan, clarivident, capaç de convocar un Concili, cosa que va sorprendre tothom, i a la vegada tradicional, confiat en l'acció de l'Esperit vivent en l'Església, cosa que li va ocasionar molts malentesos i fins i tot incomprensions; que llegia la història com la gran mestra de la vida, i que, confiant en les persones, les invitava a descobrir els signes dels temps.

Amb la mort del Dr. Jubany es va acabant la generació de bisbes i cardenals que van viure el gran esdeveniment del Concili Vaticà II i se'l van fer seu com el més gran do de l'Esperit a la seva Església.

El seu magisteri, la seva actuació pastoral, el seu estil i manera de fer com a bisbe, seran uns punts de referència per llegir, estudiar i interpretar degudament els documents conciliars en ordre a una serena i eficaç renovació eclesial que encara es troba a mig fer, i que esperem que sigui ben aviat una realitat.

La vessant jurídica del Dr. Narcís Jubany i Arnau

XAVIER BASTIDA, vicari judicial de Barcelona.

Professor i curial

No hi ha dubte que la faceta jurídica fou una dimensió remarcable de la rica personalitat del Dr. Jubany; penso, emperò, que no tan decisiva com perquè condicionés la resta de les seves característiques de pare i pastor dins l'Església. Jo mateix li havia sentit dir que entre la seva dedicació plena a la pastoral o estar al corrent en el camp del dret canònic, s'havia decidit sense dubtar-ne per la primera opció. No obstant això, mai no dubtà que el dret canònic no estava renyit amb la pastoral; més encara, que tenia una missió a acomplir en l'entramat societari de l'Església i en la salvaguarda dels drets fonamentals de la persona. *«Ubi societas ibi ius»*, solia repetir referint-se concretament a l'Església renovada arran del Concili Vaticà II.

És clar tanmateix que el Dr. Jubany jurista d'abans del Concili difereix bon punt del que resultà ser una vegada imbuït de l'esperit conciliar. Alumne de Comilles, sota el mestratge del reconegut canonista P. Regatillo, assimilà el seu ensenyament i l'admirà. A tall d'exemple ho indica prou bé la recensió que fa de les seves dues obres fonamentals: *Ius Sacramentarium* i *Institutiones canonicae* a la *Revista Espanyola de Dret Canònic* (1947, p. 301-304). D'altra banda, la tesi en dret canònic del Dr. Jubany versava sobre el tema debatut del vot de castedat implícit en l'ordenació sagrada, i sempre mostrà preferència en el seu mestratge i preses de posició pastoral per temes relatius al ministeri, principalment ordenat.

Amb el bagatge après en el camp del dret –entre altres més bàsics com és ara la teologia, en la qual es llicencià a la Universitat Gregoriana de Roma, i la cura d'ànimes– afrontà les seves comeses de professor de dret canònic al seminari diocesà i la tasca al Tribunal eclesiàstic i al Vicariat General –on actuà com a notari secretari– i jutge del Tribunal de causes pies. En connexió amb el seu càrrec al Tribunal eclesiàstic tingué una ponència a la IV Setmana Espanyola de Dret Canònic, celebrada a Montserrat el setembre de 1951, sobre les causes de separació conjugal temporal. I com a jutge del Tribunal de causes pies inicià assumptes sobre institucions eclesiàstiques i fundacions, essent vàlid conseller del qui n'arribà a ser gran expert, eminent jurista i amic, Josep M. Vilaseca i Marcet, com ell mateix recorda en una aportació a *Miscel·lània en honor del Cardenal...*

Cal remarcar que en la seva tasca a la Cúria de Barcelona el Dr. Jubany comptà amb el vàlid suport i mestratge del Dr. Joan Serra, viceprovisor i després vicari general, el sentit jurídic i pragmàtic del qual aquell solia elogiar i àdhuc s'hi remetia sovint.

Entretant, els mèrits del seu bon fer com a jurista se li reconeixen també en l'àmbit civil, i n'és clar exponent que el 12 d'abril de 1957, essent ja bisbe auxiliar de Barcelona, fou elegit membre de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, cobrint la vacant del prestigiós advocat Josep Oriol Anguera de Sojo.

Participa en el Concili Vaticà II

Però per a l'aleshores jove bisbe Dr. Jubany la gran escola de reciclatge en el camp del dret canònic –o millor podríem dir la suprema càtedra de civilització cristiana: de visió de l'Església i del món– fou la participació a totes les sessions del Concili Ecumènic, sempre receptiu als corrents que configuraren la reforma de l'Església.

A trenta anys de la clausura del Concili, en un article a *La Vanguardia*, de 18 de desembre de 1995, evocava amb enyor i agraïment tot allò viscut en l'extraordinari esdeveniment, ja que ho fou *«en la història de l'Església i fins i tot de la humanitat. Jo hi era present* –ens diu– *després d'haver participat en totes les sessions conciliars d'aquells quatre anys i haver treballat activament en una de les seves comissions, concretament la que preparava el document sobre el ministeri pastoral dels bisbes»*. Escriu també: *«En el Concili els bisbes ens ocupàrem de l'Església i també de l'home tal com és en la seva realitat íntima i existencial ja que les característiques fonamentals no canvien... A aquest home li adreçàrem paraules d'esperança en els documents conciliars, principalment la constitució* Gaudium et Spes». I lamentava, amb el Papa Pau VI, l'aparició d'*«un humanisme laic i profà que, en tota la seva terrible estatura, desafiava el Concili. Era 'la religió del Déu que es feu home que xocava amb la religió –perquè tal és– de l'home que es fa Déu'»*. Veus ací la gènesi de *«l'actualíssim problema del diàleg fe-cultura»*, que consisteix principalment en *«un diàleg que ha d'estar sempre caracteritzat per una immensa simpatia»*. I feia seves les paraules del Papa: *«Reconeixeu almenys el nostre nou humanisme, perquè també nosaltres –tal volta més que ningú– som promotors de l'home»*.

Penso que en aquesta redescoberta de l'humanisme cristià en tota la seva fondària, hem de situar-hi també per al Dr. Jubany la raó última de la seva estima i aplicació del dret.

Ell participà activament en les sessions del Concili, intervenint-hi en sis ocasions, fent aportacions en temes de la seva particular competència: dret canònic, dret matrimonial, litúrgia, diaconat permanent... De la Comissió Pontifícia dels Bisbes i del govern de les diòcesis, en fou nomenat consultor ja el 1960, essent després membre de la Comissió Conciliar que redactà el Decret *Christus Dominus* sobre la funció pastoral dels bisbes.

Bisbe marcat pel Concili

Després del Vaticà II el Dr. Narcís Jubany publicà, entre altres, estudis sobre les conferències episcopals, la missió dels laics a l'Església i dels religiosos com a col·laboradors del bisbe. Sobretot, però, com a pastor diocesà tractà d'aplicar els ensenyaments conciliars, primer a Girona (1964-1971) i després a Barcelona.

Com ho féu, fins a quin punt ho aconseguí, supera el marc i l'intent d'aquesta exposició centrada en la dimensió jurídica. Sí que em voldria fixar breument en l'impuls que tingué la seva acció de govern entorn de dues institucions postconciliars tan significatives, cadascuna en el seu ordre, com són la instauració del diaconat permanent i la modernització de la gestió econòmica a l'Església.

Referent al restabliment del diaconat permanent tingué un destacat paper, d'antuvi a nivell de la Conferència Episcopal Espanyola, on hi posà les bases adients durant el curs 1976-77, essent president de la Comissió Episcopal de Litúrgia. I després dels passos preparatoris alentats o realitzats per ell mateix, el desembre de 1978 en decretà la constitució a la diòcesi de Barcelona com *«un acte de fidelitat al Concili»*. I encara no dos anys després ordenà el primer diaca casat a les diòcesis de tot l'Estat. A partir d'aleshores, fins una quarantena se n'han anat ordenant a Barcelona durant el seu pontificat; de la qual cosa ell mateix féu una valoració ben positiva el 20 de maig de 1990, poc abans d'esdevenir emèrit. De tot això n'és testimoni de primera mà Mn. Aureli Ortín, un dels ordenats, i ho reflecteix en la seva col·laboració a *Miscel·lània* en honor del cardenal.

Per la seva banda, el principal artífex de l'empresa en l'etapa del Dr. Jubany, l'Antoni Bescompte, ens explica amb detall –tant en la seva aportació a *Miscel·lània* com en el seu llibre de *Memòries obertes d'un català laic*– allò que significà la implantació del nou ordre en l'economia diocesana, en tots els seus aspectes de fixació d'objectius –tan fonamentals per la seva entitat com ambiciosos i necessaris–, selecció de mitjans i persones, promoció d'una mentalització adient i passos donats en el camí indicat. Al Dr. Jubany li pertoca el mèrit no sols de trencar motlles dins la Conferència Episcopal Espanyola, essent el primer que nomenà un laic com a delegat diocesà d'economia, sinó també de ser-li a prop amb el seu suport i la seva demostrada confiança.

I que la fama del bon encert es féu palesa i traspassà fronteres, es pot deduir del fet que el Papa escollí el cardenal de Barcelona com a conseller en la crisi que sacsejà les finances vaticanes i el IOR, gestionades pel discutit arquebisbe Marcinkus.

Participa i viu activament la nova codificació

El Dr. Jubany seguí molt de prop tot el procés vers la reforma del Codi de dret canònic, prevista per Joan XXIII d'ençà que el 25 de gener de 1959 l'anuncià ensems amb la convo-

catòria del Concili Ecumènic. El mateix Papa creà la comissió que ho havia de portar a terme el 28 de març de 1963; però morí el següent dia 3 de juny. Aquí també la tasca recaigué sobre Pau VI, *papa de la reflexió*, que succeïa el de la *intuïció*. I ell, en efecte, inspirà i seguí ben de prop tot el decurs de l'obra de la reforma legislativa, com ho reconeix el cardenal P. Felici en ocasió de la Congregació Plenària V, celebrada els dies 20-29 d'octubre de 1981, com a pas immediat per trametre al Papa, de cara a la seva publicació, tot el cos legal. A aquesta assemblea hi fou present el cardenal Jubany, com a les anteriors, puix que formava part de la Comissió Pontifícia, i hi tingué diverses intervencions. El seu paper més destacat, però, es produí quan a última hora i a seguit d'alguns recels expressats, el Papa el prengué com a conseller immediat, juntament amb els cardenals Ratzinger –per la implicació doctrinal en algun tema– i Castillo Lara, president de la Comissió, després de la mort sobtada del cardenal Felici.

En aquesta última revisió del text preparat, el Dr. Jubany, al marge de la part que pogués tenir en la simplificació quant a càrrega doctrinal i terminològica d'algun cànon precís –*participació* dels laics en la potestat de règim de l'Església–, sembla evident que la tingué decisiva en la supressió dels tribunals contenciosos administratius a nivell de Conferència Episcopal, puix que ja es preveia la possibilitat d'un recurs jeràrquic, primer, i un altre de judicial a la Secció Segona del contenciós administratiu de la Signatura Apostòlica.

Però cal notar, d'altra banda, que en el llarg procés de la nova codificació el Dr. Jubany havia intervingut també formant part de la Comissió especial sobre la llei fonamental de l'Església, segons que ell mateix ens recorda (vegeu *La Vanguardia* de 13 de juny de 1994).

Em refereixo ara a la seva actuació posterior.

A penes publicat el nou Codi de Dret Canònic (25 de gener de 1983), el Dr. Jubany, amb l'autoritat que li era reconeguda en la matèria, tingué intervencions destacades, valorant-ne el contingut, exposant-ne les característiques. Em fixo en dues.

El 9 d'abril de 1983 pronuncià el discurs de clausura de la XVIII Setmana de Dret Canònic. Abundà en cites de Pau VI –que havia prestat una *«atenció constant al treball de la revisió»*, reunint manta vegades la Comissió Central, marcant clarament les directrius... (Cf. BOAB, febrer de 1983)–, per il·lustrar l'esperit que es volia infondre a la nova codificació, la funció del dret en l'Església –*«el mateix dret i la potestat pastoral s'entenen teològicament per comunicar la pau de Crist, que és obra de la justícia, no humana sinó divina»* (4.II.77)–, la seva relació amb la teologia –el contingut de la *Lex Fundamentalis* és resultat de la *«introspecció místico-ètica de l'Església»* (19.I.70)– i la preocupació que expressava el Sant Pare, ja des de 1968 (25.V), per la recepció i compliment del nou Codi, a causa del culte desorbitat de l'autonomia personal... Això Jubany ho trasllada a la

situació present, per la prevalença del positivisme jurídic en els estats moderns democràtics, i el pes sovint decisiu que s'atorga a l'opinió pública de cara a allò que cal legislar. I adverteix que nogensmenys a l'Església li toca vindicar que no tot allò que és legal (civilment parlant) és moral.

Ja abans d' aquest discurs, la revista *Ecclesia*, en el seu número 2111, publicava un article de l'arquebisbe de Barcelona datat el 10 de gener de 1983 (reproduït després a *Documents d'Església*), on el seu autor justifica la promulgació del nou Codi dient que *«Crist va instituir i mantè constantment la seva Església –comunitat de fe, esperança i caritat– com un tot 'visible' alhora que espiritual. Per això té necessitat d'una estructura, amb institucions que afavoreixin entre tots els seus membres aquelles relacions que s'ordenen al bé de cadascú, com també al fi de l'Església»*. Poc més avall afegeix: *«L'existència i el compliment d'unes lleis canòniques no equivalen en absolut a aquest 'juridicisme' que constitueix una veritable degradació de la llei»*.

Sosté el Dr. Jubany que el nou Codi respon al que hom desitjava, perquè comporta un *aggiornamento* de l'antiga matèria del dret –abrogant, remodelant...–, per fer-lo coherent a la rica herència del Concili Vaticà II i regular les noves institucions nascudes del mateix Concili (més avall cita: sínode de bisbes, conferències episcopals, consells presbiterals i pastorals, regions eclesiàstiques...).

Ara, segons el seu parer, la primera de les innovacions consisteix en la nova sistematització orgànica de tot el material legislatiu. *«El nou dret* –escriu– *té en compte l'eclesiologia sorgida de les aules del Concili. Per això la divisió del Codi és totalment distinta. Conté set llibres»*. Després del primer, que conté les normes generals, es deté en el segon, *«que tracta del poble de Déu. S'hi troba una enumeració dels drets i deures dels laics. Aquests textos estaven en el projecte d'una llei fonamental, que, per diferents raons, no va prosperar»*. Es parla després *«dels clergues i del dret d'associació en l'Església»*, la constitució jeràrquica d'aquesta, esglésies particulars, amb els òrgans de col·legialitat, instituts de vida consagrada (incloent-hi els instituts seculars)... La resta dels llibres corresponen respectivament al *munus docendi, munus sanctificandi*, béns temporals, dret penal, dret processal.

Essent impossible esmentar en breus paràgrafs les altres innovacions que s'hi contenen, l'autor escull mencionar les següents: la divisió de les persones jurídiques en públiques i privades, amb gran incidència pastoral, *«sobretot en el camp del dret d'associació i en la qualificació i control dels béns temporals»*. Cita també en particular *«una noció del matrimoni més acomodada a la doctrina del Vaticà II...»*.

Acaba reivindicant que *«al si de l'Església catòlica, com a societat visible que és (a més d'espiritual), la disciplina és necessària. Es tracta d'aquella 'gran disciplina'»* –de què

parlà Joan Pau I–, que és la que conté *«les normes més fonamentals del dret»* i que *«és un dels elements constitutius de la comunió eclesial»*.

En el mateix número del BOAB apareixen altres dos articles sobre el Dret a l'Església i Característiques del nou Dret Canònic, apareguts ja a *La Vanguardia* i que completen tota la visió del tema.

Ara voldria fixar-me en dos aspectes concrets, en el camp de la defensa i aplicació del dret, en els quals excellí especialment, al meu entendre, el cardenal Jubany, en el desenvolupament de la seva tasca pastoral.

A. Drets fonamentals de la persona

Acabem d'escoltar el Dr. Jubany referint-se a aquests i esmentant en particular el reconeixement i nova regulació del dret d'associació, així com de les persones jurídiques en l'Església, de més *incidència pastoral* que el que aparentment podria semblar.

El nostre cardenal troba ocasió de parlar del dret d'associació en comentari a la 3a edició de la tesi de Mons. Martínez Sistach: *Las asociaciones de fieles* (Cf. *La Vanguardia*, 13 de juny de 1994). Posa en relleu el canvi experimentat en l'*«enfocament de l'associacionisme en l'Església»*: si en la legislació de 1917 *«el principi jeràrquic era l'element insubstituïble de cohesió en tota l'Església i el que donava l'ésser com a grup social en ella»*, ara *«el principi de sociabilitat radica més aviat en la dignitat radical i primària dels batejats, units en la missió comuna de tot el poble de Déu»*.

Això es plasma en *«la promulgació d'uns principis jurídics fonamentals en l'actual Codi»*, llistat de drets i deures bàsics, que *«tenen el seu origen en la sociabilitat antropològica dels fidels... i la sociabilitat cristiana... La dignitat de la persona humana, com a ésser creat a imatge de Déu, i la seva dignitat de vinculació al cos de Crist...»*.

Un dels drets fonamentals que se n'enumeren és el d'associació dels fidels. El c. 215 els reconeix el dret de fundar i dirigir..., obrint així la porta a una *«peculiar varietat i vitalitat»* pròpia d'aquesta *«nova època associativa»*.

Aquí la llei positiva té la delicada missió *«d'ordenar l'exercici dels drets fonamentals»*. I si el Concili, parlant del dret d'associació, es limità a dir que calia *«salvaguardar la deguda relació amb l'autoritat eclesiàstica»*, el Codi ho ha previst diversificant entre les associacions públiques que recolzen en l'autoritat eclesiàstica i les privades que es basen en la justa autonomia.

Un altre aspecte de la pràctica canònica i mestratge del Dr. Jubany es refereix al camp de les persones jurídiques i fundacions. Aquí la seva experiència és antiga, com en dóna fe l'advocat Josep M. Vilaseca i Marcet (segons ja he indicat al començ), el qual arribà a ser gran especialista en la matèria. Evoca la seva personal trajec-

tòria que el posà en contacte *«molt sovint amb el Dr. Jubany, jutge del Tribunal de Testaments i Causes Pies del bisbat, professor de dret canònic del Seminari de Barcelona i, com és sabut, un gran jurista, a qui podia demanar ajuda per resoldre els problemes que em plantejaven moltes vegades aquests assumptes».*

Diu que hi aprengué moltes coses sobre diferents instituts eclesiàstics i la seva correspondència amb entitats civils, pies fundacions i persones morals col·legiades, entre les quals s'incloïen les associacions de fidels per a finalitats de pietat, caritat o apostolat. També hi aprengué el sistema jurídic de propietat eclesiàstica.

Després de referir-se l'autor als canvis operats amb el nou Codi de 1983 –com després parla de la nova situació a l'Espanya democràtica–, alaba el paper de suplència que pogué exercir l'Església. Diu que puix que aleshores s'impedia l'exercici del dret d'associació o se'l controlava desmesuradament, *«calia cobrir l'exercici dels drets fonamentals de la persona humana mitjançant la creació d'associacions i fundacions eclesiàstiques, en una funció de suplència de l'Església per a la qual trobava sempre la millor col·laboració del Dr. Jubany».*

I, referint-se a temps més recents, diu destacadament: *«En la regulació de les entitats eclesiàstiques que vaig assessorar, em plau de constatar que sempre vam arribar a un acord sobre les competències de l'Ordinari diocesà del dret de visita, de la dissolució de les entitats o de l'aprovació canònica dels components dels seus òrgans de govern. Fins tractant-se d'entitats no eclesiàstiques constituïdes per persones cristianes, vam reservar més d'una vegada –per voluntat dels fundadors– uns drets d'intervenció de l'autoritat eclesiàstica en el seu funcionament».*

Adverteix que quan alguna entitat de les assessorades ultrapassava l'àmbit d'una diòcesi (regularment Barcelona), se solia actuar sense dificultat procurant que les altres del territori s'hi adherissin.

No puc acabar aquest apartat sobre drets fonamentals sense recordar que l'últim càrrec que exercí el cardenal Jubany al si de la Conferència Episcopal Espanyola fou el de president del Comitè pro Vita, càrrec que tan bé encaixava tant amb el seu domini de la matèria i sensibilitat com amb el seu reconegut prestigi. En qualitat de tal presenta dos fulletons: 100 qüestions sobre l'avortament i 100 qüestions sobre l'eutanàsia.

En ambdós casos adverteix que es vol presentar el tema amb rigor científic i accessibilitat i senzillesa en l'exposició, havent participat en la seva redacció persones especialitzades en els més variats camps, entre ells el jurídic. Les seves breus paraules de presentació van al nucli fonamental. S'han proposat *«estudiar el valor i la dignitat de la vida humana des de la peculiar òptica que implica el tractament monogràfic d'un problema d'actualitat»*, com ho són els dos esmentats.

En la presentació del segon fulletó diu singularment que en el nostre temps, *«mentre creixen sentiments d'idees molt conformes amb la idea d'home, de justícia i de drets humans subjacents en aquest treball..., a la vegada s'imposen en les nostres societats pràctiques incompatibles amb la dignitat humana».*

Hom pot notar que el Dr. Jubany tocà aquests mateixos temes en comentaris d'opinió a *La Vanguardia*, a fi d'aclarir conceptes i refermar conviccions en defensa d'una veritable *cultura de la vida*: en l'àmbit de l'avortament (11.7.1995) i de l'eutanàsia (de 30.3.1993).

I quant al tema primer, el BOAB de febrer de 1983 ens ofereix uns ensenyaments del cardenal, contestant a unes preguntes que se li fan a través dels MCS. Afirma singularment: hom parla que cal una *moral cívica*, un *rearmament moral...* Per aconseguir-ho *«cal tenir en compte els valors ètics objectius, que estan per sobre de tot positivisme jurídic».*

Després d'excloure qualsevol motivació per a l'avortament (terapèutic, eugenètic, fecundació per violació...) i recalcar que el Vaticà II sintetitza *«la missió de l'Església com a defensora de tots els drets fonamentals de la persona humana»*, se li planteja la qüestió subtil de la diferència entre una legislació favorable al divorci i la que preveu *«una despenalització en casos restringits».* Sobre això manifesta el seu parer dient que *«es tracta de dues expressions que en la pràctica signifiquen el mateix: donar llum verda a la pràctica de l'avortament provocat, en una mesura més o menys àmplia. La meva resposta és negativa... L'Estat no és font originària ni amo de cap dret fonamental de l'home i menys de la seva vida... Per tant el legislador ha de 'prohibir' l'avortament... Una despenalització en el nostre país atemptaria impunement contra la vida i augmentaria els mals que intenta reduir, com passa en els països avortistes. Sense una pena la llei prohibitiva manca de la força coercitiva que li cal per al degut compliment».*

Però hi ha lloc a considerar circumstàncies atenuants o eximents en els casos límit citats. *«Perquè és conforme a la justícia tenir en compte, a més de les causes agreujants, les atenuants, que poden reduir en alguns casos la culpabilitat i el dol».* Però cal que la llei ho precisi bé. Com cal una valent política familiar al servei de la vida, anar a les causes de l'avortament i ajudar a superar-les.

B. Visió publicística de l'Església

Al Dr. Jubany no li faltaren ocasions en la seva vida de reflexionar i moure's en el camp intricat del paper de l'Església al si de la societat, i més concretament les seves relacions amb l'Estat. Certament que l'òptica seria bon punt diferent quan ho feia a la dècada dels 40-50, explicant dret públic eclesiàstic –en la perspectiva de l'Església societat perfecta i l'Estat confessional, com a tesi catòlica– i quan li calgué afrontar els reptes vers la independència del poder polític, sortejar les friccions puntuals del final

del franquisme i entrar en el nou clima de la transició i l'Estat democràtic i aconfessional. Cert que havia fet un aprofundit reciclatge en l'etapa del Concili, i encara abans amb els discursos i missatges de Pius XII en el tema de la *hipòtesi* i la *tesi*, i la relació entre estats de posicionament confessional diferent.

El Dr. Jubany –i no pas ell sol!– solia comentar que en la declaració sobre la llibertat religiosa (DH) veia un dels trets més innovadors i potencialment revolucionaris del Concili. A més, els temes sobre l'Església i les seves relacions amb el món havien estat cabdals en el Vaticà II.

El mestratge al respecte del nostre bisbe postconciliar està farcit de lúcids ensenyaments i preses de posició equilibrades. En quant aquestes últimes, són prou significatives les seves actituds de suport al seu bon amic el Cardenal Tarancón en situacions puntuals i extremadament delicades, com foren l'enrenou polític que comportà l'homilia del bisbe Añoveros l'any 1974 i quan es tractà de frenar un nou concordat, que s'anunciava imminent, a les acaballes de la dictadura. Prou que se'n fa reflex el cardenal Tarancón en el llibre de les seves *Confesiones*. Hom hi percep que la intervenció de Jubany no tingué el mateix protagonisme, però feta des d'una major discreció, resultà igualment necessària i eficaç.

Una cosa semblant cal dir quan un eminent purpurat mostrava recels entorn del text de la nova Constitució, veient-hi un tuf agnòstic, i Jubany amb altres dos purpurats degueren treure ferro a la qüestió. En aquest sentit són prou significatives les seves glosses dominicals de 4 i 11.2.1979 sobre Llibertat religiosa i Constitució. Escriu que la nova Constitució (art. 10.2) es remet a la Declaració Universal de Drets Humans i als tractats i acords internacionals corresponents com a font d'interpretació dels drets fonamentals i les llibertats que aquesta reconeix. Entre aquests hi ha *«la llibertat religiosa i de culte, dels individus i les comunitats»* (art. 16.1). Assenyala que segons el Vaticà II (DH 6) *«la protecció del dret a la llibertat religiosa pertoca, segons la manera pròpia de cadascú, tant als ciutadans com als grups socials, tant als poders civils com a l'Església i a les altres comunitats religioses, d'acord amb la respectiva obligació envers el bé comú»*; ensenya que la llibertat religiosa és un dret inalienable de la persona humana, que tots hem de respectar. Així, doncs, en el futur qualsevol llei persecutòria d'una religió fóra anticonstitucional. L'únic límit es posa en les justes exigències de l'ordre públic protegit per la llei.

Escriu en la segona glossa que, segons la Constitució, el punt de referència de les relacions Església-Estat ja no serà la confessionalitat catòlica de l'Estat, sinó la llibertat de l'Església en el marc de la llibertat religiosa de tots els ciutadans. Ara bé, llibertat religiosa no vol dir indiferència, desconeixement, negació de les realitats transcendents.

La finalitat de l'Estat és procurar el bé comú temporal dels ciutadans; del

qual formen part els valors morals i religiosos, en els quals –com en el terreny de la ciència, filosofia, art– l'Estat no és competent, però els ha de protegir; això *«equival a fer el possible per tal que no manquin als ciutadans els mitjans per exercir els seus drets i complir els seus deures en matèria religiosa»*.

Aquestes idees, en un context més ample, les havia exposades ja el Dr. Jubany en un text que segurament és el més emblemàtic i millor elaborat en la matèria: la seva conferència donada al Club Siglo XXI, de Madrid, el 21 de juny de 1979 (el text complet es troba a BOAB de setembre del mateix any), amb el títol *Neutralitat política de l'Església: fonaments i conseqüències*.

Aclareix en primer lloc (I) que neutralitat no vol dir indiferència, sinó no bel·ligerància en el sector estrictament polític.

Constata, parlant del moviment pendular de la història (II), que en nom d'una *política evangèlica* s'han desenvolupat integrismes tant d'esquerres com de dretes, però que l'Església no pot acontentar-se amb una simple funció criticosocial ni amb observacions generals capaces de qualsevol concreció; cal arribar a normes pràctiques malgrat els riscos.

Es fixa en la peculiar problemàtica espanyola (III), reconeix que hi ha una insuficient clarificació teològica d'aquesta matèria i que, davant la recent aprovació de la Constitució, els creients som invitats a trobar el nostre paper...

Parla a continuació (IV) de la llibertat religiosa i la distinció entre societat política i Església, quant a orígens, ordenaments, objectius, mitjans... S'imposa per tant una diferenciació real i pràctica.

Això no obsta perquè hi hagi unes legítimes influències mútues entre societat política i cristianisme (V): si bé l'Església, quant als seus elements civils i temporals, depèn de l'única societat civil, té dret a viure en unes condicions jurídiques almenys semblants a les dels altres grups afins que hi ha a la societat, segons les exigències de la llibertat religiosa regulada i garantida per l'Estat. Ensems recalca la impossibilitat que l'Església imposi als seus membres estructures, associacions o partits estrictament confessionals, com si aquests fossin els únics que escauen als *bons catòlics*: no hi ha programa o ideologia única exigida per la fe cristiana. *«Una efectiva pluralitat d'opcions és part integrant del bé comú»*, segons que reconegueren els bisbes d'Espanya el 1973. I *«una mateixa fe cristiana pot conduir a compromisos diferents»* (*Octogesima adveniens*).

La part potser més saborosa d'aquesta dissertació és quan el Dr. Jubany parla de la funció *nutrícia* de l'Església, com aportació concreta i ferment de la societat (VI), bo i afirmant les influències d'aquesta en la vida política –consideració complementària del que s'ha dit abans–, tota vegada que essent la seva missió específicament religiosa, és portadora d'una visió de l'home com a imatge de Déu, subjecte de drets i obliga-

cions, amb les conseqüents exigències en l'ordre moral. Ha d'oferir aquesta seva visió a la societat entera, i serà més o menys viva en la mesura que s'encarni en la vida real. La seva funció *nutrícia* es mou en l'ordre dels valors i ideals que té l'obligació d'oferir a la societat; funció que aquesta, si és lliure i democràtica, ha d'acceptar.

A partir d'aquesta funció *nutrícia* de la societat, a l'Església li correspon una acció crítica i una profunda resistència contra moviments, programes polítics, lleis, institucions, que pretenen objectius o pràctiques contràries a la recta concepció de l'home i el valor suprem de la persona. Per tant l'Església, si bé políticament neutral, no és indiferent i ha de tenir un veritable influx real, en matèria de justícia, honestedat, promoció, igualtat d'oportunitats... i per anar contra el frau, l'explotació, la corrupció, l'abús de poder, el menyspreu dels dèbils i les minories...

Recalca després (VII) la importància d'aquesta funció *nutrícia*, i diu que *«la missió de 'ferment' per part de l'Església, en favor de la societat –en l'ordre prepolític de les idees i valors morals, de les imatges globals de l'home i de la vida–, és una funció que té una importància de primer ordre en el si de la societat democràtica»*, donat que aquesta té el risc de buidar-se èticament.

A continuació reclama que *«en una societat democràtica hi ha d'haver grups socials, religiosos o simplement culturals, que s'ocupen d'una irrigació espiritual i ètica dels ciutadans, per tal que després ells, en el lliure exercici dels seus drets i la seva participació política, transmetin a l'Estat el reflex d'aquestes sensibilitats morals que exigeixin als que aspiren al poder polític o l'exerceixen, el respecte, la protecció i la promoció d'aquesta saba espiritual sense la qual no pot existir una societat lliure ni una ciutadania responsable»* (porta la cita de *Octogesima adveniens*, n. 25).

La riquesa dels conceptes suara expressats mereix una reflexió, ni que sigui de passada. En moltes altres ocasions el Dr. Jubany havia remarcat la importància de corporacions, institucions i cèl·lules dinàmiques en general a l'interior de la societat civil per comunicar-li vida, sentit ètic, ideals... Aquí podríem situar el paper imprescindible de la primera i més bàsica de les societats naturals: la família, sobre la qual –valors humans viscuts al seu si, formació integral que es proporciona als fills, etc.– tan lluminoses ensenyances ens deixà (pensi's només en tantes glosses dominicals dedicades a la família, articles d'opinió a *La Vanguardia*, etc.).

Seguint el fil de la seva conferència, el Dr. Jubany es fixa en l'últim apartat (VIII) en algunes qüestions concretes, i sosté que allò formulat suara no vol dir que on hi ha majoria catòlica les normes morals del catolicisme hagin de passar al pla jurídic per via d'imposició política a tots els ciutadans. I fa dues observacions al respecte: 1a, el pas de l'ordre moral i religiós al polític no és immediat, sinó passant per unes valoracions de la rea-

litat; 2a, l'ordre moral cristià comporta respecte a les minories que pensen diversament, i porta a col·lació el tema del divorci amb la presa de posició de la Comissió Episcopal de la Doctrina de la Fe, de 1977, adduint que hi ha un conflicte de valors en una qüestió de fet, que el governant ha d'afrontar amb prudència política, tot i respectant el valor i efectes del matrimoni sacramental...

Però *«hi ha també altres tipus de qüestions directament agressives contra els principis fonamentals de la convivència humana»*: quan es va contra *«algun dels drets humans fonamentals... llibertat d'expressió, respecte de les minories... el dret a la vida i a la integritat física i moral...»*.

La conclusió és que hem d'acostumar-nos tots a una nova societat que permeti resoldre el tema de l'estatut jurídic de l'Església, de les relacions justes entre la societat política i aquella. Les orientacions del Concili Vaticà II contenen elements suficients per assolir una autèntica pau religiosa. I demana en nom de l'Església als altres grups que s'esforcin per comprendre'ns *«tal com som ara o pretenem ser sincerament»*, deixant enrere recels i comptes pendents...

Una gran lliçó de dret públic eclesiàstic actualitzat, embrionàriament prospectada dos anys abans en la conferència donada a l'Ajuntament de Vic sota el títol *L'Església i les diferents formes polítiques. Anotacions a l'opuscle 'Pius IX', de Jaume Balmes*, on particularment, després de l'anàlisi del llibre, es fixa en el capítol on Balmes exposa el seu pensament sobre religió i llibertat. Tot ponderant la seva valoració dels sistemes polítics dels anys 1840, hi veu el conferenciant una genial intuïció, no sabent destriar *«si és més admirable que Balmes s'atrevís a plantejar aquesta qüestió o que s'inclinés a favor del sistema polític fonamentat en la llibertat»*. Es refereix a la següent afirmació del filòsof: *«Per aquest esperit de llibertat que envaeix el món civilitzat i es dilata per totes bandes com un riu que es desborda, hem de tenir por que sucumbeixi la religió? No. L'aliança de l'altar i del tron absolut podia ser necessària al tron; però no a l'altar»*. Ja en el seu temps el filòsof de Vic, en la mesura que podia, trencà una llança a favor de la llibertat religiosa!

Si això val en el camp del dret públic, no menys bàsiques han estat les ensenyances del nostre cardenal en el camp dels drets fonamentals de les persones i associacions al si de l'Església i la societat, com he tractat d'expressar al llarg d'aquesta breu exposició.

El Seminari de Pastoral Urbana del CEP

JOSEP BOIX, prevere. Barcelona.

Uns quants capellans de Barcelona ens reuníem per reflexionar sobre la problemàtica de la parròquia urbana, ja al final dels anys setanta. El treball durà uns vuit anys.

L'any 1991 es reprengué la feina, però amb una visió més àmplia. No es tractava pas de reflexionar sobre la parròquia urbana, sinó sobre la pastoral urbana. Vèiem clar que l'home de la ciutat difícilment queda enquadrat en la vida urbana. Cada vegada és més nòmada, viatja més (caps de setmana, estiu, vacances...) i la parròquia, certament necessària, és també insuficient per respondre a les seves inquietuds. Per això convé avui plantejar la pastoral amb més amplitud.

El Seminari actualment està format per deu capellans de Barcelona, Girona i Vic.

Objectius

Es podrien resumir en els següents punts:

– Prendre el pols d'una forma permanent del món urbà (on som, en quin moment vivim, canvis, necessitats, reptes...). És una reflexió a partir de la problemàtica de parròquia de diferents bisbats, que acullen, en diferents èpoques de l'any, les mateixes persones. I totes, les que van i vénen, les que hi viuen d'una forma més estable, tenen les característiques del que en diem món urbà.

– Posar en comú les experiències pastorals que els components del grup estem vivint i aprofundir-les per veure si estan en sintonia amb la línia marcada pel Concili Vaticà II, i més recentment pel Concili Provincial de la Tarraconense.

– Deixar qüestionar l'acció pastoral que ja estem fent per les aportacions, pel diàleg, punts de vista i sentit crític dels companys.

– Arribar a conclusions, o almenys a un tarannà o a una mentalitat, que ajudin la nostra pastoral a donar unes respostes evangelitzadores que l'home i el món actual reclamen.

Pla de treball

Durant aquest curs, i ampliant el grup, volem aprofundir els eixos fonamentals del Concili de la Tarraconense. Pretenem d'aquesta forma conèixer millor les línies mestres que afecten la pastoral urbana i així potenciar les resolucions que poden millorar la nostra acció a tots els nivells (parròquia, moviments, arxiprestat, diocesà, interdiocesà...).

Valoració del treball realitzat

Hi ha molts aspectes positius -ho és la trobada mateixa- on compartim les nostres inquietuds i satisfaccions. El clima de diàleg i la llibertat d'expressió. Respecte i interès per les aportacions dels companys. Esperit crític però estimant molt l'Església. Tarannà obert del grup. Tots maldem per una Església més evangèlica i més atenta i dialogant amb els goigs, les inquietuds, les esperances i els problemes de l'home d'avui. I també, finalment, un gran valor que anem descobrint cada vegada amb més intensitat: la constatació, almenys en les ciutats, que la situació és la mateixa a tot Catalunya; per això, una pastoral conjunta de totes les diòcesis no és de cap manera el determini polític d'un nacionalisme exacerbat, sinó una necessitat ineludible per proclamar millor la *bona notícia* de Jesús. Som una realitat humana i social molt homogènia i que demana una resposta conjunta de les esglésies amb seu a Catalunya.

També hi ha nombrosos aspectes negatius, com són la manca de vigor en les nostres exposicions, divagació, dispersió, manca de mètode de treball clar... Hem tocat molts temes, però no s'ha acabat d'aprofundir.

L'orientació del treball d'aquest any sobre el Concili de la Tarraconense, pensem que pot consolidar els aspectes positius de les nostres reunions i disminuir els negatius. Així ho esperem.

Col.loqui Europeu de Parròquies. Udine (Itàlia) 7-11 de juliol

En el camí d'Emaús.

Com podem afavorir el trobament amb el Crist?

IGNASI MORA, prevere. Vilafranca del Penedès. Barcelona.

Ja és prou coneguda de molts de nosaltres la trobada internacional anomenada Col·loqui Europeu de Parròquies.

Iniciat l'any 1961 a Lausanne (Suïssa) i fundat per un sacerdot francès, el pare François Connan, l'any 1959, amb una resposta molt positiva per part de preveres i laics de molts països europeus, el Col·loqui intenta donar camins de resposta a les qüestions d'àmbit pastoral parroquial que són tema d'inquietud per a l'Església i l'home d'avui.

Enguany tindreu el Col·loqui internacional a la bella ciutat d'Udine (nord d'Itàlia), del 7 a l'11 de juliol proper, sobre el tema que hom anuncia en aquest escrit.

Mn. Vidal Aunós, actual rector de Santa Maria del Pi de Barcelona, fou l'iniciador i el primer promotor des de les nostres diòcesis de Catalunya, com també el recordat i estimat Mn. Joan Oriol, el qual treballà moltíssim en molts dels col·loquis celebrats, sobretot en el de Tarragona (1985).

Actualment, la representativitat de la nostra delegació en el CI del CEP està formada per un prevere i un laic: la senyora Maria Gibert, catequista i membre del Departament de Catequesi Familiar de la diòcesi de Barcelona, i un servidor, rector de Santa Maria de Vilafranca del Penedès.

L'estiu passat tinguérem la tradicional trobada de la nostra delegació a Sant Andreu de Llavaneres (Barcelona), durant el primer cap de setmana de juliol, i concretament a la residència Llar Marista d'aquesta població del Maresme. Hi participaren trenta-cinc persones. La tasca va consistir en la revisió de l'anterior Col·loqui Internacional, celebrat a Praha (Txèquia) durant els primers dies de juliol de l'any 1995, i algunes aportacions per a la preparació d'aquest proper Col·loqui d'Udine.

A partir del nostre treball a Sant Andreu de Llavaneres i de la reunió del CI a Budapest durant el passat mes d'octubre, voldria oferir unes primeres reflexions que servissin d'ajuda i aportació alhora per al treball d'Udine. Es tracta simplement d'unes reflexions per a *l'evangelització de l'home d'avui.*

1. La celebració del Concili Provincial

Per a les diòcesis de Catalunya fou aquest un fet singular, el qual inicia ja l'etapa de l'aplicació de les seves conclusions.

I per a tot l'Estat espanyol el Concili esdevé un signe per a un treball al servei de l'evangelització dels nostres pobles i cultures, en un context de societat postcristiana i en el marc de la realitat de l'Europa d'avui.

«Sentim el goig–diu el Concili– *d'anunciar l'Evangeli del Regne de Déu, i el vivim en la nostra societat concreta, marcada per la secularització i pel pluralisme, i en la preparació del nou mil·lenni que ja és aquí.»* (Cons. Prov. 1a).

Secularització i pluralisme, finals de segle... Heus ací tres característiques d'àmbit universal i eclesial, i que donen peu a configurar un marc adequat vers una serena reflexió sobre el proper Col·loqui Europeu de Parròquies: *cercar el veritable camí d'Emaús*.

Volem que el Col·loqui esdevingui *veritable camí d'Emaús* per a l'home i la dona europeus, marcats sovint pel desencís, tot fent camí amb solitud, però acompanyats per Aquell qui esdevé l'Invisible, i el qual és la font de l'amor.

Per tant, sentim el goig de proclamar l'Evangeli: *anunci de l'amor i la vida de Déu* a totes les persones i pobles, conscients que Jesús fou qui visqué en plenitud l'Evangeli en l'amor, i que cal de nou anunciar-lo, celebrar-lo, viure'l i participar de la seva vida, a cada persona i a cada grup de la nostra societat i de la nostra Església.

El Col·loqui es qüestiona com es pot afavorir el trobament del Crist en el veritable camí d'Emaús.

Descriurem alguns trets que configuren aquest camí i demanen resposta de valors veritablement pastorals per part de la nostra Església.

2.a) Un món marcat pel desencís

Els dos deixebles partiren de la ciutat de Jerusalem marcats per l'actitud del desencís. Per a ells, tot s'havia acabat. El retorn a casa n'era tota una realitat.

El nostre món d'avui, secular i pluralista, marcat per una gran dosi d'individualisme i de tècniques sense mística, marcat fortament per la societat de la buidor, provoca l'allunyament de Déu. Ell no interessa en la notícia d'avui portada pel sensacionalisme, pel soroll i per la velocitat; deixa a la cuneta tot aquell qui no puja al tren de la vida actual. I d'ací en neixen persones que s'autocontemplen en el seu propi mirall, en comptes d'esguardar la vida humana per les finestres de l'altruisme i de l'esperit. L'home d'avui té el perill de retornar al si matern des d'on ha donat els seus primers passos.

Com crear autèntics espais-finestra que donin possibilitat a l'home con-

temporani de fer camí d'Emaús a la llum de la seva autorealització? Com iniciar un autèntic camí, amb la mirada posada en l'esdevenidor?

b) Ensenyar a fer camí amb els altres, i acollint l'Invisible

L'home d'avui fa camí amb els altres (l'Església). Amb els altres, cal ser company de camí i donar resposta i llum als esdeveniments. I pels altres, llançar-se i obrir-se vers el camí que hom ha de recórrer.

Saber acompanyar les persones: heus ací una tasca evangelitzadora, i d'autèntic camí d'Emaús. I, des d'Aquell que és l'Invisible, el qual camina amb nosaltres, i que es revela com la Paraula de la Vida. Crist vol estar al costat de l'home concret i donar-li la *bona nova de la Vida.*

Cal trobar camins que esdevinguin Paraula (catequesi), diàleg (comunicació), propostes (estil de vida). Calen *camins catecumenals concrets* amb els quals l'home i la dona de la nostra societat retrobin el sentit de la vida i Aquell que camina amb ells com l'Invisible.

Només amb el qui és l'Invisible (Crist-Paraula) pot *veure* i restar il·luminada la seva vida; només amb la Paraula pot entendre les paraules i el diàleg, només amb el diàleg pot fer camí amb els altres.

El Col·loqui d'enguany faria un gran servei a la pastoral d'avui si donés resposta als *camins catecumenals* que caldria iniciar, promoure i encoratjar.

c) L'Invisible es fa comensal

La celebració dels sagraments, i en concret l'eucaristia, és la trobada del Crist-Senyor amb tots aquells que fan camí a Emaús, que s'acosten a la taula de la vida i prenen el pa de la fraternitat, del diàleg, de la convivència.

L'Església està cridada a ser *la llar de finestres obertes a la vida,* que aculli, que ensenyi a escoltar, que estigui al costat de tots els qui cerquen, que qüestioni i mostri la Paraula i que en faci catequesi i camí catecumenal, que convidi a entrar a la llar de la convivència i de la fraternitat, i que celebri amb tothom el sopar del Senyor.

La vida de l'Església és tot el camí d'Emaús ací en aquest món. No hi ha, per tant, un temps per evangelitzar i un altre per sacramentalitzar. El camí del creient ho és tot, i és tota la vida que cal impregnar-la de la saba de l'Evangeli.

Tot el camí d'Emaús és obra d'evangelització.

3. La gran oferta de l'Església

Sempre és i serà la *bona nova* de la vida de Jesús; en les seves grans vessants de confessar, celebrar, viure i predicar.

La gran tasca de l'Església en l'albada del segle XXI serà –creiem– ensenyar l'home d'avui a:

Veure la realitat: assumir-la, qüestionar-la, unificar-la sense mirar enrera, i obrint camins de futur i d'esperança.

Ensenyar l'home a obrir-se a la vida i als altres, a l'Altre, que és Paraula i Catequesi.

Decidir-se per la vida: heus ací una tasca de veritable educació i mestratge. Treballar amb les persones per l'afany per l'Invisible. Ell és el *llibre vivent de l'Evangeli.*

Entrar a la llar d'Emaús: la comunitat eclesial, i asseure's a taula amb Aquell que veritablement la comparteix. Celebrar la seva presència, obrint els ulls al seu esguard.

Oferir la vida nova, sortint de la llar i anant a trobar tots aquells que ens esperen.

Barcelona

FRANCESC ROMEU, *corresponsal*

L'enterrament del cardenal Jubany i també d'una època

El 28 de desembre passat a la tarda es va celebrar la missa exequial i l'enterrament a la catedral de Barcelona del cardenal Narcís Jubany, arquebisbe emèrit de la diòcesi barcelonina del 1972 al 1990. El cardenal Jubany va morir, amb 83 anys, el dia de sant Esteve a la seva residència particular dels pares Camils, al Guinardó, després d'un llarg període d'alts i baixos del seu estat de salut, sobretot després de l'estiu passat. Durant tot el dia anterior a l'enterrament, el seu cos va estar exposat al centre del cor dels canonges, a la catedral. Una capella ardent oberta a totes aquelles persones que volguessin donar l'últim adéu-siau a un arquebisbe considerat per tothom com *«un bon pastor de la nostra diòcesi»*, en paraules del cardenal Ricard M. Carles, el seu successor.

Per la capella ardent instal·lada a la catedral van passar més de 25.000 persones, la qual cosa s'ha interpretat com un signe d'afecte i de reconeixement popular cap a la seva persona i el seu tarannà. Considerat per tots com un home d'esperit obert i tolerant, avesat al diàleg però també al govern. La diòcesi de Barcelona ha demostrat una vegada més –i també, alhora, com feia molts anys que no havia fet– que estima profundament els seus bisbes. I, sobretot, també sap reconèixer quan els seus bisbes s'han estimat la gent i la complexa realitat diocesana. La gran desfilada de gent davant del fèretre així ho feia pensar, com també ho va demostrar la gran gentada que omplia de gom a gom la catedral de Barcelona i les seves portes d'accés la mateixa tarda de l'enterrament.

Aquella tarda, a l'interior de les naus de la catedral, hi havia més de 3.000 persones. Una mala organització a l'hora de combinar els quatre grans grups que aplegava la celebració (bisbes i concelebrants representatius, autoritats, capellans i diaques, i poble fidel) va deixar molts capellans a peu dret enmig del cor i molts fidels drets pels laterals. Una vegada més la catedral va mostrar més els seus inconvenients que no pas els seus avantatges per a aquestes celebracions, i els organitzadors també van mostrar el seu descontrol. És un dels aspectes que els canonges de la catedral haurien d'estudiar més atentament i de tenir-ne cura.

La celebració exequial va ser senzilla i molt austera, sense cap mena de

fastuositat –tal com ell mateix va viure la seva vida i tal com ell també va voler que fos el seu comiat. L'única ostentació o luxe només podia ser el gran nombre de fidels, diaques, capellans i bisbes que van voler participar en la celebració. Per això, en el record de la celebració potser només ens quedarà una sola i única imatge: quan, al final de tota la celebració, dins ja de l'enterrament i en el centre geomètric de la catedral, enmig del gran nombre de capellans revestits i drets que omplien el cor dels canonges, desapareixia el fèretre del cardenal Jubany per ser conduït cap a la cripta de les tombes. En aquella imatge es fonia i desapareixia un cardenal entre els seus preveres, entre la seva gent. El color fosc de la fusta desapareixia entre els tons blancs i morats dels capellans.

Desapareixia, així, *«un home, un gran home d'Església, un gran senyor cristià»*, tal com el va definir Josep M. Aragonès quan, al final de la celebració, va evocar –amb una gran estimació i veneració– la figura del cardenal Jubany. Durant l'homilia, el cardenal Carles també havia tingut paraules d'estimació i reconeixement per la figura del cardenal Jubany i pel seu tarannà. Carles va dir que *«el cardenal Jubany va escoltar la terra –la terra de l'Església, la del Concili Vaticà II, i la del seu país– on l'Església havia de ser sal i llum. Va escoltar les ovelles, la gent. Va escoltar el cel i allò que li deia el cel, quan venia la pluja i quan venia el sol; va escrutar també els núvols, veient-los més benefactors que no pas temibles. I va caminar al davant i amb la seva comunitat, com fa un bon pastor»*.

Si fem un recurs al tòpic clàssic, podríem dir que *amb el seu enterrament també s'ha produït l'enterrament de tota una època*. I en aquest cas és cert. Amb això no volem dir que s'hagi enterrat tota una generació de persones o tots uns projectes pastorals, sinó que al darrere hem tancat i hem deixat ara una pàgina de la nostra història. Una pàgina que a Barcelona va començar amb el relleu de l'arquebisbe Marcelo González Martín (desembre de 1971); que va seguir amb l'impuls i el dinamisme de les assemblees (l'Assemblea de Preveres, el desembre de 1977, i l'Assemblea Diocesana dels anys 1980-1981), i que va acabar amb un llarg període d'interinitat i de cansament, i amb una certa dificultat per a la renovació d'uns esquemes consolidats més per la rutina que no pas pel convenciment. Aquestes podrien ser les tres etapes d'un gran pontificat. A cadascuna d'aquestes etapes, li podria correspondre un adjectiu personal: d'home pacificador, d'home dinamitzador i d'home de govern tolerant.

Arran de la seva mort, s'han fet moltes valoracions de l'*etapa Jubany*. Més encertades o desencertades, segons els posicionaments de cadascú. Tant els posicionaments que es van tenir aleshores –en els diversos àmbits de participació diocesana– com els posicionaments que es puguin tenir avui dins del govern diocesà del cardenal Carles. I en les valoracions s'ha tingut més o menys memòria.

La memòria –com molt bé tots sabem– és selectiva i molt sovint recull més allò que voldríem que hagués es-

tat que no pas allò que realment s'ha produït. O bé, s'ha fet memòria d'aquells aspectes de l'etapa Jubany que –vistos avui des d'un altre pontificat– prenen un relleu més especial. És a dir, o bé s'ha recordat allò d'abans que avui es troba a faltar, o bé s'ha assenyalat allò que abans s'havia ignorat. Tant se val. Però aquestes reflexions –que s'han fet– demostren clarament que hem assistit a l'enterrament del final d'una etapa. El bisbe auxiliar Joan Carrera, home d'un passat també en els sectors crítics però ara reconvertit en un gran possibilista, així ho ha expressat: *«la protecció del cardenal Jubany ara ja no hi és, tenim un altre arquebisbe amb un temperament i un estil diferent, i això ens ha de responsabilitzar per al nostre futur»*.

Les assemblees de Càritas

Càritas està d'Assemblea general. Es tracta d'un treball que, tal com consta en els seus Estatuts, aquesta institució diocesana ha de realitzar d'una manera periòdica –cada tres anys– per anar concretant les seves prioritats en cada moment i situació, però que aquesta vegada s'ha adequat a la divisió diocesana en demarcacions episcopals. Càritas és –des de sempre– una de les institucions diocesanes que ha trobat la millor manera de treballar en la divisió territorial diocesana, abans amb les zones pastorals i ara amb les noves demarcacions episcopals.

El treball que actualment s'està desenvolupant és una reflexió plural i oberta a tota mena de grups, creients o no creients, parroquials o de moviments i associacions, de grups de Càritas i de voluntaris, o bé d'altres grups interessats a fer una reflexió aprofundida sobre com està la realitat de l'ajuda social. L'objectiu del treball és recollir un estat de la qüestió, una anàlisi de les realitats que existeixen i d'aquelles que es podrien coordinar més o bé es podrien crear de nou.

La metodologia de treball és per a petits grups (d'un màxim de dotze persones), ja existents o creats de nou), que amb unes quatre o cinc reunions durant tot l'any treballin un esquema de revisió de vida a partir d'uns materials que Càritas mateix lliura a tots els grups inscrits. La primera part del treball correspon al *veure*, i es pregunta sobre què s'està fent en matèria social al barri o arxiprestat. En un segon moment, es tracta de fer el *jutjar*: valorar com es podrien millorar els recursos socials que ja existeixen. Finalment, en l'assemblea plenària final, s'han de marcar unes propostes operatives que configurin l'*actuar*, *«dissenyant una línia de treball en què tothom es pugui sentir integrat, de cara a poder oferir la millor atenció possible als més necessitats»*; així ho defineix la mateixa directora de Càritas Diocesana, Pilar Malla.

Un dels objectius prioritaris d'aquest treball assembleari de Càritas coincideix amb la Resolució 94 del Concili Provincial Tarraconense, que és una resolució vinculant i prioritària que insta a la promoció de les Càritas parroquials com *«el lloc primer on es detecten i s'atenen les mancances de tots aquells que necessiten ajuda»*.

Aquest treball també es preveu dins de les prioritats diocesanes per a aquest curs: *«la comunió amb els més pobres i marginats»*.

La demarcació episcopal del Vallès ja ha acabat aquest treball d'anàlisi i ja va fer la seva assemblea plenària el passat 16 de novembre al Casal Borja de Sant Cugat del Vallès, amb l'assistència d'unes dues-centes cinquanta persones. Hi han treballat al llarg de tot el curs passat prop de mil persones, reunides en cent vuit grups diferents.

Així també ho ha fet la demarcació del Barcelonès Nord i el Maresme, a Badalona. I ara tot just comencen a treballar els grups de les demarcacions de Barcelona Ciutat i el Barcelonès Sud (amb unes dues mil cinc-centes persones reunides en prop d'uns tres-cents grups), i la demarcació del Baix Llobregat, el Penedès i el Garraf.

El Consell Presbiteral i la situació del clergat

El moment que viu el clergat de Barcelona és un dels temes que repetidament apareix en el Consell Presbiteral. Continuant i completant unes reflexions que ja fa un any havia fet Joaquim M. Cervera, ara, el passat 17 d'octubre, Josep M. Romaguera (amb la col·laboració de Josep M. Jubany i d'altres companys capellans) va tornar a portar al Consell unes reflexions sobre la situació present del clergat barceloní. La radiografia no és gens engrescadora però tampoc desoladora; simplement dibuixa una realitat cada vegada més preocupant, amb detalls importants com ara els recels i els tancaments, la manca de comunicació i diàleg entre capellans, la difícil integració de les noves tendències i dels forans en el presbiteri, el creixement de l'individualisme i de la tendència a viure sols, la gran dispersió de projectes o la manca de projectes comuns, les vivències de frustració –després d'un treball intens de molts preveres–, la llunyania del bisbe, així com la constatació de la divisió de criteris entre els bisbes, i el problema a l'hora de saber trobar la identitat del prevere i definir la diocesanitat. Tots aquests aspectes afecten un dels punts primordials que està treballant el Consell en aquest moment: la distribució del clergat i la reorganització de les tasques pastorals.

L'anàlisi de Josep M. Romaguera no ha estat inútil, sinó que ha arrencat una altra anàlisi del Consell Episcopal, des d'una altra òptica ben diferent. Més propositiu que no pas interessat a descriure com està la realitat. Aquestes *propostes per a un millor clima en el presbiteri de Barcelona* es van presentar en el darrer Consell Presbiteral, i es concreten en aquests sis punts:

1. Vers un clima de confiança i comunicació que eviti de caure en un cert clima de sospita i malentesos.

2. Vers un clima d'acolliment mutu a causa de Crist, que porti a formar un presbiteri unit i superi un cert clima d'autoafirmació i exclusió.

3. Vers un clima de conversió permanent en l'anàlisi pastoral com a su-

peració d'un cert clima de manteniment d'actituds i plantejaments fets en una altra situació.

4. Vers un clima de comunió amb el Papa i el seu magisteri, en l'amor i el respecte adults, com a superació d'un cert clima de distanciament i crítica de *Roma*.

5. Vers un clima d'unitat de missió entre els bisbes i preveres com a superació d'un cert clima d'iniciatives individuals, disperses i endurides.

6. Vers un clima d'alegria espiritual en el ministeri com a superació d'un cert clima d'angoixa i frustració.

Tot un seguit de bones intencions, i sense voler entrar en la possible viabilitat d'aquestes propostes.

Són dues visions ben diferents d'una mateixa realitat i d'un mateix presbiteri. El debat, però, ja està plantejat i val la pena que ara s'aprofundeixi, si no es vol que contínuament torni a aparèixer amb més o menys encert a l'hora de fer les anàlisis o en les presentacions dels problemes, ja que molt sovint es tendeix a redimensionar-los i amplificar-los, perquè les sensibilitats estan ferides.

El Consell Pastoral Diocesà, les delegacions i els castellanoparlants

La reunió del Consell Pastoral Diocesà del 23 de novembre va tenir un caràcter constitutiu. Dels cent vint-i-dos membres que té el consell, cinquanta-dos eren nous o bé reelegits. D'aquests, vint-i-tres eren d'àmbits territorials, vint-i-quatre d'àmbits funcionals i dos dels cinc que són nomenats directament pel cardenal.

En la darrera reunió d'aquest nou Consell, el passat dissabte 18 de gener, el cardenal Ricard M. Carles va portar a consulta dels seus membres la possibilitat d'estudiar una reestructuració de les delegacions diocesanes que hi ha al nostre bisbat. Concretament, l'estudi i proposta pressuposa caminar cap a la supressió d'algunes de les delegacions o bé que quedin aglutinades dins d'unes macrodelegacions més grans i consolidades. Suposem que això seria en la línia del que actualment són la Delegació Diocesana d'Acció Social (que engloba en el seu interior Càritas, Marginats, Apostolat del mar o Pastoral penitenciària) o la Delegació General d'Apostolat Seglar (que engloba pastoral obrera, joventut, pastoral universitària, i de pobles i comarques). No és que en sapiguem massa, de com pot ser aquesta nova estructuració, però sí que correspon a un estil de treballar molt més còmode a l'estil del cardenal Carles.

El Consell Pastoral també es va fer ressò de la polèmica encetada pel nunci de la Santa Seu a Espanya, Lajos Kada, i les seves declaracions a la revista *Vida Nueva*, en les quals manifestava la seva preocupació per una pressuposada discriminació dels fidels castellanoparlants, atès l'escàs nombre de misses que se celebren en castellà a Catalunya. El cardenal Carles –rectificant l'apreciació del nunci– va assegurar als membres del Consell Pastoral que *«no és just voler*

fer creure que estem sacrificant els drets dels castellanoparlants», i va considerar que tampoc no troba encertat fer anàlisis que mostrin una mala convivència o enfrontament entre catalans i castellans a Catalunya –que sempre ha estat model d'integració–, i menys encara dins de la comunitat cristiana.

El bisbe auxiliar Joan Carrera també va intervenir en aquesta polèmica aportant-hi les dades: a Barcelona, que és la diòcesi de Catalunya on hi ha més castellanoparlants, se celebren cada diumenge 4.000 misses en català, 1.834 en castellà i més de 200 que segueixen una fórmula més o menys bilingüe.

El diàleg interreligiós per la sida

El Dia Mundial de la Sida es va celebrar –per novena vegada des de la seva institució– el passat 1 de desembre de 1996, amb el lema *Units per l'esperança*. Amb aquest motiu, el 28 de novembre es va celebrar una trobada interreligiosa a la basílica de Santa Maria del Mar que va aplegar més de cinc-cents assistents. En aquest acte de sensibilització i pregària, hi va participar la comunitat budista de l'escola Sakya Tashi Ling, del Palau Novella (del Garraf), amb la presència del lama Tashi Dorje, que va fer la primera meditació; la comunitat jueva, amb la presència de Samuel Salama, director del col·legi sefardita; l'Església Evangèlica de Catalunya, amb la presència del seu secretari, Felip Cardona; l'Església Ortodoxa de la Protecció de la Mare de Déu, amb la presència del seu president, Jaume Hereu, i l'arquebisbat de Barcelona, amb el delegat personal del cardenal Carles per a aquest acte, el capellà i metge Josep M. Forcada. A l'acte, també hi va participar la Coral Sant Jordi i el Cor de l'Església Ortodoxa de Barcelona.

Al final de l'acte, l'actor Enric Majó va llegir el *Manifest interreligiós sobre la sida*, elaborat per una coordinadora interreligiosa de Barcelona. En aquest text s'assegura, en nom de les diverses religions, la voluntat comuna de compartir les inquietuds, dificultats i interrogants de les persones afectades, especialment les dels països més pobres. Es demana respecte i companyia per a aquells que més ho necessiten, es convida a oferir un testimoni de solidaritat, a aprofundir en el coneixement del problema i a posar els mitjans necessaris per millorar les condicions de vida de les persones afectades. En un tercer punt es demana *«perdó al refús, la indiferència o la incomprensió que la societat en general i també els creients hem pogut mostrar cap a les persones afectades de la sida»*. En el cinquè punt es fa *«una crida a l'esforç de prevenció»*.

Aquella mateixa setmana, diverses entitats, associacions i institucions catalanes van fer un comunicat conjunt amb el lema de les Nacions Unides d'enguany, *Units en l'esperança*, en el qual s'estimava que *«arreu del món existeixen al voltant de vint milions de persones que viuen amb la sida i que a cada minut que passa s'infecten cinc persones més. De seguir aquest ritme de progressió, l'any 2000 l'epidèmia arribarà als quaranta milions. A Catalunya es calcula que hi ha més de trenta mil persones infectades pel*

virus de la sida [...], cal treballar per reduir el nombre de persones que s'infecten i garantir que siguin tractats sense cap discriminació».

I també la unitat de totes les confessions cristianes

També, per iniciar i cloure la Setmana de Pregària Universal per la Unitat dels Cristians, s'han celebrat dos actes ecumènics a Barcelona. La Setmana de la Unitat, enguany amb el lema *En nom de Crist, deixeu-vos reconciliar amb Déu*, es va iniciar el dissabte 18 de gener amb una pregària a la catedral, que va ser presidida pel bisbe auxiliar Pere Tena (en representació del cardenal) i en la qual van participar el vicepresident de l'Església Evangèlica de Catalunya, Carles Capó; el rector de la parròquia de l'Església Reformada Episcopal Espanyola a Sabadell (anglicans), Gabriel Amat; una representant de l'Església Ortodoxa de la Protecció de la Mare de Déu, Sara Soriano, i el delegat d'ecumenisme de l'arquebisbat, Jaume Gonzàlez-Agàpito.

Per cloure la Setmana de la Unitat, que ha aplegat diversos actes, també es va fer una altra pregària interconfessional per a la reconciliació de totes les esglésies cristianes, el dissabte 25 de gener, a la parròquia de Sant Abraham –a la Vila Olímpica–, que va ser la seu dels serveis religiosos durant els Jocs Olímpics del 92. Aquesta pregària va ser presidida pel bisbe auxiliar Joan Carrera i també hi van participar diversos representants de les confessions cristianes que són presents a Barcelona.

Girona

JOAN CARRERES i PÉRA, *corresponsal*

La cadira de Carlemany

De periodicitat trimestral, des de l'any 1987 apareix a la diòcesi de Girona la revista titulada *Orientació Vocacional*. Començà com un fulletó; editada per la Delegació Diocesana d'Orientació Vocacional, s'acosta ja al número 40 i forma una revisteta de vuit pàgines. L'editorial del darrer número es titula "Construir la vida des del servei" i representa una crida als joves a un *canvi de xip* a partir del cap. 154 del CPT. Hi tenen una presència destacada els grups de voluntariat social cristià a les presons, l'acció social com a projecte professional davant la problemàtica de l'emigració –especialment la d'origen magrebí– coordinada amb Càritas, les experiències de convivència amb els discapacitats i minusvàlids com la que, amb el nom de El Rusc, es duu a terme a Tordera, i el testimoniatge cristià que en aquests darrers temps es manifesta d'una manera dramàtica i esperançada en terres de missió.

Acompanya el número esmentat un dossier juvenil amb el títol *Projecte personal de vida* i una carta oberta signada per Jordi Font i Plana, el nou delegat del Sd'OV de Girona. S'informa que en la seva nova etapa, *Orientació vocacional* constarà de tres exemplars anuals, de caire més monogràfic.

Insistim en un fet ja remarcat en altres ocasions: és una llàstima que una publicació com aquesta, elaborada a consciència i amb temes interessantíssims, oberts a la problemàtica general de les diòcesis catalanes, hagi de restar circumscrita a la diòcesi de Girona. És que mai no aprendrem a sortir de l'estreta visió diocesana?

Lajos Kada

A Girona ha causat sorpresa i, tanmateix, malestar, la incomprensió que un cop més manifesta el representant de la Santa Seu a Madrid envers la realitat de Catalunya.

Amb la substitució de l'italià Tagliaferri per l'hongarès Lajos Kada semblà que el Vaticà volia amorosir ferides i emprendre un autèntic camí de diàleg i reconeixement envers les diferents –i lícites– visions eclesials que conviuen dins l'Estat espanyol.

No ha estat així. La impressió és que s'ha deixat seduir pels cants de sirena madrilenys; en comptes de fer com l'heroi grec i posar-se cera a les orelles –és a dir, observar, escoltar i judicar d'una manera imparcial.

En els cercles eclesiàstics gironins –i, no cal dir, entre els cristians i fins i tot dins la societat civil– hom es lamenta que monsenyor Lajos Kada parli d'una manera tan superficial d'aspectes tan seriosos i delicats com és la convivència lingüística a Catalunya, tan sovint reprimida des de les instàncies estatals, i que ho faci sense escoltar totes les parts.

No és pas la primera vegada que s'agafa la llengua catalana de cap d'esquila. Ja en ple Directori del general Primo de Rivera s'emprengué des de la nunciatura de Madrid una campanya de descrèdit, tot dient que es discriminava els castellanoparlants de Catalunya perquè les homilies de les misses (la celebració es feia aleshores en llatí) eren fetes en català. Aleshores, el cardenal Vidal i Barraquer posà les coses al seu lloc i davant els ulls de la Santa Seu es va fer patent la irracional persecució de què eren objecte la llengua i la cultura catalanes.

D'una manera especial en els àmbits cristians més dinàmics, hom es lamenta que davant les injustes *advertències* de què ha estat objecte l'Església catalana per part del nunci del Vaticà, no hi hagi hagut una resposta prou evangèlica i s'hagi caigut en el parany de l'intercanvi de notes i uns desmentiments que no duen enlloc i només fan que embolicar la troca.

Pensem, si no, en el capteniment de Jesús davant els qui volien desacreditar-lo. Com hi responia? Mai no entrava en el joc de *desmentiments* ni es posava a la defensiva, parlant com si demanés perdó. No desarmava, més aviat, els acusadors amb una altra pregunta que els deixava ben sovint en ridícul?

La millor resposta a les insinuants i ofensives paraules de monsenyor Lajos Kada seria una pregunta: per què el nunci papal no resol d'una vegada el *problema espanyol*? És que les misses que se celebren en un noranta per cent *en castellà* a Galícia, i a

València i a Euskadi no són *problema* per a la nunciatura?

Davant l'intent que hi ha per part de determinats sectors de Madrid, molt propers a la nunciatura apostòlica, de crear un *problema catalán* que no existeix, no fóra bo que, en comptes d'agemolir-se, l'Església catalana es posés a l'alçada de la situació?

No fóra ben alliçonador que els pastors de Catalunya anessin col·lectivament a visitar el nunci i, com aquell qui res, posessin els *seus* papers damunt la taula? El DNI, el passaport, el carnet de conduir, l'assegurança social... Qui discrimina a qui?

Fóra bo que la seva resposta fos transparent, enèrgica i, sobretot, unitària, perquè sovint ni els mateixos cristians no sabem aprofitar el mestratge de l'Evangeli.

Vida Creixent: VI Trobada Diocesana

Per sisena vegada, el 20 de març tingué lloc la trobada anual de Vida Creixent, el moviment cristià de gent gran. Aquest moviment, que aplega homes i dones d'arreu de les parròquies gironines, començà amb una trobada al Santuari de la Mare de Déu dels Àngels l'any 1992, amb un escàs centenar de persones i consta ja, en aquests moments, d'alguns milers d'afiliats.

La trobada, itinerant, l'any 1993 tingué lloc a Calella de la Costa; el 1994 a Santa Coloma de Farners, i successivament a Malgrat de Mar (1995), Banyoles (1996) i Torroella de Montgrí.

Els temes a treballar al llarg de 1997 són extrets del Concili Provincial Tarraconense; consten de dotze propostes i duen com a títol *Oberts a Déu i als germans*.

Joan Coromines i Josep Pla

Des de l'entrada a Girona, el 2 de setembre de 1973 –a frec dels vint-i-cinc anys–, monsenyor Jaume Camprodon s'imposà el deure de comunicar-se directament amb els fidels a través del Full Parroquial. I, exceptuant el mes de vacances, ha complert fidelment aquest propòsit amb una carta, *La carta del bisbe* que, a manera d'editorial, encapçala el nostre full diocesà.

Les cartes del bisbe Jaume són reproduïdes a la premsa de Girona, són llegides amb atenció i, sovint, comentades. L'octubre de 1983, amb motiu del desè aniversari, se'n van seleccionar unes quantes en el llibre titulat *El poble del Parenostre*, publicat a la col·lecció "Saurí" (Publicacions de l'Abadia de Montserrat).

Tot això ve a tomb per comentar l'impacte que ha causat no tan sols en el poble cristià, sinó sobretot en els cercles intel·lectuals i literaris, la carta del bisbe corresponent al diumenge 26 de gener de 1997, que amb el títol "Memòria agraïda" era dedicat a Joan Coromines i Josep Pla; una carta que, per la seva visió oberta, evangèlica i

compromesa amb un temps i un país, no ens sabem estar de reproduir:

*«Escric sortint de contemplar les despulles de Joan Coromines, al Saló Sant Jordi de la Generalitat. Impressiona veure un home gastat fins al darrer moment en la investigació científica de la història dels mots d'un poble. De retorn a casa, he recordat la visita que vaig fer-li en ocasió del seu norantè aniversari, a Pineda de Mar. Llavors estava treballant en la secció de la lletra T de l'*Onomasticon Cataloniae. *Com que coneixia la nostra procedència, ens entretinguérem bona estona en els topònims de la comarca. Més que una conversa fou una lliçó. Amb professors de la seva altura hom s'ha de limitar a les preguntes justes i deixar que el mestre parli. Va sortir la paraula* taga. *–Vol dir tall –digué–; fixeu-vos en la Tagamanent. És un tall del Pla de la Calma del massís del Montseny; i en la Taga del Ripollès, que és un tall de Serra Cavallera. Fou una hora i mitja llarga que passà volant. Vaig dir-li que portava el reconeixement dels bisbes de Catalunya i mig somrigué complagut. Ens acompanyà fins a la porta de la casa.*

»Per associació d'idees i de personatges, m'ha vingut al pensament la figura de Josep Pla, de qui pel març es complirà el centenari del seu naixement. En aquest cas fou ell qui em vingué a veure; més tard vaig tornar-li la visita en una clínica de Figueres on estava internat. També les converses foren suculentes, portant ell sempre la batuta. Em preguntà per què no vivia al palau; per ell, a l'autoritat del bisbe li corresponia un palau com Déu mana. *Parlàrem de Morgades, de Torras i Bages i de Verdaguer. Al bisbe Morgades, l'admirava: restaurador de Ripoll, creador del Museu de Vic, l'home de la Renaixença... El bisbe Torres, el mirava a una certa distància. Verdaguer, un home clau de la llengua. En l'última visita estava corprès del silenci que havia trobat a Poblet: 'Allò és viure'.*

»És just que en el traspàs del professor Coromines i el centenari del mestre Pla, malgrat sigui amb la senzillesa del Full, *el bisbe en faci memòria. Figures de la seva talla no poden passar per alt. Pla nasqué a Palafrugell, empordanès d'arrel, de soca i de brancatge. Coromines visqué els seus darrers vint anys a Pineda de Mar, al Maresme gironí. Coromines ha deixat una* mina *inexhaurible a la llengua; Pla, una literatura tan àmplia com l'Empordà, en la qual tothom es troba.*

»Sobre les dues figures s'ha dit i escrit molt i es dirà i s'escriurà encara més per part de persones competents. Jo no goso dir més perquè desentonaria. Transcric el mateix Pla parlant de Coromines, un dels seus homenots*: 'Jo tinc la impressió que és l'home que treballa més d'aquest país; que treballa d'una manera segura, acompassada i llarga... És compatible la vida humana amb tot el que Coromines vol abraçar? [això ho deia als anys seixanta]. Si arriba a cap sense defalliments físics, deixarà una obra immensa, utilíssima, formidable. Que Déu conservi la salut i la vida d'aquest català de primerissima cate-*

goria, tan impressionant'. I Déu l'ha conservat.

»M'imagino la mirada viva i sorneguera d'un i d'altre. 'Ves per on, un bisbe ens posa de costat'. I es donen motius per fer-ho: tots dos han fet de la seva vida una vocació al servei de la llengua i al país que marcaran la història. Tots tres tenim, sense diferències, un lloc en el cor de Déu.

»Jaume Camprodon. Bisbe de Girona»

Solsona

PEP VILA, *corresponsal*

Fem nostre el Concili

Talment aquells rellotges de campanar, que cada vegada que volen dir l'hora primer et preparen amb una musiqueta insistent i penetradora, així és la musiqueta que es va repetint i penetrant als cors de les comunitats parroquials del bisbat de Solsona *«Fem nostre el Concili»*.

A partir d'aquest propòsit, de fer nostre el Concili, han sorgit un munt de grups de reflexió arreu dels sectors pastorals del bisbat.

Aquests grups de reflexió tenen a les mans un instrument de treball elaborat per la comissió del Concili del nostre bisbat. Consta d'una introducció feta pel senyor bisbe on ens convida a treballar de valent; després, ens proposen set objectius extrets del document *Després del Concili*, i formulats d'una manera concisa. Els objectius són: 1) De l'experiència de Déu; 2) Cap a una Església gratuïta; 3) Cap a una Església acollidora; 4) Cap a una Església dels pobres; 5) Cap a una Església fraternal i corresponsable; 6) Cap a una Església alliberadora; 7) Cap a la unitat pastoral de les esglésies amb seu a Catalunya.

En cada un d'aquests objectius es fa sempre la mateixa proposta: *«A partir de la realitat i a la llum del Concili, indiqueu els camins, mitjans i realitzacions concretes que cregueu més apropiats per a la seva consecució. Feu un esforç de concreció»*. Aquest document de treball porta per títol *Què diu el Concili a l'Església de Solsona?*

Nou Consell Presbiteral

Aquest curs l'hem començat amb un Consell Presbiteral nou. Es va reunir per primera vegada el 18 de novembre. Damunt de la taula, multitud de temes per triar i remenar. Tots varen ser poc o molt esmentats, però un se'n va endur l'atenció i el temps més llarg de la reunió, i fou el de l'Assemblea diocesana.

El senyor bisbe havia anunciat l'Assemblea en la recepció diocesana del Concili el dia 15 de setembre, a la catedral de Solsona.

El temps escollit per a la celebra-

ció de l'Assemblea és el segon trimestre del curs 1997-1998.

L'instrument de treball és el que fan servir els grups, *Què diu el Concili a l'Església de Solsona*. Aquest instrument de treball ja marca les pautes fonamentals de l'Assemblea: concretar al nostre bisbat les directrius conciliars, recollint les aportacions dels grups.

Els objectius de l'Assemblea els va assenyalar el senyor bisbe en l'ordre del dia de la reunió del Consell Presbiteral del 19 de febrer de 1996. L'Assemblea, trobada extraordinària i representativa de tota l'Església de Solsona, pretén:

a) Un discerniment col·lectiu de la nostra Església a la llum del Concili Provincial.

b) Una expressió de la preocupació de la necessitat i primacia de l'evangelització.

c) Una voluntat d'organitzar millor els recursos i la pastoral d'acord amb les resolucions conciliars.

Mossèn Josep Perarnau, Premi Nacional de Patrimoni Cultural

Mossèn Perarnau sempre formarà part de la història del clergat de Solsona, i no per adopció, sinó amb dret propi. Encara que nascut a Avinyó, al Bages, va fer la creixença en edat, saviesa i gràcia (amb perdó de l'Evangeli) al poble de Puig-Reig, al Berguedà. Els capellans solsonins n'estem molt cofois, d'aquesta merescuda distinció a mossèn Perarnau. Ja sap ell que els del tronxo no sabem ser massa expressius, però sí que ens plauria que pogués dir de nosaltres allò que escrivia Jaume Lorés: «*De Solsona, no en recordo els llibres* –cosa que en Perarnau va ser qui en tenia més i en llegia més– *però sí que em recordo dels amics...*». Et felicitem de cor, i ens felicitem!

Solc, publicació bimestral de l'Església de Solsona

Després d'un número zero, per Nadal va sortir al carrer la revista *Solc*. És una publicació de l'Església de Solsona destinada a tots aquells que s'interessen per les coses de l'Església, especialment els fidels que ja hi estan i s'hi senten compromesos: consells de pastoral, delegacions diocesanes, moviments, etc.

La proposta d'aquesta revista ens la descriu l'editorial del primer número amb aquestes paraules: «*[...] solcar de bell nou amb una arada moderna el nostre terròs perquè la vella i sempre nova sement cristiana que hi fou sembrada, i que tants i tants bons fruits ha anat donant al llarg dels segles, en torni a donar en una renovada primavera. I sempre de cara a la collita definitiva del Regne de Déu [...]*».

Tortosa

JOAN A. MARTÍNEZ i GARCÍA,
corresponsal

Comiat d'un missioner laic

El 20 de febrer emprendrà camí missional cap a Hondures Gerard Robres Aranda, de vint-i-sis anys, enginyer tècnic de telecomunicacions. El proper diumenge 9 de febrer, a la parròquia de la Mare de Déu dels Àngels de Tortosa, i dintre de la missa parroquial, Gerard rebrà la creu missional de mans del bisbe Lluís com a enviat de la comunitat diocesana a terres d'Amèrica Central. Com tots els diumenges, Gerard tocarà la flauta amb els seus companys del grup musical de la parròquia per solemnitzar la litúrgia. Segur que hi assistiran els seus alumnes de la catequesi, que deixa en mans d'un altre jove del grup. Gerard s'ha compromès per tres anys a col·laborar amb un centre de promoció social, que es dedica a la rehabilitació alcohòlica principalment, que els pares paüls tenen a San Pedro de Saula, la segona capital del petit país centreamericà. També col·laborarà amb la pastoral de formació de joves en una altra parròquia. La seva vocació missionera laica no ha arribat com un llampec; és fruit d'un procés que ha madurat amb una decisió ferma com la que es formalitza el diumenge. Va començar amb els treballs d'estiu de la delegació missionera del bisbat que, com vam informar al seu temps, està en mans d'un laic, Eduard Blasco, professor d'ensenyament secundari. Cada estiu es programen els camps de treball missional dintre del bisbat. Gerard ha estat un dels constants. El pròleg a la seva decisió ha estat l'estiu passat, quan va anar a Hondures i a la mateixa ciutat on ara va com a missioner fent un servei missional i mesurant les seves forces i possibilitats. Gerard no va a les fosques, va sabent la terra que trepitja i amb el cor obert per donar molt de si mateix durant aquestos tres anys. Qui sap si farà tant de bé allà com aquí. Per a aquesta Església nostra envellida, saber que un jove es brinda a ser enviat per col·laborar amb una Església jove és tot un *kerigma.*

Un llibre per fer memòria

L'historiador Josep Eixarch i Frasno acaba de publicar un llibre sobre els primers cent anys de la parròquia del Sant Crist de la Catedral de Tortosa. El llibre fou presentat a la llibreria Viladrich de Tortosa el passat 17 de gener pel periodista Josep Bayerri i Raga que, tot i fent confessió pública del seu agnosticisme, va voler presentar el llibre del centenari de la parròquia de la catedral de Tortosa i el seu autor, amb qui l'uneix una llarga amistat. Els conflictes entre el capítol i els *capellans comensals curats,* que el capítol tenia com a subalterns i en qui delegaven la cura d'ànimes, van portar el bisbe Pedro Rocamora a erigir una parròquia independent del capítol el 6 de juliol de 1896. Els curats, vicaris del capítol, van abandonar la capella de Sant Esteve, com un lloc marginal dintre de la catedral, per co-

mençar la parròquia del Sant Crist del Sagrari de la catedral de Tortosa, que ara acaba de fer cent anys.

La decisió episcopal va tenir una gran repercussió pastoral molt positiva, però va tenir la seva part arquitectònicament negativa, que va ser la destrucció de la sala capitular gòtica i la capella de santa Càndia, així com part de l'antic dormitori gòtic dels canonges regulars de Sant Agustí, per fer una construcció de gust renaixentista i de no massa valor arquitectònic. La portada del llibre mostra una bona foto de l'interior de la parròquia, que ha sigut l'editora del llibre i la que ha promocionat la celebració del centenari. L'ànima de tot ha estat l'actual rector de la parròquia, Mn. Salvador Ballester Huguet, que ha animat el professor Eixarch a escriure el llibre i l'ha finançat.

Els feligresos n'han pres part amb una comissió que ha animat la celebració i ha restaurat i netejat els murs de la parròquia. Una cosa interessant ha estat el rectorologi dels cent anys; llàstima que ha oblidat els vicaris col·laboradors dels rectors. La parròquia ha reforçat la seva personalitat i ha afermat la seva missió pastoral més enllà del culte que per tradició fa el capítol.

Mor una de les firmes més importants per al bisbat de Tortosa

El passat dia 9 d'octubre, diada del País Valencià, Mn. Jesús Carda Pitarch feia tard a la celebració matinera de la parròquia de Vila-real. El van trobar mort al llit quan els seus familiars van anar a cridar-lo. Estava retirat al seu poble natal de la província de Castelló, encara que molts diumenges venia a compartir els cultes de la catedral d'on era canonge penitencier des de 1957.

El senyor bisbe i el capítol catedral de Tortosa es van desplaçar a Vila-real per assistir al funeral el dijous dia 10, a les 6 de la tarda. Cent vint-i-cinc sacerdots de la diòcesi de Tortosa i Castelló hi van ser presents i el temple es va omplir de gent de Vila-real i dels llocs on havia exercit el seu ministeri. La celebració litúrgica de l'enterrament fou presidida pel cardenal de Barcelona, acompanyat pel bisbe de Tortosa, Lluís Martínez Sistach, i pel de Castelló, Joan Antoni Reig. El cardenal va mostrar l'amistat que els unia i en l'homilia va glossar la fidelitat al servei eclesial del canonge Carda i la gran col·laboració que va tenir amb ell en la seva estada a Tortosa com a bisbe.

Va nàixer a Vila-real fa setanta-cinc anys, estudià al Seminari de Tortosa, fou ordenat sacerdot en 1945 i va ser enviat de vicari de l'arxiprestal de Santa Maria de Castelló. Va ser un temps secretari particular del bisbe Manuel Moll i Salord, que el va enviar a estudiar a la Universitat Gregoriana de Roma, on es va llicenciar en Dret canònic. Quan va tornar a la diòcesi, es va fer càrrec de la càtedra de Dret canònic del Seminari diocesà i va regentar altres càtedres, com la d'Ètica. Treballà també a la cúria diocesana com a notari del Tribunal Eclesiàstic i

secretari del que aleshores s'anomenava provisorat.

L'any 1970, el bisbe Ricard Maria Carles el va nomenar vicari general de la diòcesi i durant tot el temps de pontificat del bisbe Carles va ser l'home de confiança del bisbe valencià. Estant a Tortosa, els anteriors càrrecs els va compartir amb el de capellà de la clínica Aliança de la nostra ciutat. Durant l'any d'interregne de l'anterior bisbe i l'actual, va ser nomenat l'administrador apostòlic i va governar la diòcesi. De les seves homilies, discursos i cartes pastorals al full diocesà, en va publicar un llibre que marca un estil i una manera de ser que ha mantingut tota la vida.

Fora de l'esmentat llibre, el canonge Carda havia escrit molt i havia publicat poc, i ara precisament havia fet una fundació, radicada a la Facultat de Teologia de València, per anar publicant el que havia anat escrivint tota la vida dintre del camp pastoral, jurídic i teològic, mentre li ha arribat sobtadament la mort.

En el títol d'aquesta necrologia, hem dit que el canonge Carda era una de les firmes més importants per a la diòcesi de Tortosa i no és pels llibres que va escriure, que no van ser massa, sinó perquè va signar un dels documents més importants del present segle de l'Església tortosina. El 19 de juny de 1960 va firmar el decret d'execució que el nunci Hildebrando Antoniutti, com a legat del Papa, va enviar al nostre bisbat per segregar-hi la part de Castelló. El document està firmat pel delegat del nunci, Desiderio López Ruyales, i pel vicari general substitut: Jesús Carda Pitarch. De grat o a desgrat, va haver de firmar el document de separació, en absència del bisbe Manuel Moll i del vicari general Joaquim Blanc Sala, en una de les fites més importants de la decadència del nostre bisbat i també de la ciutat de Tortosa. En la partició de la diòcesi, la perdedora va ser Tortosa. Els misteris del destí han fet que, essent canonge de la nostra catedral i havent tingut tants càrrecs a Tortosa, hagi hagut d'anar a morir i ser sepultat en aquella terra segregada per la seva pròpia mà.

El dia 30 d'octubre es va fer una missa funeral a la catedral de Tortosa, que va organitzar el capítol, al qual Mn. Carda pertanyia. La van concelebrar quaranta preveres de la diòcesi i inexplicablement la missa va ser en castellà i en català. Son germà, sacerdot operari diocesà, va agrair l'assistència de fidels i sacerdots. Descansi en pau.

Finalitza la visita pastoral a l'arxiprestat de Sant Mateu

Amb l'any finalitza també la visita pastoral a l'arxiprestat de Sant Mateu, la capital del Mestrat, una zona rica en tots els aspectes i avui decrèpita. El bisbe Lluís ha cuidat molt aquest arxiprestat i ha esmerçat tot el temps que ha calgut per conèixer a fons les institucions tant eclesiàstiques com cíviques i sobretot la gent i el seu tarannà. L'arxiprestat està format per nou parròquies: la Jana, Traiguera, Xert, Catí, Salzadella i Sant Mateu, la capital, amb un prevere resident a ca-

dascuna i Cervera del Maestre, Canet lo Roig i Tírig sense sacerdot resident i portades pel rector de la veïna parròquia. Totes viuen de l'agricultura de secà i entre totes sumen nou mil siscents setze habitants. Als nostres camperols els ha impressionat la familiaritat del tracte del seu bisbe, l'interès per totes les seves coses i l'esforç per comprendre la seva manera de ser.

Gener, el mes dels sants tortosins

Dia 23, sant Francesc Gil de Federich, dominic, màrtir al Toncking, nascut al carrer Ample, a un tir de la catedral, enguany ha estat d'especial celebració, amb un concurs de dibuix i contes infantils sobre el sant, en el qual han pres part els nens de la catequesi. Es venera en un altar lateral de la catedral i la delegació diocesana de missions i la parròquia de la catedral s'encarreguen cada any de la festa.

Dia 26, sant Enric d'Ossó. Fill de Vinebre, en la Ribera d'Ebre. Enguany és el centenari de la seva mort recordada amb un solemne pontifical a la catedral i festa a la casa mare, al raval de Jesús, on sant Enric va fundar la congregació i on està sepultat.

Dia 29, el beat Manuel Domingo i Sol, fundador dels sacerdots operaris diocesans, vulgarment anomenats els *josepets* pel col·legi de Sant Josep, fundat per ell al Rastre, relativament a prop de la plaça de l'Àngel, on va néixer. Està sepultat al temple de la Reparació, on es celebra una missa pontifical concelebrada per sacerdots operaris i de la diòcesi.

Els pessebres vivents

Les parròquies de la Galera i del raval de Jesús cada cop estan tenint més èxit i van a més. Tots dos pessebres tenen un caràcter eminentment bíblic i costumista. El del raval de Jesús té com a escenari la casa mare de les Teresianes i els seus jardins posats al servei de l'esdeveniment. Participen com a actors la majoria de veïns del poble amb les seves eines antigues.

El de la Galera té un caràcter més camperol i és el recorregut per les cases de pagès de tot el poble, on també participa, sobretot, la gent jove de la vila. La geografia del poblet permet una escenificació molt impressionant i realista. Tant un com l'altre no descuiden el missatge evangèlic en els punts més àlgids de la representació, que sempre és itinerant i amb grans grups acompanyats.

També van cobrant importància els betlems plàstics monumentals, com els de Camp-redó i Càlig, on un grup de persones que cuiden molt la part artística viuen tot l'any pensant com podran sorprendre els seus visitants.

Al barri de Remolins es fa un concurs, amb un jurat que propicia la junta de veïns i amb el compromís que qui guanyi el primer premi serà el qui l'any següent el farà al temple parroquial perquè pugui ser admirat per tothom. Més que el premi en metàl·lic, el motiu de competició és qui podrà ferlo a la parròquia.

El calendari diocesà

Un treball pastoralment rendible en tots els aspectes és el calendari diocesà que cada any es publica amb tot el que es fa a la diòcesi, amb eslògans religiosos de tipus litúrgic. S'hi posen totes les celebracions i activitats diocesanes i les que són de certa importància de tipus parroquial. A dalt del faldar dels mesos es posa la fotografia d'un santuari marià important del nostre bisbat, i entre les pàgines dels mesos van els sobrets de col·laboració econòmica a la parròquia. Se'n fa una edició de tres mil exemplars i el treball d'edició el fa Mn. Josep M. Ribes, periodista i secretari general del bisbat.

Festa de la Sagrada Família a tres parròquies

Les parròquies de Santa Magdalena de Vinaròs, Sant Francesc del raval de Jesús i de l'Aldea celebren la festa de la Sagrada Família convocant les famílies que compleixen els cinquanta o vint-i-cinc anys de casats i celebren les noces d'or o d'argent. En una missa solemne beneixen novament els anells i fan un dinar de família. Això convoca una gentada, ja que cada família que fa les noces arrossega una familiada al seu voltant. Algú gosa fins i tot de tirar-los arròs a la sortida del temple, per a molts per primera vegada, perquè quan es van casar aquest costum oriental imposat pels nord-americans encara no existia. La festa de la Sagrada Família ha cobrat ritme i és esperada com una fita de vida per molta gent que no freqüenta la parròquia però que espera celebrar l'aniversari del seu matrimoni amb un acte religiós.

Els nomenaments

Els nomenaments d'enguany, llargament esperats, van sortir el 19 de setembre. Cada cop és més difícil governar una diòcesi i distribuir el personal en clau pastoral. Cada cop la disponibilitat baixa i cada cop l'escassedat puja. Aquestos dos factors fan de mal conjugar. Deu nomenaments, i entre ells els de pes, com són les parròquies de Benicarló, Roquetes, Móra d'Ebre i Batea, que han estrenat rector.

Ordenació presbiteral

El dia 29 de desembre va ser ordenat prevere el diaca Joaquín Iturat García, que exercia el ministeri diaconal a la parròquia de Morella. El senyor bisbe es va desplaçar fins a Alcalà de Xivert, la seva parròquia d'origen, per realitzar l'ordenació. L'immens temple parroquial es va omplir de fidels que van assistir a la missa concelebrada per una quarantena de preveres que van acompanyar el senyor bisbe en la cerimònia de l'ordenació. Mn. Iturat continua ara de vicari a la parròquia de Morella, on es va iniciar pastoralment com a diaca.

Urgell

PAU MARQUÈS i SORT, *corresponsal*

I. La nació andorrana fou el lloc escollit per convertir-se en la capital de la Bíblia. En la seva capital, Andorra la Vella, més de dues mil persones van visitar la nostra *Expo-Biblia*, inaugurada el passat 27 de novembre a l'edifici de Crèdit Centre.

Tot tipus d'exemplars dels textos sagrats, objectes i relíquies relacionats amb les escriptures, van atraure l'atenció del públic; fins i tot va ser necessari prorrogar la mostra tres dies més dels previstos en un principi.

Pere Roquet, conseller delegat de Crèdit Andorrà, destacà el caràcter universal de la Bíblia, eina de transmissió cultural arreu del món. A l'ensems sentí l'orgull que fos Andorra la capital de la Bíblia.

El nostre bisbe Joan Martí i Alanis va fer gala, en la presentació, de profunds coneixements i d'anècdotes sobre el llibre sagrat. Fou interessant saber que les bíblies traduïdes al rus o al xinès, de l'època comunista, van ser entrades a través d'Andorra i de manera clandestina en aquests països. A la mostra s'han pogut veure peces úniques, incunables de gran valor. Tot això demostra que, any rere any, s'editen milions d'exemplars de bíblies. Com recordà el copríncep, la fortalesa del llibre sagrat és vincle d'unió entre creients i persones d'una mateixa cultura.

La versió actual de la Bíblia és la traducció del text original, escrit en hebreu pels primers autors sagrats en l'època antiga. Tot i que aquest original ha desaparegut, se n'ha pogut treure l'entrellat gràcies a les còpies que s'han trobat en diferents indrets. Gràcies a la Bíblia, en diferents sistemes, formats i llengües, hem pogut comprendre moltes coses de la nostra cultura occidental. Tot plegat, una mostra rica en estils i matisos, de textos escrits sobre paper o gravats en disc d'ordinador. Des d'un evangeli escrit en llengua copta, o la Bíblia més antiga de Catalunya –segle X– escrita en carolingi, i ja després de Gutenberg trobem traduccions en apatxe, en romanx, en dialecte milanès, etc.

Per acabar aquest apartat, deixeu-me dir que gràcies als especialistes Mn. Ramon Sàrries i Mn. Pere Josep Ynaraja, infatigables mestres i acompanyants, tots pogueren gaudir d'aquesta mostra única i inigualable.

Convidats d'excepció, el cap de Govern, Marc Forné, i la seva esposa; el síndic, Josep Dalleres; el cònsol major d'Andorra la Vella, Lluís Viu; la ministra d'Educació, Joventut i Esports d'Andorra, Carme Sala, i destacades personalitats del món cultural i econòmic. Cal destacar la personalitat de Pere Roquet, molt sensible al desenvolupament del país en els valors humans i cristians. Profunda reflexió del *ser* i del *tenir*. Val la pena pensar-hi.

II. Trobada de joves a Europa

La XIX Trobada de joves, dirigida per la comunitat de germans de Taizé, va aplegar a Stuttgart (Alemanya),

més de setanta mil joves de totes les races, pobles i ideologies. El sentit d'ecumenisme, amarat de pregària i solidaritat, fou la nota dominant i el desig més encès del cor d'aquell jovent que creu en Déu, en l'home i en la força de les idees.

Units per un mateix esperit, la seva proclama no fou altra que créixer i madurar en la unitat i la veritat. Mai no acceptarà el nostre jovent ser com borrecs d'un ramat que l'han de conduir i que això sigui el més necessari a la nostra Mare Església. Contemplant aquella riuada de generositat, servei i llibertat, és fàcil endevinar que potser ha passat el temps de dir *Amic* a tot i a tots i dir ara *Dominus vobiscum*, que és acceptar Déu i la seva obra dins la nostra societat tan mancada de valors alliberadors. Amb tant de vot consultiu i tan poc de deliberatiu no crec que es pugui caminar massa vers la unitat que Crist, amb amor, dolor i exigència demanava al seu i nostre Pare. Quan el diàleg es converteix, en nom de no sé què ni de qui, en un monòleg estèril i sense sortida, tota la parafernàlia de l'ecumenisme s'enfonsa. Ser i sentir-se ecumènic vol dir asseure's a nivell de germans entorn a una taula i saber escoltar, tenint a l'ensems la humilitat suficient per renunciar a plantejaments que no tenen res a veure amb l'essència i la radicalitat de l'Evangeli. La veritat absoluta sols Déu la posseeix. Tots som especialistes oferint nombres d'assistents, com més mils millor, sense parar-nos a pensar que, en la pròpia conversió i en el *Pussillus grex* de l'Evangeli, hi ha la clau de tot èxit... Del nostre bisbat, catorze joves hi peregrinaren. Déu vulgui que aquella trobada ens canviï a tots i no sigui un foc d'encenalls que s'encén i s'esfuma. Estic segur que no serà així. Encara confiem uns i altres en uns valors dels quals tots som portadors.

III. El *Beatus*, recuperat

Era el darrer diumenge de setembre de 1996, dia 29. Cap a les 10 del matí dos individus encaputxats van sostreure violentament del Museu Diocesà el valuós còdex del segle X, anomenat el *Beatus*. El passat dimarts, dia 21 de gener de 1997, al vespre, es coneixia la notícia que la Guàrdia Civil l'havia recuperat a València. Bona notícia per a la nostra ciutat i per a tota la diòcesi d'Urgell, que durant segles havia custodiat el *Beatus* a l'arxiu capitular i que, en organitzar-se el Museu Diocesà, l'hi exposà perquè pogués ser admirat per tots els visitants. El manuscrit reprodueix els *Comentaris a l'Apocalipsi* del monjo Beato de Liébana (any 776), amb setanta-nou miniatures policromades.

Què en farem, ara, del nostre *Beatus*? El condemnarem a la caixa forta per la resta dels seus dies? L'exposarem de nou amb totes les mesures de seguretat necessàries i possibles, perquè el poble pugui continuar gaudint-ne? Dilema no gens fàcil de solucionar. Tancat, es perd la seva bellesa, de la qual tota persona té dret a gaudir. Obert, resta el risc d'un nou segrest. Veurem què es decidirà.

És ben cert el que diu la nostra

gent de muntanya: *A ruc magre mai no li falten mosques*. És el de l'ovella del rei David. Sacrificarem el poble, encara que no li quedi res més? No podria haver-hi, dins la xarxa de museus de la nostra Església catalana, un intercanvi d'idees, d'ajudes i de responsabilitats, incloses les econòmiques, perquè els pobrets de l'ovella solitària no ens veiéssim tan desemparats? Compartir i ésser solidaris no és pas el fort entre els que ens cau la baba parlant de la radicalitat de l'Evangeli.

IV. Concili Provincial Tarraconense

Finalment, ja fa dies va arribar la tan esperada *recognitio*. És una pena que es fili tan prim davant tanta generositat de persones laiques i clericals que estimen i volen servir a l'Església. El nostre Concili fou un exponent de la llibertat i veritat en el tractament dels més diversos temes, sense excloure'n els més delicats i fronterers.

Tots som Església, com a batejats, encara que a diferents nivells. Tenim ben clar que docents i discents, en un diàleg obert, humil i respectuós, ens hem d'entendre sense renunciar de cap de les maneres a pensar amb el cap i a estimar amb el cor, que en definitiva és la definició de persona. Tots sabem que per governar amb tranquil·litat i sense massa complicacions, quan no es fa ús dels nostres drets i deures viscuts i exigits a l'ensems, pel qui mana és un descans, i pel qui obeeix, la pau dels cementiris. És tan trist veure tantes persones que prefereixen les cadenes a les llibertats generoses i solidàries!

Crist fou l'home-Déu enamorat de la veritat i la llibertat. Ho proclama obertament en un món en què la llei del poder, del diner i de la supèrbia egoista ofegaven tota veu profètica que es deixés sentir en contra. Davant Pilat fou radical i clar: *«Jo sóc la veritat i aquesta veritat, per la qual he vingut, us farà lliures»*. Ponç Pilat no va entendre o no va voler entendre res. Ho entenen o ho volen entendre les nostres jerarquies?

En arribar la *recognitio*, el nostre bisbe Joan va invitar tots els sacerdots del bisbat a dialogar sense imposicions i en un clima d'escolta i respecte, amb tothom, fos qui fos. Solament amb sinceritat i veritat arribarem a la plena llibertat, capaç d'alliberar i d'engendrar vida autèntica.

El 30 de novembre, trobada del bisbe amb els capellans residents a Balaguer i a la Pobla de Segur i comarques. El 2 de desembre fou a la Seu amb els presbiteris de la Cerdanya, Andorra, la Vall de Ribes i Major.

Les aplicacions de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense cal fer-les tenint en compte els capellans que les han de saber exposar, segons els condicionaments de cada poble i el tarannà dels seus moderadors. El contacte directe amb la gent, almenys en la nostra muntanya, és potser el mitjà més eficaç. Si els polítics creuen cada dia més que trucar a cada porta és el més efectiu per *col·locar l'article*, per què nosaltres seguim el camí de les maximalistes propostes, solemnes manifestacions i ininteligibles organigrames?

Ens cal creure en el Concili i viure'l amb tota la intensitat de què som capaços. Sols llavors arribarem al cor de la nostra gent. Que el Déu, humà i diví a la vegada, ens hi ajudi.

Lleida

XAVIER BATISTE, *corresponsal*

Pla diocesà de pastoral de la diòcesi

El vicari general de Pastoral, Mn. Ventura Pelegrí, acaba de posar en mans de delegats, arxiprestos i membres del Consell Diocesà de Pastoral el PDP. Ha estat elaborat a partir de la problemàtica que tenim laics i mossens a les parròquies o moviments per evangelitzar. A l'estiu passat es va fer una consulta a laics i mossens de tota la diòcesi.

Hi ha un subtítol que diu: *Pels anys 1997-2000. Aplicació del Concili Provincial Tarraconense*. Té un objectiu general, *Evangelització*, i quatre objectius específics: *L'acolliment*, *La promoció d'un laïcat adult*, *La promoció de vocacions al ministeri sacerdotal* i *La sol·licitud pels més pobres i marginats*.

En dues columnes es va explicant, justificant i proposant tot el contingut. La de l'esquerra és per donar-li autoritat a partir del nostre Concili. Allí hi ha totes les resolucions o part d'elles per justificar o potenciar el que es proposa fer a la columna de la dreta. Cada objectiu específic té una explicació justificativa i, a continuació, les accions que es proposa realitzar als quatre nivells:

1. **Parroquial**. Es proposa que, si pot ésser, els mateixos o altres grups que es van organitzar per a la consulta conciliar es tornin a reunir per aplicar el Concili. Això és un signe de respecte i de crida a viure millor la corresponsabilitat a la qual ja varen respondre molts cristians del poble de Déu. Barretada només per això!

2. **De moviments i altres associacions**. Els moviments de joves i adults especialitzats o altres podran optar per fer això tot ajuntant-se amb els primers, és a dir amb les seves parròquies, o bé fer-ho d'acord amb els objectius del moviment al qual pertanyin. I els mateixos qüestionaris que elaborarà la Vicaria de Pastoral els podran fer servir, o se'ls podran elaborar segons la seva metodologia. Les respectives coordinacions diocesanes recolliran aquest treball.

3. **D'arxiprestat**. Els mossens seguiran aquest treball a les parròquies del seu arxiprestat mateix i el consell arxiprestal, si n'hi ha, o el mateix arxiprest, recollirà i resumirà els treballs de totes les parròquies.

4. **Diocesà**. El consell de pastoral seguirà com pugui aquest treball, però crearà una petita comissió de seguiment. Aquesta comissió, amb tot el material rebut, elaborarà un document que haurà de servir de base per a una assemblea diocesana a final de curs. En aquesta assemblea és on veurem si avancem o no. Hi serà convidat tothom qui vulgui

venir, però sens dubte seran convidats tots aquells i aquelles que hauran treballat aquest PDP en els grups.

Aquesta assemblea, al meu parer, serà molt educativa de cara a la corresponsabilitat i a visualitzar la riquesa que hi ha dins la nostra Església diocesana. També hi veurem la nostra pobresa, però sense vergonya i amb realisme. Penso que serà una manera d'educar la consciència eclesial diocesana de tants cristians, sobretot joves, que no veuen bé la seva Església només que a partir de la pobresa de les seves eucaristies i parròquies.

Acabo: els altres tres objectius tenen el mateix esquema. Però abans de començar a treballar aquest PDP i després d'ésser aprovat pel Consell Diocesà de Pastoral serà treballat en tres sessions prèvies d'estudi de tot el clergat.

Sembla que aquests objectius específics s'aniran treballant un darrera l'altre i no simultàniament. Tenim un marge de temps fins l'any 2000. Que Déu hi faci més que nosaltres i puguem veure, a nivell ecumènic universal, una gran reconciliació en ocasió del segon mil·lenni, que tanta importància té per al Papa actual. Tant de bo que amb l'ajuda de la segona trobada de Graz (Àustria) o amb la crida que el Papa fa en *Unum sint* a revisar l'exercici del ministeri petrí, per aquestes dates puguem entrellucar nous signes d'esperança per a la nostra Església i el món. De fet, la crida del Papa ja va tenint respostes molt valentes a casa nostra (*Serra d'Or*, núm. 445, pàg. 16), als Estats Units (*Documents d'Església*, núm. 664) i a Orient.

Vint anys de l'*Equip de campaments*

Actualment és un grup compost d'una cinquantena de joves, que tenen els seus locals socials als baixos del Casal dels Joves Cristians Francesc Castelló. El consiliari és Joan Manuel Bardají, un jove professor de FP.

Aquest col·lectiu té diferents objectius, que es concreten en activitats de formació, esplai al carrer, educadors de carrer amb nens marginats, organització de llocs de treball amb vistes a independitzar-se, organització de campaments a l'estiu amb nois pobres, etc. Algunes de les obres que ja es poden veure per Lleida són la llibreria religiosa Ramon Llull, al carrer de la Palma. Una botiga d'objectes d'art africà o autòcton acaba d'obrir al mateix carrer, i ja fa temps s'organitzà una fotocopisteria... No tot surt bé però Déu n'hi do.

Als recessos i a altres actes que organitza la delegació de joves, hi fan acte de presència, i això juntament amb tot l'anterior indica que són joves que van avançant en el seguiment del Crist. Ara fan el vintè aniversari, i el celebraran amb una sèrie d'actes. Una taula rodona molt ben representada farà una valoració de l'aportació que ha fet aquest col·lectiu als joves marginats. Per molts anys!

0,7 i Més

Durant els dies que van precedir el Nadal, a Lleida vam tenir plenes les planes de fotografies espectaculars: el campanar de la Seu Vella encorbatat

per un llaç negre grandiós. L'edifici del Govern de la Generalitat tingué tot un dia dos joves penjats. La plaça de Sant Joan fou l'escenari de la preparació d'aquestes accions amb vistes a demanar el 0,7 pel Tercer Món. Tot fou provocat pels últims esdeveniments del Zaire, d'Uganda, etc. Al darrere hi ha uns joves inquiets. Encara hi ha ideals juvenils!

Durant les vesprades d'aquests dies, aquest grup de joves es tancà a la parròquia pobra de Sant Andreu, situada al carrer Cavallers, en una barriada del nucli antic de la ciutat que es va degradant.

La valoració d'aquest conjunt d'accions reivindicatives penso que la fa molt bé Mn. Carles Sanmartín, rector d'aquesta parròquia i a la vegada delegat diocesà de Missions. És la carta que va dirigir al director del diari *El Segre* el dia 28 de desembre. Heus ací el text íntegre, sota el títol de *0,7 i Més: la força de la feblesa!*:

«Sr. Director:

»Fa uns dies que els joves de la Plataforma del 0,7 i Més, de Lleida, han acabat el seu tancament voluntari realitzat als locals de la parròquia de Sant Andreu, situada al carrer Cavallers.

»Han estat uns dies molt intensos, en els quals han dut a terme moltes accions per cridar l'atenció dels polítics, autoritats i de tots nosaltres. També han organitzat moltes activitats informatives i formatives al voltant de la realitat dels països del Tercer Món.

»Però quin ha estat el seu missatge central? Jo he tingut el privilegi de poder dialogar amb alguns d'ells unes bones estones i he mirat d'escoltar les seves demandes. Per tot això, crec que fonamentalment han volgut i volen transmetre una idea clara: *les coses no poden continuar igual de malament per a tres quartes parts de la humanitat, així com per als marginats d'aquí. Les coses han de canviar, i és responsabilitat de tots que això sigui possible!*

»Ben segur que un bon grapat de persones hauran pensat: Mira quina colla d'infeliços, encara creuen en utopies! *Altres afirmaran:* Sí, tenen raó, però no es pot fer res per canviar les coses! *També trobarem gent que opinarà:* El que cal fer primer és ajudar la gent d'aquí! *Altres, però, pensem que:*

»— Aquests joves són com un alè nou i vivificant *que ve a refrescar una societat que viu temps de manca d'ideals i utopies.*

»— Aquests nois i noies, no solament volen un món millor, l'estan fent ja realitat amb llurs conviccions, actituds i amb el seu esforç. Ja aconsegueixen canviar les coses, perquè ells mateixos estan canviant les seves vides.

»— Alguns d'aquests nois i noies estan compromesos ja fa temps i caminen al costat de persones marginades de la nostra ciutat. Ho fan gratuïtament!

»Jo voldria expressar el meu agraïment per tot el que, durant aquestes

setmanes, la gent del 0,7 i Més ens han volgut comunicar de maneres, algun cop, una mica sorprenents. Penso que el seu missatge ha estat clar i concís, i ningú podrà negar que no tenen raó en molta part dels seus plantejaments. Els milers de persones que cada dia moren de fam, malalties guaribles, drogues, violència, els hi donen la raó quan diuen que o fem que les coses canviïn a millor o... el nostre món no té sortida per a ningú dels qui en ell vivim.

»Certament les coses han de canviar, i hem de començar per canviar nosaltres mateixos. La nostra mentalitat, la manera de pensar, la manera de consumir, la manera de relacionarnos els uns amb els altres, haurien d'ésser els primers aspectes per on començar a treballar. I després i/o al mateix temps, lluitar per transformar les coses al nostre voltant més pròxim i al més llunyà.

»Voldria acabar manifestant que l'estada d'aquests joves entre nosaltres, a la nostra parròquia de Sant Andreu, ha suposat per a molts dels qui formem la comunitat cristiana d'aquesta església, un testimoni exemplar i una interpel·lació, així com també una benedicció de Déu.

»Que Jesucrist us acompanyi sempre i us doni forces per seguir endavant!!!»

Mallorca

SEBASTIÀ SALOM, *corresponsal*

Ha mort el bisbe Rafael

El dia 15 de desembre moria en el seu pis d'Almeria, a l'edat de 94 anys, el bisbe emèrit de Mallorca D. Rafael Álvarez Lara. Va ser bisbe de Mallorca des de 1965 a 1973, uns anys difícils sense dubte, sobretot per a ell, que venia de la tranquil·litat rural de Guadix i es trobava amb una Mallorca turística que el desconcertava. També fou el temps del postconcili, que d'una Església aïllada i tradicional ens obríem –uns amb una exagerada il·lusió i uns altres amb agressiva por– a les noves expectatives del Concili Vaticà II. El bisbe Rafael era sens dubte un sant, un home d'una gran vida espiritual, però era conscient que la diòcesi de Mallorca li exigia més del que ell podia donar, i en el mes de febrer de 1972, als 70 anys, s'acomiadava de la diòcesi dient: *«Me voy de Mallorca por lo mucho que quiero a Mallorca. Mi salud no me permite servir a la diócesis como ella necesita»*. I el substituí D. Teodor Úbeda, primer com a administrador apostòlic i un any després com a bisbe titular.

Fou enterrat, com era el seu desig, a la Cartoixa de Jerez, on havia volgut viure com a cartoixà. Assistiren al funeral d'Almeria el bisbe D. Teodor, el vicari general Mn. Joan Bestard, i el qui fou el seu secretari, Mn. Llorenç Alcina.

El funeral a la Seu de Mallorca se celebrà el dia 30 de desembre, amb més de cent preveres concelebrants. A l'homilia, D. Teodor destacà tres aspectes del seu pontificat:

1. La seva preocupació pels més pobres i necessitats.

2. La seva comprensió cordial davant tot i davant tothom, nascuda de l'íntima vivència de la misericòrdia infinita de Déu Pare. El seu lema episcopal era precisament: *la misericòrdia de Déu sobre totes les seves obres.*

3. El seu lúcid interès per qüestions diocesanes transcendents, com ara l'afiliació del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca a la Facultat Teològica de Barcelona, el dinamisme ecumènic, el suport als missioners mallorquins, la renovació del Seminari Diocesà i la creació de noves parròquies.

Dades interessants d'una enquesta

Un any abans de convocar el Sínode Diocesà, el bisbe va escriure una carta a tots els cristians, en la qual, a més d'un primer objectiu sobre la personalització de la fe, proposava un segon objectiu: *«Reflexió sobre la nostra realitat –social i eclesial– i preparació remota dels grups sinodals»*. Aquell segon objectiu es concretava amb unes preguntes:

1. On es troba la societat mallorquina actual?

2. On es troba l'Església mallorquina actual?

3. Què demanam al Sínode Diocesà?

No era fàcil sistematitzar les respostes d'un qüestionari tan ampli i obert. Aquest és un dels motius pels quals s'ha tardat tant a publicar-ne els resultats en un fulletó de la col·lecció "Publicacions del Sínode Diocesà" número 9.

A més de les dades numèriques i estadístiques que s'ofereixen, per a mi el capítol més interessant és el darrer, en el qual es fa un *Comentari global a les respostes de l'enquesta* i es donen dades molt interessants per a la descripció de la realitat actual i les esperances de cara al futur pròxim. Vet aquí algunes d'aquestes dades:

1. S'hi revela una comunitat humana que sap ésser crítica amb ella mateixa i que ho és sense por ni inhibicions...

2. Es constata també amb facilitat que el to de la crítica no és gens crispat. S'ha abandonat, per la immensa majoria –en queda qualque resta arqueològica–, la violència i unilateralitat a què estàvem acostumats en altres èpoques de la nostra història recent...

3. Això ens du a una altra consideració: la nostra comunitat catòlica no és gens monolítica. S'hi mesclen, simultàniament, postures molt diferenciades i, en alguns casos, contraposades i contradictòries...

4. Les sensibilitats que més preocupen als catòlics mallorquins són:

l'acció social, la major autenticitat en el compromís cristià, el paper del laïcat, l'evangelització de la joventut, la disparitat de criteris en la pràctica pastoral...

Evangelitzar el nostre poble

Amb el títol general d'*Evangelitzar el nostre poble,* la revista del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, *Comunicació* dedica el seu número 86 a reflexionar sobre el tema de la primera ponència del Sínode Diocesà. Hi col·laboren, a més de diversos preveres, professors del Centre, com ara Gabriel Amengual, Miquel Gual, Teodor Suau, Francesc Ramis Darder i Bartomeu Bennàssar, dos seglars: un catedràtic de geografia humana a la Universitat de les Illes Balears, el Dr. Pere A. Salvà, que presenta un avanç dels resultats d'una enquesta sobre les actituds de tolerància de la població mallorquina, que mostren la creença i la increença dels mallorquins d'avui en dia; l'altre seglar que col·labora és l'enginyer Miquel Àngel Llauger, que ofereix algunes reflexions sobre l'educació dels fills.

Menorca

JOAN BOSCO FANER i BAGUR,
corresponsal

El diari *Menorca*

El nostre bisbat és el major accionista de l'únic diari elaborat a ca nostra: el *Menorca.* El bisbe Francesc Xavier, aprofitant l'acte de lliurament dels premis convocats per l'editorial Menorca en la vespra de la festa de sant Antoni i diada del poble de Menorca, va deixar clar quin compromís, segons ell, té el diari amb el poble menorquí.

En primer lloc, l'home i la dona com a destinataris. El diari ha de potenciar l'home i la dona, en una visió integral i transcendent de la persona humana. No hauria de ser un mitjà més d'alienació. Tot el que sigui banalitzar, massificar, despersonalitzar, contemplar l'home i la dona des de criteris materialistes, ferir sentiments religiosos i morals, no pot tenir cabuda en el diari. Se li encomana una gran tasca ètica: millorar les persones.

En segon lloc, per raó de la seva identitat estatutària, se li demana una fidelitat a la visió de l'home i de la dona que surt de l'Evangeli de Jesucrist, la qual cosa no vol dir que el diari ha de sermonejar i avorrir.

En tercer lloc, fidelitat a un temps i a un país. El diari vol ser sobretot un servei i, per tant, ha de ser sensible al que és concret, immediat i quotidià.

Per tant, els afanys, els problemes i les esperances del nostre temps han de tenir-hi cabuda. Però al costat de la categoria del temps existeix la categoria del lloc. El *Menorca* ha de ser fidel al lloc humà i social de la seva implantació.

I el bisbe acabà dient: *«Diuen que els diaris francesos són orgullosos; els diaris alemanys, racionals, els diaris anglesos, conflictius. Jo voldria que el diari* Menorca *es pogués definir com un diari fidel, fidel a la persona com a destinatari, a l'Església com a missatger, i al moment present de Menorca com a compromís».*

Fins al dia d'avui ningú no ha comentat públicament –ni en bé ni en mal– el compromís del diari assenyalat pel bisbe. Això, segurament, és signe d'acceptació i de respecte davant de qui, tenint la paella pel mànec, pot marcar les directrius. Molts de nosaltres hem fet arribar al bisbe, constantment, que el diari, essent l'únic de Menorca, ha de voler ser –en la mesura del possible– el diari de tots els menorquins. L'Església, assumint seriosament la seva responsabilitat, pot fer palès el seu caràcter d'universalitat, de catolicitat. La història i Déu ens jutjaran del que hem fet amb aquest mitjà de comunicació que està en gran manera a les nostres mans.

El sociòleg Joan Estruch reivindicà la recerca de nous models de pastoral

Cristianisme sociològic, catolicisme no practicant és el tema de la xerrada que oferí Joan Estruch en una jornada al Toro, que convocà l'Institut Diocesà de Teologia el desembre passat. La convocatòria, com és costum, fou oberta a tothom i pretenia analitzar un fet nou al qual l'Església ha de fer front: la d'aquella gent que practica de tant en tant, especialment en grans celebracions, i que no dubta a batejar els seus fills. Davant la qüestió, Estruch considerà que aquest sector, avui prou important, no ha d'avançar necessàriament cap a la pèrdua de les creences religioses. És més, aquest col·lectiu –així ho creu ell– es consolidarà amb el temps. *«El futur* –ha dit– *és un catolicisme molt pluriforme, moltes formes de viure el catolicisme perquè, si bé és cert que l'ideal és tenir les esglésies plenes amb gent que viu segons els valors evangèlics, hem de ser conscients i actuar en funció d'una altra realitat. S'ha d'anar més enllà en la preocupació –en alguns casos excessiva– per omplir les esglésies».* L'opinió de n'Estruch no ens era novella, ja la coneixíem gràcies al seu llibre *Concili endins.*

Motivats pels suggeriments de Joan Estruch hem viscut diàlegs ben interessants amb diverses persones i grups. Les conclusions que jo m'he fet van per aquest carrerany:

Potser sí que, en concret, molts hàgim donat una importància quasi bé única, com diu n'Estruch, en conservar la pràctica sagramental com el signe visible de pertinença a l'Església. Si açò és veritat, haurem d'insistir avui que tots som objectes d'evangelització. Ho són els qui creuen en Déu i practiquen, els qui creuen en Déu i practiquen a vegades, i els qui no cre-

uen en Déu i no practiquen mai o quasi mai. L'evangelització és una tasca que ens convida –i ho accepta el qui vol– a girar-nos cap a Jesús i a actuar coherentment. El que importa no és formar part d'un dels grups classificats. El que importa és que uns i altres ens predisposem a escoltar la veu profunda de la consciència, l'Esperit. Ningú de nosaltres pot imposar com a úniques per a tothom unes metes, uns camins, uns estils. L'Esperit, si ens hi obrim, ens va conduint allà on ell vol. Els qui formem part d'un dels tres grups no hem d'excomunicar els altres. La sacsejada no ha de ser entre nosaltres, ha de ser de cadascú de nosaltres amb l'Esperit. Nosaltres hem de viure el respecte i el diàleg que no imposa models.

Les actituds que agraden a Déu no són resultat d'unes hores viscudes a dins o a fora dels temples. Quan parlem de l'evangeli, parlem d'actituds que neixen de dins i que ens condueixen respectant l'hora de cadascú. Procés aquest difícil d'avaluar evangèlicament. Així, potser sí tingui raó en Joan Estruch quan parla que la pastoral no pot ser pensada des de la militància sagramental i pels militants. La pastoral no és un mitjà per fer *complir* amb la sagramentalització i omplir esglésies. La pastoral que hem de descobrir des de l'evangeli ens ha d'ajudar a viure i a seguir l'evangeli. El procés d'un cristià no s'acaba ni s'accentua sols en la pràctica d'un sagrament, o en l'afirmació de l'existència de Déu, o en l'adquisició d'unes actituds ètiques. Els militants no frueixen principalment del que han aconseguit, frueixen en el fer camí. És el que diu Teodor Suau al seu llibre *Més important que la meta és el camí*.

Les diferències sociològicament mesurables no marquen la qualitat evangèlica de ningú. La qualitat evangèlica la descobreix cadascú en el cau íntim de la seva consciència. Uns i altres som convidats a reflexionar si vivim o no oberts a fer, a refer o a desfer un camí. Cap model se'ns pot imposar com el millor. I si n'haguéssim de proposar cap, jo propòs el de fer camí.

No ens hem de desqualificar ni elogiar per uns comportaments sols avaluables des de l'exterior. Deixem que Déu actuï en tothom. El model a adoptar no ha de ser fruit d'imposicions o de pesques fetes per pescadors de diverses pesqueres. El model a seguir ens vindrà proposat per l'Esperit.

¿Què passarà a l'Església de Menorca –ens hem demanat– en un futur immediat davant la manca de clergat i l'accentuació, des del Concili Vaticà II, de la responsabilitat de tot el poble de Déu? Tots estem convençuts que, sociològicament, hem de fer càlculs i ens hi hem de preparar. Però som molts els qui creiem que ho hem de fer des de l'esperança i en la confiança que *ni un sol cabell del nostre cap cau sense que Déu ho vulgui*, com diu Jesús.

I aquesta és la conclusió a la qual hem arribat alguns: des de la nostra forma d'actuar, des del grup a què pertanyem, sigui el que sigui, serem coherents i adults si procuram esbrinar, escoltar i seguir la veu més profunda de la nostra consciència. Cosa gens fàcil, per cert.

Conclusions extretes del bloc de treball *Santificar*

Segons la reflexió que diversos grups de la nostra Assemblea Diocesana han dut a terme referent al segon bloc, *Santificar*, he construït aquest decàleg:

La celebració sagramental

1. Demana viure a fons la vida, les circumstàncies, els esdeveniments... Responguem com a cristians a les necessitats i inquietuds actuals. Sense amor a la vida, difícilment es manté una fe agraïda i feliç.

2. Reclama predisposició positiva. Déu se'ns fa present en el sagrament. Volguem i desitgem acollir-lo. Els que compartim una mateixa fe, desitgem ser acompanyats i acompanyar. Siguem sincers i austers.

3. Suggereix la necessitat d'un caliu previ. Les celebracions sagramentals han d'estar ben preparades: bona megafonia, lectors adients avesats a la lectura i comprensió dels textos bíblics, millor formació bíblica de tots els creients, ambientació adequada a la celebració, cànticS adequats a la litúrgia, clima de silenci i de pregària, l'elecció d'un seient que convidi a participar, etc.

4. Recolza el sentit de festa, la participació, el compromís notori de molts, l'acolliment aconseguit abans i després de la celebració i evita, per açò, els signes, les actituds que desvirtuen el respecte per la celebració: el folklore exagerat i inadequat, l'obligatorietat, la rutina, el consum, etc.

5. Desitja ser qualificada per la catequesi d'infants, adolescents, joves i adults. Els padrins han de ser bons companys de camí dels batejats i dels confirmands, assumint la seva responsabilitat; hem d'ajudar a retrobar el sentit del sagrament de la reconciliació no accentuant, tan sols, la forma individual; l'eucaristia ha de ser celebrada amb constància després d'haver-hi participat per primera vegada; els qui demanen el sagrament del matrimoni han de tenir l'oportunitat de fer un curset prematrimonial; hem de fomentar i cuidar l'estima pel presbiterat i la vida consagrada; els malalts greus i les persones majors han de poder celebrar la unció dels malalts conscientment; hem de creure en la força santificadora de tot sagrament, etc.

6. Prega cuidar la preparació i la formació per a la recepció de l'eucaristia intensificant i promovent la seva participació setmanal, lliure i conscient. No passem per alt les misses. El diumenge és el dia de referència per a un cristià. Com a cristians, hem de valorar la dimensió comunitària de la fe. Les eucaristies infantils i per a joves ens hi han d'ajudar.

7. Insta el celebrant a preparar bé l'homilia. Ell, en l'explicació de la Paraula de Déu, ha de fer referència a la vida de cada dia i al que passa en el món. El llenguatge que ha d'usar ha de ser fàcil, concret i motivador. Quan l'Església predica ho ha de fer des de la dimensió joiosa i de perdó que ho fa Jesús en l'evangeli.

8. Compromet a participar i viure la celebració de l'eucaristia durant tota la jornada i setmana. Essent sincers, austers; visitant els malalts; adoptant compromisos familiars, socials i eclesials; respectant la diversitat; fruint de la sorpresa i la il·lusió en el viure diari... Sabem que els primers cristians, després de compartir el pa, *«eren feliços i s'estimaven»*.

9. Insta a la creació d'una comissió de litúrgia. La dita comissió, pregant amb la Paraula de Déu i fent-la vida, ens ha d'ajudar a proclamar, a comprendre i a viure millor les celebracions, a millorar el seu caire festiu: signes, càntics, actituds... a animar a la seva participació; a aportar, també, suggeriments i experiències en bé de les homilies.

10. Compromet, els que s'hi fan presents, a demanar-se com viuen la celebració, i què han de canviar o intensificar en bé de tots. Moltes actituds que es desitgen comunitàriament depenen de les nostres actituds personals. La posada en pràctica de l'evangeli no és imposició per als altres, és sentit de coherència personal.

Organitzar-se

Quasi tots els grups ja estan finalitzant el tercer bloc de l'assemblea, *Servir* –que comentaré al pròxim número de *Quaderns*–, i alguns han començat a fer el treball que se'ns demana al quart bloc: *Organitzar-se*. El bisbe, al principi de gener, va escriure al *Full dominical* una reflexió a partir de *Evangeli i Vida*, en la qual ens parlava de les reunions que es van fer a cada arxiprestat per assenyalar les pautes que ens poden ajudar a reflexionar a cada un dels grups de treball.

En Pere Melis que, i segons sembla, és l'encarregat d'enregistrar els avenços de l'assemblea al *Full dominical*, ha escrit: *«A la sortida de la reunió celebrada a Ciutadella, algú comentava que fer un pla ideal d'organització de treball no és massa difícil si es té clar el que es vol. A la nostra diòcesi, en no massa anys, ja s'han fet reflexions i presentat un bon nombre de conclusions: s'ha de fer açò i allò. Van ser unes conclusions acceptables, però no es va comptar amb els mitjans necessaris i les persones responsables per dur a terme allò que s'havia aprovat; no van tenir els col·laboradors necessaris. La realitat és que, a la nostra diòcesi, gràcies a Déu, hi ha un bon nombre de persones que treballen però que van molt carregades amb diferents responsabilitats, i els dies tenen poques hores. Hem de posar més coses damunt les seves espatlles? L'organització diocesana és bastant bona però necessita una revitalització, amb més persones preparades i amb uns mitjans adients, però sobretot, amb una revisió constant. Hi ha moltes coses a fer, però qui i com? Si proposam alguna cosa no oblidem aquest qui i com?»*.

Estic d'acord amb el que diu en Pere Melis. Un abraç a tots.

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals
Rivadeneyra 6, 3r - Tel. 317 48 58 - Fax 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: Francesc Pardo
Redactor en cap: Manuel Simó
Consell de redacció: Lluís Bonet, Felip Cuadra, Pere Dalmau, Antoni Deulofeu, Teresa Huguet, Francesc Mestre, Xavier Morlans, Josep Pausas, Pim Queralt, Ignasi Ricart, Genís Samper i Josep Taberner.

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana - Dipòsit legal: B-25.506/1969
Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual (6 números): 5.000 ptes.
Preu d'aquest exemplar: 900 ptes.

Els articles publicats a Quaderns de Pastoral expressen solament l'opinió de llurs autors.

CEP

centre d' estudis pastorals